

غزلیاتِ ظہیری

نیشاپوری

بفرمایش

شیخ مبارک علی تاجر کاتب

اندرون لوماری روازہ

لاہور

مسکیت لیکچرک پریس لاہور میں باہتمام جامعہ عالم زینتہ مطبوعہ گدیہ

وز لطف عیب کردہ عزائم خلیل ما
 در یائے نیل ساخته چشم کجیل را
 رازے کزاں خبر نبود جبدریں را
 کردہ سچیل مشیت گدا سلبیل را
 دل کردہ باد قهر تو خوں رود تیسل را
 ناکرودہ گرم بازده کو س رحیل را
 خورند کردہ تو عزیز و ذلیل را
 وز معصیت نہ کاستہ رزق کفیل را
 دار دو عالم از تو کشید و قلیل را
 درستی تو رہ نبود قال و قبیل را
 صد شبہہ در ربست قیاس و دلیل را

اسے از گرم زنجیت خون سبیل را
 در ملک مصر یوسف کنعاں بیاد تو
 گوئی بغیر واسطہ در گوشیاں خاکے
 دادہ بکنج فقر نساں جذت التیم
 پہل بستہ حرز مہر تو بر معبر کلیم
 ہر فرد گشتہ عالم میں ملک غیر تو
 درویش ہو بادشہ بوجہ تو قائم اند
 نغز دودہ بر رسوم مقدر بحسن گشتہ
 ہمچیم گرتو باز ستانی متاع خویش
 قائل کجوز گشتہ ثنائے تو ہر گشتہ
 در تو با جنتہا و نظر کے تو اں رسبہ

توحید حق بیان نظیری بلند ساخت
 بر تر نہید پایہ عرش جلیل را

بجہ اللہ کہ ربطے ہست با مطلق سقیمہ را
 محمد کا برواں سالار ارواح مجتہد را
 نمی او نہ نقش ہستی این لوح ز بر جد را
 کہ عقل کل نمیکند از الف بے فرق اجدر را
 حکیمان جزو میسازند اوراق مجلد را
 احد خو قباب تو سینار نوے ہم احمد را
 کند طے بر براق معرفت اقصای مقصد را
 ملائک صف بصف پر لبت عرش است

صفا از عقدہ دلہاست آن لطف محققا
 کہ دوائے روح را با جسم الفت گر نگویے
 ہاں حسن شامل طرح عشق افکنده شدور نہ
 بکتاب خانہ کن مصحف از برداشت بروز
 حدیث و لغز و زش بسکہ شد مجموعہ حکمت
 وجود مرکز پر کار عالم کے شمس ثابت
 بسکن بستر از پہلوئے کمرش سرد ناگشتہ
 گرامی میجانے در رہہ امشب منبر باں دارد

نظیری نشا و ذوقے ز جام ہوشمنداں کش

پے و مطرب پریشاں میکند متان سرد را
 بنما با حقیقت رنگ قدیم را
 چندے بگو ترانہ نقل و ندیم را

ساقی بشو در نگی امید و بیم را
 حرف فریب آدم و ابلیس تا بچند

و جزو ہر اہل کلمہ سزاوار است

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ ۵

ردیف الالف

بر سوائی برآورد سرز مستوری برل نہ پیا
 برآمد شوق از غلیوت نما و این راز بر صحرای
 قلم برداشت ہرزہ ورق پرگشت از انشا
 در آن مجلس صفا بودم کہ عشق از حسن خند پیدا
 بفرصت قطره دریا میشود چون قطره اند دریا
 ز حاجت حسن مستغنی و ما محتاج استغنا
 باین چهار بے پروا سرے داریم و سد و
 زمانے بیتم خالی فغاں زین شوق کار افزا
 قیاس وصل و محرومی گستاخت و نابینا
 کہ شہرے بر سر سوئے یوسف میکان شوغا

اذا ما شدت ان تبحی حیوة حلوة الحمیا
 حدیث حسن مشتاقی درون پرده نہا بود
 ز خط و خال رخسارش قضا شکست نمود اول
 در آن گلشن ہوا بودم کہ مستی ز ادا ز نرس
 بر جنت اتصال افتد چو پیوندے بر بد از ہم
 کجا ناز و نیاز عاشق و معشوق کم گردد
 شراب نشاہد و میخانہ و ساقی ہمہ دلکش
 تقاضا بر تقاضا میرسد ز نسو دل ہر دم
 اگر نالم ز حرمال رخ مگر داں حسبتہ للہ
 درون بیتہ حزاں پیر نابینا چہ بیند

نظیری کر طمع داری کہ مقبول مغاں باشی
 فلا تحسد ولا تجمل ولا تخرم علی الدنيا

صبح و روح بر پیم خود چون با بگ صلوات آمد
 بزیر آید از طاق این کهن دلق نمازی را
 برازیک ره نماید روستی از صدره درون آید
 نظیری پاره چوں سازد فریب ترک تازی را

طاقت مانیت غیر از ورزش پندار ما
 بر کشادی کز سوسے ماشد گره بر کار زد
 از سختیں جلوہ قید دلبر افراشت حسن
 شوق صد منصوشت و عشق صد یوسف فروخت
 از شمیم گل و ماغ ما پیریشاں مے شود
 خانه ما فاسکازان بر سر راه صباست
 وقت میخواران شبیخون قضا بر ہم نزد
 باغبان در موسم گل گو در بستنای به بند

نغمه مستانه مے ریزد نظیری را ز لب
 از نوا خالی مبادا خسته خماری ما

۴

بر رخ شکستم از خطار تک امیدیم را
 علم ارادت گر کند ذوقے نصیب جان من
 عشق از برائے داغ من آتش بجاناں میند
 نقد یکہ دوراں برده است از کیستم بر
 زخم کستان بگذرم در فدمن پر مغال
 نقته باطن دیده ام خواهم بحسن گو دکه
 یوسف که کرے سلطنت نه پیش ز تعظیم پدر
 بر آسماں سروری خورشید اگر طالع شود

بینه مخمبہ طالعہم از ہم دور و تقویم را
 مسوقی امر قضا باطل کند تقبیم را
 انذال نہ لروم دوزخے گذار ابراهیم را
 جاوید مستغنی شوم از صد دبد گریم را
 نوزد کیمیا بگ آزادی کشم دوشے زخم سلیم را
 آرایش مند کنه زینت دهم و پیهم را
 گر شان جنش بگرد و واجب کند تعظیم را
 جویند ذرات جہاں بر یکہ اگر تقدیم را

تا عرس

امروز صاحب ذوق دل غیر از نظیری نیست کس
 رشکت بر کج گدا سلطان بیعت تسلیم را

چند از موزن بشنوم توجید شرک آمیز را
 ذکر شب مور و سخنے حال بختنے اثر
 کو عشق تا یکسو نهم تیرع خلاف انگیز را
 خواهم پزیراری دهم بسیج دست آویز را

از ساغر درست خودم بخش جُرحه
 بوئے نمید خلوت شبها شبند ام
 آنجا که لب ز رشحه می پاک کرده اند
 گو مفسان کعبه بگرید کاب چشم
 زیباست گر چه خلعت محمود بر ایاز
 مطرب بیک دو نغمه غنی کن دل فقیر
 چنسی که در خزینہ لطف تو نیست

بر طاق نه حکایت جام وونیم را
 پنهان مکن که نیک شناسیم شمیم را
 گل مشکبوئے کرده روائے لسیم ما
 بر عرش برده از در مسجد بنیم را
 سوراں ز ماں کند که بو شد گلیم را
 ساتی بیک دو جسر خمی کن لیم را
 جزاغبیاج تحف ز ندیدم کریم را
 روزیکه جو منامه نظیری بر آورد

نظیری از آب عفو شوی کتاب تقسیم ما

دارد ز غمزه حجت قاطع جیب ما
 یک بانگ ذوق گر می ما را کفایت است
 روز بکه رخ نمود بیا کار داشت عشق
 ما را تو قبول نیانے و خلوتے
 از نگهت گشت ضرر دل ریمده را
 عاشق ز کونے دوست بنگلیت آده
 بهتر که از حکایت ما در گشی نفس
 گل را قصود نیست ترا گر ز کام است

بیعت بذوالفقار ستانہ خطیب ما
 حاجت بتا زبانه ندارد ادیب ما
 ز اذل حوالہ دگراں شد نصیب ما
 مال و منال ہر دو جہاں اند قیب ما
 در بر رخ صبا نکت بد طیب ما
 با صبر و راحت انس بگیرد غریب ما
 دل خون شود ز غصہ کار مہیب ما
 در بار کاروان ہمہ ہست طیب ما

بر پائے بند کون نظیری ز دیم پا
 آویخت عشق از سر گردوں صلیب ما

غیر از نگہ بوئے نیست این عشق مجازی ما
 خزانہاں جاں فدا کردم سر و سامان ہبا کردم
 عبارت کو تو دود لنگے فاضان ملکے بیبا
 کسے تفسیر مرز عاشق و معشوق کم داند
 ہمہ سراسر اقرار و ایماں بود رخسارت
 آئینہ باز شاہنشاہ و ما صیاد بے طالع

عطا کن لذت طعم حقیقت عشق بانی را
 نیزم گوشہ چشمے بنا ز م بے نیازی را
 چہ داند مرد و صحرائی طریق کار سازی را
 بجز کی نمیداند لغت ہائے مجازی را
 فغاں از خال ہند میت کہ کا ذکر و غازی
 ولے کبکی شمارا ریم خوستے شاہ بازی

از کنا بیت گاہ مستی منع آں لب چوں کبوتر
 میچکد بخود عبادت قند آب آلود ورا
 با نظیری چون نشستی گوش بر حرفش مکن
 در پریشانی میفکن خاطر آسوده را

در خور اگر نینمے لعل فام را
 بر قدر زخم مرهم لائی نھے دہند
 بر بام مادر بیخ نسا بید ہفتہ
 کس جذبہ بکار دل مانھے کند
 خارج ز پردہ دخل غلط تاکے کینم
 قسمت چیں فاد کہ ترکان مست او
 کم لذت کہ روٹے ندیدم ز آفتاب
 گر جام صبح بے صفت فقر پر کنند

۱۷
 * اے کاش ترکند ہوتے مقام را
 زان مے کہ طعم نوش کند مغز و کام
 ماہے کہ آد تمام کند نام را
 تا چند سر بجلقہ در آریہ دام را
 مطرب بجا ندادہ نشان مقام را
 در دور ما بطاق نہادند جام را
 در خانہ پنختم این قرینم خام را
 خورشید سرنگوں کند کس شام را

رخت از ہم کشیم نظیری بسونات
 حرمت نماندہ حاجی بیت المحرام را

بروش نائی ہرزہ روز نے سترا
 دلیل راہ حقیقت بر مئے ست مرا
 بہر کجا بن فار بیت مکنے ست مرا
 بروں ز عالم خاک کی شینے ست مرا
 بکائنات ندانم کہ دشمنیت مرا
 ز سبیل گر یہ چو کہا رد امنیت مرا
 ز حاصل کہ ترانیت خرمیت مرا
 ہمیشہ رزم بخود چوں بہمنیت مرا
 دریں سفر کہ ہر گام رہزنیست مرا
 چو شیشہ در تہ ہر خندہ تیونیت مرا
 کہ دم زدن ز ذراق تو مردنیست مرا
 کہ دیدہ تنگ تر از چشم سونے ست مرا

بزی رہزین چو چشم روشنے ست مرا
 شہود بت ز پہ اند گیسیم باز آورد
 چو سایہ از ہمہ سودر کیں خورشیدم
 بہر سرا چہ ولہتاں فرو نھے آیم
 بدوستی کہ ز بس محو لذت عشقم
 ہزار نالہ شہر و رود مے مشنوم
 ز خوشہ ہائے سر شکم لبالب آفوشترت
 اگر مبعر کہ در خون فتادہ ام چو محبوب
 در بیخ ریش فرو ماند و بزر بیک شد
 کدام مے کہ پس از متیم خم رنداد
 بیاز محدث ہاں کند خم خداسی وہ
 گداخت چشم نظیری ز وقت نظرم

صحت خواہم یافتن تانہ کنم پر میرا
آبے بزرگان میں غم خاک غبار انگیز را
کے ماندہ ظریف قطرہ پیماسہ لبریز را
تا کہ کسے بر دل خورد این دشہائے تیز را

سیری نظیری زیریں جہنم کز کہنگی گشتی خوشن

در بارخ نر می بیس بہم خار و گل نوخیز را

دیدیم زور بازوئے نا آزمودہ را
بر سرگرہ زندگروہ ناکشودہ را
ریزند بر جراحات ما مشک سوگدہ را
تلفست خواب دیدہ در خون غنودہ را
داویم بر ہوا سر سودا فرودہ را
بتواں شنود تلخ مکرر شنودہ را
تا کہ نماید آن کہ ہر نا نمودہ را
روشن کنیم خاطر کلفت زدودہ را
مے آرم اغتراف گناہ نبودہ را
تواں نمود ترک سناش ننودہ را

منظور یا رنگشت نظیری کلام ما

بہبودہ صرف شکر نکرو بہم دودہ را

سر بطوفان میدہم این شت خاک سکوہ
پس فرو خوردم بدل خون ہائے ناپاودہ
نیست گو یاروزانے این سفت قبراندودہ
بانے باید ز سر گیرم رہ پیودہ را
چند بر کاغذ نویسیم حال و شتویم دودہ را
مے کہ میخوردم میخوردم غم پیودہ را
گور بلوریں حقہ وار و کہر ہائے سودا

ترک شراب شایدم بیمار کرد دست لطیب
خاکے باد آمیختہ گردے ز جا انگیختہ
نے عشق افزاید بریں نے مہر میدیش این
پیوستہ بردور کشش ہوارہ قرگان زبون

از کف نمید بد دل آس را بودہ را
من در پئے رانی واو ہر دم از فریب
دل در امید مرہم و این آہواں مست
برگزولم حلاوت آسودگی نیابت
اشفتہ داشت خارش آسودگی دماغ
تواں پیشہ قند مکرر و زان لبان
یکرہ خوشم بجنده دندان نمکد
ساغر کجاست تا گلہ از دل بردن بریم
تا منفعل ز رخبتش بیجانہ ہمیش
نادیدہ جو را و زو فالانس از دم

منظور یا رنگشت نظیری کلام ما

تا بکے بر خرقہ بندم جسم فرسودہ را
در درون پچوں عنب شد خوشہ اشک گرہ
گو شہا کر گشت ویار ب یار ہم کایے کلرد
خضر صد منزل بہیشم آمد و نشناختم
وہ کہ یک قاصد کہ باشد محرم این شہیت
از شراب سود مند م بخت بد بہنیز داد
گل ز ہر اشک و لوئے و رنگ کاہیم

دل از مطالعه سحر در حجاب ملار
 شگاف خرقه بدقت چرمی کنی پیوند
 یکے بجوزہ پر بیز خویش سنگے زن
 چوموئے جاہ جہاں نقص دیدہ بیناست
 پوشیر گاہ قناعت دامن آرز بند
 دراز و حام غم و غصہ وقت کم کردی
 حجاب مانع قربت شرم حایل طفت
 چورنگ چند شوی مہفت بروئے سخن
 بیزم بے بصرال پرودہ بر معانی کش

بزی رہد بن مودیدہ برہ بکشا
 لباس فقر و نسا پارہ بہ رفو بکشا
 چوشیشہ رشتہ ز نارش از گلو بکشا
 اگر رستہ ترا در دو دیدہ موبکشا
 چوباز وقت ہنر بال جستجو بکشا
 ترا کہ گفت سر کبیرہ در غلو بکشا
 بہ نزد او رہ انہ سار آرزو بکشا
 بمغز ناہ کن و پردہ بچو بوبکشا
 وگر بدیدہ ورے بر خوری بوبکشا

بیزم اہل خود عقدہ بر سخن بگذار

چو غیر نیست نظیری کے بوبکشا ص

X زار

بیر زمین منصوبہ فرزند ستون داریا
 این زمان عصیاں شود از کفر استغفاریا
 موسی اند طور میر قصد ز موسی بقاریا
 روشن از رخسار میخاراں شود معجزیا
 زانکہ گنج ہست پنہاں در تہ دیواریا
 از کد میں درد و آجو بد دل بیماریا
 عند لیب مست رمزے انداز اسراریا
 گرمی سودائے یوسف نشکند بازاریا

بر فلک ناید میسار شتہ ز نار ما
 از معاصی تو بہ میگردیم پیش از عاقبتی
 از زبان وادی ایمن نفس سوزاں تریم
 گر بطبع ز ابدان تلخمت طعم ماچہ غم
 خضر وقتے گو کہ تعمیر خراب ما کند
 ہر کجا عشقت مستولی طلبیاں خستند
 زیر کاں را دانہ و آب چمن خامش نکرو
 چون مگس بر تہذیب جو شیم بر مطلوب خویش

خسر و نظمی نظیری نقش شیریں طرح کن

چرخ بار ما کشند چون عشق باشد کاریا

ہم نعمتہ داؤد کہ دیدست جبرس را
 با نور تجلے چہ نسیا نارتیس را
 رسمیت کہ رہزن زنداز قافلہ پس را
 با آنکہ پرد چشم و تہی بر مژہ خس را

باشہپر عنقا چہ نوا بال مگس را
 در معرض خورشید سہارا چہ نمائش
 بس غنچہ لشکفتہ بتاراج خزاں رفت
 پیراندین ناداں کہ لطفم بچہ ماند

برواند ایم و فتعلہ بود آسشیان ما
 موریم و بوگزار لشکرا و فتاده ایم
 تا بالصیب ساخته ایم از علاوتے
 زہ در کلوٹے ماکندہ از کینہ روزگار
 خورستید عمر بر سر دیوار و حفت ایم
 ند سونج راز نقتن خود مضطرب کند
 بس در دماغ ہمنفساں مغز سوختیم
 در پیری از ہزار جوان زندہ دل نیم
 قوتے کہ جا بود می مجنون گرفتہ بود
 در حیرتیم کہ غنچہ بہ بلبس چگونہ گفت

آب از شرار سنگ خورد گلستان
 در راہ پائمال شود کاروان ما
 بچوں رطب شگافتہ اند استخوان
 بیند اگر درست قدر چوں کمان ما
 فریاد از درازی خواب گران ما
 موبجے کہ بر کنار رود از میان ما
 در دیدہ خواب تلخ کند داستان ما
 صد نو بہار رشک بر رخسار ما
 امروز مختلف شدہ بر آستان ما
 رازے کہ باد ہم لشنید از زبان ما

بنیاد ما خرابی با استوار کرد
 گونی کہ سود ماست نظیر می زبان ما

زیستیم بسکہ بتدبیر خود از فامیہا
 در رخ و شیب ز بون غنم پیامہ کرد
 طایری نیست کہ تارے رفتش بر نماند
 روز عشرت بصداع سر مخمور گذخت
 دل بلہو و لعپ عمر منہ کیں نماں
 تلحتت سرو باندام صنو ز بہ زند
 شکر پیرے کہ ہوا دوس از ہوش نشانند
 پیش از مرگ خود از آفت مبتی رستم
 در خرابات سرنا سوراں گردیدیم
 لوٹ لفقیر جوار آب گرم سستہ شود

رفت نام و نسیم در سر خود کامیہا
 یادہ ران جوانی دے آشا میہا
 بید یک مرغ نکر دم ز کین دامیہا
 تر تر و پید ما غنم ز نیک ہامیہا
 تکبیر بر باد کنند از سبک آرامیہا
 جامہ زمیندہ نماید ز خوش اندامیہا
 چوں مے کہنہ بروں آدم از خامیہا
 باہل باز نشاندم ز بیک گامیہا
 بسکاندیشہ نکر دم ز بہ نامیہا
 دلق درویش بر آید ز سیہ نامیہا

ما زہ بر گد مے و مطرب بہ نظیری جمعت

بوسے خیر آید شش از نیک سرا نجامیہا

بماون صبح نگہ کن سر سبوی بکشا
 دمان چشمہ نشادند راہ جو بکشا

چوں سماع نقاب بر وارد
 غزل مطرب بوجہ آورد
 نشود شرم روئے پوشش مرا
 جان رود در سر خوش مرا

جوش زود در درون نظیری حرف

کاشش بودے سخن نبوشش مرا

گل خلعت نو داد و گرشاخ کہن را
 شاخ گل خوشبو برہ باد سحر گاہ
 بر سلطنت حسن سہل ساخت چمن را
 بکشود میرنا فہ غزالاں ختن را
 از باہلبالب چوقدح دیدہن را
 تا خوش بکف مست دیدہ چاہ ذقن را
 تا خوب دیدہ چنگ بطرب بر دین را
 سنبل زخم بعد بروں کردہ شکن را
 گلدستہ شد و لبست بر وزلف رسن ہا
 در بوسہ گرفتند سراپلے چمن را

برگوش خورد نعرہ احسنت نظیری

پرسی اگر از مردہ صد سالہ سخن را

نے عدم بودونے وجود اینجا
 غلس شخصے فتاد در مسکن
 صورت وہم مے نمود اینجا
 نیک جتیم کس نبود اینجا
 عشق ما دل زما ر بود اینجا
 ہست در گفت و در شنو اینجا
 ہست در معروض شہود اینجا
 جزو کل ہست در سجد اینجا
 ہست ابلیس ہست و بود اینجا
 عقل برقع ز رخ کشود اینجا
 شخص عالم بما نمود اینجا
 در بصر ہر کہ کھل سود اینجا
 دیر ما جملہ ہست زود اینجا

نے عدم بودونے وجود اینجا
 غلس شخصے فتاد در مسکن
 حُسن با کرد جلوه بر ما
 آنکہ بے نطق و سمع مے گویند
 و آنکہ نادید نیش مے دانند
 بوالبشر را قوا ملائکہ اند
 کرد آنا نیت از سجد ایا
 نزد تو جب ریل وحی آورد
 مردم چشم عالم انسان است
 دید حسن و جمال آنجا را
 نسیہ ما نزد ما ہمہ تقدست

در بیشه شیراں چه ہنر گرگ ہوس را
 اینجا نرسد عرض نخل ہمہ کس را
 زین جنس بصد من ندیم نیم عدس را
 از معرکہ بردیم ہرول گرد فرس را
 در سینہ شکستیم پیرو بال نفس را
 از بسکہ لپیدیم اشکستیم نفس را

در کوئے حقیقت چه کند مرد مجازی
 جز حاجت اخواں نسزد تحفہ یوسف
 ہر چند ز تریاق بود ز ہر گراں تر
 کس ہمرہ مانیت کزاں سوئے تا زیم
 تا ہمدم ہر بہیدہ پیرو از نگردد
 در آرزوئے یک تن ہمجنس کہ عنقا ست

صبح از دم خونریز نظیری بہ اس است
 از ناوک شنجیز بود ہم عیس را

چراغ تیرہ نیم با سحر چه کار مرا
 بایں طلسم فرو بستہ در چه کار مرا
 با شنائی مشیت شہر چه کار مرا
 من و خیال تو با خیر و شر چه کار مرا
 بہ پنبہ کاری داغ جگر چه کار مرا
 چو بید کاشتہ ام با نگر چه کار مرا
 خوف فروختہ ام با لہر چه کار مرا
 بنالہ کہ نہاد و اثر چہ کار مرا
 ملاک تلخ تو ام یا سحر چہ کار مرا
 غریب در وطنم با سفر چہ کار مرا

نشستہ در ظلم با قسر چه کار مرا
 مینج و ار کند سیر بر فلک روم
 چو ذرہ محرم جاوید آفتاب شدم
 اگر قضا و قدر ز آسماں فرود آید
 جنوں بمغز و ماغم قتیلہ مے سوزد
 ز طاعتت بریا کردہ اجب مینجوا ہم
 بانگ دیدہ آلودہ عفو چون جویم
 نہ را گو نہ شکایت بضمن خاموشیت
 بقہر تا بگذاری بہ ہر نوازی
 چو حسن تو بکے در جہاں نمے مانم

نہ رحم ماند نہ شفقت نہ دوستی نہ وفا

دین دیار نظیری در چہ کار مرا

مید بہ مے در راہ گوشس مرا
 مے برود در کنار و دوشس مرا
 مے چشانہ بہ پیش نوشس مرا
 نیست حاجت مے فرونشس م
 نغمہ مے آدرد بجوشس مرا

بانگ نے مے . روز ہوشس مرا
 نالہ نائے تا حرمیم و نال
 نخل نخلت نائے پسنداری
 مطرب مے گسارہ در نظر است
 ستر غییم درون پردہ راز

تکمین خود بُرد ز سرشور و شرم را
مانند تریح که خزانست بهارش
سلسله به پیرم اگر م در بکشا یند
کو تا ہی عیشتم پی پند و گرانست
در هر قدم صد خطرم بر سر راه ست
ره طے نکم مرطه را که بھر گام
شاید که چو اسیلم و رضا بد ز فقه گردد
سعی کنم و رخت بمنزل برسانم
از خانه چشمش نگذارم بدر آید
صد لایه بامید یک ابرام تو کروم

پیری بر انداز شب غفلت سحرم را
دم تروئے وے تازه کند برگ و برم را
هر چند که فرسوده قفس بال و پریم را
وہرا ز پیے تا دیب برد شاخ ترم را
وز بہرا قامت نہ مقامے صفرم را
از ہول مصیبت بگذار و جگرم را
رہ امن شود وادی خوف و خطرم را
تاکس ز رسانیدہ بر ہزن خیرم را
بر روئے تو گر راہ نباشد نظرم را
یک بار بتلخی نخدیدی شکر م را

چوں توبہ کنم از غزل و قول نظیری
دوراں خرد از صد ہنر این یک ہنرم را

نعت صلعم

بر بجز وہ آستانہارا	اے کردہ خراب خانہارا
در بانٹہ عبید خانہارا	صیاد و شان بدام زلفت
بر وہ بگر و نشانہارا	کردہ بہ بتاں دلربا شرط
آراستہ دام و داناہارا	وز بہر تو صد ہنر صیاد
مفتاح و رخسارہارا	شاماں بفضاحت تو دادہ
مشاطہ شکستہ شانہارا	در عقدہ جمعہ نیم ثابت
پیر ساختہ ام بانہارا	تا کہتہ غمزہ تو کروم
فرسودہ ام آستانہارا	ز آمد شد ہر مزار و مجید
منسوخ کنم فاناہارا	شیرازہ نظم خویش بندم
بر باد وہم ترا نہارا	صوتے بنوائے تو براوم

گر دیدند ہم غم نظیری
خواری ز سدیگانہارا

جام گیتی نما نظیری یافت زنگ از آئینه زود اینجا

مانند سزاب بند برپا	بیهوده شدیم دشت پیا
بے بحر نموده شکل ساحل	بے آب نموده موج دریا
سرواده بباد بود و نابود	بگرفته ز خاک عرض و پهنا
بر اوج رسیده گه زستی	در پست فتاده گه ز بالا
چون ظلمت نیستی در آمد	نئے مانند رخ و نماد سیما
در نائے و مبدوم مغنی	لب لبست فرو نشست غوغا
عاشق کی و عشق چسیت دانی	در مانده و در دلبے دادا
سگشته مطلب محالیم	اے کاش بنویسے ایس تقاضا
آخر بچیم مایه قرب جوئیم	بال و پر مورد و راه عنقا
آتش نشود بباد خاموش	از سر زود بفسکر سودا

چون حق بشود عیال نظیری
گوئیم کہ لا اله الا

چپمنت از مدد روزگار بر سر ما	کہ حسن فطرت اصلی نمود جوهر ما
بشعر و شاد ماز کودکی نظر بازیت	کہ عشق خیزد از آب و هوای کشور ما
ز ذوق مالشود یا خبر مذاق سقیم	درست ذائقه و اند مذاق شکر ما
کمال لعب بزه کرده در کمین بودیم	کہ طائرے بنشینند بپام و منظر ما
مبتاع راحت و شادی ما بغارت داد	چہ فتنه بود کہ تاگہ در آمد از در ما
کدام عربده انگیز طرز جنگ انداخت	کہ سنگ نفرقه آمد بپام و ساغر ما
آسی شگفتہ ز مجنون آب در کل نشود	سرشته اند بغم طینت محنت ما
عش وجود با کسیب عشق زائل کن	کہ ز رشود مست از کیمیای طعم ما
تتایه دل عاشق نہاں کند خوشید	کہ از آفتاب فروزاں ترست اختر ما
کہ خنیم زرد و مسار زنا یا بی	بیک دو جگر کس آبی نزد باغ ما
نوا بر آرد دریں پرده کن نظیری نفس	کہ بہت دلبر ما از است دلبر ما

گرہ بر پین ابرواز چہ داری
سیر این نافہ پیچیدہ بکشا
ز در عشق آگاہی نظیری
معائے ازل نشنیدہ بکشا

مستی ر بودہ از کف ہستی ز نام ما
تا گشتہ ایم غافل از دور ماندہ ایم
دانی کہ نور مردک چنم عالمیم
خود را بر ہنہ بر صفت شمشیر مے ز نیم
بر کف کبیدہ جنت و بر لب سلام حور
ضامن بباد رفت درین دشت پر فریب
پستان دایہ در کف مشتاق شاہ دست
تا اقتدا بجا فظ شیراز کردہ ایم

بار این کہ یہ طبع نظیری بہار ساخت

کو باد تا۔۔۔ دیکھ سمان پیام ما

در برہ رہ ندا مد وقت سخن صبارا
عیش دیار غربت چون رقی در گذشت
وجد و سماع سو فی خالی ازاں مقام است
از خوردہ کہ دارد گل در تمباکسوخہ
با فقر و تنگ دستی نومست عجب دستی
بر قدر قابلیت دادند ہر چہ دادند
از مرغزار عقبنے یا سبزہ زار دنیا
انصاف و مہربانی عہد از جہاں برداخت
باشاہ عشق بازاں آخر کیسے جگہ
از کابوش مہمان بر قدر خود فریاد

خوش فطرتی نظیری ظل دقیق نود کن

حاصل ز کام مردم بانگ است آسیادا

مر نیک مے شناسم بنیام آشنا
تو اں بقیدہ کردن ذوق گریز پانا
چیزے بیار ماند آں آہو خطا را
راہینہ ہست ذوقی میگرد آشنکارا
در کشور عیو راں سخوت کشد گدارا
حق راست بر تو حجت تہمت مکن قضا را
تا دانم از کجائی حرفی بگو خدا را
شد راستی خوشامد شد دوستی ملارا
بے آب دانہ شتی مرغان خوش لوا را
با این خسیس مردم یاری مکیب یارا

ملکو تست آستیانہ ما
گوشش دارند بر ترانہ ما
از غزلہائے عاشقانہ ما
خسروار بشتو و فسانہ ما
دل و دستار ماست فغانہ ما
دل خورسند بس خوانہ ما
غیر ما کیت و رزمانہ ما
بس بندست آستانہ ما
رعدے نالہ از زبانہ ما
بست تیر قدر نشانہ ما

نیست زین و ہر آب داند ما
کبک کہسار و بلبیل گلزار
بہر طرف صوت تازہ بندند
حرف شیریں شود فراموشش
دین فروشاں خانہ بروشیم
بسلم ملک مالے بازیم
لمن الملک مینر نیم امروز
خور پس از استوا سجد کند
قدر از ماکہ برق و درابریم
زخم قوس قضا بمانرسد

خرج یک روزہ نظیری نیت

حاصل عمر جاودانہ ما

X/4

سالہا پنجہ بہم دادہ رگ و ریشہ ما
گل نسیم و رضا آورد اندیشہ ما
بعد دورے بقوام آمدہ در شیشہ ما
شجر و ادوی ایمن بود از بلشہ ما
یا عمد گوئے شود گر صنم از تیشہ ما
کار ما ہست کہ عشق ست ہمیں پیشہ ما

بیریدان نرود فوق تو ز اندیشہ ما
اصل ما آب ز سر چشمہ تحقیق خورد
مے منصور کہ در جوش ز خامیہ بود
در خس و فغانہ نہ بینیم بجز جلوہ دوست
عشق آوردہ خلیل اللہ ز آذر چہ جب
کو کہن از ہنر عشق ندارد نامے

گل و برگ چمن عشق نظیری مایم

نرود تا ابد از خاک رگ و ریشہ ما

ز خود کم کرد و ہر شے دیدہ بکشا
صبا کو غنچہ ناچیدہ بکشا
گرہ از زلف خود ہمیدہ بکشا
زبان بلبیل شود دیدہ بکشا
شکج طرہ زد لیسہ بکشا

نظر بر روی او ز دیدہ بکشا
گل تیر مردہ ما با زبان چید
مبادا عالمے را جان بر آید
بگلشن بگذرد و در طعنہ گل
بر افشاں کا گل و شمشاد را گو

دل مجسرت نہ و بس کار تمام ست اینجا
 باز گردید کہ سیرخ بدام است اینجا
 ہرچہ در شرع مباح ست حرام ست اینجا
 ہاں بہش باش کہ جام و لب بام ست اینجا
 خبرم نیست کہ گویم چہ مقام است اینجا
 کس چہ داند کہ شب روز کلام ست اینجا
 شکر للہ کہ نجانے بدوام است اینجا
 آنکہ رم خوردہ از وہم ہمہ بلام ست اینجا

فیض آب خضر از نظم نظیری ریزد

کہ صفائے سحری تا دم شام است اینجا

بر ماہ عقرب سہش بستہ راہ را
 سلطان کہ یا بدش بگذار و سپاہ را
 ایزد بروے بندہ نیار و گناہ را
 شاہاں ز سمر نہند ہوائے کلاہ را
 برق آورد بشارت باراں گیاہ را
 در حوصلہ جمال نگنجد نگاہ را
 بیجاوہ در کنار کشد برگ کاہ را
 پاؤر میاں کوئے کشودیم آہ را
 عاشق گراتفات کند مال و عباہ را

گر ایں عطش نجلہ نظیری ز جاں رود

جویم ز سلسیل بائش پناہ را

کز پی باز بچہ طفلان خرد مشت گنہ را
 العن باخوان ہر کتبہ شکافد این معیار را
 زود یا چند در آغوش گینجد موت و یار را
 کہ عذرا ز جانب یوسف بود جرمے نیلینا را

بگذرا از عشق کہ نہ خطوہ نہ گامست اینجا
 خط از اوگی سر و بمرغان ندہند
 فکر طوبی و جنان و دوسر عشق خطامت
 جرمہ از شبہ خاطر ز گلو برگرود
 خود بخود بانگ زخم خود بخود آداش نوم
 ہمہ مے نوشی مستی و نشا طوطب ست
 زا بر ساغر مہ رخسارہ ساقی نمود
 غائب از دیدہ باز مانشود یک ساعت

از چاہ غمغیش بدر آوردہ ماہ را
 عابد کہ بیندش بدر آید ز خانقاہ
 گر روز حشر پردہ ز رویش برانگنند
 اہل کجکلہ چو باصفت عشاق بگذرد
 از ہیبت تجلے دیدار سوختیم
 عاجز شدہ است ویدہ زاد اک حسن او
 بارے چو در بغل ہمہ خرمن نمے رود
 امید بست کز سر آں بام بگذرد
 خاکش بفرق کن کہ بجاناں نمے رسد

گر ایں عطش نجلہ نظیری ز جاں رود

برائے خشت خشم خوبیم گواں پیز سارا
 جہاں رانیت آن معنی کہ باید فکر آن کردن
 بخود از ہر حسرت کو او را ہم در نہ معلومت
 ہمیں بس شاہد بے اختیار ہمے مشتاقان

برابرست بلندی ما و پستی ما
تمام دوست پرستی ست می پرستی ما
فرود حوصلہ ما ست و شوق و مستی ما
بیک طلوع بود نشہ الستی ما
بمنظر تو کشیدند لکشس ہستی ما
ز تنگی و ہن تست تنگستی ما

ز گوشہائے نظیری طیانچہ پوست بر سخت

غداروں نخورد ضربت و دوستی ما

بہ تلقینے کنم آزاد طفلان را ز مکتب ہا
کہ دین عشق ظاہر گشت باطل ساخت ندبہا
کہ آہے بر کشم بر کوہ و صحرا فلتم تہا
چو پردانہ کہ از صحبت برآید آضر شبہا
بزم نامحال سوزن نندازنیش خضر بہا
سوائے آسمان پویدم فرو بارید کوکب ہا
اگر نازے کند از ہم فروریزند قلب ہا
کنن کالش ہمے بارویشیا نم زیار ہا

نظیری پرکشانا و بدہ دل درکشنا میدت

کہ از تنگی عالم تنگ مے گردند مشرب ہا

بر بردوش سرد ہی گریہا یہاے را
در بن ناضت نے خبت گرہ کشائے را
صوت خم ز کاروان ز فرمہ و رائے را
طعم ز استخوان سوز و حوصلہ ہمائے را
جمعہ بکتاب آورد طفل گر یزپائے را
منظردوست کردہ دل جام ہماں نکائے را
بر درشا اثر بلے نالہ آل گدائے را

ادب گرفت عنان خمار مستی ما
بخورد و دوست نیایم تانے مستیم
بہزار ساغر و بیدار شد تھی و ہنوز
خمار شوق ندارد صبح ما ہرگز
مثال صورت موہوم بے نشان بودیم
ز حقہ گہرت کار بر نئے آید

ز شہر و دوست مے آیم پیام عشق بر لب ہا
بگو منصور از زندان اناجی کو بڑوں آید
چو من ہر کس طیبیہ وارد از رحمت چہ نم دارد
سحر گہ خستہ و رنجور از خلوت برود آیم
ز درت اد جہر احتہائے زہر آلودہ بنام
دل شب اشت درے از کہ و نہائے صرام
بمحضرت الفغانے زندہ دارد آفرینش را
زہیدائے کہ بر دل بند کرد و ضبط خود اول

گر بسخن در آورم عشق بسخن سر لٹے را
گل بخزاں خنکفہ شد وین دل بستہ وانشد
نے زر پے خبر دہم نے بدے آتر کنم
ہر آٹے کہ صعب تر روزے عاشقان شود
درس ادیب اگر بود ز فرمہ محبتے
خاتم جم شکستہ تن ہیکل عشق ساختہ
پیش نظیری از فلک رد و مے ہم کہ ہست

بار کار درست از شکست ما گردد
 آنکه ایم به بقدری از چه برود دست
 این صومعهها زنده می توان کردن
 ز بعد کعبه نظییری زیارت ماکن
 که دلبر تمکین ست در مدینه ما

باں پیام موس داشت ششم نشدا
 رگو نه عمر من تمنا کنم که حسن غیبور
 یاں نظاره که بر تیغ و کفت شعور نبود
 خیره ز جنون بهار ننهادیم
 از شے ز گرم میکند محبت نیت
 رازورع بگذازا بدل قمع ندمنه
 زشت شوق ز اندازه گوشه نظر
 لینه دل بے رحم کافر ت نازم

بدیهه سنج نظییری اگر تو خواهی بود

شکر فروش کنده طوطی شکره فارا

برگه رسم کنم بنو عذر گناه را
 شاید که شرم زلفت ما را اگران خمره
 مطرب رو سماع با جنگ میزند
 آن مار فانی که در مضاں باوه میخند
 معراج ما نهایت افتادگی بود
 آنجا که بے تفاوتی و سعادت است
 گر خون یک قبیلہ از آن رخ طلب کنند
 اگر غلبن عشق بازی مستی شود حساب
 عشق آمد و سخن برفه پیشمیں فروختیم
 کردیم خاک مسکنت و مستی بسر

ریزم چو خامه از مژده خون میاها را
 آنجا که خرم نیست بها برگ کاه را
 صوفی خانقاه غلط کرده راه را
 بیند در زلال قدح عس ماه ما
 در عشق قرب صدره بود قریب را
 بدخواه الفحال و بد نیک خواه را
 سلطان زرد او خواه سخا بد گواه را
 فردا گنه برد شفاعت گناه را
 تشریف تناه اکبر و عباس شاه را
 تعظیم صدر منزلت و بارگاه را

خوشی نزل عشق آرم که بر درگاه سندان
 ہمیں مغداریں خواہیم از رخ پرودہ برداری
 کماں بزرگ نھے آرند بازوئے توانارا
 کہ بشناسیم قدر پیش ناداں ودانارا

نظیری خاطرے از داغ دل آزرده نرودارد
 قدم ہشیار نہ رنجاکہ درخوں سے نہی پورا

تو اگر ز کعبہ راندی و گرا از کشت مارا
 چو مدیث راست گویاں ہمہ مذاق تلخیم
 گل و برگ خانہ ماہمہ بلبلان مستند
 کہ شست نیم ساعت برمازلال طبعان
 ز غناب تلخ ساتی دل ما غبار وارو
 ہمہ روز دست حسرت چو گسں دور لبیم
 نہ صنم بجائے یابی ننگے باب و زلق
 بتوانضج جم وکے سر با فردو نیاید
 بصداع نہ نظیری زخما - باد و رستیم

نکنند و ماغ خوشبہ گل مسد بہشت مارا

جز نام صنم نقش مکن لوح جبین را
 از شوق شہیدان سریم سر کولیش
 پیداست رباتی من بز صفت امبہ
 من دام پیرنجیر کہ انداخت بودم
 آب رنے از آباہ گفتم برسانم
 باینخ تسلیم و بانصم بشفقت
 بیرون ہم از خویش اگر پائے نظیری

یکپا یہ فرودتہ بہم عرش بریں را

دل شکست بود تحفہ خدیجہ ما
 تو کار غیب چودانی کہ چوینہ بلبلان
 انگیں ملک توں ساخت ز آگہ
 کہ ہو ہمہ پہلے نہ کند سفینہ
 فنا دوست مہارک نہ بود کینہ

نظیری قصہ فریاد و حسرت و داستانے شد

کنوں من ہم کتابی مے کنم افسانہ خود را

آنکہ بر ما رسم کبیں زده از کینہ ما
عہد و نوروز بود کتب ما را هر روز
نظیر سلطنت عشق اگر بر خوانند
حور و دل زخمی اناں غمہ کہ توانی دوست
ناں نگاہے کہ بدنبالہ حشمت زبیرہ
آزمودیم بزور مے امسال بنود

طرفہ شورے سحر از سینہ نظیری بنیاست

ساخت کار بہ ہمہ را گریہ و دوشینہ ما

غبار از دل بجزگان روح ہم بینم نشانش را
زمستینہائے شوق آن بلبل شوریدہ حوالہ
اثر میگردگاہے نالہ ام از بسکہ نالیدم
ہمہ در عشق او از رشک با من دشمن جانند
مرا زین عشق شورا نگیز در درخشندہ کشت
سوال بوسہ کہ درم از ان رخ گنبد از قہر

نظیری اقاتلے وارد کہ آہ زبیرہ میگردد

سگان از کوئے او گر بگذرانند استخوانش را

ہر روز جویم آب رُخ روز رفتہ را
لب لبستم از سخن کہ دریں مجمع نفاق
بیرگز شب امیید بد و راں من ندید
حفاظت نجات من چونہ بیند چہ فائدہ
در خون ہمیشہ اشتر شرگان شکستہ ام
فراش کوئے و دست شوائے نالہ کیسہ
زہرست آبدیہ نظیری نہ اشک تیغ

گویم بفرخ ننگ ز مردم بخت را
بہ یا قسم ز گفتہ حدیث نگفتہ را
جام منے دو سالہ و ماہ دو ہفتہ را
گر سرمہ را آفتاب کشد چشم خفتہ را
ناسفندہ کردہ ام ہمہ در ماٹے سفندہ را
در چشم بخت کز جنس و خاشاک رفتہ را
در دیدہ اب میبکرم الماس لفتہ را

سرگشته اند خلق نظیری بیا که ما

روشن کنیم زمزمهٔ خافقار را
 گم شده بر راه کوی یار مرا
 ز رشک غیر کنوں برگزشته کار مرا
 ز دوا از محبت جانان بخود حسد دارم
 غبار دل نشوم گر کنی غبار مرا
 به هر یقین که شود صاف سینه صاف ترم
 قضا گذاشته اینجا بیاد کار مرا
 بروزگار تو انگسده روزگار مرا
 به بے بری منم طعنه کن ہزار چمن
 شگفتہ است دل و طبع زیں بہار مرا
 ز روزگار چہ منت کہ بر سر من نیست
 خدا ز آنت پڑ مردگی نگہ دارد
 مزاج دوست خموشی خود بے چہ کنم

لعنق تو نظیری بپستیم دارد

تو چہ کہ کند دوست داگذار مرا
 امشب خوش آشناست برویش نگاہ ما
 گویا حجاب سوخته از برق آرز ما
 از بسکہ مے شدیم بحسرت جدا از ما
 خون میچکد روز و داغ از لنگہ ما
 شغل محبت است کہ مانع ز طاعتت
 روز جزا بس است ہمیں عذر خواه ما
 اہل بہشت رشک بر ننداز گناہ ما
 دوزخ اگر بچا سخی آتش دلست
 رحمت طفیل نفس مسج گاہ ما
 دل بے نمت مباد کنیں فیض گشتہ است
 بہ گز نمود نشود نما در گبہ ما
 صدہ میں وصل آمد و صد تثنہ تازہ شبہ

با نخل ما تبسم نظیری ز ما سدر

تھکین نمود کویہ بود در پناہ ما
 ازیں دیوانہ مہجوا ستم و بیارہ خود را
 بدست دامن خود میسد ہم چیانہ خود را
 حرفیان نشہ بہر و عیبت نامے دانند
 نمیمنیم ز جنس ہج خس من دانہ خود را
 نہ ہوں ان ثواب ہر آنختی نہ مرغش جہندان
 ہمیشہ رخت بر در کاہ دارم خانہ خود را
 ز بیم آنکا طبل چلنے زاکہ نموانہ
 تو شمع بزم خلوت مے کنی پروانہ خود را
 غمزدان بہرہ نامہ سازد پروانہ
 سالار و ناک دلعدہ مستانہ خود را
 نامہ سازد لہ عوانہ نظیر بہرہ

ز حروف غم نمے در خاطر باراں شو و پیدا
 چو پیدا کرد ملازمت خیال باراں مندا از من
 بسکے نگریند و از ماکرا زین تقوی برون آیم
 تے از حلقہ پریمیز گاراں بر نئے خیزد
 پیشانی مکش از بیع من کابین سہل قیمت را
 ز لیا گو میبارا بزم و خوش و لبر می مقلن
 چراغ زندہ میجوای و شہ بنیادہ دلائل زن

چو بیمارے نہ مرگش بر پستاراں شو پیدا
 کہ بد متھے میان جمع ہشیاراں شو و پیدا
 طرب کز ما سمد و رکبے میجواراں شو پیدا
 کہ بر مرد مسہانی دینداراں شو و پیدا
 تو چوں صاحب سعی ذوقی خودیاراں شو و پیدا
 کہ آں یوسف بزندان گرفتاراں شو و پیدا
 کہ بیداری بخت از نیت بیداراں شو و پیدا

نظیری کاش بنامی کہ در سافرخہ میبدری

کہ پیش ز ابدان تندر گنگہ گیاراں شو و پیدا

شورش زنجیر و رشور آورد دیوانہ را
 تا فسرد ناک زان سفای نریزد و اندلا
 اندک اندک عشق را کہ ز آورد میگند را
 آرزو مال آتش علم گردد کہ سوزد خانہ را
 و حقیقت شعلہ بال و پر بود بیروانہ را
 ہرزہاں دیوانہ و بیابان تر کند ویرانہ را
 بوٹے مے باقی بود در بشکنی پیمانہ را
 یک گرہ زان زلف و سہم بشکند صد شانہ را

اپنے آشوب ماور زلفت دار و نشانہ را
 حسن بنیاد محبت بر آئینہ فی ہواد
 حیر و جنت جلوہ بزم و بہ در راہ وہیست
 عشق و باہل نیت تا در بندہاں و مسکنی
 ہر چیز و خود را بر آتش محو آتش گشت و رفت
 جائے یک ناخن درستی در سزایا کم نہاند
 گرد و عشق از مزاج پیر لذت کے بعد
 عقیدہ دل و در شکنج طرد نکشاید بعقل

مرگد شرت عمدہ گل از نظیری بشنویہ

عند لب اشفتہ تر میبگید بیاں افسانہ را

تکڑیکو نیاید تا ندر و باغبان پیدا
 گمان پوسیدہ لرود ہر کجا گرد و عیان پیدا
 کہ رونے خوش نخواست نخواست ہرگز در جہاں پیدا
 وای مجروح گردد کاہ کور و ال پیدا
 چہ از مہ سوز خستے را کہ نندرد استخوان پیدا
 پند محتاجے کہ گردد در سمراتش میباید پیدا

در رائق میشود معشوقی ز نامہ انشاں پیدا
 خودیہا کہ در کونواں درخ پیرہ و داری
 من آں روز بلیہ بر رخ غنیمتہ شیداغت میگنم
 و آن صحرائے ہمہ پریش کہ میرانند و باند
 تے ہر عارض جسم شود آں را و دریا نام
 تنگش چو گرد و گرد خاطر مضطرب گردم

ولاگدا که آئینه کرده سنگ ترا
 تو کعبه در دل ما کافراں چرا جوئی
 کسے شکا جی عشق ترا چه میباید
 ز خار خار محبت دل ترا چه میباید
 بهر کسے نظر از شیوہ و گرداری
 بنغمه و گرم زنده سازای مطرب
 تو صورت تلخ فروشی و من شکرا نوشتم

نوازیسیم نظیری بشوئے می آئی

پو گل نیاں کنواں کرد بو و رنگ ترا

کدام صیقل ابرو زدوده زنگ ترا
 گر آفری نه ترا شیده است سنگ ترا
 نشانه ویکروز جمے دگر فدنگ ترا
 که گل بجیب بکنجی قبا ئے تنگ ترا
 کسے درست نفهمیده ریودزنگ ترا
 چه معجزت که در پرده نیست جنگ ترا
 که چاشنی بنرار آشتی ست جنگ ترا

گرم ز شکوه منع دل زار خویش را
 وفیت نظاره بت پیر تبرک خویش
 جرم من ست پیش تو گرفتار من دست
 صد منت نسبت جنس و را چو آفتاب
 ترسم که رفته رفته به بیدار خو کنی
 اے دل مجو خجات که صیاد میشکان

ان اخته بروی کار خویش را
 شرم بگریه دیده ز مبار خویش را
 در روده ام پسند صریدار خویش را
 من گرم میکنم تبه بازار خویش را
 بکین بیای طبع بتمنگار خویش را
 در دام میکنم گرفتار خویش را

عمرت بود که دوست نظیری بباد تو

آسال نبود مردی و شویر خویش را

فراق دوستان بسیار پیش آه دل بار
 گل افشان بود با تو هر چه خار و بن سنگ
 غمناک اندیشه عشقم از مستی بر آوردی
 اگر مقبول اگر مرد و حرف ما اثر دارد
 منت من ما خواست مهر و طبع دوستی دارد
 همه فانی کیس و در خسار تو می گویم
 بشارت و گذرداریم و شاید در نظر دایم

نیم جرس گزاف از آه ایست منزل ما
 بوی خوش رفتی از جفا آنتی زور ص ما
 بخت مشکلی نمودی تل هزاران مشکلی ما
 تو ان نوعی با زوایر سحر باطل ما
 بر من بت نشه سازد مدد منت گل
 شب ما نور می بخشد چراغ محفل ما
 بیدار تو چشم افتاده سخت منقبس

در سن صحرا نظیری نیست غم ز ما بید

که بر فراک سے بند و نشه اسبیل ما را

از نگاہے شد نظیری صید و من در انفعال

زانکہ این وحشی نے از دہائے تیر را

کجا بودی کہ امشب سوختی آزرده جلنے را
سوالے کن زمن امروز تا غوغا ہنتر رفتہ
بہر نرنے کہ میگیند اخلاص و وفا خوبست
کتاب ہفت ملن گر بخواند آدمی میست
بافسول مومہن کردن آسان نزلان باشد
بعشاق اشک گرم در رنگ و از بہر آن داند
اگر از خار غاری ہو فائی ہائے گل نبود
دلا سیلاب خون را از شنگاف بندہ نیر کن

نیدانم نظیری کیفیت چوں ہے آمد مزل کو

بحال مرگ دیدم بر سر رہ نانو لے را

طعم ہلا بل میدہد ز ہر فراقنت آپ را
در یائے رحمت بر خم تا شام مردن واکند
از دولت گم گشتام نہا بہ نشانے وادہند
ز اہل دروں باہش نرنند آناں کہ بیرون زند
طوفان بہر جانب برود کبث معلوم ہاویاں
و عظیم طیب و صبر من بر جان گوارا گشتہ اند
با غایتہ بی طافتی از عشق نتوانم گر بخت
در انتظار رحمت لب نشنگان افتادہ اند

کار نظیری در رضا شام خوردن و خوش بودنت

دارم مے مرو آ ز ما خوش باد شیخ و شباب را

رہ دلیف الباء

عاقبت ہم طبع گشتم یا شراب

فانہ در کوئے مغان کردم خواب

بغل از نامہ احباب پر کرد و نغمے خواند
 نمیدانم ز من جرجاں سپار بہا چہ نقصان شد

نظیری سوئے او کم رو کہ امروزست یا فردا

کہ از خاکسترت ہم نیست در کولیش نشان پیدا

ز بس بود دل خود کام ناسپاس مرا
 بلا مقام مرا پیش ازین نمیدانست
 چہ روز بود کہ تشریف عشق پوشیدم
 ز شک دوش چنیں در ہم کہ نتوان برد
 رخے کہ داشت مک میلش از توجہ غیر
 از آن ز آہ نظیری فریاد غتے داری

کہ میں فرودہ دلاں کردہ تمبیاس مرا

شرمے آید ز قاصد لطف محجوب مرا
 دست پرورد تو اے عشق پاس من بدر
 فرصت باو کہ میباید ستمگرے چنیں
 ناز پرورد و صالم گوش بر حرف مکن
 بے سوائے خون خود در حشرے چشم باو
 ثوخ طبعی را اختلاف غیر منعت چوں کلم

امشب از یوسف رخسے چشم نظیری رخنست

باز ز رخسے بہت در کا شایہ بختوب مرا

دیش و در دل ہفتم آہ پیر تا شیر را
 پلے تر نیست ازین بزم آلودہ
 خوشدل از غیرم کہ در بزم سوال او نیافت
 از کند عشق جتان مے شود ترک ادب
 بے سبب دادی گرا نارم خجل از من بمانز
 گشتہ دل یا مال حسرت عشوہ در کاش مکن

در ماں از لیسکہ مذویدم شکستم تیر را
 بخت، وارو در کمیں جگر گیباں گیر را
 ذوز درد اضطراب ولذت لغیر را
 ورنہ طغیاں بنوں از ہم کند زنجیر را
 کردہ ام فاطم نشان خویش صد تقصیر را
 قلب زانہ دو ما فاضلہ کند اکسیر را

باوزخم تو جزمین بد بگرے آید
گہے کہ تیر جفائے کشتی نشان و ریاب
مکش ملال نظیری کہ جسم و جاں کا ہست
زلال جام کش و عمر جاوداں در ریاب

بنو عیش ز بوم و بر ہجران مطلب
نیشکر حاصل مصرست ز کنعان مطلب
سین زلف پے جیلہ در آویختہ اند
جز دل تشنہ ازاں چو ز نخلدان مطلب
رد پار یکہ سجد خم ابرور سمبست
غیر محراب کثر و قبیلہ ویران مطلب
رض و سنت تماشائے نوازیاد مفت
پرودہ پروئے فکن یا ز من ایجان مطلب
جد ازاں کز چہ نسباں بدرم آوردی
نہ کہیں نیست کہ ہر جا طلبی یافت شود
مخت دل نوت کن و شکر احباب محواه
اب حیواں ز لعل و در و کشاں مے جوشد
بمسا ز کاتبش احباب بخویش افزائید
جلوہ از حوصلہ بیش ست نظیری ہمدار

کشتی نوح نشد ساختہ طوفان مطلب

آنکہ شب داد تو بہ ام ز شراب
اشیم باز دید مست و خراب
لب ساغر چیاں ز خم بوسہ
کہ در آرام صریح را از خواب
مزه کز راج آتشیں گیرم
خاک را در و ناں بگرد آسب
عضو عضوم پیرست از مستی
کاہی باجمہ شوند شتاب
ظرف لبریز کر و م از بادہ
ہمچو ماہ دو ہفتہ از مہبت ب
راہ مستی گرفتہ جانب دوست
میر و م تا بر آرمش ز حجاب
محو تر مے شوم ز خود بہر دم
رفتہ از دست مطرب بادریاب
تو تم نیست پست کن پرودہ
طاقمہ نیست گوش چند متاب

بر نظیری مگر بہ بخت آید

بجزع دانے شود این باب

جور ہنخہ داہیند و جو بو بر ہوامتاب
بر گل سوار باش سوناں از صبا مناب

گرم نروار و مزاجم از شبا ب
 از شکم کند دست شوی در کباب
 عتقم افتاد دست بر دس کتاب
 نام گل باقیست چهل گرد گلاب
 جان مشتاقم سواش را جواب
 باورا بر خاک دانش را باب
 خلق مرهم منهندا ز اضطراب
 روئے بیداراں مگر بیغم خواب

و هر پیرم کرده اما ذوق عشق
 از جوانی هست ذوقی در سرم
 هر چه خوانم از ورق شویم به اشک
 زنده دارم مرد آتار مرد
 گوش بر کثرت فرمانم که هست
 برامی یاد و بمعجز بستام
 چاره ناسور نسلیم ست و بس
 به که پوشم چشم ازین خفتگان

چشمه حیوان نظیری هیچ نیست
 فاله تاریک و قحط آفتاب

دو دستم تا بوقت صبح طوقی گرد دست مشب
 در و بام از جیرانان هر کس در شنت مشب
 گریبانم گریبانست دامن دامنست مشب
 گل و نسوز سنبل را عباب و خرنسب مشب
 ازین شادی کدر نیز حسوداں شونست مشب
 گرم خود دوست آید بخلوت و شنت مشب

مبیم در جام ما هم ناسوح بوز دست مشب
 دو چشم حجله آیس بسته انداز گریه شادی
 انشمار می تا سحر و شتم بر لفت در همه دارد
 بهمه شیب لب رخسار و گیسو میزنم بوسه
 مغنی میگساری میکند ساقی نو اسازی
 بدل طرح وصال جاودانی نقش می بندم

باقبال محبت شاید دمی در نظر دارم
 نه من با بخت نواشتم ز نظیری با نعت مشب

سماے صحبت گل میزند زمان دریاب
 که مشو و نفس رفته را انماں دریاب
 دروں اگر نگذارند آستاناں دریاب
 یک کز شریه لطفم اگر توان دریاب
 ہیں بهارے و معنی خزاں دریاب
 دمی که تشم افقه جناشماں دریاب
 مرا که سو خزام معزا استخوان دریاب

سحر مینادی بپس بگلتان دریاب
 سراں و قصه که در پای حق زمران است
 ترا فرخنده بود در حق بیخانه و در
 نیز رانده بار و میگردد و استن
 نظر ده کن در هزار و ذراع یا و در
 هر روز که دلم در مشام است آید
 نه به باله چو بر خاک استنگان ریزی

ویرود جاں کہ توئی وردلم
در شرب حبران نبود روشنی
شعلہ کند بر سر شمع اضراب
گر چه بود تا بسحر ماہتاب
دیدہ نظیری نشناسد رخس
بسکہ گدازد نگہم از حجاب

رویف التاء

اہرے بنظر آمد و برتے زمیاں جست
انگخت ازاں ظلمت و پر تو دل مجانے
صدقنہ بہر مرناہ از خواب گراں جست
وز پردہ بروں آمد و در خانہ جہاں جست
ناگاہ خطائے شد و تیرے زکاں جست
شو قے بضمیر آمد و حرفے زباں جست
منصف بمباں آمد و منکر ہراں جست
زین سلسلہ حاصل کن بجائی تو اں جست
زین بیش حکایت نتو اں کرد نظیری
افروخت ورق در کف و آتش زبناں جست

کہ سجلی مانعت و گاہ ہجر اں حاصلت
بے نہایت از ہر ما بود تا مقصد مقام
جیرت اند جیرت و شکل اند مشکلات
منزل کونین طے کردیم و اول منزلت
بخت مغیبولے کہ چشمش بر جمال قاتلت
حاملان عرش را بار امانت در گلست
از نم فیضے کہ با این مشت خاک آینه خند
عقدہ مارا رسول و نامہ نتواند کشتو
بام و در پیر جلوہ حسن است اہل خل را
مینہ را بخر اش و دوسے دانہ اشکے فشاں
از حدیث سو و سو دوائے روم دیوانہ وار
از لرم شاید دوسے بروے مسکیں و اکند
بیشتر لبہا و رین و گاہ نظیری حاصلت
غیر من در پس ایں پردہ سخن سازد ہمت
از در دل تو اں داشت کہ غمازی ہمت

جائے کہ نار میل نباشد و فنا متاب
بگریز و رخ ز آئینہ ہم بر فنا متاب
قفل کشودہ بر در گنج عطا متاب
گو شمع چو طفل از پٹے ہر مد عامتاب
برقع بدست کوٹہ چون و چرا متاب
مس بر امید واری این کیمیا متاب
گو ہم نشین فتیلہ بے داغ ماعتاب
گو روشنی مہر و مہم بر سر امتاب
یوسف نمودہ رخ بصر از نو تیا متاب

افسوس لب بکار نظیر می کفایت ست

تعلش در آتش از بے مہر و وفا متاب

با طبع ہر کہ است نیاید کراں طلب
جا بیت اگر بصد و بند آستان طلب
ہمسیا بے ہمائے شود اسخاں طلب
مغلوبہ البیت و ہر در و مہرباں طلب
انصاف اگر طلب کنی نا دشمنان طلب
در شغل آن زد سوئہ دل اماں طلب
کورانہ بر صدائے جرس کارواں طلب
شیون کن وز گم شدہ خود نشاں طلب

تنگ ست در طوق کراں کجاں معاشرت

جاں از نظیر می ار طلبی نگاں طلب

بر درخش ذرہ کسند آفتاب
آتش نمودانہ شبنم آفتاب
دو دو کسند دل چو نباشد کباب
نشہ و بد شہد چو گردن شراب

آمیزش از صلاح دو یک دل ہم رسد
شوقے اگر نجات ز خود بینیت و ہد
بر سفرہ ایچ نیست سوال از برون چرا
شغل توام ز گوشہ خاطر نمی رود
بر صفحہ نقشہا ہمہ ز بیباک شیدہ اند
ہرگز خضر بہ نشہ زلال بقا نداد
آہے زویم و پیر بن پارہ سو ختم
پنہم از امید وای دیدار و شنست
معتشوق ساقیت مزین بر میا دوست

افسوس لب بکار نظیر می کفایت ست

تعلش در آتش از بے مہر و وفا متاب

مے باش و از مزاج حریفان ان طلب
چوں رہ بری بصحبت بکاں کراں مہباش
مہاں گنج باش و فضاحت سخاک کن
مجمونہ البست عالم از و انتخاب کن
در طبع دوستان ز حسد راستی شانہ
از غلقہائے زلف طلسمے بچنگ آرد
درست کسے بہ امن محل نمے رسد
ہر گاہ یوسف ز تو دور رہ ماندہ است

تنگ ست در طوق کراں کجاں معاشرت

جاں از نظیر می ار طلبی نگاں طلب

عشق و بد مال شور بہ تباب
کہ نشہ یوسف ز دل از سبب اشک
آہ کہ عاشق کشد از فانی ست
با سخن تلخ تبسم خوش ست

رخجورالم دیدہ پیری ست نظیری جام سجری چون نخور و ماہ صیام است

را بدیہہ رسانست و باغ موزولست
 بان بلبیل شوخ از سخن نجبہ افتد
 ہوش ز می کہ تو گرا ز ہر دوں کمے بینی
 رب لذت لطف نہاں رسی دانی
 نور وادی و فریاد میل خوش داریم
 بروئے دوست ہویدا بود سعادت دوست
 لرکنار بیاباں عشق دریابی
 شان ذوق حقیقت بناز کان نہ بند
 بیخ کاسہ چشم گدائی پیر نشود

بہر ترخم مرغی ہزار مضمون ست
 اگر چہ خوردہ گل چھوڑو مکنون ست
 درون پرودہ بویند ہر چہ بئین ست
 کہ اندکے تو ورشتت چگونہ افزون ست
 کز اہل سلسلہ ماست ہر کہ مجنون ست
 نوشتہ اند بجنواں کہ قامت چون ست
 ز خون کشتہ بہ بینی ہزار جیون ست
 چہ شد کہ فاختہ خوشگوی و سر مومن ست
 مگر ز کاسہ آزادگاں کہ وارون ست

چو نام تو بہ گرتم قدح بیا دآمد
 ہوش بادہ نظیری کہ فال میونست

بے عشق عقل را ہنرے در دماغ نیست
 ہرگز فرشتہ از سر با مش نمیرود
 طعنم بہ بخودی چہ زنی محتسب برو
 ما حال خویش بر پر غنقا نوشتہ ایم
 چون چغد بر خوابے خود فال میزیم
 از خندہ ہائے تلخ صراحی بکار ما

بدسوز و آل قینلہ کہ از شعایہ داغ نیست
 آنرا کہ مرغ نامنکے در سراغ نیست
 مارا فراغتت ترا گرفتار غ نیست
 در بال ہد ہد و سر منقار زاغ نیست
 کیں نغمہ از ترائے مرغان باغ نیست
 جز خون دل بگردش چشم ایان غ نیست

تلخ ست بتیغم نظیری چہ زندگیت
 بیمار را کہ بر سر بالیں چہ ان غ نیست

صافی شوم از کون کہ در درو صفایت
 در یک ہمہ چون سایہ کہ در خدمت خویشید
 عطش از ظلم سوختگان تابش بر قوت
 خدا نکہ و راں جبہ زندگت نصیب ست

بر عرش زخم جوش کہ در محکم جانیت
 صد گونہ سجدت کہ در طاعت مانیت
 اینجا پر پروانہ طلب بال ہمانیت
 در ہمت ماجتن و ورشتت خطانیت

نیم بسبل شدہ بر سر پرواز سے بہت
کہ دریں کج نفس زمر میں پروانے بہت
کہ دریں قافلہ گاہے قدر اندازے بہت
گوش نزدیک لبم آ رہے کہ آوازے بہت
کہ نیازیم کہ با اوست بخود نازے بہت

دی نظیری ز سببہ است کہ امروز رود

صحبتے را بود انجام کہ آغازے بہت

خود پیادہ شد از من کسے سوار من بہت
گلے کہ در وہ من اشک غم ز خار من بہت
شکستہ بستہ از عہد استوار من بہت
بہر دو گام حریفے در انتظار من بہت
شفیع جرم خوشی ملے روزگار من بہت
کنہ فرشتہ سجودم کہ کارگار من بہت
شکفتہ روئی جاوید باہا من بہت
نمست دار و نمودر دے کہ سارگار من بہت

باضطراب دلا جال سپارو حال مپرس

کہ اختیار نظیری ہم اختیار من بہت

امروز بجا منزلت عشق تمام بہت
بر شیشہ کہ خالیت زے سجدہ حرام بہت
بد نام شدن در دو جہاں غایت نام بہت
مہتاب ہمہ وزن و صبح ہمہ بام بہت
چوں شپہ از نور گر نبرد کہ دام بہت
در دل ہو سے بہت ندانم کہ کدام بہت
شاہد بہت جہاں نامے حسن تو بجا بہت
ہر مہ وہ شدہ منہ ہمہ شام بہت

م کاریت صراحی و قدح بر چینید
بلاں گل ز گستاں بشبتاں آید
کہ اس صفت شکنان قصد ضعیفان نکند
دیندار کہ اس قصتہ بخود میگوئم
شقبازیم بمعشوق مزا بجا نداشت

رہ حریف گرتم کہ شبشہ یار من است
جرا حتم ہمہ راحت شد از سعادت عشق
اگر درستی در کار جام و مینا بہت
صبا بطرف چین خواند بر پر لب کشت
شراب و حور میسر نگشت فتو بہ گریست
خسے کہ با تو قدح نوشم و بے باغزم
گلم با نش دل آب مے خور و ہمہ عمر
بسوز و ساز حریفم باہ و نالہ حریفص

ذوقے بکمال ست وصالے بدوام بہت
بر صوفی بے وجد و بال ست عبادت
داویم بمعشوقہ و مے دنیا و دین را
اجیاے شب ما و صبوحے حریفان
جمعے کہ گرفتاری ایام سخت ناسند
میگریم و از گریہ چو طفلم خبر نیست
ساقی عمہ دوراں مخورہ رطل گراں وہ

توان و سرت ز بیجا نہ سودا برداشت
 مجلس راست گل و مرغ تقاضا برداشت
 توان گفت پے ماعرض تمنا برداشت
 ہر کجا باو نقاب از رخ زیبا برداشت
 این نشان را دل مقلس ز کجا نابرداشت
 شیخ سودائے ترا سخن زیبا برداشت
 اٹکم از پیدہ بروں آدوغوغا برداشت

طفل در گریہ نظیری چون تو کا فرخو نیست

پدرت تاز کد میں دیہ تر سا برداشت

شیخ از حرم برآمد و گبر از صنم گذشت
 کبں آب زندگی ز سر جام جم گذشت
 چوں من مجھ دے کہ زور و حرم گذشت
 ہر کس ز خود گذشت نشاوسی و غم گذشت
 جاوید ز بیت ہر کہ این بکہ و دم گذشت
 کیں پر نواز سواد و جو دو دم گذشت

چوں عند لب مست نظیری ترانہ گوشت

از خار و گل بریدہ شد از مدح و ذم گذشت

روز مولود جہاں کم ز شب ماتم نیست
 بیش ہر جا طلبی بہت دے مرہم نیست
 ذلت ما ز نزاری ملک و آدم نیست
 دل پس پرودہ شناسند کہ نامحرم نیست
 خلق دانند کہ از اہل خطا مرہم نیست
 کیں علاقہ بہ پرافسیر ما محکم نیست
 جز باندا نہ فریق بسرا دم نیست
 کا نقد در جامے رسوائی ما مسلم نیست

جنس از زندہ وار باب بصارت مشتاق
 چوں توان گشت کنوں ساکن قنوت کہ باغ
 و سرت و گردن معشوق حمائیل کردم
 عارفان گوشہ چشمے بدو عالم ندہند
 محضر بندگی از مرتبہ من بیش است
 پرودہ میبایدم آرزخت کہ بر کس نگریت
 بسکہ ناز کہ لم از عشق حدثنے تارفت

بوئے ازال و سلسلہ خم نجم گذشت
 خیز از سقال خضر لال بقا بنوش
 نبود علائق دو جہاں گرد و امانش
 ناموس و تنگ در نظر من برابرست
 جز رفت و آمد نفس نیست در میان
 برق دل میدہ ما را طلب مکن

فرختے نیست کہ در پہلوئے آن صد غم نیست
 ہمہ جائیر کماں خانہ ابر و رفت سرت
 رنج ازاں مست کہ این فتنہ برا کیختہ اند
 عارفان گوش کہ بر پرودہ سانا زل اند
 بدم علیسوی و معجز روح الہی
 رسم ناموس جہاں زود ز سر برداریم
 ترک دیگر نظر ایم کہ پشیمینہ نہ
 علی چند ز عیب و گراں بردوزیم

پیغام گلے نیست که با باد صبا نیست
اخلاص بدینا و مروت بهمانیت
اما چو ترا در دنداند دوا نیست
خوش باش که کار ازلی جز بطنیت

سخرام بگلش که پئے سیر صبحی
توفیق نکو کاری ما و تو عطا نیست
صد گونه دوا در سر هر شاخ گیا هست
گر کفر و ضلالت بودا درین بدایت

با حکم قصنا ساز که در دیر نظیری
مقبول مغال نیست نماز یکہ قضایست

مشکل فناده کار نه در دست انجم است
یک پاره در صراحی و یک پاره در خم است
این جرنه که در ته حیا م نکم است
گل نیز تلخ گشته ز بهر تبسم است
کو آشنائے گوشه چشم ترا هم است
از جور او کشنده ترم زرم مردم است
در دست رخس سعی مرا سنگ رسم است
دوراں نماند و رشتہ امید من کم است

اختر شناس در روش نجات من کم است
دوراں صلائے لفرق دوا و شراب نیست
ساقی چو فیض او است هم صرف او کنم
شیرین نکرده خنده شادی مذاق کس
باشند بنا امید ی خویشه محبت
آسود می اگر بخودم کس گذاشته
ناخن همیشه در جگر فاره میبزنم
کے سر ز کار بسته بر آرم که چرخ

گفتار بے نتیجہ نظیری نے خرنه
عودیکه سوز و دند بد بوئے همیزم است

دست دل گم گشته تا باز م چکار افتاده است
در ہم اندوه و نشاط روزگار افتاده است
پند مردم در مذاقم خوشگوار افتاده است
تیره روز م نجات با من سازگارا افتاده است
صد چوراغ مرده برگرد مرا افتاده است
گروید ویرانه صد منصور و دوا افتاده است

لحنت دل بر حیب و جیم بر کنار افتاده است
ساز و برگ شادمانی را که میداند کجاست
خسته دل تر میشو قاتلخ تر نوشتم دوا
از کدورت بر نیایم گر صفاد ستم دید
غصه مردوغم با تم سوخت انگون بجز را
ظرف این هنگامه میدا کن فریاد است این

کے نظیری نے خورماند عشق نسبت قویست

بکد و روزے ماتیش از اغیار افتاده است

بر که مجنون نوشند سلسله ز پار و اثر است

عشق توفیق علائق زره ما بر داشت

تیرا دشمن دیرینہ آشنا بجاست
اگرچہ یک گرہ و صد گرہ کشا بجاست
منازع کا سدو بازارا و ای بجاست

بدی و نیکی ماشکر بر تو پنہاں نیست
سرکشک دیدہ دل بے توبتہ نکشاید
بہر کجا روم اخلص یا خریدار نیست

زکونے عجز نظیری سر نیاز مکش
ز بر سر ہے کہ در آئند انتہا بجاست

وز گریرام و بارزو بیانہ پرندہ است
پارکہ زلفت او چو کف نشانہ پرندہ است
دیرو حرم زغرہ مستانہ پر شدہ است
بام و درم زوزہ و پروانہ پر شدہ است
طرفت پین ز سبزہ بیگانہ پر شدہ است
یک آشنا نیامدہ و خانہ پر شدہ است
از تنگ ظرفیست کہ پیمانہ پر شدہ است

شب از فسانہ ام ز جنوں خانہ پر شدہ است
زراں طرہ کے شکریت آشفتنی رسہ
انگنہ پرودہ اسخ سانی نسیم صبح
بازم رکھہ کبست نہ شمع و نہ آفتاب
ترنم بلالہ و سمن اوزیاں رسد
تنگت جائے بر نفس اشب سچو تم
بہر گز عطاے سانی مارا اگر نہ نیست

آں شاخ گل سچوں تو نظیری نمیر
دارالشفائے شہر ز دیوانہ پر شدہ است

آختہ بام و زچوں برقی از سرکے مگدشت
آفتے بوداں نکا لفلن کزیں صحرا گدشت
گرچہ ہر سودا و نولے بوداں تنہا گدشت
نہ ام نشاندہا ز لیس گرم استغنائہ شست
بسکہ مندرک ز بوز مغر و ویسے بڑا گدشت
باہ اسے آردہ ہر دفتر و لہا گدشت

بیتو دو شتم درد رازی از شب یلدا گدشت
نیش ہمارے نیست کز خون شکاری سرخ نیست
تو کج جندش کسے افرصت آست نہاد
جلوہ اش نمود و از لیس محور تمارش شست
خواستی شفقگی و ستار برون از سرش
باہر ایشاں چکویم صولت بچش چہ کرد

باز امشب ہا سگور کو لبش نظیری ہم بہت
نہو کیتہ و دیدہ کہ پندارتی جم و وا گدشت

درا سچ گو شہ نیست کہ صحت سناج بہت
کار و فائز چتاں بے رواج نیست
نیر نہ گریستن غم دل را علاج نیست

دشمر با بولت عشق اخراج نیست
چہ تہ تر یہی ز جیبیں مے تو ان فروخت
قاطر بخونہ حق دل و اہل و عیال

نتوان حکم خط کرد نظیری بقصنا حکم بر صورت امریست که آن مبهم نیست

امروز آنچه تاج سر است دست ماست	سر ما به درستی مادر شکست ماست
نادان بر آبگینه ما سنگ میزند	گر هو شمشندی بکسے هست ماست
سر میکنیم در سر پیمان خویشتن	ایمان ما همان ندانے است ماست
اندیشه از فراز تر یا گذشته است	کوتاهی که هست ز تقدیر پست ماست
بر چهره حقیقت اگر ماند هر دو	جرم نگاه و بیده مصوت پرست ماست
شایانہ فرش مسند کرسی نهاده اند	این طارم خراب چه جائے نفست ماست

بنگست اگر بنجام جمشید بنگریم پچاک زلف یار نظیری پشت ماست

چنان زغانه برون رفتیم بدل ننگ است	که آستانه بیابان و گام فرسنگ است
بیجان در تن مفلوج گشته میمانم	که در بر آمدیم رنج و بود ننگ است
رگ و رداں بگذا و چه گرم شود	شراره و در دل فولاد و قطره زرننگ است
بدامن دل پاک تو داغ من ز سر	ز بهر گر بسینه ام خون دیده میز ماست
و لم ز صورت کارم غریب اندوه است	که عکس طلعت زنگی بر آئینه زنگ است
بگردشش مده جو نشید طعنه ما داریم	به سخت خویش زیا نکار بر سر جنب است
غویب نقش خیالے بر آب زود دیده	بجز فزائے که دانند کلهیں چه نیزنگ است
نوا بگشت اگر مختلف رسد چه عجب	که یک سرانه ما در بنار آهنگ است

سخن بدون بود در مذاق بنشیند بصفت کلک نظیری چو زخمه بر چنگ است

حریف صافی و در وی نه خط اینجاست	تمیز ناخوش و خوش میکنی بلای اینجاست
بغیر دل همه نقش و نگارینے منیست	همین ورق که سیه گشته مدعا اینجاست
ز فرق تا قدمش هر کجا که نشنم	گر نشم و امن دل میکشد که جای اینجاست
خطا بدم دیوانه کس نمے گسرد	جنون نداری و اشعه مخطا اینجاست
بدل ز دل گذرے دست ما بخت است	به تمن توان بست تا صبا اینجاست

درفضائے کہ منم بال و پرافنائی نیت
 برکرا مہر وطن نیت مسلمان نیت
 چند در تنگی مشرب کہ فروائی نیت
 خندہ زہر لب و گریہ پنهانی نیت
 ہیج سرنیت کش این نیل پریشانی نیت
 ہد ہدے را کہ لہر تاج سلجانی نیت
 بر لب بام بجز نوبت سلطانی نیت
 در چہیں بز گلے جائے گرا نجان نیت
 بز و شوق بر آں کو چہ کہ ویرانی نیت

از نسوں دانی چشماں سیا ہے کہ تراست

صد نظیری بنگہ داشتن از زانی نیت

وے بہر کہ شستی و آہ نہیں نشست
 مگر تلخی عیشم برا نگہیں نشست
 بخوں شستم و آں خود آتشیں نشست
 کہ از فتن ندن دامان آتیں نشست
 پیش دشمن خود و بچکس چہیں نشست
 کسے مجال خیں روز واپسین نشست
 کہ از سجد توام گرد بر جبیں نشست

نہت ندیدہ رو خانہ نظیری را

کہ چوں بہانہ خوتیو در کمین نشست

مجموعہ احوال و دعایم خبر اوست
 حرزدل آگاہ نشیں از نظر اوست
 این مخم ہانست کہ طوفان ثمر اوست
 این خانہ جانست کہ مہبید در اوست
 کاک دل کہ زناوک نہر لہ سپر اوست

ضدہ در چنگل شہباز نہد طائر ما
 لیم یاوز بن خانہ مرا عیب مکن
 ڈبالی شو و در یاب فراخی نشاط
 بت لذت ز نظر بازی بڑے کردو
 یک او بار بتاج سرجم دوختہ اند
 در خلوت ما پتر ہما مے بخشند
 بل در و لیشی ما برور جا وید زوند
 حجت آمینہ طبعان ہدے تیرہ شود
 د بمعموری مصری و من مجنوں را

بت تو بہر دل نشست کہیں نشست
 بھلے کہ تو دامن بر بخش افشاندی
 ہمیشہ گرمی خوبت در آتشم دارد
 جاب عشق خبارے میاں با انبخت
 رہ گوشتہ ابرو گندہ بجاب غیر
 دو میروی و من از اضطراب مے میرم
 چناں گرانی خویش از دلت سبک بروم

عشتت کہ علم دو جہاں مختصر اوست
 صدرا ہنرم در صفت اند لیشہ نشستہ
 بیگانگیش بار و بد اشک نہامت
 پاؤ آوریش راہ نماید بو صالشن
 گر ناخوش از جا بہرہ جائے نگہدار

شہرے بشیشہ دل ماسنگ مبیند
 کس زیر چرخ تو سن آزادگی ناخت
 ماخط رسانده ایم بمہر مسلمے
 از نوش روزگار نظر بیری گداختیم
 ابن بادہ را موافقتی با مزاج نیست

شورچمن ز لغت آزادی من است
 میخانہ ام ہوئے بہارم کشاودہ اند
 پیہوشیم بجلوہ کہ گلستان برود
 پے ذوق عشق کار بسا ماں نمے رسد
 عشقم نوید زندگی جادواں دھند
 گردوں لب عشق ز اسچہ طالعہم نوشت
 حسرت بر ہم ہمیشہ نظیری ز صبد گاہ
 زین نحوئے رحم کاف صیادنی من است

بجرت اہل غرض قرب و بعد ما بندست
 ازاں دم کہ حیرت نکلندہ و بدن او
 نظر و لپشت تا مقررہ بہ پیش آمد
 دو چشم ساکن بیت الحزن بمن گریہ
 درازوستی حسن کہ گن بجیبم ریخت
 بکینہ جوئی افلاک عشق سے بازیم
 نہ عجیب تست کہ بیگانہ وارے کذری
 بیا کہ از مٹے پارینہ تلخ کام سریم
 ہمہ نرانہ آفاق را از بردارم
 نظیری از تو سجان کند زنت لب بختا

ہاں قدر کہ بگوئی بمبیرت خورندہ است
 دل کہ جمحت غم از بے سرو سامانی نیست
 فکر جمیعت اگر نیست پر ایتانی نیست

سیم صبح سے سوزد حریفان را جمال
 علم رسمت مارا دین و دنیا بافتن
 نقی و حسن را در پرده توان داشت تن
 نازکاں را بر سر آں کو کوسرہ آتش ست
 ہر کرا در سر قمار می بست سود آتش ست
 شعلہ خمازی آتد ناچا ایہر جالٹش ست

گریہ گرم نظیری ریگ در وادی گداخت
 از سرشکش تا بزا نودرتہ پا آتش ست
 شست پہلوئے من وزرقیہ عام گرفت
 صد کمند نہر استا و غم چوست شدیم
 ضامنند نشاط کرام پیش آورد
 عانداں بت پندار جملہ بشکستند
 یافت سجود آنغوش دوست از بروست
 جنگ و عربہ را رضی شد م ز شرم ہر آ

نظیری و مے و مطرب گدائے خواهد شد
 فقیہ شہر کہ او ماوت کرام گرفت

اں دہدو گریہ پند ما کہ با ما دشمن ست
 ہر کرا دل از دروں ش دست بائیں چکا
 خود مگر از درد رانی ورنہ از ماتا بہ تو
 دل انراں آزدہ تر داریم کا زارش کنند
 خون ز چشم کا رولنے سخت در بازار صہر
 با غمم گرد در مونس کھنتم با کس نمساند
 بسے لائے گرتیہ باید کہ دل غالی کند

گر بہار آید نظیری و رخصاں با من مگو
 خاطر مشغول عاشق را تماشا دشمن ست

جو فحبت ہر چہ بردم سود و مختہ نہ داشت
 ہر عمل را ہر سنجیدند در میزان حشر
 ردلم از عشق سونے ماند و ز جہاں شعلہ
 دین دانش عرض کردم کن سچینے بزدانت
 قیمت چشم پر اہم چشمہ کو شر نہ داشت
 ہیزے را کالتش ماسوحت خاکستہ داشت

کاں دل کہ ز جارت زرش بر گزداوست
 بر لاله کہ از خاک مد چشم تراوست
 شد از معانقہ چیں بر رخ قبا بشکست
 کہ شیشہ مست در آغوش پار ساشکست
 نشاط نائے ودہل شرم روت باشکست
 نگاہ تانرود زان مساط پاشکست
 چنانکہ خود شناسی کہ از کجا بشکست
 سفال میکده جام جہاں نما بشکست
 کہ ہم گداز حسد کا سہ گدا بشکست
 کمر بست پے شوخی و عصا بشکست

شکست تو بہ ہر کس بقدر حال امرد

نظیری از خم مے صوفی از ہوا بشکست

کھید میکده کم کردہ ام چراغ کجا است
 دریں بہار سے را دل و داغ کجا است
 بر منہ راستہ سماں عیش باغ کجا است
 ہیں کہ یک گل بے صد ہزار داغ کجا است
 دے کہ جب تفتے دہدہ سراغ کجا است
 مجتہد کہ دہدہ از خود سراغ کجا است

سخن دیدہ نظیری با زو بادہ مخواد

بے رائے سراغ مے ہچو چشم زراغ کجا است

چوہ دل کن کہ با آتش مدار آتش است
 راو ماشق بر میاں ہفت دریا آتش است
 از دہ تلوت نشینا خم نما آتش است
 تن اگر خاکست اما دل سراپا آتش است
 بر چمن در قاس مے ایکہ حق با آتش است

گر ز منہ رہ ز نذت از بے آں رو
 گریاں ز گلستاں جہاں رفت نظیری
 نشاط عجب گدا عجب باد شا بشکست
 چناں بیک و گرا میخندہ شیخ و ندیم
 رئیس و قاضی و مفتی بر قص چہینند
 مبادا ز پے جاں بود چشم قربانی
 دل شکستہ دلاں کوٹے میکندہ درست
 باب خصہ سکندہ نبرد ز آئینہ راہ
 بفطر روزہ مے داد پیر بادہ فروش
 زمانہ طفل طبیعت شعا نقد کہ ادیب

خمار مے بلہم فضل زو ایاغ کجا است
 نہ عند لیب غزلخواں نہ شاخ گلخنداں
 شکستہ ز را بہ نم ابر جامہ در گروست
 یکے بگرہ گلستاں خویش سیری کن
 ہزار جنس مراد م بوقت دگر درست
 ز شغل کار خود م یک نفس رہانی نیست

گر شمر گر شعلہ سہ با آشت پیدا آتش است
 رشک مانع شوق غالب در تو مار تپن رسم
 جولد چراغ مردہ از صحبت مے آردہ ام
 گر بظاہر کہ ہم اما باطن جہاں ہم
 گر بظہر ستاں بری ایں روٹے آتشاک را

آنچہ دام دگراں ساختہ دائے ماست
 تابمبجانہ نئے ورتہ ہیمبانہ ماست
 آفتاب از ہمہ چارمے بویرانہ ماست
 جاوداں راہمہ جاگوش برفسانہ ماست
 ہوش ماہوتم اشاگہ جانانہ ماست

صحن و دیوار و درو یا م نظیری امشب
 ہمہ در وجد و سماع اند کہ در خانہ ماست

ہر طرف راہ فدا کردہ و بخدا و یکیت
 عشق چوں بار و بد سرو و فرہاد و یکیت
 پیش ماہمہ دے کردن و ادا و یکیت
 ننانہ باد و سرطہ و شمشاد و یکیت
 باخ راسر و خوامندہ و شمشاد و یکیت
 موم در پنجہ عشق و فواد و یکیت

نیم بسمل شدہ ماندیم نظیری افسوس

صید بر یکد گرافتاوہ و صبا و یکیت

زین مرحمت ملاف کہ کارول تو نیت
 صبر از دلے طلب کہ دو فنزل تو نیت
 مے نیم از نو آنچہ در آب و گل تو نیت
 بے نسبت آشنا دل ما یا دل تو نیت
 ورنہ کد ام کس کہ دانش ماں تو نیت
 پروانہ نسوختہ در محفل تو نیت

خون ترا پندہ نظیری غموش باش

ابن بس کہ دعوت از طرف قائل تو نیت

سطرے از غیر نیامد کہ کتا بے نوشت
 گرہا نامہ رواں کرد و عتاب بے نوشت

تہاشائے جہاں باز نمایم از تو
 بسریادہ فرشاں کہ بسجد نردیم
 ما کہ خورشید پرستیم بحفل چہ کنیم
 خواب ما را بصدافسوں و نگہ مے بندند
 تا کہ از موعظت خلوتیاں مے شنویم

پیش مشتاق تو ویرانہ و آبادیکے مت
 بجز ہم دل شیریں نبود صفت تعال
 ما کہ تسلیم بشمشیر ادا ت شدہ ایم
 درہ براغبیار مہندید کہ در گلشن ما
 پایگل ماندہ اگر گلین اگر خار بن است
 خوزاری و نوانائی مادر نگہ منت

در خون ویدہ گشتہ تنم بسمل تو نیت
 از آبگینہ حوصلہ ماتنگ تراست
 گو باد و اندہ ریشہ نہال محبتہم
 زین پیش شیشہ دل ما ہم ز سنگ بود
 بے بار ماندہ روئے تو از نیم خوئے تو
 بس بناگداز میگدازد و سرگذشت شمع

آنکہ صفا نامہ ما خواند و جواب بے نوشت
 صبح بے متحد بہ پروانہ فرسنا و آن دست

درد دل او درد ما از تالہ تا شیرے نکر و
 شکر کز غم مردم و پشیت نگشتم نثر مسار
 کاتب اعمال چوں اجر فرام را نوشت
 از دل پرورد جانم را نظیری ریش کرد
 کم دو چارم شد کہ چشمے تا بدامن نرنداشت

باز دل جلائے گل دیوا لگی بوکرده است
 خاطرے دارم چنناں کز نو بہار دوستی
 اے توئی و مساز و حرفت چہ پند پذیر
 از چراغ وصل دل را نوردہ کا بنجا عیست
 بر لہ جو خود دید با من آشنای بیگانہ ساخت
 دست و دل لشکن کہ ایجا عاجزی آید بکار

در مراد ما نظیری یار بیت کا سے نکر و
 بر ہمیں زہیں بہ دعا در کار منہ کردہ است

آنچہ رحم از دل برو تا شیر فریاد منست
 سا نشن مکنون دیدار و بجزرت سوختن
 حرفت ما شق بجز با فی شکوہ دل عاجز بیت
 نیست در غم نہ ممانی کہ از قبیدہ مجت
 مضطرب ارم جبر اہل در رہ آوارگی
 آن شکار من کہ لائق ہم بکشتن میستم
 خشم مرد و شہوہ رفت النون شست عشق تو

کار و شوار نظیری گریہ آرد کہ او
 شاد از تند بیرا شست بنیاد من ست

شہر دیر مل شدہ گریہ مستانہ ما ست
 از ہم سورہ پیچولہ صحرا بستند
 بال و پر سوختہ بر یک بلکائے زقتہ
 بر کجاہ ست عمے و در بدراز نہ ما ست
 بر کہ لے نگرے در پے دیوانہ ما ست
 آنکہ ناید بدراز بزم تو پڑانہ ما ست

بیاطن ترا دیده آدم مقدم
 بہ پیرامنت سایہ ظاہر نگرود
 بحسن تو نقاشش نقشے نیارود
 تو ان گفت لبس کثیرہ بشانت

ز صدر جہاں شد بصفت لعالت
 کہ خوگشته طالع فراز نہالت
 کہ صنعت گری ختم نند بر کمالت
 کہ در غیب بنوہ مثال متالت

نظیری چنان ساز صافی سخن را
 کہ روح نبی بخش شود از مقالنت

گر کند گیتی و فائے با وفاداران بخشست
 محنت شب گیر با شوق حرم و شوار نیست
 ز گس شمع تو مست از ناله شب خیز راست
 مال و عصمت را ز لیجا بد دریں معوا نہاخت
 فرجہ نگذاشت گرووں تا ازاں بیرون روم
 ذوق با مرغان پراند مرغ نو پرواز را
 جیم نیم بیکوز استیائے عشق آزاد ساخت
 صافی کلرنگ با بید ساغر گلرنگ را

زندگانی با عزیزان عیش با یاران خوشست
 اگر یادت بگذرد شبہاے بیداران خوشست
 میفروشان را سر ز غوغائے میخواران خوشست
 ما کنعنا برون از جیل خریداران خوشست
 پیر کو دکل چه باقید گردن را ان خوشست
 کہ بجوئے دوست فلن با مواداران خوشست
 چون مرض طغیان سما بد خوبت را ان خوشست
 مے پرستان را نظر بر مالہ رخساران خوشست

غرق طوفان شد نظیری بر کزل مال بست
 رخت بیرون ده کہ کشتی سبکساران خوشست

جوائے حسن عمل و شریعت عربیت
 سود دل زہ مال جو وہ روشن کن
 تہا ل بے تہا ل زائفات مشوقیت
 جمال حال شوہر چیمان استخفاق
 زمن مشاطہ بیتاں صدق مے طلبہ
 لگو کہ رفتم و قسمت بود دریا بم
 زد دست روی مگرداں و تن بفرمان وہ
 خلاف رسم دریں عہد خرق عادت داں
 شب سیاہ سباح سفید مے آرد

بعرف حقو نکر دن گناہ بے ادبیت
 کہ عینک بصرش را بگینہ جلی است
 عن بت از ملی را انسانہ بے سہی است
 دلیل آب جگر تفتنگے و کشنہی است
 ہنوز دختر زرد سر اچہ عینی است
 کہ نار سبدن ساک نشانی بے جلی است
 کہ ہر کہ صاحب این حال نہ ولی است
 کہ کار بے جنین از شمار بوالعجب است
 چراغ طلب ازہ و دمان بولہبی است

دم آبیے فگرفتم کہ شتابے نوشنت
 کہ فریب سرخارتن کبیرا بے نوشنت
 در ره عشق کہ سخنے سخر ا بے نوشنت
 حرز حسن تو بہر مشک و گل ا بے نوشنت
 قصیدے بر سر منتقار عقابے نوشنت

ہمہ باشوق تو لب نشندہ بر آہم آورد
 کف پائے بر وہ باد یہ ام ریش نشند
 قدمے نامدم از منزل سامان بیرون
 اشک و آہ از در این مدرسہ بروم کہ ادیب
 سینہ ریش ازین راز نگر دید کہ عشق

عقد و رچند نظیری بہوس نظم گئی
 ہچکس نظم تو بر طرف نقابے نوشنت

موقوف لب کشودن ما کار عالم است
 خوانا بے کہ گوئے رخسار عالم است
 آن معنی کہ قبیلہ گفتار عالم است
 بیعے کہ طبع از در و دیوار عالم است
 در دام بہرنگہ کہ نہ بہر کار عالم است
 کا نم نئے خود کہ خسیدار عالم است
 ما و جمال یا کہ گلزار عالم است
 سرایہ قبول در انکار عالم است
 شرم از طرب مدار کہ زنا عالم است
 در ضمن نکتہ کہ نہ اسرار عالم است

یک آہ گرم صیقل زنگار عالم است
 مشاطہ فراق تو بر چہرہ ام سرشت
 خود رانی خیال تو از دیدہ ام ماند
 برین شب فراق شد از جرم نا کے
 صیادنی کی ششمہ تو دانہ لنگند
 ریں حبیب و غار عشق و ہنر را کجا برم
 خور و کنار کو شر و ضوان و صحن نخل
 تا یک لبت پسند کند قرب او مجھے
 گر پیر سالکی خبر از طفل راہ پیرس
 دانانی فکریب تو معنی نپرورد

قانون حکم چند نظیری نوا کنی
 این نغمہ تو باعث آزار عالم است

نکت یاب مجموعہ گل خیالت
 ز ظلمت برونی نباشد نہ الوالت
 بیوشیدہ موج حوادث لالت
 تو روحی خرد پرورد از پربالت
 ہمہ عالمہ باقدسہاں اہ الت
 تالانت بو و خون منسکرت لالت

ز بے نسخہ آفرینش جمالت
 بفطرت زبونی نکا ہد ز بونت
 ہمیشہ حق از قول و را تیمور روشن
 بخت خود بہت پرواز بہر تن
 ہمہ وہبہ باصوفیاں از قولت
 باعجاز قولت کہ ایماں نیارد

کینہ کش از دوستان مهر جوئے
 طبع مغرور خرد خور سنداوست
 باز نکلیفش ز دوشش انداختم
 گویشش بر کس کہ حاجتمند اوست
 ظلم اخوان بر نظیری مے کنند

معنی او بہتر از فہر زند اوست

معتوقہ من قبلہ تا قبلہ نظر گشت
 تا گشت نظر بارخ چون ائینہ برگشت
 غرق کرم جیلہ گرانم کہ در اں کوئے
 سفتم شبہ دیدہ وہم سلک گہر گشت
 زو خندہ شیریں نمکے بر دل ریشم
 اہکم سجلاوت شد و آہم باثر گشت
 اوراق گل اندر بغل غنچہ بنجیب
 تا خاطر دمہ ہم نفس باد سحر گشت
 پیداست دل آمیزیم از کوئے لغتار
 چوں رنگ مگر گشت بلے طعم مگر گشت
 تا بدشوم انگشت نما بچومہ نو
 زان کھم ازو عطر فتانست کہ دستم
 با سنبل خوشبویش بر اں طرف مگر گشت
 تا بوسہ کہ خیرہ مذافاں نکند دست
 در بر خم آں زلف لمیس گاہ بلا نیست
 عتقی کہ کلبد در گنجینہ نام آں بود
 ہاں دل یگر برہ ش مینہ انقم

ہر نسخہ شعرے کہ بر آورد نظیری

از غیرت آں نافہ چیں خون بد گشت

نظر ربط برو صیاد در تفتافت است
 کجا رختوہ آں شہ نیم باز رہیم
 ست بسبب ہم ترکنا زے آرد
 نیم ہمہ ز باغ وفا نمے آید
 لمیب عشق تبر و طمع ز بیمار ہے
 کس از معالغہ روز وصل یا بدخوق
 تبرہم دل اے کعبین مردم چشم
 شب مہد بہ از صبح عیب میگذرد
 جس رسیدہ چہ داند بلا کی خفت است
 کہ قندہ رختوہ از خواب با خفت است
 کہ در مریش قصب بے درخا خفت است
 بہر چمن کہ تویشد فنند صبا خفت است
 کہ شب سراست ازین ردیہ و اخفت است
 کہ پیر شب ز ہم آغوش خود بد اخفت است
 کہ نزوت آمدن و نقش درخا خفت است
 کہ آشنا جمتائے آشنا خفت است

پتینخ قلع ارادت نمے شود مارا
 خلوص بندگی ما شرافت نسبی است
 مگوز دوست ملالت بود لفظ سیری را
 کہ مستی سحری از نیاز نیم شبی است

ترا بلعبہ مرا کہ بادل افتادہ است
 صد لٹے بے جوس ارشہنوی غریب مار
 سپند طالع اگر حوص ران یکا دکند
 بعزم کعبہ کنید اتفاق خسو نیاں
 نہ کج زمینی مے کردہ قبلہ بادہ فروش
 خاکند برورق چہمہ تو خامہ حکیم
 حریت میں چہ براحت بساط مے چینہ
 حویہ ناک چو قربان کہ منادیدم
 یکے بکجوہ عزیزان نہر سیر کے کن
 مجردان سک سبب از جہاں رفتند
 گناہت پیرمخاں شو کہ بادشاہ و فقیہ

حضر جمال نظیری پیش میں نرسہ

کہ ادب وادی در نقش بمنزل افتادہ است

فخر والا نسبتاں از ہند اوست
 گردن شہ نادر از نقش سخت
 گر پہ شکر نیستی دارو دہانش
 نقص ز نقش وایہ بر عہدش شکست
 ظہر اش را بہت بیہندی بصبح
 بر شہم بخواب مے آید بخواب
 مشرکیش صفر سے جلال شکست
 زود آمیز شکر ہر دم مے کن
 از گل بر باد صرماں زود رفت

آنچہ ہرگز نسلہ بیونداوست
 - دارا ز دگان بدوست
 ہمینی ہا نبار شکر خداوست
 گر نہ سینے بہت در سوگند اوست
 چہن اے و گر چہ خویشاوند اوست
 لبتہ مے مشک و جبیر آگند اوست
 نقش مے خوش از ترنج و فند اوست
 و نیک را بواندے مانند اوست
 ہر کہ تمکینی نہ دارد پند اوست

مہر و غن صافی کہ یہ بیہودہ فلک سخت
 رفتیم بسر زود دریں محفل مستان
 مارا بہ نشاط و طرب آساں نگذارند
 ہر نخل امیدے کہ نشاندیم دریں باغ
 کلفت ز کجا آمد و بخش ز کجا فاست

غم و روئے آنرا بچراغ دل مارنجیت
 ساقی مئے تندہی با یاغ دل مارنجیت
 غم خون جہانے بسراغ دل مارنجیت
 برگ و برشس از لائے ایباغ دل مارنجیت
 بد کرد مالے بھسراغ دل مارنجیت

بر عشرت مازود ملاست نظیری

تا صبح نفس زد گل باغ دل مارنجیت

گل بیداد دستہ لبثہ اوست
 ہمہ جاناخن تصرف بند
 این کہ گم گشتہ عمد و شرط و وفا
 برداندیشہ بتاں ز دم
 خس لسان و فادو بارشش
 سر و مال و غیبہ نظرشش
 تا بر آید بزین خسارشش
 موجہ بادہ بر گل مہتاب
 عشق ہر دم بتازہ سوداشر
 لببوی معارف خطا نرسد

مہر و دل خشک شکستہ اوست
 ہر کرا سینہ ایت خستہ اوست
 ریو و رنگ زیاد جستہ اوست
 کعبہ دل صنم شکستہ اوست
 قید مرغ رس گشتہ اوست
 دست پرورد و خانہ رشتہ اوست
 بادہ در خون دل نشستہ اوست
 رخ از آب بادہ شستہ اوست
 عقل کہتہ فروش رشتہ اوست
 کہ بدست کریم دستہ اوست

نزل روح الایں نظیری را

نامہ ہرک پیے عجمتہ اوست

دلے دارم کہ طاقت کارا ونیست
 دلے دارم کہ فلز ہلے امواج
 دل سختہ بر ارحت مے ستیزد
 نشاط عند لبب از بود رنگ سن
 کجا پاشد بہ بند و قدم تار
 مریض عشق را مزل ملارج مست

تھل غیر حبیب و عارا ونیست
 حریت آہ کش بارا ونیست
 فلک را دست بر آزارا ونیست
 نوائے ماز موسیقار اونیست
 تن مجنون کہ جز سر بارا ونیست
 دوائے زود در بازارا ونیست

فانہ صرف نظیری کمن کہ خواب کند شکستہ کہ بصد ورد مبتلا خفت ست

خوئے شہ عریذہ جو افتاد دست
باوب ز می کہ سر مستان را
آنکہ افتاد بریں در را مبش
در خوابات مغاں مستان را
خوشی ما ز گل دبستان نیست
خوس عمیرے ہم آمینجہ عشق
عشق از سنبل و گل و اچیدم
جائے دل خورده مینا چینم
دلبرم را سر سوائی نیست
یا خودم دشمن جان باید بود

ہر نفس دلق نظیری رنگے ست

عشق را چشم بروافت داست

جمال ساقی مادر ضمیر لالہ گذشت
وراں شوں سوڑوں نگر کہ ہر کس دید
لقبہ دقبط نمہ چیں برابر وان گذشت
ولم ز حرص سوال از لبش جواب نیافت
سپہر ہر چہ کند روز بیت چشم مرد
دو سالہ درد کش دیر بودہ ام عجبست
سرے ز قفل مینا، سردن نیاروم
بطعنہ از بر مانا فنا، نارخ دل

جفا خانہ زین پندار نمود چو دارستم

بیا کہ کار نظیری ز آہ و نالہ گذشت

بجراں نمکے سو دو بداخ دل مارنجیت
سودائے تو آتش ز دماغ دل مارنجیت

راہ دیگر لبونے کعبہ اعرابی ہست
خاطر غیب شنائے تو مگر بوجہ است
سلائیہ نامہ تو بال ہما میسر اند
مرد تاجیک کہ ز غزوات اب وطن سے آید
چوں ختم آریہ شامی آتم از نامہ دست

بیسہ از وقت فہر تو نظیری بگداخت
کلیہ نیست کہ آمینہ

کہ غم از سر زلش فارغیلا نش نیست
کہ رخ حال من از آئینہ پنہالش نیست
بدیدہ مالک لیسرتاج سلیمان نیست
تختہ خوبتر از نامہ انوالش نیست
کہ بجز اندول خندان خزاہ گریانش نیست

کین خیالست از چشم کہ حیرانش نیست
مہ پرستے ست نہ محو بہ و رانش نیست
کہ بجاں بخشے اس چشمہ جیوانش نیست
کہ بقتل شکنہ لوہہ و تاوانش نیست
کہ برانی ز ملاقات نو آسانش نیست
بہ چہ آغاز ندارد غم پیاانش نیست
جہرا ز رشک جمال و غم ہجرانش نیست
لہ لہ راستگ بہ بیجانہ کہ چہانش نیست
کین سعادت کبما لیسٹ کہ لقمعانش نیست
آنکہ بیجاں شکنہ نون ایمانش نیست
داغ دور لیسٹ کہ جز وصل تو و مالش نیست

گر نظیری بگداخت بر شدہ باشد چو سچ

بیت معمورہ از کلبہ و ہیرانش نیست

کشتہ جرم زباں مغفور نیست
در میاں فرہاد جسز ضرور نیست
راہ از من تاجنوں پر دور نیست
ایں انا الحق گوئے خود منصو نیست
بیش ازیں گنجایش مقصدو نیست

تو عہ بردہ صل ز بندہ ہما نش نیست
ز گس از کہ دش چشمت لبند اب فادہ مت
فہ ز شرم قنات خضر نہاں ز نلکات
و جواب تو زود ہندہ ترہم طفلی
از اندایتہ وصل تو بجا باز گشت
عشق ماہ افغہ نیست کہ آخر کرد
تا دم از دل کہ ہمہ عشق تو مدہ بخشش کرد
چرخ را کاسنہ بہ زنون عشق گروا نیست
دولت عشق ندارد ز خطر از بین کمال
ما یا ایماں قوی عہد تو محکمہ داریم
سحر حرات کہ دلہ داشت مرجم بہ شد

عشق عصیان منت اگر مستور نیست
عشق در عدوت تصرف میکند
بر تر از عشق در حسالم پایہ
آنکہ منصور است بر وار شش کلبہ
خسدت از سر ہوشش بیرون میبرد

Handwritten marginal note on the right side of the page.

سہر مرغی پیرد از کمبیں گاہ
زبان بازی کند سوسن از آنت
بایں شد کعبه از کوٹے نو ممتاز
کجا کنگاں کجا بغداد مستان

نظیری این عبیر از عشق سازد

کدامیں عطر کرز گلزار او نیست

نختم این بس کہ مشتری تند دوست
لشکم رنگ رخ چو مستقی
در برابر باب ذوق کم بندہ
قطع دنیا نمی شود چکنم
نیست ممکن بزندی آرام
شایدان چمن تہید دست اند
باش عریاں بدن کہ جامہ گل
بے گل چاشنی مل دارد
آب المخی بقطرہ بروردند
خط قرآن نگار او کوفی
خط فریبندہ کس جنس نیست

بیر نظیری ست گوش خلق امروز

میر مجلس ندیم شیریں گورت

بر کہ نوشید می شوق تو لیا نش نیست
دل بحسن تو مقید شد و جاودہ بماند
تلب کے فکر نہاں کہ دو سخن زازہ نوشت
ہیکس نامہ سبب نہاں ہم نکر و
سبب از عقل میر سید کہ سہ نامہ ما
از دلہ راه دلت عشق نمود است خوشم

و آنکہ محو تو شد اند لشدہ حرمانش نیست
کہ ز فکر تو برو آمدن آسانش نیست
قصیدہ نق مدبثے ست کہ پابانش نیست
نہ ہمیں نہ نامہ نش بہت کہ عنوانش نیست
عزس عشق ست کہ از علم و دینا انش نیست
کہ باں فغان دستے بہت کہ در بالانش نیست

از غلوئے رفقم معلوم شد حسن قبول

چون مراد دل اجابت نشد ما اگر مست

نشخوار برست این نظیری یاصبا با عطر گل

بلبل از شعر نترت صوت و نوارا گرم ساخت

روز شد پروانه از بال و پرافتنی نشست

بر سر بازار شور ماه کنعانی نشست

در مقام پاهمه جافرش میثانی نشست

باوشاه در کلبه میکس مہمانی نشست

خفته از خویشتن کرد و برضوانی نشست

نکتہ را ندازد درج لب عقل از پریشانی نشست

ناپشیمان رفت اگر چه بالشیماقی نشست

آنجناں محوم کہ نتوانم ز حیرانی نشست

چون تواند ذرہ باخویشیدلوانی نشست

کز خود و از ہرچہ در ملک جهانغالی نشست

قطرہ باران العاشق بعغانی نشست

ہیں ز صد سلطنت بر مسند خالی نشست

با دل و ارستہ بر تخت جہانباہی نشست

ہمت او داشت بر تخت سلیمان نشست

بندہ گیر و گریبانیت کہ نتوانی نشست

کو بہ از خاتار نظیری بندظہانی نشست

گل صلائے عام زو مرغ از سخروانی نشست

خانہ زین گشت جولانگاہ ماہ خرگمے

دیدہ پاندا ز رخسار تحفہ لائق ندید

مردم چشم از فروغش بست آئیں خانہ را

نشہ لب ماندیم از و چون آب کو زرد زنی

خندہ زد بر طرز مجلس دل ز غم آناو گشت

جانفشانی نذر بے سامانی غمنا نہ گفت

تا بہ تعظیم از لنگوہ طلعتش بر خاستم

پیشتر چندا نکہ رفقم بیش شد سگشتگی

مروارہار عبداللہ خان گنج بخش

در حین باخار و گل و کرکوبہ باخار و لعل

سخت نشایان دکن بیک آقا کاہورت

شاہ را شغل جہانگیری مسلم خندہ باو

ایکے گو بنیاد ہم عظیم داشت ہم افانہ ایت

ہمت از وسے جو کہ این ہمت اگر دنت و بد

رنگ ملک شہروان مروشاہ و وان اورت

ماو عیش و عشرت و ابم کہ دولت بر سریر

مہرباں تر بائے از معشوق نہبانی نشست

بشرح حال من نامہا در اطراف است

مہربانی ادا ہتمسا و تمواں کرا

ینالہ اشک فشاخ کہ تازہ دولت را

بجستہ کرو تبسم خبندہ حال دادم

نہ از فاقہ و ز زیر بار اوصاف است

کہ تازہ عاشقم و خاطرش عین صاف است

عطائے نیم درم دستگاہ صدلاف است

خلاف دوست نمودن خلاف انصاف است

میر درد خوبی چنین معصومیت
راست میگفتم ولے دستور نیست
جان پار یہاںے ما منظور نیست

عشرت و عیش نظیری کو تہ است
در سرے تنگ دستاں سور نیست

وین خط کہ دید یاد ز معجز کہ نوشت است
ز نا رمغان زشتہ خط و زلف کہ زشت است
با پرده بگو پرده رخسار کہ ہشت است
برگر یی تلخ و شک خندہ برشت است
ہر چند بنا دی گل آدم لہشت است
گوید کس اگر آدمی را کہ زشت است
صدرنگ و گر گل کہ ندانند کہ کشت است
عربانی گلزار ز کو تا ہستی زشت است

در جہر تم از ترک فنے تو لطیری
کس غیب را جل فرش اہل دین نوشت است

شوق ما ہنگامہ این ماجرا اگر م ساخت
موسی ما گرم رو گردید و مارا اگر م ساخت
شمع مجلس شد کہ در کاشانہ بار اگر م ساخت
گل شکفت از لہرہ لبیل کہ مارا اگر م ساخت
صحبت ماروز بازار و فارا اگر م ساخت
طعنہ ناموس خوے با دشتارا اگر م ساخت
گریمن داستان کر بلا اگر م ساخت
سر مہ خاکسرم با و صبا اگر م ساخت
گرمی ہنگامہ فرشتا اگر م ساخت
وسعت احسان و استغنا گدا مارا اگر م ساخت

ماہ صد ماہ کنعانے بحسن
کے بشر استغفر اللہ گو میت
دل فریبی ہائے دشمن دیدہ

عشرت و عیش نظیری کو تہ است
در سرے تنگ دستاں سور نیست
این نخل کہ از چشمہ جاں رستہ کہ کشت است
مانقنہ ز منشا طحسینم نہ از عشق
جز از انزو ہشت تو وحشت ما نیست
زین بخت دل پارہ جاں چاشنی گیر
ذوق غم از طبیعت فاکہ نرو دیبچ
گوروے تو نظارہ کن و خوے تو بنگر
سز نامر صحرائے رخت لالہ و لہر نیست
گل جامہ ز بر لبس سبک از نازکی از ناخت

نالہ ما نعمتہ اہل نوارا اگر م ساخت
ز آتش داوی بقیکنہ ہم نعلیں از قدم
ور گرفت از بہر خاطر گرمی پیرانہ سوخت
گرمی ہنگامہ گلشن بیے آفتاب ماست
ما یہ مہر و محبت از رواج افتادہ بود
کین خسرو گر نبودے ساختے فرما دکار
بر بن فرنگان بختیم نلق قرباں کردہ است
اعتمادے بر شمیم خندہ یوسف نہ داشت
شہ ز غربت قدر من معلوم بر اہل وطن
دیدم اشفاق رخت محروم گشتم از لب

سرور ازاں گل ہوائے درہرست غیر شوئے در زہر مخمور نیست

بس نظیری زبیر نغان جاں خواش

نالہ دل نغمہ طنبور نیست

کس نمود جوڑہ کز جگر مگر کز ک نخواست
 ہر کہ ز یادہ دادش بیشتر سے من نمود
 آدہ نقش بازیم ورنہ ذوا دیدہ ام
 من ہمہ عجز و ہنگامان میں نزار مہکنند
 زنگ رخ سخن لٹاں مہد ہزار عیر مرد
 کف و شنو و دوناں ماہ بلبش میشود
 مالہ و یک مسجدم در میان دیک صنم
 مصراع نظریے غلط عینہ نثر ہے نقطہ

بے نمکی گفت کس کز سنخم شک نخواست
 برتر کش نسا ختم کا رہ کہ پیراں نخواست
 کس شمس کز حسد جانے و شش دو یک نخواست
 سر کہ عویر بافت نہ فائز ز حدت اسند
 صاحب فہم خوردہ ہن نسرہ راجک نخواست
 آنکہ شمر دہ زو نفس ہمدے مک نخواست
 مہر چہ نخواست رے من از تر نفلک نخواست
 نسخہ نظم و نثر من نقطہ سہوشک نخواست

ملح نظیری از ازل معجزہ خیز آمدہ

کوزک جاہلے بلش نسخہ صنم کجاست

کہ زوا از صفت ماہ کہ و د غوغا نیست
 جہاں منجہ دیدی شراب منجیوئس
 مانے نابہ شش زو عشوہ صفت لبت
 خاک مے سحری کا کھلے کہ دل بند
 عجم عقل عمل در طسریق عشق ملن
 نمک سر امر بار ز ہر ہم چید اسب
 ان ط رفتہ ز دوراں بصلب رستاقم
 بجائے خویش کجا میتواں رسید کجا
 ہوائے وصل کئے مہکنند کہ بالہوست

کسے کہ کشتہ نشا زہم بیدہ نیست
 مگوئے غدر کہ در کیش با مدارا نیست
 زہر معرکہ در خصت کسانا نیست
 کہ غنا خشک ہار نیست کہ بویا نیست
 کہ راہ دور کند راہبر سے کہ دایا نیست
 نشاط نیست کہ بلی گئے ہمت یجا نیست
 کہ بد معاملہ آزد وہ از لقاضا نیست
 کہ طعی راہ فنا بجز ہال اعفان نیست
 زہر لے کہ مجس بود ہمت نیست

نظیری ہرستہ تا لے زغزہ خویش تر

بشکوہ تادلت آزدہ است گویا نیست

مکتوب سر بہر دلم ناشیند نیست عشق مرا زباں حکایت برید نیست

کسے کہ طفل بمیر و مقاش اعراف است
اگر شویم مکرم کمال الطاف است
نوالہ بفقیہ اردہ مند اسراف است
وفا مجھے کہ عنقا ہنوز در قاف است
کہ علم کشف نہ از قسم علم کثاف است
کہ چوں رخ تو پریشا نیم ز اطراف است

نظیری از رہ سجیدگی شو و غالب
دغل مساز کہ میزبان بدست صرف است

مونس خلوت متاں اہنت
مرکم تا بلگستاں بندت
کعبہ بادہ پرستاں اہنت
دوست زن عروہ مسال اہنت
برگ و سامان زمسال اہنت
درس استاد و لبساں اہنت
مہر و مہ فتنہ سال اہنت
زال یار ستم دستاں اہنت

مے فردوس نظیری جستی

بمیاں آمدہ لبساں اہنت است

از نظر دورست از دل و نہایت
دیدہ ہاراطافیتاں نہایت
نہایت بک پروانہ لورنجو نہایت
کبر جز از س کشتی مجبور نہایت
اس بزرگ ستاں خطامخو نہایت
عشقی غیر از غلت نا سوز نہایت
بندہ در افعال جز مجبور نہایت

بہشت روزے نابالغ محبت نہایت
بنلخی از لب این شادان شاہ شناس
نہ از مصر شکر صرف منعماں سازند
ز عالمے کہ کسے دوستی بسر سازند
گر زرازدولت آگہم عجیب ملاں
بک تبسم در دیدہ ام فراہم ساز

ہیں قدح شمع ثبت لاین است
پر بزرگ وہ کہ بدو فے برسیم
باش تا سجدہ میخانہ کتم
خاقان از طوف صداحی گوئند
یک بت سادہ و یک حم بادہ
مئے و خمار و خوابات مغال
گردن ناک بسبازی نرند
کہ بارنگ تہمتن زو ست

مے فردوس نظیری جستی

دل بفریب و بجد او مجبور نہایت
گرچہ زان نورست روشن دیدہ
شمع تبس بیخ غیرت آختہ است
عجز و اصل شد چو عجب از سر نہاد
اجنہا و عقل نفی نشاید سست
پہ کسے گرد و بھر ہم ز جسم ما
تا بفرماں بت پرستی میکانند

ز تار زلفت تو ز نار بر میاں دارم
 بیا کہ مصلحت پیر تین دریدن نیت
 گرفتہ طبع نظیری سوال از و مکنید
 درخت گل نشکفت است وقت چیدن نیت

این پیش خیل کجکجا ہاں از سپاہ کیت
 دامن کشاں چو ابر بگلزار میرود
 پانچم بہ پیش از سر این کو میسرود
 آل ابروئے کشیدہ کماں از چہ خانہ قامت
 گیرم تبسمت کند از کار کشتتم
 گرد سر تو گشتن و مردن گناہ من
 برباد دادہ طرہ ز رخسار یار گر
 مے بیند مبخون و نمے آروم جباو
 اکف بعد از دامن و دستت نمیدہم
 کف میکنند بر لعل و نمے گویش کسے

چوں بگذرد نظیری خونیں کفن بچشر

علقے فغاں کنند کہ این داد خواہ کیت

خواہم این لبان پر غم را بشوے در شکست
 روزگار از خاطر مچوں تیل از رخسار شکست
 پائے از پیش آمد و کارم پس دامن گرفت
 طعم شکر داد عشق اردر گلو کہ فورہ نجیت
 دید نفس بر عشرت من حسرت دیکر فزود
 دوستان ہرگز نہ بیند از محبت عیب دوست
 در رخس آہے کشیدم خاطر م آزادہ شد
 میکشم حواں مے لے ظرف در زرم سوال

در بردن در نظیری شد ہلاک از انتظار

مژدہ بخشید مسکین را کہ مجلس بر شکست

ایں نفس تنگست بر رخ تو بانیر شکست
 آسماں بر آتشم چوں عود و مجہر شکست
 دست در اندیشیہ یارم زہر شکست
 تلخی مبداد غم در شیرم از شکر شکست
 خواستم پیکان بر آرم در جگر شکست
 خاطر خوش شد اگر مے نخت گرساغر شکست
 باد بر لبان زید و شاخ نازک تر شکست
 شوق دل چمانہ ام را بر لب کو تر شکست

گلمائے ناشگفتہ این باغِ چید نیست
چشمِ ہرچہ مے فتنہ از ہم و ربذ نیست
این نیم قطره خون کہ ز ترنگاں چکید نیست
زین تبریم کش پر و پیکان کشید نیست
یکبار چند گام ہر سود و دید نیست
نشست از طلب کہ باں کورید نیست
قانع نگشت دل بر سیدن کہ دید نیست
ابن زہرا گر بخو صد گنجہ چشید نیست

زین عشق صد بلاست نظیر می نسا نہ چند
افسون خامتی بلب دل دمید نیست

بمقنوعے تو زخمِ مراد ماں بازست
مے مخانہ سبیل و در مغال بازست
بروں نیامدہ تاراه کارواں بازست
گہ فروشش دو چشم مراد کال بازست
کہ خوان وصل پر و دست میمان بازست
کہ گل نلگفتہ و در ماٹے بوستاں بازست
نہم قتادہ و ز نارم از مہاں بازست
کہ آن دمیت کہ در ماٹے آساں بازست

مکن شب نظیر می نکار جا بازی
کہ چشم کار شناسان کارواں بازست

علاج تشکوہ عاشق بجز شنیدن نیست
انکہ در ابرجت قوت رسدن نیست
شکستہ جان نفس و جرات بر بدن نیست
کہ جاں سپردن اگر بہت دل تمہید نیست
درال دے کہ طلب ہست آسیدن نیست

رازیکہ درد دست ز دل باید مہفت
جلد و بیاض و دفترم از راز دل بہت
در سینہ تا بچند بر آرم فسرو برم
خضم آن حریت نیست کہ دل کیں کشد زو
گفتم اگر بمنزل مقصود پے برم
چوں یافت دل کہ بر سر را ہے رسیدہ ام
رقیم ورہ بکنہ جہا لشس نیافتیم
دیدیم و دیدنش ز خودی بے خودی نداد

بیا کہ مردم و بر راہ چشم جاں بازست
بخون ما اگر ت میل بہت مانع نیست
چہ یوسفی تو کہ در مصر حسن چوں تو کسے
در آرزوے نثار قدم تو ہمہ نسب
نمے رود چو کرسنہ ولے چہ سودا زین
چو بہل تقسم من ازیں چہ ذوق مرا
صمد بجائے سند بر ز بانم آدہ ست
ڈغا کنید بوقت شہادتم اورا

زبان طعنے ماکونہ از بریدن نیست
ز بسکہ گشتہ ام از درد انتظار نہ جفت
چنانکہ خانہ زندانیاں فرود آید
ز بے تعلق خویشترن بایں شادوم
بہر و وصل و مال و نشاط کہ یہ کہم

آخرے دُر گرامی زکرام آب و گلی
بہ برزندگی قامت موزول نازم

باش در دوستی از خویش نظیری نوبید

کہ تا آغاز تو پایندہ ترا انجام نوبیت

ہر کر معنی نے خبز و زول گفتن نوبیت

خار خار کوئے یارے ہست بہ کس نوبیت

سحر چشم بت بکار سن دوتے بہ من

تو بہ بنیا بہ نوبیت میگورہ نوبیت

مستی و نسا بہ پرخ بہرہ خدی نشاط

پیش پائے گرم و سرد روزگار افتادہ ایم

اند کے لے نالہ مشبہ ایشے بہیت

مردم از نژاد زندگی تا عند باہر تا کسے

مجلس آخر شد نظیری حال خود با او بگو

نہاں نریمے بہر دم صحبتے در کار نوبیت

ارغ دل در عشق امردن نمیداند چسب

نمردہ ہر سالہ مردن کس گیا بہ کس با گرفت

با عیان وہ تخلص عمر آجے نہاد

عشس از یک ناختن بنگہ دل را بج لرد

زخم پہچا مہ آب زندگی نشوید و دن

بزرگ خطمی کن کہ دار دخوئے افعی روزگار

غنج و افسون زینجا کار در بوسفت کمر

ہ شرت نگاہ دل ہا ز روزہ کا تیر بہیت

بہر آب بہیت نظیری ماوہ بر سجادہ ریخت

پارسا از آب مے خورون نمے اند کہ صحبت

نشد قیامت قدرے قاند ز بار غمش بخیر

نشد روزگار مے آثر سہا در نوبیت

نشد قیامت قدرے قاند ز بار غمش بخیر

دردش ره دارم و برآستانم راه نیست
 کمر بلے شوق مارا اغذیه یک کاه نیست
 کشتی مارا اغراض سب سال ماه نیست
 کویاں بیگان ہر با این نہ نگاہ نیست
 آچنانا پُر شد کہ دلہارا بہارہ نیست
 جز دیانے من کہ آن مقبول ہے گاہ نیست
 حرف می بود آنوں گاہ ہست گاہ نیست
 ذوستے از پرواز ابر نشد تارہ نیست

واند خلاص مرا و ز حال من اگاہ نیست
 بخت با ما سرکش مست مدعا با ما بختگ
 فصلہا شد از تباہی بر نیا مد عمر ما
 شمت دل صدرہ کشودم بردہ کا تو کرد
 خاطر دوران ز کین دوساں ور عہد تو
 عرض حال جملہ رہ دارو بخت گاہ فرب
 پیش انیس در جانپا رہا انیاں لب مستم
 جت جوئے جس با این زندگی بیطاعتی است

گر نظیری شگون از لب مہریت دار و مرغ
 عیب صاحب را کہ پوشد بندہ و دلخواہ میت

در شرع بر غنا زہ اکسرس نہ نہ نیست
 بائے ہیش کو تہ حستم اپنا نیست
 چشمش کے خرق خود و طرا نیست
 در غم نہ رہ کہ بستہ شسا نہ نیست
 حسن ار حجاب انان و شق از سب نہ نیست
 آن طاق ابرو دار رہ تمہ باز نہ نیست
 بک نہوہ ہے کہ شمرہ عاشق واز نہ نیست
 جاعے اساوہ کہ نقیبت مجاہد نہ نیست

ہر کس شہید آں مٹرائے ورا نہ نیست
 محمود را اگر چہ جہاں نہ پیر خانہ سرت
 شد را د پردہ ز رخ شد بر اننگند
 معذورہ از معیبت و تہ حسنہ نام
 عاشق و فائما بد و معشوق سہر کشتی
 در کمال کشت بلعین گہ نہ نہ نیست
 کو غم نہ شمس شود کونا ز کینہ و روز
 را را چہ اغیار و اثر ما و خود و دوست

یار از غم و مرست و نظیری بخود اسیر
 بیچارہ دل کہ بیچارہ ساز نیست

نہیب و شب وصل در ایام تو نیست
 نام خوباں ہمہ بہت ست ہین نام تو نیست
 کہ ز دیشم شبہ از لذت و ذمت تو نیست
 جان مجہرت دیداں مرغ کہ درد اہم تو نیست
 یک سر موچو مرا نیست کہ از رام تو نیست

عشق را کام بہہد دل خود کہ تو نیست
 ویدہ ام و نترہیاں وفا حرف لجر ف
 من دل شیفنہ ازار کے دانم چہیت
 آب جیواں نخر دصید تو از لذت تیغ
 آتش و سرو سامان تیغ نہ بر زوی

ز تری گروش اینجلا فعت مینزند جلوه باورین ناهای هست کاند طریت
 غافیت خواهی نظیری بسته خوابان مشو
 از تاج حسن اگر حورا از ملک متور نیست

روایت الشع

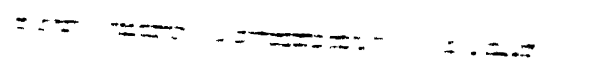
عطاش را نه توانست بوزن خطا باعث
 اگر چه رزق گدا باز پس نمی آرد و
 خزاں در دو خواب آید و در تقارن کشت
 جنون عشق تنگدیر بود من جنم
 بر آتانه پیر مغاں رسته خواهم
 خواب و دست چپیں میرم فبدا نم
 نیم راسی و حشوفی اگر کریم نکرد
 حجب ز بخت درویش اگر قبول کند

نظیری سا

ریا زویر میسی برد
 که نوباد و کفش و گبر پار سا باعث
 بر طبع ساده زود نمود خوشگوار بخت
 چشمهای مباحن جنای کز پلے نزار
 از هر کسی بخاطر ما کین کسب نرست
 آنم که حال مستی و مخموریم یکبخت
 بر مکل نیاز و تصریح در اضطراب
 نظرتی بختی صدتی داده اند

نظیری جفاکش

مطلب بر بزاز
 جو در نمبه کس و گبر دست در بخت

ہرگز زلف جوے مشک بہ پیمانہ گنگہ
 حسن در پردہ نہاں بود کہ نقد و جہاں
 کام ازل یافت زلیخا کہ چو یوسف را دید
 از پئے تربیتیم خضر و پد آب حیات
 سرمه در چشم بلا غمزه پیماکش کرد
 نخل چون تو بہر جہد نظیر می یستند

خندہ مشکے تکب سووہ لصبہا لیش رنجیت
 عشق از گریہ بدل گری سووایش رنجیت
 اول اسباب تعلق ہمہ در پائش رنجیت
 عشق تا بر گل من تخم منت لیش رنجیت
 بادہ در جام حیا نرگس نہملا لیش رنجیت

در نفس تخم تو ی عشق تو بر جاسن برت

رفتی بہریم غیب نکو نامی نورفت
 اکنون اگر فرشتہ نکو کو یدت چہ سود
 ہمصحبت رقیب شدی از غور حسن
 یاران متعس ہم نیکو رمیکند
 زندے کہ ہمہ زو کاش تا او تیر شاہ
 بردار ز رخ تو رنگ حیا بادہ ہر کس

نام تو بر صد نبیہ کہ نام تو نورفت
 در شہر صد حکایت بد نامی نورفت
 نام خوش تو در سہ خود کاشی نورفت
 ہر جا نہ بین یک سمرقانی نورفت
 سہ سہ بہر خا سہ عامہ ہجی نورفت
 تریہ سہ کہ پوز ہمہ جا خا نورفت

کاوکا و غمزه نظیرین اثر نام نہ

فانیہ شش کہ خون دل آشنای نورفت

بیچ راز او دیدہ صاحب بہتر مس
 ہر کہ از معشوق نامیں شہت الدن ربیان
 گل گر باں جاکن ترس سنہ رنہ زمین
 ہمہ در پیر مغار ہر کہ نہ سہر کے
 یوں سہر کے کاروانگہ بہت نیا بر گذر
 سینہ دارم کہ از ہم ہم جواحت مے شہر
 بنا ہر کہ بیباکی کرد از خداوندی بخشش
 ہر جا کہ عشق از جوارفت رفعت مہرید
 کو کہن را نند بناخن شک ہر باد ہرید
 عشق یوسف را درین وادینار نورفت

بالہ راز اب سردا و سہ زمین
 میں طے بہت سہر ف را دو کجا و زمین
 نہر در غیر از ہونے دیر محمور بہت
 وہ قلمے کا ب جہوانست غیر سو زمین
 شہر ہمہ آہ کہ ہند سلسلین رو بہ زمین
 زخمے از اس سنجیت نہ بہت کان سو زمین
 گر چہ مغز سہن اما جز تو مغز زمین
 جہاں در بطون غافل ہر نہ کا نہ طہر
 ہمہ کے تیر نقش تیریں کار ہر زمین
 بند خواہد ہر را ان منظور نیب

لونین چکار آید ماریا تو نساشتم بے دولت وصل تو نعیم دوسرا بیج
 لم جو صلی از طرف ماست و گرنہ از بجز نوالت نشود کم بعطای بیج
 از نیت کہ این زمزمہ با طبع نظیری است
 بانگے کہ نباشد نکلند کوه صدای بیج

رویت الحاء

ذہل و نائے دریدیم باوازه صبح بانگ فتنے نشنیدیم ز دروازه صبح
 دیکہ گشتیم ز فیض سحر آگاہ در یخ جامہ پارہ نکر دیم باندازه صبح
 منے و معشوق باندازه مامے باید رطل خورشید کند خارہ خمیازہ صبح
 کم خراشت دم مرغ سحر بر خیزید جگرے تازه کنیم از نمک تازه صبح
 مغفر جام بیار ابرش مے در زین کش تا بیک حملہ کنم غارت جسمازہ صبح
 سپہ ژب بشینخون دعابش کستم غلم روز نم بر دور دروازه صبح
 رفتہ اوراق شب و روز ہم بر ہمیں بخئیہ ثابت و سیارہ شیرازہ صبح
 دست در گردن عذرائے جہاں اندازم حسہ روز ہم بر زخم و غازہ صبح

سرود شمشاد بوجداند نظیری وقتت
 بسیر شاخ سرائیم سراوازه صبح

گوش گل مہر دواز فزودہ پیغام صبح زندہ دارد نفس باد صبا نام صبح
 تا تو مرغ فلکی رام گلستان ندہ خواب مرغ سحری رفتہ و آرام صبح
 نو گل از مرغ سحر گاہ گرفتار تری دم نزد صبح حریفان کہ نشد ام صبح
 در چناں بزم کہ مستان سحر مے نوشند صاف خورشید بود و درو تہ جام صبح
 دست و پاگر نزد دل نفس مے گیرد در گو روز نیت دم زلب بام صبح
 غم مطلوب سراز و امن دلبر نگرفت لایہ نیم شبی کر دم و ابرام صبح

حق دیدار نظیری نرسانی تمام
 در شب وصل اداگر نکنی دام صبح

ماندہ ام باد لے از بجز عزیزان صبح دیدہ شد غرق طوفان چو جگر گوشہ نوح

رولیف الجیم

نگاہ بر رخ تو مصطفیٰ است بر معراج
 کہ بادشہ ز رعیت نے ستانداج
 کہ آب و آتش ما برد اختلاف مزاج
 کہ از دکان میخانے خزند علاج
 کہ کعبتین دعا خانہ مے د ہد تاراج
 بنود سیم دخل راہ ہیج جائے رواج
 دراز دستی حسنیٰ کہ ممبر باید تاج
 کہ طالعش بظفر کردہ اندا استخراج
 کہ شیر نیچہ کشاید بر سماط زجاج
 کہ آنقدر کہ گہز بیش بیش قیمت تاج
 ہوائے معرکہ شہماز مہکند دراج
 وگرنہ نظم کغم بودے ہم آنجا کاج
 خراج ملک دہندونے د ہم بخراج

سر نظیری و خاک سراٹے پیر مغاں
 ز آستان کریجاں کجا رود محتاج

رولیف الجیم فارسی

جا یکہ عطائے تو بود کفر و خطا ہیج
 زیریم دل ار بر میر دل تا لبسما ہیج
 خاک پے روح القدس و آب بقا ہیج
 آنرا کہ مراد تو بلا خواست و عا ہیج
 آنرا کہ تو کردی طلب اعراض و رضا ہیج
 رفتیم و نکر دیم نگاہے بقفا ہیج

فسون خط تو پیغام بعثت شب و اج
 ظہور حسن تو امنیتے بدوران واد
 چه صلح بود کہ حسن تو با و فائلیخت
 میان زخم و خدنگ تو الفتے پیوست
 حسود مہرہ دل قلب کرود عاقل ازین
 سرشک زرق و راگور وانے گرد
 نمائند شوکت شانان کسے واند
 سوار معرکہ آخر الزماں ابرج
 چنان بعبودہ قلب عدو ہم شکند
 مثال نسبت اعقاب جدا و اینست
 قبول تربیت استاد مہکند شاگرد
 بیان نعتہ زدمش نکونمیدانم
 غنیمتے کہ من از گنج فقیر یافتام

اے کعبہ کہ گردن نشیند بصفا ہیج
 زرخ نظیر حسن قبول تو بلند دست
 گر بہرہ از خلق و سرشت تو ندارد
 با قہر تو علت نہ و با مہربمانہ
 عشق تو مرا از بیت و ز نار بر آورد
 با آنکہ ز پے چشم غم نیراں نگرال بود

زوام و دانہ صیاد مرغ می نالد
غبار لشکر یا جوج غم جہاں بگرفت
پہنچ حیلہ ز پیش اجل خلاصی نیست
خبر نداشت کہ بر بسخ میسکند طبایخ
کہ گفت سد سکندرنے نشود سوراخ
زرگ اگر بجھی پوست میبکند ساماخ

چناں رسبد جواحت بدل کہ دیدہ ندید
زرخم حادثہ زد ناگہاں نظیری آخ

روایت الدال

پروہ بروا شتہ ام از غم نہ پانی چند
راں ضعیفان کہ وفادارنت درین تہلہ سیر
سرو سامان سخن کردین ایں جسم نیست
ایں خرابی کہ ز بیکد پیر ماں نشند سد
لستہ یار بستہ فناوند لقمہ نتوان کرد
تہنچ دل استم عادی ز مجسب روح نکرد
تہنچ بس را مہر باکے نزد ابرم کہ ما
رہ عشرت طبعی سخت دل آرمیش
چہتہ زنیق نظیری ہم خواب دارند
کاسر درینہ کہ ادا شتہ سطلانی چند

تہنچ رازندہ ولی دستب تارا خوشند
تارخ مہ کش شد دوست ہمہ کوتاہمانہ
عند لیب ارسرا بد بفسن عذو رست
نہت دہر با بدازہ حال استون میرب
ہچو دینار کہ در پاسنے کریمال اقمہ
کمتر از رنگ حنا بود ہما طلعن جہاں
فکر نا آمدہ نیست کہ اسال کرد شین
لشکر رخسار تو ہر صفو جہاں گشتہ زہ

روز عشرت ہمہ در خواب و خمالا خوشند
جو رگل بہین و نزاع سر فارا خوشند
گل بہ بازار نہروند بہار آخہ رشند
چون رانہ شتہ بہم رفت ومدارا خوشند
کس نگفت از چہ شمار ہم وشمارا خوشند
مہرے نغشانہ ہمہ و نگارا خوشند
غم آئندہ جہاں بود کہ یارا خوشند
پروہ بر یک طرف انداز کہ کارا خوشند

بر در وصل و دواع کس و چون رفت و
 صد کنایت کہ یکے را نبود زنگ صبور
 گاہم از کلک قصا جرم بزا بد شرم
 در رگ و ریشہ من قوت بلا گرد و روح
 عشوہ و بیدم و خوش بود سر از جام صبور
 توبہ در توبہ ز زشتی بگر برد چو صبور
 بانگ زد عرش کہ پاکی زمکاں با صبور

ور رہ دوست ہلاک زن فرزند سب است
 صد بہانہ کہ یکے بر نزنہ بر تقصیر
 گاہم از باد ہوا سنگ بہار و ظاہر
 بر دل و سینہ من داغ جفا گرد و مہر
 نہ بخود حامل ہیمان محبت گشتم
 صالح و طالح اگر جملہ چو من واجوبہ
 سوئے رحمان علی العرش توجہ کردم

در صحبت ہمہ بر روئے نظیری بستند
 بخوداے فاتح ابواب درے کن مفتوح

روایت الخاتم

کہ یا تو تو توان کرد در نہاں گستاخ
 کسے نمیزندش گل بر آئیناں آستاخ
 ہما نمیکندش قصدا استخراں گستاخ
 کہ پیش تو تو تو انیم داد جاں گستاخ
 ہمیزبان کریمت میہماں گستاخ
 اگر بر بند پا بر آستان گستاخ
 بخت نہنہائے بی بیعت مدہ عیال گستاخ
 نہ رکاں قدر اندازد آسماں گستاخ
 سوال زانت و غنی خست لہاں گستاخ

چگونہ نام تو آریم بر زباں گستاخ
 اگر بگنہن تو بلبسے پناہ آرد
 ہر از جہند کہ در راہ تو شہید شود
 بآب خنجر جلا دہ طہارت ما
 اگر سوا لے از لپ کنیم خیرہ بخش
 بلعبہ سجدہ غارت نمے کنند قبول
 محرمات حرمکاہ ہائے معبود اند
 عجب کہ جاں سلامت بر نہ مغزول
 چگونہ صومت درویش پارساند

مباد صاعقہ بے نسبت از ہی بجمہ

چہیں مجھے نظیری زو لٹاں گستاخ

بہ بود از حرم امن و خوابگاہ فراخ
 بہر ز بخت نہ ایوان کسے نہ بگستاخ
 نہ سنگ آفرقہ ماں مے پر نہ از مریشاخ

چونہبت حد کہ بہا لیس ہم سے گستاخ
 ہزار جاے نہ بروں ہمیزند طیل رحیل
 نشستہ لغمہ سرا بالہ ہم چہ دانستیم

بہنہ خط جمال یار سودائے عجب وارو
 مشکماں عاشق رخسار و ہندو والہ زلفش
 مبارک فال صبح دولت و دیدار حوالاں
 و خود بیناں چہ میگوئی بزم بخوداں نشین
 ہما قرار و ایماں بڑوہ دانکارے آرد
 موقد ہیں کہ باہم مصحف و زنا رے آرد
 کہ دست پلے نخت خفتہ ماورکے آید
 کہ آپ خضر اگر حاجت شو و خمارے آرد
 نظیری از نواز شہمائے درد دوست در ذوقم

کہ چون جنم بضریت بر سر میرا رے آرد
 چوں ابر بہاری لہرم سایہ فکن فند
 بہر بڑوہ بوم کہ نظر کرد چمن شد
 چوں شمع کہ خند رہی پروانہ ز تابش
 دلسوزی او با محنت جاں بازی من شد
 میخواست شود قابل نظم بلاغت
 صد پایہ نشیب آمد و براوج سخن شد
 از نظم من آہن مخاں رسم کہن شد
 آنرا کہ دلیل اصغیٰ اعجاز سخن فند
 ہم خانہ گستاں شد و ہم خار سہن شد
 از رنگ من امسال غریبی بوطن شد
 بطغیبت کہ کافور تن و عطر کفن شد

وہاں بہشتی محو را ندوہ نظیری
 نرنگہ حوران چمن بیت حزن شد

بلو شمع از پریدان ہائے چشم آوازے آید
 مبارک پے ہوائے کزد یار و دستے خیزد
 بغل بکشائے برکن از غنیمت ہائے ایانے
 بساط جادوئے برہم خورد و ناہنگاں
 محالست اینکہ بردام رنگہ من گذر افتد
 سپہ را رس در پرازوتہ رنجت دنیا زست
 بتزیب صبور صبور دیدم کہ دولت
 سعادت ہائے گوناگونست و از آن کہ حسن او
 نباشد محرم آہنگ دولت قدر ہر سمے

کہ از غربت درین دوی غم بازو آید
 کہ بے بال و پیرا خا مرغ در پرازے آید
 کہ از تاراج حسن مملکت پرہ ازے آید
 کہ لب با حجت و رخسار با اعجازے آید
 خولے را کہ از پے صد گنداند ازے آید
 کماز بالا ہما در جنگ آں شہبازے آید
 کمرے بست دوران خا خاناں بلنے آید
 بہر اشجام فصلے بر سر آوازے آید
 نوا نازک بروں نیں پردہ ہاوارے آید

شاہدان گوشہ چشمی نظیری دارند
ہر چہ دل صید ہمیکہ دشکار آتش شد

ذوقے ز مے نژاد کہ صد شور و شکر نشد
ایں رسمہائے تازہ ز حواں عمدت
باز ایں چہ آفت ست و رخت امید
بہودہ برگز کہ آفت نشستہ ایم
رسوا نم و گرنہ تو صد بار در دم
و ستار مار گنج گرہ در گلو نشود
شب زندہ دار باش کہ تا پیریت تراش
در صدر چوں حضور نبود آستین گزید

بس نعمها بگوش نظیری ہوس کشید

در از دروں پہ بست و بہ بیرون در نشد

قاصد دلے آزرده ترا ز آبدارو
کس حیمہ میفراخت بسر چشمہ حیواں
شاید کہ شو و جلوہ گراز غیب جلے
معشوق جمیل ست و غیور ار نہ بگویم
ہوئے بفرانت نکلند در ہمہ صحرا
در یانش مے باید و در طرف بلخ
فارغ نشوم بیک نفس از بندگی عشق
بے بادہ کتم مستی بے نعمتہ نم ذوق

چوں گفتہ و ناگفتہ بسنجید ن بخت است

شعرے کہ تلفت نظیری صلہ دار از کھائید

کمال عاشقی جبرانی دیدار مے آرد
نہ رفک خود فروشاں میکشد تا کتم سچاں
تو در خواہ از قضا چندانکہ فیوزی نمود و نئے
چو آتش در بزمیانہ سمند بار مے آرد
فریب حسن غوغا از سر بازار مے آرد
بخت آرد در بندہی اختر از دیوار مے آرد

مروود دوستانیم از ما بتر نباشد
 پرواز مرغ بسمل جز در پر پر نباشد
 را ہے نمیر و عشق کا نجا خطر نباشد
 آنرا کہ چشم بستند را ہمش بدر نباشد
 بہتر ازیں کہ گفتی دیگر منہ نباشد
 تا لشکنہ صفت ما ما را طہر نباشد
 عاشق کہ شد پریشاں صاحب نظر نباشد
 خجئے کہ عشق ریزد ہرگز بدر نباشد
 زیں خوبتر نظر را ہرگز سفہ نباشد
 یک خانہ نیست کہ تو پیر از شکر نباشد
 کہ ما خبر نیا بد تا بے خبر نباشد

از شاخ لہو برگے حاصل نشد نظیری
 لب تشنہ باد کشتی کہ گریہ نر نباشد

گرہ کہ از بردان میخیزد شس متانہ میخیزد
 شہید نرگس اواز لحد دیوانہ میخیزد
 مہم بر بام تا بیدار شتم از خاد میخیزد
 نشیند ذرہ گر بر روزم پروانہ میخیزد
 کہ در کاشانہ مے آید کہ ز کاشانہ میخیزد
 یکے دیوانہ میگردد یکے فرمانہ میخیزد
 شب آخر گشتہ و افسانہ از افسانہ میخیزد
 کہیں آب ز میں صد خرمن از یک دانہ میخیزد

مگر گاہے نظیری مہس کند آرامگاہ اینجا

جلوں از سایہ دیوار این دیوانہ میخیزد

سرچشمم بہریند و حسابم دادند
 گریہ کردم ز شکر خندہ نباتم دادند

ما بید بوستانیم ما را نر نباشد
 از لب بروں نیاید کہ از عشق ہازاں
 تاراج ویدگان اند آوارگان معشوق
 صد و اگر کشانید بر خلق گاہ دیدار
 اول نشان مروی اخفائے کار و لبست
 فیروزے نہ جفاں در عجز و انکسار ست
 تا دل بجائے خوبست دار و عنان میدہ
 از تیغ کے ہر اسم دیدار فرد قتلست
 و گوتہ نقابت سیر گل ست و نسرب
 ہر جا رود مسافر حرف تو از معان ست
 فاصد کہ میفرستی رطل گرانش و دودہ

ز گرد شہبائے چشمش مستی پیمانہ میخیزد
 چو در روز قیامت ہر کسے خیزد بسوئے
 مہیائے فنا تم جلوہ در کار مے خواہم
 چراغ اہل عشق از کلبہ من میشود روشن
 ز بس محو تصور کردن یارم مہم دانم
 سبق از یک ورق لیلی و مجنون را چہ حالت این
 ز شرح قصہ مارفتہ خواب از چشم غاصا ز
 برد نیا و دین خواہی سر شکے بر جرحت یز

دوش بر سوز دل و بینہ براتم دادند
 نالہ کردم بنہاں عشوہ حموشم کردند

چونکہ تسخیرِ دل مشتاق را در ماں شکیبا نیست
 کہ دل مینازد و دلبر ز روئے ناز مے آید
 فطری دوستاں را ز دل ناگفتہ کے ماند
 تسخّل کن کہ او خود بر سر ایں ناز مے آید

بہوش بچمن کن کہ شاہداں مستند
 چمن پیالہ کش است و صبا قح پیمائے
 بزیر خرقہ نماں باوہ میخورد صوفی
 جہاں و عیش جہاں حرف قاف میخ است
 تو تسخّل خوش مگر گیتی کہ باغ و چمن
 بضریت تو چنان تشنّام کہ صبرم نیست
 ز بیقراری افلاک داغہا دارم
 نو افزون ست ز اندازہ بریشم خود
 بر فرنگتہ ادا میکنم کہ خلوتیاں
 تو تسخّل میوہ فتاں باش و در جلقہ دہر

ز کاہلی تو نظیری خندان ایں چینی
 گئے بہاغ نشد ہی کز نشاط و دستند

اینجا نہ بہر سنگ سیہ نور فروشنده
 فریاد کہ ہر کس با سیری فستہ اورا
 غیرت نگذارد کہ چشم و دل منکر
 زمیندہ بود و حوی مستور لہی خوباں
 در دست چنان خالقہ و دیر ز آتش
 آں درد کشانے کہ شناسائے عیارند
 اخراج منعل خواہم و تاراج قزلباش
 در عشق تو با قدر و بہا بیم کہ عزیز است
 قربان شدگان تو بقیصاں سر کوئے
 بارش دل و سینہ ناسور نظیری

ایں پاتہ پیش نہ بہر کور فروشنده
 شرط است کہ از خویش و وطن بر فروشنده
 یک ذرہ ز خاکستہ منصف فروشنده
 ہر چند کہ جلال لہر طور فروشنده
 در وادی دوری شب دیگور فروشنده
 فردوس بیک خوشہ انگور فروشنده
 کہ ہند بر بندہ بہ لٹاپور فروشنده
 ویرانہ کہ در لشور جمہور فروشنده
 یک بندہ بیدار نہ بت سما طور فروشنده
 خوش باش کہ نہ بندہ رنجور فروشنده

یغمائے تو دستے بکم و بیش برآورد
 عشق تو شک انداخت بہفتاد و دولت
 سن تو بقید و وجہاں سلسلہ افراشت
 از یلک مژگاں تو شد کشتہ جمانے
 چوں از تور بد صید کہ کعبین غزالت مہرہ
 خط نیست کہ بر عکس زنت سایہ کندایت
 بر مصاحت کس نرزم چنگ کہ عشقم

عشق از خودم خوب رہا بند نظیری

خوں گرمی بیگانہ ام از خویش برآورد

در دو غمت کہ بچو ہما استخوان خوردند
 بر نامہ ام مخند کہ آشففتہ خاطر
 مست آیم ابصلح اگر نکلنتے بری
 نیشکر آچنماں خورد کس دست و دست
 جانے و صد کرشمہ مژگاں چہ میسکت
 چشم نیرازت نہ جگر در کین تست
 آزادگان بجائے رسیدند ماہاں

ہر جا گلست بہر نظیری طرب گمیت

کے بیلان مست علم آشففتہ خاطر خوردند

مجلس چو بر شکست تماشا بیمار سید
 دل عشق بود خسریدار ولتاں
 دی خندہ بر بضاعت درویش ز دلش
 بال و پیر از رازی منزل بسوختیم
 آموخت ہر چہ عشوہ ز گبرے با فروخت
 اگر گزیم تیرہ شب از خواب جتہ ایم

تاراج تو دلق از برد رویش برآورد
 حقیقت آہین خود از کبیش برآورد
 آوازہ آزادی خویش برآورد
 با آہکہ ندیدیم کے از کبیش برآورد
 چوں پنجہ شیراں بخصب نیش برآورد
 از صینقل تیغ آہینہ ام ریش برآورد
 از کشمکش عقل کج اندیش برآورد

بر من مبارک اند گرم مغز جاں خوردند
 موکڑ قلم کشند نے اندر بناں خوردند
 زان مے کہ در محبت ہم دوستان خوردند
 کا زادگان زد دست مبارک زستان خوردند
 ابن تیرہ تمام اگر بر نشاں خوردند
 تیرسم کہ خام میوہ این بوستاں خوردند
 زان رہرواں کہ گرد پس کا لوال خوردند

در بزم چوں نمائند کسے جا بیمار سید
 خود را فروختیم چو سودا بیمار سید
 صد کاروں لشکر بہ نے بویار سید
 بیخام بے نیازی عنقا بیمار سید
 اندوخت ہر چہ غمہ ز یغما بیمار سید
 حسن تو شور کرد کہ غوغا بیمار سید

تا خم و خمکده عشق براتم دادند
 که کی بودم و چون کوه شباتم دادند
 خوابه گشتم که ازاں حسن زکاتم دادند
 از خضر مہمت و از لوح حجاتم دادند

اخترم شحشہ بر چرخ نظیری زده ست

کس چہ واند کہ چہ عالی در جاتم دادند

گوئن ہمہ کس محو غم ز لحنانی من شد
 دیدم کہ صبا قاصد صد بیت حزن شد
 آمد بز بانس ز دل و مهر بود من شد
 بر چند کہ در بند پیرو بال زد من شد
 عشقی کہ برد سال گذر کرد کہ من شد
 مخموری من نوبہ وہ و توبہ شکن شد
 عاشق شنیدم کہ ز غربت بوطن شد
 ہر جا کہ شدم در پے ویرانی من شد

بہ زخم کہ برداشت ز ایام نظیری

نہ چاک گریں شد نہ چاک کفن شد

واں کا فر بیگانہ بمن خویش برآمد
 نوشیں نگے از عقب تیش برآمد
 ہر تیر کہ چالاک نرا از کیش برآمد
 دیہیم شد از خانہ دل ویش برآمد
 از دیدہ خونین و دل ریش برآمد
 پس از ہمہ رفت و ز ہمہ پیش برآمد
 یک از ہمہ خویش و وفا پیش برآمد
 دل نیز دور وے و غرض اندیش برآمد
 دیوانہ شد و ز خود داز خویش برآمد

درد و صاف غم و شادی بمن از زانی شد
 پارہ پارہ بگر طور ز غیرت خوں شد
 گر سہ دیدہ نرا از مفلس کنال بودم
 تا بمقصد سپرم گشتی مشتاقان را

گلزار شہر آمد و بازار چمن شد
 تا جیب کشاوم کہ ازاں نامہ برآرم
 ہر دخل کہ میخواست کند دشمن حاسد
 از ظلمت شب مرغ خروشاں شد مشب
 پر زور تر از باغ تلخ سرت محبت
 الفت وہ بجران موصل است صبوری
 تا مے شنوم حسن و وفا ہر وہ غریبند
 تا ہم سفر اشک خودم کار خواب ست

آخر بمن آن منجیہ ہم کیش برآمد
 پیش سیم گرچہ نمود از صفت مترک
 چشمش ز کمال خانہ ابرو بمن انداخت
 اقبال دو گیتی بگاہ نمردے بود حاج
 کامے کہ بشمشیر و سندان ویر برآید
 بر خلق نگر دید گراں ہر کہ دریں بزم
 دیدیم زہر تاقدمش حسن و شہماں
 را دیدیم بجاں منعقد بہ ہر از تو جانان
 سامان شد از سعی خود کا نظیری

تا بوکرا وہی کہ بہ بیت الحزن رسد
جائے بنہ کہ نالہ بگوش چمن رسد
اے کاش عمر گل بحیات سمن رسد
دست جنوں مباد بایں سپرہن رسد
در شبیو ہائے چشم صنم برہمن رسد
ورنرگس تو کس بچہ افسوں فن رسد

اے جاں بسجی و رد نظیری نمیرود
مرگے مگر بداد دل زیستن رسد

خاکم اربیرین و رریزی پریشاں کس شود
نالام نالاشنو د بلبل غز نخواں کے شود
چوں نمک بر ریش آمدور نکداں کس شود
مہرچہ دست مار سد دوسے گریباں کس شود
تا بیت خود نشکند کافر مسلمان کے شود
بر سر کوتا بخوابد دل بسا ماں کے شود
آں ہم از کیفیت افتادست در ماں کس شود
جنس ما بسیار کمیا بست ارزاں کے شود

تنگدستے چوں تو کے یا بد نظیری قرب دست
آنچنان نو بادہ ہرگز فساداں کے شود

فسون او پدر را از لیسر بیگانہ میسازد
محبت کعبہ و براں مہکنندہ بخانہ میسازد
گرم فزانہ مہدارد گرم دیوانہ میسازد
کہ گاہے جنگ زلف نگاہے نشانہ میسازد
کہ شب با کج گنخن روز باو بیرونہ میسازد
زر لہم دام میبافد ز خالم دانہ میسازد
اگرے نریات بالائے تہ پیمانہ میسازد

در راہ تو شمال و صہب اور تر دوند
گرد زیر گلبنے نفسم را نمے ہی
گفتند کم بقاست سمن غند لیب گفت
جیے کہ یارہ شد بلامت رفونشد
زاہر ز مہر تکتہ صوفی چہ آگہست
بازیچہ تو معجز علیے بباد داد

خونم اربیر خاک ریزی نقص چاں کس شود
گرمی اہل محبت از دم گرم من سرت
شوہر سختی را چہ سازم چارہ تو اں ساختن
بانوسے ما و لخر اناں را کمندے لازم است
بشت یازن برہوس انگہ ہوا عی عشق کن
بہیچکس برہوئے بستہ کسب جمعیت نکرد
داروٹے غم گریہ متانہ بیند پیش از بر
بندہ نتواں کرد ما آزادگان را جز بہر

ہوائے کوٹے آوارہ ام از خانہ میسازد
بہ عشق شد لہم یقیں انکار ایام
نہ در اختیار دست من چون نقش مہوم
باطن ریشہ جاں میکنم از ہم خوشاوستے
رد و قبول مجلسم خوں شد خوشاوند
بہ جشک انپے بازی مہر ز دم در کف طغی
من از ہم چوں بیگانگان کس نظیر کرد

مارا کجاست ارزش زخم التفات تو
 رحمے نما و مستی مارا زیادہ کن
 شد عام آنچنانکہ تمت با رسید
 زان حم کہ یک پیالہ صہبا پار سید
 مشکل ہن انالہ نظیری تو ان گرفت

باد بہار و نگہت صحرا پار سید
 ہر سحر سلسلہ از پائے صبا بکشانید
 کز کت دش گر ہے از دل ما بکشانید
 در دنیا یافتہم سوخت ندانم ز کجا
 بلبلان لچمن راہ نوا بکشانید
 میراں رشتہ ندانم ز کجا بکشانید
 چشم نرگس برہ باد صبا بکشانید
 تا ہمہ عقد گہر رمے نما بکشانید
 کہ باشد کہ زباں را بدعا بکشانید
 چشم از خویش بند نہ چو بکشانید

گر بجایہ نظیری بریم این زمزمہ را
 مطربانم گرہ از بند قبا بکشانید

نمے تو ان بگزند از من انتقام کشید
 زمانہ یک نفسم بر مراد خود نداشت
 کہ دایہ ز بہ لطفلی مرا بکام کشید
 بہر نہ داد مراد از من انتقام کش
 ہزار نقش خوشم داد چرخ نادیدم
 قلم گرفت و خط سہو بر تمام کش
 ہر ما فریب نبرد از رہ از نہ این جادو
 عمان خاص گرفت و کمند ہم کش
 باہ و نالہ بحر بغم ز جام و نغمہ لگو
 کہ کارم از منے و مطرب با این مقام کش
 شراب دور جہاں ہے نفاذ نہ گرفت
 کہ اگر حلال رسید و اگر حرام کش
 چہ جہے من کہ بجام شراب مٹوہ خود
 درشتہ از نکت میتواں بدام کش
 چنان نزار فنا دم بچش نیم نظر
 کہ سایہ از سر لویم بنمیر بام کش

لساط عاقبت اے غفل و ہوش بر چینیید
 دیگر نظیری بے طرف یکس و جام کشید

شکے بمن گہے ز امانے سخن رسد
 من برونا ز تجھے این نور سوختہم
 صد جا نگہ مقام کند تا بمن رسد
 پروا نہ چوں بجز مہ آل انجمن رسد

در روز سیاه و شب و بجز رنگبند
در شمع غلط گونه منصوبه رنگبند
زانست که دیوانه بمحسور رنگبند

نومیدی و آنکه ز تو این تیرگی بخت
ماوروش و دیگر که دریا خنک شویست
از صدره و پیرانه پرسی جلوه کنانست

گر مست نه دم وزن از عشق نظیری
کیس ذوق و هوس در سر محسور رنگبند

هر جا رسید سایه دولت ز ما رسید
گلبن ز صوت و نغمه به نشو و نما رسید
سرشته ماند هر که باین ماجرا رسید
حرف بلی نبود که ز جسم بلا رسید
آهن بقدر جذب به آهن ربا رسید
صد کاروان شکر به نئے پوریا رسید
لذت شد از طعام چو چشم گدا رسید
مرهم منزه که ز جسم دل از آتش رسید
طرف نقاب غنچه بدست مبار رسید

دانشیان ما پرو بال همار رسید
بلبل نمے شود که ناله بهوستان
کس ماجرا ئے بلبل و پروانه حل نکرد
باغمزه این معامله پیش از است بود
هر کس بقدر طاقت خود میکشه غمش
شب چند بر بضاعت درویش نه و لیش
کردن تلخ عیش حریفان ز حشر تم
آزار از جراحت بیگانگان رسد
مے ده که رفت نوبت مستوری و صلاح

کس در جفا طریق رضا را بسر نبرد
در جبر تم که کار نظیری کی رسید

بر سر راهم بلا از هر طرف زور آورد
خو منہ حاصل آنم گردانہ نمود آورد
کے پس از هر گم جبر آنی بر سر کور آورد
خلعت سلطان برائے مفسد و عور آورد
عشق و احم بر سر بازار مستور آورد
بلبل و پروانه را مجروح و بجور آورد

با عالم فتنه را هر که در شور آورد
تخم غم در آب و خاک من گویو بیدید
آنکه شام زندگانی شمع بالینم نشد
عشق و تشریف ہم آغوشی جان است بگس
نے ہیں ہنگامہ رسوائی من شد بند
حسن گل بر فے بر لبان و دیکہن س رنگل

مجلس عشق از ذوق من نظیری روشن است

موسلی از بهر جبر
هوس پروانه است اما بگرد و دور میگردد
نفس خواست اما دل عباد را آلود میگردد

چو عریب شد چمن مرغ از حضرت خانه میسازد
 چو بر بام و در مردم نشین جقدار سازست
 ز دشمن خیل در خیل از محبت گوشه چشمی
 محبت جزو جزوم سازم بے تاب دارد
 پیام نو بهاری لاله گویم ابرو روزی
 بچشم کم نباید دید قدر زبردستان را
 بجز زلف پریشاں در خیالم نگذرد چسبے
 مباحا برگ بارم کم اگر افشاند ام تکلی

چو قحط گل بود بلبلی آب دانه میسازد
 مبارک پے بود آندم که باویرانه میسازد
 فسون جادو انرا معجزم افسانه میسازد
 بجلی ذره ذره کوه را بمر دانه میسازد
 کلید باغ را کے شاخ گل ندانه میسازد
 فلک صد جاسیو گل میبکند پیمانہ میسازد
 پیری را گوشه ویرانه ام دیوانہ میسازد
 که شکر خنده آنرا نقل صد کاتانه میسازد

تظہیری لازم عشق و جنوں جنگت و ناسازگی
 تو معذوری مردم مردم فسر زانہ میسازد

امشب چمن از گریہ ماتازہ وتر بود
 مے رست رگ در لیشہ جان از بن ناخن
 فد زیر لبم گاہ طرب ز مزمر مے سفت
 تا دوز بخلوت کہ مقصود اجابت
 از کثرت آمد شدن دزد خیالی
 وز بہر شارقہ مے چشم ترم را
 گفتم بدعائے سحری و عمل تو خواہم
 قا صد جگر م سوخت چه پیغام و چه نامہ

بر ہر سر خار مژہ لختے ز جگر بود
 صد لالہ نساں کاشتہ در سینہ و پر بود
 بر دور رخس گاہ ہوس حلقہ تھر بود
 در سیر ہنم نالہ ہم آغوش آنر بود
 پیرانہ خواہم ہمہ شب ز پر دوز بر بود
 تا گوش گریبان نظر پر ز گسر بود
 بیہوش شد م ہوتے تو با باد سحر بود
 دل بود جہاں خوش کہ با مہبہ خبر بود

بگذشت گریبان نزد سے پاک نظہیری
 پیشش چه بلا دست دعائے تو بسر بود

با آنکہ زہر شش بہ لم حور نگنجہ
 پروانہ بہنتا ب کند بال فشانہ
 از گریہ من عشرت او تلخ مسازید
 سلطان و گدا بر در میخانہ خرابند
 مارا چہ محل لیک عنہ نیراں نپسندند

در دبدبہ اولفش من از دور نگنجہ
 کز عیش بخت کہ او نور نگنجہ
 در بزم کہ خوش نمکاں شور نگنجہ
 در حلقہ ناشوکت فحفور نگنجہ
 ہر دل کہ در و نالہ نہ بخور نگنجہ

بادرد تو از کس نکند یا نظیری

پردانه که سوزد بگش کار نباشد

کا هو ز حرم مرغ ز گلزار بر آورد	دو تیننه سرودے دل افکار بر آورد
رنگ مے پارو گل پیرا بر آورد	امسال دگر آتش صلاح دوام ز بدم
بت ساز گرد خانه خمت بر آورد	من توبه نیاورد و ام از کعبه که کافر
بس شیخ که از خرقه وز نار بر آورد	تنهانه مرا راه زد از بوالعجبی عشق
صد رنگ گل از کونته دستار بر آورد	بر فرار که اندر ره ما بر کف پا خورد
نار از سر پائیده دیدار بر آورد	بد کرد بجا هر که در خلوت ما زد
جولان تو طایس ز رفتار بر آورد	چوں کبک خرامنده ببرد لگه شتی

بس هر که بزد برود را فدک نظیری

کین صبح طرب را از شب تار بر آورد

دو دل چو شیر و شکر بود سنگ بن شد	بخاطر مکه گشت دوست دشمن شد
ز هر طرف که نسیم وزید روزن شد	چو خانه که گشتت عمد را بنیاد
چو اع دیدہ نمے دانست و پیر روشن شد	مرنج اگر شد م مضطرب ز آمدنت
که شرمسار ز خود زب و بر تمن شد	در انتیاقی تو چندان صنم صنم گفتم
کمند با و مهر مطاف بسبب دامن شد	سرا ز غبار تو گفتم بروں تو انم برد
که گل طول ازین بلبلان بشیون شد	کشید بر سر دیوار بوستان دلمے

مساز خنده دگر رنجہ پاکه نمشاید

لب طول نظیری که وقت شبیون شد

بس معنی جمال و ریں گل نهاد اند
 هر سو هزار عقده مشکل نهاد اند
 کز رنج راه پایت محمل نهاد اند
 زین آب زندی که بهما حمل نهاد اند
 خویشاں بریده زه فی قتل نهاد اند
 با خون صدر شهید ساس نهاد اند

این کعبه را بنان باطل نهاد اند
 در مانده گشته است با این کربا عشق
 زین گل چه دیده اند بگر عالمان عشق
 قلزم بشور رفته و عیان گشته بلخ
 او این چه دوستیست که مرتضی بگرد
 خوارم مکن که رنجین آبرو کے را

که گزشتیم بآب بحر خون آلود میگرد
و دینا باز دوتی دست غم فرسود میگرد
بر امر مایه دنیا و دین نابود میگرد
نداشتم که از مرگم دلت خوشنو و میگرد
که عاشق میشتی از مهر و وفا مردود میگرد

زکا و شمائے قمرگان تو پُر خون دیده دارم
دلیم را کرده ذوق خوش گزگز از مژده تنش
نور بر عمر زنی سودا دل نانی زیاں داری
درین مدت غم جبران عجبت بر خود پندیدم
کس این باغ غم را بهائے حسنت را کجا گوید

بشفقت گاه گاه سوتے خود میخواست نظیری را

هدائی دیده از وصدت نسلی زود میگرد

نسیم در بزم و نافه در ختن باشد
نه بت پرست نه بتگر نه بت شکن باشد
چو آصفی که سلیمانش اهرمن باشد
خطر کبیرت که مشغول خویشتن باشد
ز بن غربتش آخربه از وطن باشد
که دور کردی من رشک انجمن باشد
بهر چه دست زخم چاک پیرهن باشد
عباد شوق باندازه سخن باشد
برای و رحمت که مرغ صغیر زن باشد

گویی که دلت علاج دماغ من باشد
مقتدم به بت خود چنانکه میخواست
ز بطور عشق همه کار عقل دیگر شد
مشو بخویش مقبده که مرغ زبیرک را
سفر کوس که نهال اولی طول شود
عزت و مهابت و بوزار است
ز بسکه جاسه ز شوق تو باره باره کند
تو از زانامه من یافت اشتیاق مرا
ز ناله این کنم زانکه کم رسد اسباب

چون شاخ گل همه مرغان سزود که گوش شوند

که پیلید چو نظیری در بس چمن باشد

در بیح که هیچ دلش بار نباشد
هر چند خردیدار با زار نباشد
چو دادان کس این همه این شوار نباشد
بر پائے رود قلند و مبیدار نباشد
بر خاک طپید صید و گرفتار نباشد
گراز تو بود چو ز منش عار نباشد
به سوخته زین نشاء خب سردار نباشد

آز آنکه قبول تو خب بیدار نباشد
از قیمت دوست نشود یک سر مو کم
کوین تو بروی میروی از سینه و گزین
از زار من نمود تو در بستر و بالین
از جادوی آن تو که در پیش جمالت
غم یار من و سخت سر سیمه کای غم
پس شد که رفت بخش و خار به عشقت

عیش تو غبار ماندارو
 مشاطہ نگار ماندارو
 نم ابر بہار ماندارو
 زخم ترخار ماندارو
 مطرب سرکار ماندارو
 عیب آئینہ فار ماندارو
 پیغام دیار ماندارو
 شوق شب تار ماندارو
 رنگ غم یار ماندارو
 گونا گونا زار ماندارو
 نقدی بعیار ماندارو

بزم غم بار ماندارو
 ماچسہ بخون کینم گلدارو
 چون شعلہ زسوز سینہ روٹیم
 بس بوٹے سیر و گل کہ دستش
 ماعہ بدہ مے کینم بسار
 آئینہ بعیب ماسن گویا
 ہر نامہ کہ دل کش کند خون
 خوشحالی روز و وصل دیدیم
 این غم کہ طالع آواز کیت
 بے نام نشان خوش ست مرغی
 گردوں مہر دارو اما

خونایہ کشیم ما نظیری
 مے عشرت کار ماندارو

ز بس زخم دلہ کاریت درو بال من افتد
 نگاہت جانب امرغ مبارک فال من افتد
 ز بس ستم گرا ز بال من در بال من افتد
 ندوراں ماہ کمن ماند ز گردش سال من افتد
 کہ مے ترسم ملک ما چشم براعمال من افتد
 کہ مے ترسم کہ در در ماندن ز اجمال من افتد
 کہ دائمہ زند حسرت بر زبان لال من افتد
 کہ در ہر شادی و غم قبلہ آمال من افتد

من آں صیدم کہ سرک نظر رجال من افتد
 شکارت خوش بر آید گر خود از منزل دلئی
 نیم مرغی کہ لب شوار باشہ صید من کردن
 ازاں برجم کہ ہر کہ عقدہ و پیش چرخ آید
 بزنی در نامہ سامے ابر محشر از گرم برنے
 لقا تل خون خود پیش از سوال حشر مے بختم
 مرا گناخ گوئہا ست در مجلس نخواہد شد
 مراں از گوشہ چشمی کہ از عالم بین دارم

بے پُر شوق مے آند نظیری کعبہ مہترسم
 تے ناگہ ز طاق از شوق استقبال من افتد

نوازد ہر کراے تو باشہ
 کہ تنہا جائے غمہائے تو باشہ

فلک مزدور ایلمے تو باشد
 ہر آنکہ کتم دل خوش ہمشہ

برہم کہ ہوشیار بودا اعتراض نیست
 بنامی رخ تمام کہ شام نہ چیدہ اند
 در ہزم خلد نعمت ہرگونہ چیدہ شد
 گردن بنہ بہ تیغ نظہری کہ عاشقے
 ہر سرکلہ مروم غافل نہادہ اند

پہل ز شوق تو چون نالہ در سماع آید
 میست در خم شو قم کہ گز بجوش رود
 چہاں بنالیش من روزگار خوش وارد
 بر بیع عشوہ برم جان کہ مست ناز مرا
 بجاست نالہ مرغ چمن کہ گلہشتاب
 چہاں فر نہ بیل بر م بہ درویش
 سر از اناعنا غم و غم بے کس
 نمونہ زوصال نو و غم انشاست

صبر و نظیب میں قرار و فرماں دہ
 اس تم بہ عت و اجراں باختراع آید
 کس چو من نیست نہ پیش نظر اول برو
 دولتی بود کہ مردیم بہنگام و داغ
 راہ بیگانگی پیش ندری کہ کس
 صبر داریم کہ این ہمت حشوق از سر غیر
 قصہ مال بجز ہزان وطن خواہد گفت
 بیکوئی دوستی آرد بدل دشمن دوست
 مرد عاشق نہ بد دل بتماشاے جہاں
 سر چہماں نو آید م کہ ز نیس خو خوار سی

من و آزار نظیبہری زسم غار مباد
 بزباں آید از تم گم گم از دل برود

اجابت از ورو با ہم باستماع آید
 ہزار ذرہ و پروانہ در سماع آید
 کہ گز تموشش شوم بر سر نزع آید
 اما نئے ست کہ خود بر سماع آید
 چہاں رہ وہ کہ مگر از پہلے و داغ آید
 نہ نہ آنکہ زلوتے گلش صداغ آید
 کہ نہ نہ مطلق تو نہ مطر رح آید
 کہ ذرہ و نظیر از ہستی نزع آید

غائب از دیدہ نگردد وز مقابل برود
 آن قدر ز نزع شانہ ہم کہ محس برود
 بہ لیں رہ و طے کردن منزل برود
 ہجوعون بجل از گردن فائل برود
 ہر کر اسخنے ازین ورطہ بسا عمل برود
 ہمہ جامہ ز نداین ریشہ چو در گل برود
 آن دہد کبیرہ بطار کہ غافل برود
 قطرہ خون گلدازند ز بسمل برود

خود را بکام دشمن خود دید آنکه او
عظمت نظر با مینه دوستان فکند
چشم طمع بدوزک در قسمت کساں
صد معجز از کرامت لعل تو دیده ام
هر جائے بلینم از تو نرائے پرستے
صوت تو از نرائے ناہید برگزشت
طلبل وجود عیش نظیری بہم نزد
کوٹاہ دیدم حلہ خواب دراز کرد

کئے فلم ہوس ہر روز درسیا ہم اندازد
زر صفائی بدم از زیب درنگ طبع بیگانہ
ز سلطانے بکج گفنے افگندہ تقدیرم
ندارم مستی طاؤس اگر ہر رنگ طاؤسم
بخل سرگشتہ بردارم دلے از چرخ دولابے
حیات و مرگ خود چوں حال افسانہ می بینم
چو مرغان سحر خوانست از بس فوق فریادم
اوانا کرہ و فرس صبحدم ناچند محموری
عجیب و ناز نتوان تکیہ بر احسان گردوں کرد
غزیناں از تعلق سخت در فتن گرانبارم

ندارم شورش و ذوقے نظیری اشکیابی کو

کہ چوں شکر دانتش چونک در آہم اندازد

دل با ہوش و دم بروں ندید
در کشد بحر ہائے غم عاشق
دل اسرار ہیں حدیث قدیم
چپ نوشتند نامہ حاضر باش
منکر آن نگاہ وحشی را
چشم باد و دست نم بڑوں ندید
شعخہ از قلم بروں ندید
جز بحکم قدم بروں ندید
نشو کاغذ رتم بروں ندید
راہ از دیدہ دم بروں ندید

کہ میترسم در و جائے تو باشد
 سر خارے چو در پائے تو باشد
 نگاہ کلا فرمائے تو باشد
 عتاب گریہ فرمائے تو باشد
 کہ مضمونش تمنائے تو باشد
 کہ راتش بر تماشائے تو باشد
 کہ دروے نوش صہباؤ تو باشد
 حریف بادہ پیمائے تو باشد
 بیانا سے کہ سودائے تو باشد

بیا زارم ز خود ہرگز دلے را
 شود موجود مغز استخوانم
 منے کا گفتگی در شور آرد
 حریفے کہ خرد باز بچہ سازد
 نہایت نیست طو مار دلے را
 کہ درت نیست کا رخ سینہ را
 گل صدر تک میرود ازاں خاک
 سحر کہ ہر کہ پیش از خواب خیزد
 دو عالم نقد جاں بردست دارند

نظیری زندگی در در و دل جو

کہ درد تو میجائے تو باشد

مرقح تا کدا ہیں نارو خارا را رنگ افند
 قبا بر قد سرواز بہراں کوناہ و رنگ افند
 شمارے لعل گردو مہر خورشید را رنگ افند
 مباد آئینہ را قسمت کہ در چنگال رنگ افند
 ترازو نململے کہ در قیدہ فرنگ افند
 آہی آئیے در خانہ ناموس و رنگ افند
 بمنزل کے رساند مرد را ہمت چون رنگ افند
 کہ در ہر گام صد جا راہ بر کام ہنگ افند
 نہ شوئے بے غز آئینہ شہدے بدین رنگ افند
 کجا درو در چرخ گردوش انجم و رنگ افند

پس از نہ مہ جہان را دامن عیشے بچنگ افند
 تختیں جامہ بلاندا زہ حسن تو بر بند
 بعشوق بہ بیت از دل ارغوان لالہ چیم
 گندہ و انحرشہ مائے بخش خستہ و زارم
 پس از در استکی و رفید ز نفس تازہ افتادم
 ز حسرت سوختم و ز سرم زوئے بریا و روم
 ترقی در توجہ کم شود عشق مجازی را
 تمنائے کہ رنگتہ ام دار دبدہ ریائے
 جنبیت دار را ہندانہ و ذوق جہاں ہم را
 ہمیشہ بچو اجزے خطبہ بر کار در کارم

نظیری بہر حظ تن میطبع نفس گردیدی

پہ نصہت و رنگد رگا ہیکہ امہ پالہنگ افند

صلحے بھصوت پے جنگ درار کرد
 بزین بقدر مرتبہ عشق ناز کرد

آمد و کربل و جنگ باز کرد
 شد و سر لڑائی او بر طرف نشد

باد آزارت بہر موعبت آفر کند
 باوہ عطر آمیز کرد ہر کہ در سائز کن
 صبح را کم از فروغ لاله احسہر کند
 استخوان را مومیائی مغز را عطر کند
 از گل انگرہ بر فروزہ دغچہ را بچہر کند
 بر چہ گوید ابرو کوئی زنی باوہ کند

نشاخ گل شد خجہ آذر کہ بر رخم خلیسل
 جلع ثنورا لکیر با شد ہر کہ آید و سماع
 تریسم از مخموشی سانی کہ ہنگام مہبوح
 بر تن رنجور سودا مے وزو باد بہار
 مسجد مدامن کثاید خلہ عطر آگین شود
 سنبل اسرار میروید کہ از راز سپہر

در روانی گوئی با طبع ز طبیعتی خند چنان
 کا خجہ آید در ضمیرش ثبت در و فرزند

بحسن لالہ و گل رنگ آرزو بستند
 کساں کہ دل بتماشائے رنگ بولستند
 دل از فحائے عزیم تبار موبستند
 خراش سینہ ترا شیدہ بر کلہ بستند
 مزار زخمہ دریں کہنہ از رفو بستند
 کہ مفاں ہمہ بر چنگ آبرو بستند
 صلا زوند بیخا و در فرود بستند
 مفاں بد بردن ان جسم و سبب بستند
 جو زہ مست کہ بر گردن سنس کہو بستند
 جو بود کساں کہ مفاں چست در غاوب بستند

در لعل نقشش آملہا بر آب جو بستند
 چو موج رونے ہوا بر مراب میرانند
 پیس حال کہ این مطربان چاہکدست
 بخت جہاں ز دم این مغنیان گوئی
 نہ عاقبت کہ تن درودہ بخلعت خاک
 بکست و زرع ہر اسماں بسد آبیہ
 مجوز نامہ در غیب نام کیں خانال
 بعم ب زکہ از بے نشاطی ایام
 دریں جزوہ جہاں میسہ ایم شعر
 ازین جہاں دلہ آمادہ گر سختن ست

مزار نقش دریں کارخانہ در کار ست

لکیر خورده ز طبیعتی ہمہ نکل بستند

صد تلخ جتیم شکرے نوشش نکرند
 گشت ہم فراموش و فراموشش نکرند
 در کاسہ ما جو عہ مسر جو شش نکرند
 را ند حکمت مے و بہوشش نکرند
 یک باہ نکلند کہ از لہ شش نکرند

افسانہ شیریں مرا گوشش نکرند
 یک خورہ گرفتند پس از نکتہ بسیار
 ماروہ از بس ماندہ بر چنگ کشا دیم
 معلوم ست از مستی ما حوصہ سدا
 باید بصارت چو موسی کہ ہیں براہ

زلفش از تیغ و خشم برون نندید
 غیب تیل از بقم برون نندید
 خاک جز جام جسم برون نندید
 تا زید نیمدم برون نندید
 تا زخم رنگ غم برون نندید
 میرد از کف صنم برون نندید

نگه از چشمش از برون آید
 این خم از بہر مرگ نشود جہاں
 بدہ آب حضرت کہ در درو دشت
 مرو باید کہ فکر یار از دل
 بکفم جام شادمان گون وہ
 نتوان کم ز پیر تر سا بود

گر نگیرد تم نظیری را
 ابر سیراب نم برون نندید

بہار پائے جہاں در نگار مے بندد
 جامد نامیہ خود را بکار مے بندد
 میان ز کس دو ستار خاک مے بندد
 کہ رنگ لالہ و گل بر قرار مے بندد
 کبکد دل بنوائے ہزار مے بندد
 شگوفہ میرود و دست خبا مے بندد
 کہ غنچہ بر سر آتش شرار مے بندد
 ہدای کہ خون دلش در کنار مے بندد
 کہ عفتت مے باخار مے بندد
 کہ موم کردن آتش بتار مے بندد
 کہ طعمہ بر سر سن تابدار مے بندد

جہاں جواں شدہ عقد بہار مے بندد
 ز صنع نشو و نما آب و خاک الوان شد
 نکاح باغ و بہار است دایہ لبناں
 چمن ز صوت بلند ہزار پندارد
 ازین حدیقہ چ گل زود بابدش رفتن
 مسافران چمن نار سیدہ در کوچن
 زیبے ثباتی گل بر درخت پنداری
 گئے کہ دامن صحرا ز لالہ رنگین ست
 چہ عیش و سوریسہ شود ز دورانی
 وصال جمع چہ مہلت دید بہ پروانہ
 زدوہ چرخ چو ماہیت نال بگردیم

متاع نخت نظیری نیافت در غربت

امید باز جسم دبار مے بندد

فتاح گل منبر بندہ بل حکایت سر کند
 روز غم آید کہ بر کس برد خودد بر کند
 لالہ خونین ز خاک کشتگان سر بر کند
 بلبل شور بدہ را ہرنگ خاکستر کند

باز ز کس را گلستاں صبا امہ کند
 غنچہ گردو سبز مغفر سبزہ زنگاری تبا
 از گل متاں بر ویدناک مے شویہ ہار
 حسن محل برے بیتاں آنگند کرتاباں

بدر و سوز که بر لب آفتاب
چه یار و جور فیتن کرم نصیبم بود
مثال مال و دریا و حال مستقیمت
منزله که مقلعه بر سر کتبند آں مردان

بغیر تپ زدگی و لعین جگر ندیمن
که نشسته بر لب جو میرم و خنده بند
دیند شوق و لے رخصت نظر ندیمن
که تاج عشق بخوابند و ترک برسد بند

ظفر تراست نظیر مدی که محو ذوق شدی

بهر که غوطه بدر یا نزد گم ندیمن

وقت شد سینه فرس و پیچید
آفتاب از کلب بر آرد
مسند سزاه نخل بگذارو
بهر ذریه خاک بت گرا
ن منی جہاں نموده بیم
ز آن که نہ جرم کستد بر روان
صل پہنتر که ترک فسح کند
و بدن بیل بہار سد کہ جہاں
آرد شکلی کہ بود و صحرای اسد
نیمت عار و رنج آنرا
و رغواں سارہ نور کشتہ سبیل

ابر خزر کہ بیکہ و گر پیچید
بخجہ ابر باد بر پیچید
زافر غنچہ شاخ سر پیچید
تار ز تار بر کمر پیچید
جہاں را بساط دہ پیچید
بہش چرخ بال و پر پیچید
پستے و دوامین ات پیچید
بہ اورق خشک و تر پیچید
نہ بود الا در شر پیچید
لالہ و پارہ جبگ پیچید
ساعت از نوک نیشتر پیچید

بسی فریب آید ز نیا
از بہشش غمت ال نظیر پیچید

منہ است طلحہ کہ بام ندارد
سزائے جسد عشق بریدند
با وجہ و زواجد کہ دست محبت
بسی زاویہ حال مراد و لطیف است
آنماز جنونم شدہ پایان محبت
از خویش کسی نشوم تار مقہ بہت

تنگس کہ از ومانت نشان نام ندارد
بکس جہاں برانمازہ اندام ندارد
ما سق سرو سود کے سے و جام ندارد
تاب نفس صحت و دم شام ندارد
کار بست با خجام کہ انجم نام ندارد
بہ روانہ بجای باغتن انجم ندارد

تا کوب آن صبح بناگوشش نکرودند
 بیرے بمن غزوه همدوشش نکرودند
 سویم نیکے ازده شب پوشش نکرودند
 زان سنبل خوش یوم در آغوشش نکرودند
 آنرا کبے تر زمے دوشش نکرودند

در حلقه شدم زان خط رخسار فریم
 اشجار چمن دست بهم داده و یاران
 جانم بره بر دگیان حسدی سوخت
 خون نایه جو آمده بر جیب و کنارم
 امروزه رحمت که لب نشنه گذارند

فریاد ازین شوق که در جان نظیری
 تا مردنش از زمزمه خاموشش نکرودند

بچه عشق رسد میبل جوان ز باد افتد
 خوشست عشق اگر کار بر ما امانت
 بلاست جنس گرانمایه در کس یافتند
 نه یوسفم که خریدار بر ما یافتند
 کدست آدم محس را بنیاد افتند
 کشته ده که همه کار آنا دانستند
 که هر کرانو گونی زیانست و افتند
 که تا زیاد برآبد که تا بسپارند
 بتر ندیده کس کا قناب زاد افتد
 چه عقل شوخ که در قبه او ستاد افتد

هوس جو در کشته شعله در نه دانند
 انبساط صحبت فریاد رنگ خسته دوانند
 بشهر و بادیه فرودم و کس خستد
 چه قیمتی نهدم روزگار بفرستد
 مرا بدست تپی گوست نقاب پرو
 هذنگ غمزه گره بر کمان ابرو چیند
 عنان دل ز طالت بتاب و دستم گهر
 ضمیر روشن تو لوح محو و انبساط
 چو زره نعلن جهان در عوات میگردند
 تنم ز سنبل بند زمانه کاستند

خدا ز آیه نظیری که خانان سوزان

مباد این خس سوزان بدست باد افتد

کدوترے کہ نیاموختند سر ندیهند
 که بر طریق نظر مهر را گذرند
 قبول صحبت صا جدلال بزرند
 که گل دهنند بخردار و یک بخشند
 ده از جودار و تے تلخوت کن بشکرند
 که طعنه رحمت خوشش گوار توندند

بیه ز راه نگارم بسال و پندهند
 خراب تر گس سنگین و ایا سرمستم
 زخمه یگا نه ز تیرین شدم چه چاره ختم
 ازین کنوده بهیژان ثبات غیش محو
 نه بر یام بسازد موج انما دست کام
 ز خوا به نعمت دوران صافه مند

ابچین زلف کشتی بر کنار آوردہ ایم
 لرد خود کردم چو بنیم در ہوائے کیستم
 عشق در یائیت کشیدار ساعل کسواند
 زورہ ام اما بخور شہیدم مقابلہ دغان
 عشق را ہنگامہ امروز از نظیری روشنت
 ہر طرف از گفتگو بیش گرم محفل کروہ اند

بجزوہ روز الستہ ہمیں معاملہ بود
 نصیب من زازل در دلبے دوا گردید
 تصور طرز لکارم تمام حسن شکست
 ہوئے من سبب اجتماع ولہما کشت
 صفحہ نقش خط وخال خاستن نقاش
 دلم ز تہر و دانش بقیل و فال افتاد
 لبش بداد ان کام نمود جب دانا
 فریب قول بدانندیش گر گفارد گشت

بلکنہ گفت خجل میکنم نظیری را

ز قول خویش فراموش کرواں صلہ بود
 کہ بر گذرگہ شادی غم نمے افتد
 گذارندہ دلاں بر مد منہ افتد
 کہ طرح زہی و تقویٰ بہم نمے افتد
 کہ در چو رخ کس آتش بدم نمے افتد
 بخدا منعت بیش و کم نمے افتد
 بہر سبب شمع بہ پیش دم نمے افتد
 کہ راہ کعبہ ہاں بر حرم نمے افتد
 کہ عشق بر تہنوں بر صنم نمے افتد
 نغمہ غبیرہ دستانت نمے افتد
 کہ نایب قہم بر رستم نمے افتد
 زینوق نامہ فکر نمے افتد

کسے جگہ ، حدوث از قدم نمے افتد
 برو تنالی دل رو کہ رفتگان رشتند
 من ایند کفح ایواں بیگنم روزے
 زین دولت و تسخیر بہ کہ بر بندم
 رہے کہ بنا بود و بود خود بند
 زین غم ز بند کسے کہ رہم کام
 اس نہ دن تو کہ دیدہ اند تر کرداں
 ہاں پر بس رویے توجہ بہ ہاں
 ہاں من خط نسیاں کشت یہ ہاں
 مہو خاطر یا ہاں چناں بنفیم ہاں
 لرد نظیری دعا و گرد شہنام

عرض دو جہاں وسعت یک گام ندارد
 مرنے کے دلے در گردن از دوام ندارد
 کاں نخل بہشتی شکر خام ندارد
 مے یافتنی تلخی دشنام ندارد
 در آتش حرم جامہ احرام ندارد

کو تہ نظراں در طلب تو نشہ را بہند
 لہاں دانہ مشکبیں و خط بہر ندبدم
 جان زہر لب ازہ پا و سترن لہر بچیند
 سرخوش ز لبش پیش شدم کہ لب ساغر
 عریانی ما را شرف کعبہ پوشد

جز طبع نظیری کہ حق عشق ادا کرد

کس نیست کہ در گردن از دوام ندارد

پرواز دل و زد دست شود
 کے بعدات بلند دلیت شود
 مومن از عشق بنا پرست شود
 نافہ در زہیر بار مست شود
 عشق را فتح از شکست شود
 خط کہ بر لہے خون نشست شود
 سر خوشیں از آت داشت شود
 مہر یہ نابود است نہ بنا شود

نہ دل آزادہ پلے بست خود
 ہمتے کاں باعت مال افتد
 عشق را پاؤہ معین نیست
 بہوائے کہ در داغ افتد
 کار از انکار بکشاید
 شرم از چشم پار ما برد
 مہر کہ بیتہ طسوخ حسن ترا
 چوں اعیاب از جمال برداری

بجز آستین نظیری راست

کے کہم پیشہ تنگ دست

تیک از شہر کیستہ در جہاں رود اند
 چرخ را در شاہان لہس من رود اند
 خم بھی گشتہ صد جا آب در گل کردہ اند
 نکاو با کین کہ تن مہندہ شکل کردہ اند
 ز بار بومست سیرہ اند منح را بل کردہ اند
 مہر نفس نطشے پیدہ آردہ باطل کردہ اند
 در زین بندی رہر ہاں کردہ اند
 پلے کو بار ہر شمار را قائل کردہ اند

بیکہ دل نامتہ در صید جہاں کردہ اند
 اندہ نفس در شاہان یا بل اہ و خند
 ہاں را ہر شاخ خود روئی سے آید ہا
 رخسار نہ نہ زلفہ خال مہر کس ماندہ ماند
 ز نہم تافرقہ نامہ و نوش برابرد کردہ
 اند پلے دنیا متنو پویدں دریں موج لرب
 خلق را در مہر نفس موعہ اتے مضمست
 موعہ از دیدان مہر را کہ کابل ہل فرق

چہ قاطع زہند مایہ ہوشمند
 بیل اہل فنا بند در عروج و نزول
 و گر چہ رافع شمر عنہ جان فرہنگ اند
 با وج و طیران در حصبیض رہ لنگ اند

نظیری از پے این جادوان مدد بہار

کہ در ر بودن ادراک چاکب و شنگ اند

صد ہر کہ نمے کعبہ ناقہ را ہی کرد
 و دروے ازاں شد بفتشہ در گلشن
 پین زلف نسبی نزد موج غدار
 روے و زلف تو مہایہ بچیمہ تہ اخت
 شان کو کجہ اختر شناس بدے یافت
 سے چو خال ز حسن تو کی میاب نشد
 ما عاصفہ از لب تو داشت امید
 من از ملامت مردم بعشق آوردم
 جل میا کی حسن تو صبح صبر و زود
 دل از تو آب خورد کہ روان مصہی
 نبارک اللہ از آئینہ شمائل تو

نشان پاش بہر گام قبیلہ گاہی کرد
 کہ با کمالہ جہ تو کج گاہی کرد
 سفینہ مردم چشمہ مرا نہا ہی کرد
 فک مسخرم از ماہ تا ہما ہی کرد
 مشاطہ خال تیرا صرف در سیاہی کرد
 مہیم کج بہت گشت و یاد شاہی کرد
 نزار نقا صد سوزوں ہنگتہ را ہی کرد
 سوے مس رخ و خوب از رخ ہی کرد
 کہ قصاب و معش نسبت ہم گواہی کرد
 کہ عارض و ذقنات یوسفی و چاہی کرد
 کہ دل مطالعہ صورت اہی کرد

حیات محمدی را مکن نظیری کہ

کہ ہر یہ کردد عالمے مسحک گاہی کرد

گردش چشم ہماں مستی تمن حالی کرد
 نبض در کارند پیم چو شدم مست ملام
 پے جبریل بکرتی مسیالم نرسد
 نور این ہادیہ از باد یہ گرد میرت مدام
 ہر کہ بزخولن طمع دست نیازید رسید
 عجز در مجلس اہی ب بکارست کہ چنگ
 و ما از خندہ نوشین صریفاں بگرفت
 آلفصا حالہ رخ و اظہار کرد

دور و اثریوں تو اند قدم خالی کرد
 سب یہ معذہ کہ میبگرد بخوشحالی کرد
 عشق بس پایہ معذون مرا جان کرد
 رخسار محبول بعدم بر دو مژ وانی کرد
 ملس آلودہ شد از تمہد و لراں ہانی کرد
 جائے از خسنہ درونے و خزیں ذلی کرد
 کو نئے کہ کہ دل از گریہ تو اس خالی کرد
 آلفصا حالہ رخ و اظہار کرد

نہ ہر مغزے کہ بونڈیگت ارمضمن گیرد
 شمیمے گزرت در داغ پیر کنعاں را
 ورق از کس چہ میجو ہی سبق از کس میگیری
 دے لغاش از نیرنگی صورت نیاباید
 نفس تلخست تا طعم حقیقت نیست یا مغزش
 ز خود گر بگذری شای کنی رطقت خوشتی
 در بید بر کهن چوں امن گرد و خاطر اسان
 ز عریانی از ہا ستادم کہ نہ کشولش آید دم
 چہ راحت از دلن آرزو کہ با نیرنگی
 بعد زندگانی یک از ہم بر کس گر بیانی
 ز بس بوسے کمال نیرنگ سے آبد تو جیہ

سخن ہر روزی ملکبزرگ گرد و لیلیسری را

کہ درم پیش باد سب سخن کہن سوز

مشام تیز باید تا نصیب اند پیر من گیرد
 پسر گم کردہ چون الس با بیت الحزن گیرد
 ز دل جو ہر چہ میجوی کہ فیض از خوشتن گیرد
 فریب نقش شیرین دل نہ دست کو بکن گیرد
 سخن شیریں بود و فنیکہ او رنگ سخن گیرد
 عزیز خلق گردد ہر کہ در غربت وطن گیرد
 کہ اول بر من گذرت و آخر از من گیرد
 گر جانے زار و تانک از دسب من آید
 یابے رویہ بگرہ و بہلہ ز جہنم کہ نہ
 رقت مگ تو اند فرار اندہ سخن کہ نہ
 در رننا و مغالہ بکبر از من بر من گیرد

کہ دل بہار صبر و در بربک آہنگ اند
 بزحمہ سفلی آریا کے بزرنگ اند
 پہ لب طبرہ صفا و خجس در جنگ اند
 بیوت جس شکر و شیر آسین و سبک اند
 بہر ختاہر بیت و لیلیس ہم سنگ اند
 بقی بہ قدم در نہ ایف سنگ اند
 بروں رو نہ کہ بہ سبند و بغل نمک اند
 ز بونہ و گر نہ این گروہ شربنگ اند
 کہ او بہہ صنع بہار نیرنگ اند
 کہ طبع ہر کہہ نقشہاے از رنگ اند
 کہ در نہایتہ جرمائے شربس اند
 مقالہ علم حشیش اند و باد و چنگ اند

دس دیار عجب مطربین بک سنگ نہ
 زحمہ ہا کہ آید چشمہ چشمہ نور
 بکند ناسی و مہر غم بہفت دانہ
 پالانہ نیرنگی اور سب اکبزر نہ
 چو صد زبیر و بہر لغت سہ را نگہدار نہ
 سبک دلان چو بفتہ کسانس ز آوز نہ
 بفتح یک نلش بین اہل او بغمہ جنگ
 ز سر عالم صورت ہیرہ ہند لشار
 میر رنگ بر بارند این سوں سنان
 سعا و صومعہ را سخنہ فسوں ساند
 بگو سستہن کردہ بخوبی نشانہ نڈال
 ساقاہ زرخ مستند بامے و قدح اند

جو آید در بیاں کلک نظیری لالی تار صد تو برنت بد

رشخه از حُسن جاناں رنجتند
 زان همه طوفاں کہ بر گنجت عشق
 از قضا آن جرعه چون آمد بچوش
 رشخ نورے نند جو بید اہر کجا
 از خار و مستی آن نور پاک
 بہ طرف رنگے بکل بسر شد نند
 شہوتے آئینختند از مغز نے
 وانکہ از الماس بہر جان ما
 نیز کہ دند و ازاں آلودہ زہر
 آب کردند از دل ما پارہ
 لالہ حمرا و غسل آبدار
 عکس از داغ در ول برداشتند
 اینہمہ گلہائے سبز در دوسرخ
 جو ہرے از قول شور انگیز ما
 غنچہ را دل زان بوائے جا کزاش
 رنگ ہر نقشے کز ان آئینخت طبع
 داغ ہر سودا کز ان اندخت عشق
 نگینتے بر فراست زین سودا بمصر
 اسل این فرغ از زمین شد عطر بہر
 مایہ مے ماند باقی زین عجب
 بر نظیر ہی در خواساں رنجتند

آب رخ جواں بدم بہر برداند
 نور سحر بہ سالہ مستحکم بہر برداند

بہر آن کہ وضع فیض بتا بہر برداند
 جا مرہ رنک ۱۱ کلفہ کہ برداند

لالہ حمرا و غسل آبدار
 عکس از داغ در ول برداشتند
 اینہمہ گلہائے سبز در دوسرخ
 جو ہرے از قول شور انگیز ما
 غنچہ را دل زان بوائے جا کزاش
 رنگ ہر نقشے کز ان آئینخت طبع
 داغ ہر سودا کز ان اندخت عشق
 نگینتے بر فراست زین سودا بمصر
 اسل این فرغ از زمین شد عطر بہر

یوسف از خوائی اخوان بکساد می افتاد
 که فروشنده به پیش آمد و حلای کرد
 یونزدیک که کام از لب شیریں گیریم
 دست می یافت ظفر نخب کم آجالی کرد
 کرد باز چپه معشوق نظیر می خود را
 آنچه خوردان نکلند او بکهن سالی کرد

خوشا کز لبس هجوم گریه ام در دامن آویزد
 سر دست نگار نیم نگار از گردن آویزد
 چنان در دوست آویزم بدل گری دمازی
 که در هنگام جان بازی بدشمن دشمن آویزد
 نسا ز لپوئے یوسف دیده یعقوب روشن
 اگر عشق ز لیجایش نه در پیراهن آویزد
 مقیم کوئے تو بی روی تو با بلبله ماند
 که صیادش بگام و نفس در گلشن آویزد
 گر ختم در پر پروانه سوزم دستم نمی گیرد
 خدر کن زانکه ناگه آتشم در روغن آویزد
 دله دارم بدست طعن ناصح چون کهن لطف
 که در بنجیخته خرقه از سوزن آویزد
 چراغ ما چه زیب و فرو به محفل سحر خرا
 که قدس مه و مهرش فلک در وزن آویزد
 بهینا گر جلای از مه و پروین شوا بمن
 بشکل خوشه که صیادوام از خوسن آویزد
 بے درد نظیری اس همه لغت، دشمن دارم
 که در بنجیخته خرقه از سوزن آویزد

گلے می چینم از گلشن که خارے در من آویزد

دگاہت چشم جاو و برنابہ
 فریبنت خال من و برنابہ
 چو گل از تاپشے بر مبطر و زی
 مزاجت گرتنے خود برنابہ
 تعالی اندازان لطف بناگوت
 کہ بتا بیدان رو برنت بہ
 چنان در دوستی توسن عملنے
 کہ ریش طاقتت مو برنت بہ
 صبا زساں وز دوست کہ ترسد
 صبا زساں وز دوست کہ ترسد
 مزاج وحشی داری کہ از دوبر
 مزاج وحشی غزالانت رماند
 ولس ولس غزالانت رماند
 کلاہ ناز نیمک از سر نہادی
 کلاہ ناز نیمک از سر نہادی
 خدنگ چشم زود از زہ قلندی
 خدنگ چشم زود از زہ قلندی
 عزم بدخنے خویت نماید
 عزم بدخنے خویت نماید
 لقمہ و ناز تو گردن نہادیم
 لقمہ و ناز تو گردن نہادیم

Handwritten marginal notes in Persian script, including the name 'Yusef' and other text.

ازین مقولہ حکایت درین مقاله نمائند
 خواص مهر گبایے ہزار سالہ نمائند
 بغیر روی مے در تہ ہسبالہ نمائند
 کہ شستری کھہ و مشتری کلالہ نمائند
 مہ تمام فلک شد نزار و مالہ نمائند
 ز سبزو زار فلک غیر یک غزالہ نمائند
 جاست خاک کہ داغے بر سلالہ نمائند

اب رحم و مروت نشان چہ میجوای
 بس مرود ماں منفعت ز انبیا رفت
 آنچه صاف فصح بود مخرمان خوردند
 یئے رحم ازین گریگ ماہ کنعاں در
 لوح حنمت پرویز حسن شیریں رفت
 بنس خویش ہمہ صیدہ مہب کند ایام
 میں لداختہ آتشیں غدارانست

نوالہ حصہ تن پڑراں نظیر می شد
 بیا کہ قسمت ما و نو غیر نالہ نمائند

عشق محماد مہبت و بود آمد
 ملک از عجز و در سجود آمد
 آنکہ بر کار ماحسود آمد
 غفل و لوح و ظلم فرود آمد
 ہمہ از عشق در نمود آمد
 ہر چہ در معرض شہود آمد
 شکل اہل گنبد کہ بود آمد
 بود ہر چیز از نبود آمد
 خارے از جنس تار و بود آمد
 دیر ہم زود تر ز زود آمد
 شعلہ نمیشست و خس بدو آمد

عالم از عشق در و جو د آمد
 در لبہ کبریائے عشق نمود
 رشتہ از صدر بارگاہ شہود
 عشق بر سخت از زبردگاریت
 ہر چہ اہلیت نمودن داشت
 نیست جز عشق و عاشق و معشوق
 غصص بر کار عشق سوخت پند
 عشق صنعت نمود بے آلت
 جامہ مہنوں در دیکہ خلعت عشق
 عشق را عشق دی و فردا نیست
 شد جوانی و عشق و جرح ہوا

ز دین بر لب نظیر می شد
 عشق در گفت دور شنود آمد

عایل گریہ کنم شرم کہ آبم نبرد
 صد اداہست کہ کس پے بجوایم نبرد
 جز خضر راہ بدیوار خسرا ہم نبرد

اشک در دیدہ بنارم کہ حجام نبرد
 تپش و تالیش من گرم سوالش سازد
 شتہام پے سپردا و ذچوں گنج یتیم

پے تافراز طامند بیر برده اند
 صحبت لطیف خانہ نقب برده اند
 با آنکہ موسفید سمر از شیر برده اند
 پیراں ہمہ خجالت و تقصیر برده اند
 این قوم رہ بعیش بتدویر برده اند
 بار گراں بقامت چون تبر برده اند
 آناں کہ بے زلف چو زنجیر برده اند
 رو بہ بصبہ گردن نجیب برده اند

سرگشته اند اگر چه تحصیل تحریر بہ
 از سالخور دوگانہ بود خوش فصول از آنکہ
 پیراں ز روز تیرہ سپہ کار میشوند
 بیباکی و غرور جوانی مانند حیف
 شادی بشیب گرمی وانیوں بود چه حظ
 گر کج شود بجا دل نازک بران سوز
 باموئے ہجو سبجہ کافر نگرددند
 یوسف فریب گرگ مثل کجا خوردند

وحشی چو نوشکار نظیری کجا شود

شہباز را بلام گس گیر برده اند

نہ مذہب من و نہ اعتقاد من دارد
 ہزار عربدہ با خاک باد من دارد
 کمان فتنہ بزہ از عناد من دارد
 عدوئے رحم کہ را بے بداد من دارد
 اگر چه قوت دید از سواد من دارد
 کجا بہت ز کمین و کثد من دارد
 کہ حادثات جہاں را بیا دمن دارد
 بایں کماں کہ میرانقیاد من دارد
 متاع مصر و گرد مراد من دارد
 قویست پشت تو کل کہ او دمن دارد
 ہزار محرمین او ستاد من دارد

چه خوست کین دل کافر نہاد من دارد
 با ب و آتشم از سرگشتی نمی سازد
 ز تیر نالہ فلک را کمین بر انگیزد
 ندیم غصہ کہ روئے ز من بگرداند
 بچشم دل ز سویدے دل ضعیف نزم
 مبارزے کہ ہدف سدا بنیں سازد
 چه اعتقاد کنم برد و وفی غمناز
 بصد غلاقہ دل با بیدہ منقبت برود
 من آن عزیز ز ماتم کہ بخت ہر ساعت
 رسالت دست بخرد کہ نزل من گیرد
 بمصرے کہ ندیمان ز نظم من خوانند

ز لہ چرخ نظیری عجب ہر اسانم

کہ کار ہائے برابر مراد من دارد

اثر ز مہر و خط این کہن فہالہ نما

درین رسید رسم قسمت و حوالہ نمائند

حباب از خوش در با باد نخوت در کله دارد
 بیا باں شور اگر می آورد بوسف بچو دارد
 چنان خواهد که گونی تکبیه بر خورشید و مر دارد
 چونند وے که بعد از سخن نیزم کند دارد
 که حرف حجر خونیں نامہ ماتہ بنتہ دارد
 اگر بر شاخ طوبے بلبلے آرام گہ دارد

شبیخون غم از جا در نمی آرد نظیری را

زانشک و آہ شب سلطان ماخیل و سپہ دارد

عشق منفا طیس گرد و دل اگر آہن شود
 تا بنزد یک لب آرم خندہ را شبیون شود
 سر تار کی نہاد م تا سبے روشن شود
 غم نہارم گرا جابت با و عا دشمن شود
 مہر کرا سوزد جواسے نالہ ام رنغن شود
 گر بہ بندم لب ز افغان سینہ ام وزن شود
 گر گریباں را بدوزم چاک از دامن شود

وصل اگر خوابی نظیری شوق را سربایہ ساز

نور عشق ست اس چراغ واد می ایمن شود

لبے آسود شستم این فد نغم کار گر باشد
 محبت از لغا فلہائے بجا در خطر باشد
 نباشد در شب مار و سنی گرسہ سحر باشد
 کہ صدرہ مردہ م دیروز سالہ خیبر باشد
 ایسہے را کہ گرسے اس محرم بر بالہ باشد
 بخاطر شیوہ آبد کہ آن جا سوز تر باشد

اگر بہت کبرے در دماغ از کبریائی است
 آئی جمائے بہت در مہر جا کہ فو قے بہت
 بیزے را کہ شہا تکبہ گاہ از خشت اند شد
 کاینہائے عمد دوستی را کردہ ام از بر
 اس بہتر کہ نکشتی سر را ز دل مارا
 ناک پائے گلبن مینویسد شکوہ از غربت

اولک غم جاں شگافہ سینہ گر جوشن شود
 بیٹہ پیر حسرتے دارم کہ از اندوہ او
 تیس شد مگر شتی چپ نہ اندہ پیم پیش نہ
 لب توجہ از نودر کار ست و صدہ عالم مراد
 شب تر غم نائے غم بیدار دار و خلق را
 من ہم از فد خود آزرده میگردد و لبیک
 بسکہ مینو جائے جاں بر بر من نگ نہ

ولہ از نالہ خوش گردید ما میدا تر باشد
 آرزو ز بدہ دیدنہا نباشد بہر اس دل
 ز تجر الہ نارادر غبار غلمے دارد
 نویم جو دور داشت نہ مغزہ را نازم
 کان دورم کہ بس شواری باشد باز از نادن
 ہلم تا خوبا سائش نگیرد روز خویندی

نظیری ساد ہم باشی نہ نہ مگارد و بیرو

کہا میں قدر و قیمت پیش او فکنت لہے رہا نہ

خوار از عجز و تنزل شده ام میخواهم
بسکه عطر گل دل راه منامش گرفت
سرخوش از گردش چشم و لب میگویند کزدم
قطعه سیر خطش دیده ام از چشمه نوش
نکنم یاد آب با ده فروکشش بنماز
نپرد مرغ که دانه نکند را میبدم
هر شد از نرگس فتان بکین نظر م

که بصلحش نروم تا بعثت بم نبرد
بوئے از سوختگیهای کس با بم نبرد
زودستم بسوئے بزم شرابم نبرد
هوس از راه بهر نقش شرابم نبرد
که ز مسجد بخرابات شرابم نبرد
نه وزد باد که از پلئے شتابم نبرد
صد فوس از نشاندست که خوابم نبرد

نیت از با ده بجز باد نظیری در دست

دیدم ام نیم زنگه که بدیدن نرسد
شوئے وحشت زدگان بس بیاست نبرد
هیچکده ذوق کلامش برگ جان نخذ
طره بر باد فتان عشوه گلزار فروش
رام خاطر شود اما با شرت بر مد
باسخ هوش شکاش چه کمین و چه کند
ندید جلوه عارض که تماشائی را
کرو نخت جگر شوگر گزک مستان را
خضر توفیق بار راه مناسات ورنه
چند اقبال ۶۰ بجهتد می انداخت
اگر آچانه بایم جا به بر آید یوسف

نگذرو آب راز کام که آبم نبرد
صف آهوش بدنباله کشیدن نرسد
کایسبل زنگه هوش بطپیدن نرسد
که زرگ تا بر کم شهید چشمیدن نرسد
در همین سر و چانشن همپیدن نرسد
در بیت صیاد و بصیدش بر سبدن نرسد
فکر خجیر نشوئش بر میسدن نرسد
بکار از حسرت بدست بریدن نرسد
که بسید ب فوئن آسبب گزیدن نرسد
کس ابر چشمه جودان با بدن نرسد
که ببال و چه جبرین بیاز نرسد
مالک از گرمی سونج بیدین نرسد

هوش از گوش شود محو نظیری ترسم

گوش کین لذت دیدن بشنیدن نرسد
عنان دل ز خود رانی بفریادم نکه دارد
دل و پوانه ام را گنج در و برانه افتاد است
چه گو به کفر محذوبی با تنغمانی جانیت

بنالم کاندراں دل ناله مظلوم ره دارد
گدائے شنه تانین با دل بفته دارد
کسے کز عشق گاه شد چه پرواے گنه دارد

گلہ بخشی و سر بازی شراب عشق مے آرد
 بنیادی مزین طعن کہ ہست از آب خاکے دل
 عجب گر آسماں سماں تو انداد کارم را
 کد میں شعلہ روشن میکند اشب چراغم را
 اگر بیگانہ گر محرم دلش میسوزد از دردم
 زرد ز وصل در شکم ز شام بجز در افغان
 رہ غیرت خطرا کست پہنائیش تماشا کن
 برائے امتحاں آرد چہ مانی را چہ آذرا
 بہاں عشقت بر خود چیدہ چندین نشانہ

سرے کیں نشاء گرمش ساخت با افیسیاز
 کہ طفلش غیر حرف عاشقی از بر نمے سازد
 چو طالع از کسے برکشت با اختر نمے سازد
 کہ موے رانے بنیم کہ بال پر نمے سازد
 کسے سویم نمے بنید کہ چشمے تر نمے سازد
 دلے دیوانہ وارم کہ باد لیر نمے سازد
 در اں وادی کہ عشق اوست تا بن نسیم سازد
 اگر خود میشود بنگر ز خود بہتر نمے سازد
 کسے بر معنے یک حرف صد فرجے سازد

ندانم حال شبہائے نظیری این قدر دانم
 کہ جز بالیں مے گرداند و بستر نمے سازد

ببا کہ بنیو غم از خاطر مہ بدر نرود
 در اں بساط کہ من خوان عشقن آرایم
 ز شہر خویش مرا شہرہ تو دور انداخت
 چہ میشود چو کر جیاں رہ غویب بند
 بطبع شوق تو نازیم و آن بد دلش
 دل نزار دین برد با در خواہ عشق
 چو خون مرده بیٹھے بادور تہ پوست
 دلم بیاد تو دریا نمود چشم و ہنوز

و دایع از دل و بجز انم از نظر نرود
 گس ز لخی من جانب شکر نرود
 با اختیار کسے جانب سفر نرود
 رہ دیار بہ بند نہ تا خبر نرود
 کہ گر سخن رود از خاطر اثر نرود
 کہ از نسیم بچوش آبد و لب نرود
 دلے کہ بر سر پرچیاں بیشتر نرود
 مٹے خیال تو در طرف مختصہ نرود

بر آستانہ رہے مے نما نظیری را
 کہ قدر مجلس خاصاں بایں قدر نرود

آمد سحر کہ دیرو حرم رفت درو کنند
 ما قابل نشاط و شکر خند نیستیم
 آنا کتہ نمک ظرفی مارا شنیدہ اند
 آلودگی بگر یہ ز داماں نمیرود

تا بازم از نصیب چہ خون در سبو کنند
 تا شہد خوشگوار گرا در گلو کنند
 مے بہر آزالش مادر سبو کنند
 دلق مرا شعلہ مگر شست و نمو کنند

یا را از خمب ال غمزہ بیرون نمیرود
 کار و فایز پیش با فسوں نمیرود
 یک دل رمیده بیست کف و نول نمیرود
 از خون ما کجاست که ججوں نمیرود
 در ہر دلی کہ او بشبنوں نمیرود
 کوتاہ ہیں ز لفظ بمضمون نمیرود
 شب نیست کیں خودش بہاموں نمیرود
 آہم ز افعال بگردوں نمیرود
 عاشق بدرس پیش فلاطوں نمیرود
 دیرست ناقہ بر سر مجنوں نمیرود

ہرگز بسیر گل دل مخدوں نمیرود
 عشق از جہان بیدن از خود گذشتن است
 مرداں بجا بغم و نوکل رسبہ اند
 از زخم عشق درین ہر سنگ کشتہ است
 لذت بخواب برود و شادی بغافل
 در حوف تلخ نوش لباں صد دقیقه است
 مرغان دشت را ز غم دل جرات است
 ادبکہ روشد از در مقصود حاجتم
 آنرا کہ گوش دل شنو و نالہ لب است
 راہ و فایز فرقہ عشق بستہ شد

بونے نسیم فقر نظیری شتیدہ است

از رہ بناج و تخت فریدوں نمیرود

افکنم مشک در اں حقہ کہ مرہم باشد
 غم از اں خانہ کنم دام کہ ماتم باشد
 کا گے پیش شود بند چو محکم باشد
 کار آنت کہ چون زلف تو در ہم باشد
 کہ بقا تر بر خورشید ز شبنم باشد
 کس ندیدیم کہ در بزم تو مژدہ باشد
 تخم این دریا در گل آدم باشد
 جو رو بیداد بر اں غمزہ مسلم باشد
 ادب آنت کہ در پیش تو ملزم باشد
 زلفت از کف ندید کہ ہمہ حاتم باشد

سازم آں مے نمک آو کہ بے غم باشد
 ہست راحت الہ کلبہ اعز اں بر من
 ہر شب عشق با فسوں لبے بند و خواب
 شرح سودا ستہ دل م را سرد ماں مطلب
 دعوے ذرہ دروغ است کہ عاشق باید
 ہر کسے از تو نشانے بکماں میگوید
 ہرگز از نخل بری کس تیرا نس نخید
 غیر اخلص و محبت نبود شبوہ ما
 نکلند بندہ مجبور است ہی اما
 گر ملاک ز سر سارہ بجا جت آئند

از تنک حوصلگی بانے نظیری در وصل

عشق حومان ابد گرد بدش کم باشد
 باب خضر اگر عاشق رسد لب نھے سازد

کسے کوشنہ وصل ہست با کونز نھے سازد

گل بنجار ملو گلشن بجائے بود
 یوسف بر سر ہر کوچہ و بازارے بود
 ہر طرف جاں بگفت استاد خریدار بود
 نہ غم پرکشش و نہ زحمت گفتار بود

نہ غم مدعیان بود نہ آشوب ندیم
 مصروفیوں و لم راز بس آمد شیدا و
 بردل خستہ من بود نگاہش ہر چند
 حسن و حیرت بہم آنتائے غرض میگردند

و رہ تاملش تنظیر ہی نفسے باقی بود
 دیدنش بر سر آں کوئے حجب خوارے بود

قالہ از ہر بنا کہ سے خیزد با نجا میبزد
 گوئیہا صد بوسف از پیش ز بجا میبزد
 تا بر گز از طفلیم ایماں بہ نجا میبزد
 مگر کہ ایک در ہم است آنجا بسودا میبزد
 ہر گجا بنینہ گویندش کہ فردا میبزد
 کہ درش نامہ روم دل در تہ پامیبزد
 صد کہم پیش و پس از بہر نجا تھا میبزد
 خاطر شو ریدہ مجنون بصب امبزد

میر و مہ جابکہ غم آنجا زد ولما میبزد
 وقت جاں دامن بدنبال ابن نعیم چنانکہ
 تحفہ رضواں اگر برکت ندارد موزیت
 شاندا زورے بختا جاں فروشد میفروز
 من نخواہم رفت اما بہر نسکین دلش
 زمین اندھے ہجوم آورد ہاز بجاں او
 میبزد نوعی ز کونے او کہ بنداری چشم
 کر ز لاج چہرہ یابی ہی آرد سبق

شہر و صحرا را نظیر ہی سوخت از آہ و دواخ
 میبزد نوعیکہ پنداری ز دنیا میبزد

و عابد و سیر آس حمان نخواہم برد
 ز رشک ز دم زراہ ز بان نخواہم برد
 کہ میں معاملہ خیر از زیاں نخواہم برد
 کہ از بلائے نسب جہد جاں نخواہم برد
 و بر بختی سخن گسار نخواہم برد
 سرے کہ دست تو نہ راستی نخواہم برد
 نہ بائے غنچہ کہ برگہ خزاں نخواہم برد

کس بسوز کہ نام اماں نخواہم برد
 کس ملاحظہ از کس ننم کہ روز حسنا
 ز دل طپیدن آغاز عشق میبگفتم
 ز نظراب و لم رہ ز وصل معلوم رفت
 بس مست چند کنی اسے فراق بے رحمی
 از روان یوسف کس خند با اینم
 باد مال کہ من میر و مہ بسونے جمن

نظیر ہی ایچہ بند ہی دبیز پرواز نیست
 ز شوق رہ بسوئے آسناں نخواہم برد

در کار بے دماغی ما آبرو کنند
 صد چاک دل تبارنگا سے رفو کنند
 بے طاقتی مکن کہ نکو پیاں نکو کنند
 کہ خلق عمر در سرایں گفتگو کنند

تصدیح کم کشند گل و بادہ تابکے
 کوزخم عاشقانہ کہ در جلوہ گاہ حسن
 تو کار دل بجز بڑہ معشوق واکذار
 حق عطائے عشق نسا ز نڈ بیچ ادا

دیگر ز آب دیدن نظیری بخون نشست

چنداں نماند دل کہ غم و غصہ نو کنند
 عیشم خوش از اں شعلہ فروخته باشد
 نقل دل ریشم جگر سوخته باشد
 محبت لب بستم آنکس شود آگاہ
 کہ ز بیخ جفا چاک دے دوخته باشد
 در عرصہ گلزار کند ناله ز تنگی
 مرنے کے کینج قفس آموخت باشد
 پیش نمنا عیبت کہ بفرخته باشد
 غارت نخوردہ کہ نبیند وختہ باشد
 نیکوئی ما در رہ بازار خریدند
 شمعے کہ نہ از سوز خود فروخته باشد
 محتاجی ما باعث آسائش مانده
 گرمی مفروضید کہ در مجاہد بنیت

از صدق نفس چند زنی لاف نظیری

مشک سرت همه شرب و جگر سوخته باشد

نور بدگان صومعه سے رہو کنند
 گری خاک راہ و سبکہ ماشاء اللہ کنند
 ذو دے نہ سالکان بجاں آرزو کنند
 دچشمہ نہ خند زکات رو ضو کنند
 منہمہ را کہ سبہ بدو رکھو کنند
 تار جگر کشند و کرباں رفو کنند

ز ان خم کہ نابہاں نقد آب جو کنند
 یا بند جملہ نرس سیمیاں جام جم
 درخت و سنگ میکنہ دیدہ محالند
 از خود گذشتہ و امن بر نیزہ زخمند
 ظریفی ہم ساں کہ مبارا بس روی
 خود تا بہ زخم فاش کنند ورنہ عاشقان

باکایاں گذار نظیری شرب را

شاید گلے ز گلشن ابر و شنت بو کنند

نالہ بر چیدار دور و سوشن از آست بد
 سخن من بود اگر فتنہ بر آست بد
 ہمزیر موسے سرا بارن آند کاسے بو

شب فغان را بہر خلوت ما مار سے جو
 نورش و سر بہ در شب آن لافند است
 خوشترن را بہر محبت دے بستم

ورنه کس را بمن و برون من کار نبود
دولت آن بود که این فرقت بیدار نبود
بیچ و شوار بیدار تو د شوار نبود
خون من ریزی و گوشت من زار نبود
خود افسوس زمانے کہ گرفتار نبود
از چہ کارم بہمہ ٹمہ بہیں کار نبود

باعث ناندنم از بزم سخن غار نبود
تا شدم از تو جدا نفسہ با مالم کرد
ہمہ آساں ز جدائی تو مشکل گر دید
بیدی در ہمہ جا نام بر آرم کہ مباد
نالہ از بہر رمانی نکتہ مرغ اسیر
عشقم از سود و زیان و جہاں فارغ کرد

خوشدلی کرد نظیری بر شمشب خالی
صد سخن گفت کہ شائستہ اظہار نمود

چراغے سا کہ دودے ہست و نہر دودے گر گیرد
چو صیدے جہت صیادش نہ اول سخن گر گیرد
نگو نہ اول افشا نہ درخت انگہ تر گیرد
و گر بوئے رسد مخمور را مستی ز سر گیرد
مباداد بگیرے صید ترا از خاک بر گیرد
حریفے آگہی یا بد کہ از عالم خمبہ گر گیرد

محبت با دل غمیدہ الفت بیشتر گیرد
بیس از دالہ سنگیہا بیشتر گشتہ گرفتارش
محبت بیشتر فاقم تو و چون بشکند بیجاں
اگر بادے وز دشتاق را نفود و سماع ارد
مشوا ز حال من غافل کہ زخم کاری دارم
مرا این مے کہ بزدان ہوش دل مجروح خوا کرد

نظیری کوئے عشق سنا بن شاد بازی زندی
کہ گر یا بے رود از دست کس یا بے گر گیرد

نشاط آمدن و کلفت و داغ ندارد
کسے دوکان نکشید کہ این ممتاع ندارد
کہ بیچ پایہ بزاں پایہ ارتفاع ندارد
کہ دہر بزن و حال من اطلاع ندارد
کہ سر ز جام تنگ من سر ہم صداع ندارد
برابر ہر پروانہ ششاع ندارد

بجو و وصل تو جاں لذت و نزع ندارد
بشہر مالفر و شد جب ز رضا و محبت
برال فرار کہ من مہکنم عروج و مقابیت
چناں حقار تہ از چشم اعتبار نگاہ است
برطل خون جگر میخورم از سخت لشارم
ز تیرگی اشب انتظار شمع امیبم

عجبت لو وعدہ لافش و لذت تو نیست نظیری

کہ دام بدار از سخت تو نزار ندارد

کنند و وام ما غیر از شہدائے کرام
را زوان با عینہ بجز ما تمہے گیر

شہ چو گیر و محکمت اول بیخمانی دہد
 گر نہ اول ترک دیدنہائے ہرجائی دہد
 ذوق کوثر در مذاق مرد صحرائی دہد
 زان نمے میرم کہ ترسم مرگ رسوائی دہد
 بند بکشاید چو ایام سر شیدائی دہد
 صوت مطرب بادش بگداز گبرائی دہد

حسن چہدے سر بدل شونہ خودرائی دہد
 دیدہ عاشق نیاید ذوق از دیدار دست
 لذت و شناسش از من پر کاب تلخ و شور
 گردوا ز جاں درد غم معلوم شوق روئے دست
 وریا بانہائے گنجم اگر طغیان شوق
 گریہ مانع و طبع میزبان رنجش پذیر

شکوہ کمتر کن نظیری گر کسے یاری نکرد
 رخت ماسوز و چہ نقصان تماشائی دہد

اشک ز شگفتائے چمن رنگ بر آورد
 یک لغتہ معنی بعد آہنگ بر آورد
 تا شہ تبار از رو و جنگ بر آورد
 تمیز و ان کہ جو سہ را رنگ بر آورد
 در حجب و بغض آئینہ ام رنگ بر آورد
 شوخی تو فرسنگ بفرسنگ بر آورد

گل آمد و لعلم ز دل سنگ بر آورد
 میخواست ز مرغان چمن شور بر آورد
 عشق آمد و در آئین خود آئین خود
 مطرب از بند آواز سہ را رنگ بر آورد
 نسبت نیست کہ در آئین بر آورد
 یکبار عجیب و مہر خوشش ندیدم
 در یاد وفائے تو نہ طولیت نہ عرفے

ابن خورشیدہ دل بسکہ خرابست نظیری
 در پیش نوتوانش از رنگ بر آورد

ور نہ ما گرم دعا نیم و سرایت دارد
 آتش از گرمی ما چشم حمایت دارد
 عشق بازی نبود ہر چہ نہایت دارد
 بر کجا کار تعلق بعناایت دارد
 جنس نایاب خریدم کہ کفایت دارد
 مرد در دست بردن چو حکایت دارد

نالہ رانیت انزکز تو شکایت دارد
 مردہ را زندہ نماید دم با لولہ الجہاں
 ذوق بہ مرغ باندا زہا پر دوا ز خودست
 عمل صالح و طالح بچوئے نستانند
 کس چو دانند ہجہ ما یہ بنا بود رود
 دفتر نایاب ما را نکشتہ اینہ ز ہم

کفر و ایمان نبود شرط نظیری در عشق
 تو کافر بنما نم کہ ولایت دارد

ہمیں کہ قیمت خود یافتی قیمت داس
 کہ از کبیں گہ نیراں شکارے خیزد
 کہ ہوش میرود و اختیارے خیزد
 جہاں خوش است نظیری فلم جلوہ در آر
 کہ گلشکر ز سر نوک خارے خیزد

چہ شو۔ بود کہ عشقت بمن کرامت کرد
 کہ نار سببہ قیامت و لم قیامت کرد
 حدیث من کہ ز مجموعہ وفائے تو خواند
 کہ نے بخول دل و دیدہ اش علامت کرد
 بلعبہ دل من عاشقاں نماز آرنہ
 کہ قبلہ شد نسیم و برہمن امامت کرد
 بہر نماز کتم صد ہزار سجدہ شکر
 کہ در دیار تہ طہ نیت اقامت کرد
 قضائے کفر ادا میکنم کہ بر من عشق
 نماز و طاعت و حل سالہ را عزامت کرد
 نتار دیدہ تصدق و اہم کہ بخت جوان
 جگسے نہ دور یا نوہ مرہ لامت کرد

مزان مستحق نظیری

تو ایس سودا بیہ

دریں معاملہ نخواست
 بے تو بر بال و پیرغاں گاتاننگ بود
 صورت بس در حرم باغ بے آہنگ بود
 حال تہاں گلگشت نخواستی کہ مزین کردم مزین
 لالہ ہارا در تیرہ رنگ پرچوں جنگ بود
 بے تو جو چشم نمک سے بخت باد سجدہ
 گر چہ مروارید سے سایہ ہر جا سنگ بود
 سایہ مجنوں ملیت از رابے کہ من کردم گداز
 کہ خیالنت نہیں صد سلی بصد رنگ بود
 نامہ دشمن مالنت بے تو سے برلازم
 آنچہ برے جید رنگ سینہ ام را رنگ بود
 گر فردم از لہ لہ و دیدنت از من مرخ
 بالمشاطم خصمی با جان ختم جنگ بود
 پیش از بس چند نظیری نخواستی نہ داشت
 تا بنودی جام بے ساقی دے بے رنگ بود

تو میرانی و جانم با تو ذوق گفتگو دار
 گدہنگ مہ مردان بادشاہی آرزو دار
 تو شمع بزم ہر کس کشتہ صحبت قیمت دار
 کہ اس پر روانہ ہم با گوشتہ نار یک خود دار
 حواریت از برائے کریم بسیارے باید
 دل چوں موم از سختی جدل با سنگ خود دار
 کہ دم مجلس و سماں کہ میخوردن با دارم
 چولے تیرہ دارم نہ مردن بار خود دار
 بہرستی ہنزد گر منہم دارد مراسافی
 ہنوز از بادہ پارینہ ام پیمانہ بود دار

سجامِ تائبسم نو بت ماہم نمے گبرو
 کہ طرف ما ازیں یک قطرہ جن دم نمی گبرو
 کسے دارو نمے خواہد کسے مزہم نمی گبرو
 شمارِ ظلم و سیدادی کسے برہم نمی گبرو
 دل مارا ہیچ آل زلفِ خم در خم نمی گبرو

باہ و نالہ میجوید نظیری بردرت رہے
 سکندر صفت نے آرا بدو عالم نمی گبرو

کتاب حسن راجزہ محبت از میان گم نہ
 طفیلے جمع شد چند آنکہ جائے میہماں گم نہ
 چنان شورے برآوردم کہ وقت و سناں گم نہ
 گدا آمد کہ صد یہ قرب جوید آستاں گم نہ
 کہ مضمون سخن صد بار از دل نازباں گم نہ
 بجز وہ اجنبہ مہر قسیم راہ کارواں گم نہ
 در بنائست در بر من کلبہ آساں گم نہ
 در باراد و سراغ غافبت نام آساں گم نہ

اگر پرسد کسے حال نظیرتی ۔ ابگو میدش

کہ درو امست آل مرے کہ شب از آستیاں گم نہ

جنوں ز سائتہ ابر بہارے خمیہ نہ
 بزلف یار شکن قطرہ ہارے خمیہ نہ
 غزال شیفقتہ در مرغزارے خمیہ نہ
 ز زیر بہر مجرت صد نگارے خمیہ نہ
 سرے کہ رفت ز دوش از کنارے خمیہ نہ
 نہ از فراق حریفان خارے خمیہ نہ
 کہ باد شہ ز میر اعتبارے خمیہ نہ
 کہ صہد افکنش از ہر کنارے خمیہ نہ

نصیب دیگران ہر لحظہ ظل خندہ لبر نہ
 بشیرینی محبت و رول دیگر زیادت کن
 مرلیضان و یاد عشق خوش بچارٹی درند
 حساب امشب و فردا بزلت در بھی دارم
 سرے از خاک کو کم گشتہ ما بر کد شاید

زبید اتہ حرف مہر نام و نشان گم نہ
 ز صبر بوالہوس گردولت عاشق نمی گبرو
 سحر پتے معنی میسر و داز تو بید و آمد
 بنائش خواستم جاوردولت افتادم از چپت
 پس از عمرے شدہ عرضے کہم خنداں بہ پیش آمد
 مزاج و بیلا گرداریم بر مار و کن زاہد
 ہوس تایانمت ہوا ز من مزاج کارا بر گشت
 ہوس را در فراق محبت خواب گداں گرفت

ز نگہت سحری شوین یارے خمیہ نہ
 بروئے یار نگہ شمعہ بیزے افتد
 سحاب دل تندہ در کہ ہارے گردو
 بہ دست نگیری عشاق نانو احوال
 تنے کہ رفت ز یا بر غذا ز میغلطد
 نہ از وصال ملہ ایاں بناں مے گبرو
 سماع زندی و گلگشت لذتے داد
 ہمیں کہ طائر فرصت سید عبیدش کن

سخن طرازی و دانش ہنر نظیری نیست قبول دوست مگر نالہ حزیں گردد

دلہ را نور رحمت از وداع جان فرو گیرد	شہادت خانہ ام را پرتو ایماں فرو گیرد
دل پر حسرتے دارم کہ ہر چشم بکشائےم	سرشک گریہ ام از ویدہ نادان فرو گیرد
ز بس سایہ ہم در کیش طاقت ناوک آہم	خوات سینہ ام را سسٹن پیکان فرو گیرد
ز خورشیدی ماں گزبتو بر بستر ہم پہلو	سر مرا اضطراب از زانوے صہیل فرو گیرد
در آں ساعت کہ آہم گرد راہ از چہرہ افتاند	جواختہائے اہل در و را جہیل فرو گیرد
بحسرت می سپارم جان بہ بنداز گریہ چشم را	کہ گراٹکے بیفتد و ہر اطوفان فرو گیرد

اگر آید بجز یاد تو در خاطر نظیری را ز دل تا بگذراند صد ریش نسیاں فرو گیرد

انشائے آنکہ کروم قطع امید از دیار خود	بنازم در حرم کویے اوستگ مزار خود
زین از حوم برگشت و حاجی از رزم آمد	من و اخلص عرض بندگی و کویے یار خود
بخواہی کافر می دال ط از خواہی ملانی	مرا کاریست با صدق دل امیدوار خود
نس گرد بنائے بن ابانم شو بہدست	ندام نقص ورنہ یاد عہد استوار خود
زر کامل عیارم در وفا و دوستی خالص	گرم صد بار بگزار می نگردم از حیا خود
لب امیداری لب نام از حرف نیابی	محبت میکند نوے کہ باید کرد کار خود

نظیری از نو در خون زینت ہر دام از صیدے تو ہم فراق را آراشتے وہ از شکار خود

در بویے عیش تاب تیمم دیگر و انشد	صد کلید آورد بخت و فضل این دو انشد
در گرہ بانے کہ غم آو بخت کمتر شد دست	خوشدے کم دوخت دامانے کہ بگرد انشد
تا غم از ویرانہ فارا آمد شد کثود	ویدہ شمع امید ماز صرصر و انشد
بچنان مکتوب ناکامی ہم پیچیدہ فاند	نامہ سر بستہ ماہیچ جاسر و انشد
سچی کردم تا مگر ار عشق بردارم دلے	قطرہ خون ناٹہ از روئے افگر و انشد
انطراب از بہر جاں بدون بسیر و اید کرد	تیچ و تاب شعلہ اش از بال از پرو انشد
آنکہ شب خواب نظیری با فوں لبست	ہیچ کار لبہ اوزان فسونگرو انشد

سزوگر باغبانِ درمائے باغ از ناز بکشاید
 کہ بلبل گشت مست و غنچہ اش مے در سبوار و
 کہ ایس بود جامِ طعف کے وادی نظیری را
 ہنوز آن تشنہ لب آب غریبی در سبوار و

منم مرغ اسیر مے مضطرب از بیم جان خود
 دل از امید وصل و بیم بچراں کردہ ام فارغ
 ز قوت خویش یا بیم طعم ز ہر و شکر با گویم
 باغ روزگار آن خود تا مرغ کمن سالم
 بنزد محرم و بیگانہ عیب خویش میسگویم
 و در صد شکوہ بر لب میکشاید با نومیسی
 نہ فوقی دارنہ دارم نہ امید آسختن بیان خود
 نفسنہ گوشنہ دارنہ از سود و زیان خود
 کزین نعمت تنم ہر رود مفر استخوان خود
 کہ خود مے سخم و خود مے سرایم استان خود
 بدشمن میدیم از سادگی تیر و کمان خود
 کہے کوتا ز ند قفل خموشی بر دمان خود
 نظیری صبر کن کہیں بند از دل بگسلد رونے

نہوز امید دارم میسکنہ ضبط زبان خود

روز آن آید کہ با صد خواریم برور کشد
 بر سر پر روانہ شمع از بہراں سوزد کہ بست
 بیج جانگذاشت کردے نقنہ باقی شانہ
 از درش تصدیع کم کردم چو دانستم کہ او
 غم کہ ہر شب مجلسم فسرودہ زد میگشت رفت
 چارہ کردہ بیقراری تشنہ وصل ترا
 پردہ ناموس شب از روزگارم برکشد
 جذبہ عشقے کہ خاکستر بخاک ستر کشد
 کاش چوں آید نمت رخت از در و دیگر کش
 خط لسانی مرا یکبارہ بر دفتر کشد
 امشب از جرات چراغم دتنہ بر صرصر کش
 بر سراب از چشم افتد دست از کوز کشد

از فراق امشب نظیری مجلسم مانم کہ بیت

بوئے خون آبد چو عودم شعاعہ در مجر کشد

تبش لب از ترنم چشم و کہیں گردد
 کنہ بدیدہ شکر ریز اشک تلخ را
 از و بقیمت آسائش ابد بجم
 چو باد از سہ عالم بجمد بر جیب نرم
 نہ قیاسہ دانم و نہ کعبہ کافہ عشقم
 کہے کہ جامہ تقوئے ورنہ گویندم
 کہ شمش آتش گرہ از ناز بر جیبیں گرد
 بجنہ کہ از وزہب را نگبیں گرد
 جواختے کہ دلم یک نفس غیبیں گرد
 اگر دے بمن از قفس ہمیشیں گرد
 چو سجدہ پیش بت آ رہ قبول و پر گرد
 کہ دست کسیت کہ پنہاں در آن تیر گرد

من آں کن کہ سزاوار جمال تو بود
 شمع در سوزش پر روانه سزائے دارد
 غم مخور الفتِ معشوق نظیری با ناست
 بود بر ذره بخور شیبہ بقائے دارد

گرتشند بر سر خم میرم عجب نباشند
 با صد امید خوانند ندکن انتظار سوزند
 صہبائے راز دادند سرسرت شوق کردند
 من یک سبب ندارم در گیر بردر بخت
 چون زلتے بہ بیند آمرزشے نمایند
 ہرگز دل تو انگر لذت نیاید از عشق
 از عطفہ مانے دوراں دل بد ممکن نظیری
 آنرا آہ داگہ ازند جز از غضب نباشند

آن بخت فتنہ جو کہ تو دیدی نجواب شد
 گلگونہ ہوا و ہوس رنگ داگداشت
 دل را کہ حرف سوختگان داغ کرده بود
 در بحر شوق کشتی دل بسماں برید
 این نور سنبل و گل برکشوئے نجاست
 و اٹم کے بقوائفہ بودہ است پاسباں
 خشکی لب بہ نشنہ لبیاں آب مبد بہ
 مسنی چہ خوب کرد کہ این پڑہ برگرفت

تاریخ واقعات شہاں نالوشتہ ماند
 انسا نہ کہ گفت نظیری کست اب شد

دوران مے حسرت ہمہ در ساغر ما کرد
 نکشو و قضا ناست کہ آہے نکشہدیم
 بازوئے ہنردارم و اتبالیں ندارم
 فریاد بر آرم ازل یا مینشہد
 بر ہر چہ نہادیم دل از دیرہ جدا کرد
 بردوست نرم خورد خردنگے کہ رہا کرد
 میکوشم و کارے نتوانم بسزا کرد
 کوازل این شعبہ ہا بچرخ رہا کرد

دل نمیدانم کجا زین آستانم میکشد
 هر سحر مو بر تنم دارد خودش از دواغ
 داشتیم در سینه پیرکان خردنگ کار بنی
 میکند که سودگی سیرے بگرد و مظم
 قصه دارشکی امروز پیش دل گذشت
 بر سر بازار جان بازی کسا او بختم
 میگشتم سر ز کشد او نظیری بعد ازین
 بزفا چشمت نمی افتد چو این دروا شود
 آنکه او در کلیمه استواں بسرگم کرده یافت
 دوست دارد از غریبان مال به چارگی
 هر که میخواند که منثور خرابان نشد
 زو همه موبنی زمانه شنه، اما ان لقی است
 نند بهار عمده پنجگانه است که ممتون
 عمره آن کو بر ما هم راه بر کرد

مرگ می بینم که با حیران عنانم میکشد
 هجره بیوند تو از رکبه ای جانم میکشد
 دست غیرت برین باها از استخوانم میکشد
 گریه هم پائے ز چشم خون فشانم میکشد
 طرفه حرف نام امید می از زبانم میکشد
 دست غیرت بشکنم بر کس کمانم میکشد
 گریه صد زنجیر آن نامهربانم میکشد
 آن زمان درگاه شناسی که مدت جان شود
 تو که چیرے گم نکردی از کجا پیدا شود
 عشق میخواند که لشتی غرقه در دریا شود
 باید اول خانان بر هم زن در هوا شود
 پرده مال بند ماند برده او و او شود
 بنست معلوم که آخر سر که با صبا شود
 حاشه آن در بگیرم دستم اگر گیران شود

که نظیر بی ... رعایه افغاننده ام
 راسته گریه ز آجیسم و دلم تو پیا شود

بر سرین ساج ... هر اسے دارد
 یک بند کام آمد همه پیری برده رف
 برهن هم زودیت که نه نمیدانند
 حسن هر جلوه که از جلے ولت را برد
 نیست و حاشه نتان زمین آلوده است
 تار نور شبهه و سانس بھر ... فسارم
 لغسورین مناس با اراقی است کلش
 تا نازد بخت ... نیک میبازد
 خدرا ز شرف خونریز کس باید کرد

هر کله ... هر مرض نوائے دارد
 نزد خود هر کله فرماید دارد
 در بر خه زنی خانه خدایے دارد
 از پیش گر بروی راه بجایے دارد
 این هر سلسله انگشت نمائے دارد
 هر که زن گذر و طعن خطائے دارد
 کان هر چشمه عجب بگ گیلے دارد
 که چه نعلے بنده ذوق و نمائے دارد
 که اگر کشته شود نوحه سرایے دارد

شادی که غبن میکششی و دوم نمے زنی
عشق آمد و تمام بگو شتم دروں مہمید
این حاجیاں زود رسدکے شنبده اند
زاناں بحر موج زن چه کم آید اگر شبے
عرباں تنی عارف معنی جمال اورت
مایسیرین ز سادگی از بر فکند ایم

در شہراں معاملہ با ہر گدا رود
رازے کہ در میان مس و کیمیا رود
کس در درون پردہ چہ داند چہا رود
بر کشت زار سوختہ آب بقا رود
فترہا بماند و پر ہما رود
وز کینہ ویر در بر دشمن قہا رود

غلبیں مباحث زود نظیری فرج دہنت
چوں بندہ مطیع ہمہ بر رضا رود

دل کتر تو شد بریدہ کم از سنگ زو نبود
قہر تو ز اماں بسرا آمد سبب نہ داشت
ناسازی نیزاکت طالع میںونکت
چشم و دماغ مردم عسافل گرفتہ بود
عظام کہ امتہ باز گہراستخوان کرد
کر بل راہ نامہ وفا صد نمے شکست
محر فرو گذاشت ز سرکان گل مدار
گفتم کہ عہد بستن و تنہا گذاشتن
حسن تو در ترازوئے اربو با و سخت
گفت آن زمان کہ غمزه ام این ماجرا نوشت

بیو نہ روح بود تو انس و خوبنوا
بہر تو اتفاق فتاد آرزو نمود
با آنکہ دُردم آن قدر نازیبو نمود
یا خود گل خون مرانگ و بو نمود
کام سما بر بدو ریش در گلو نمود
بسپار تیرہ آب محبت بہو نمود
لائق بروئے مغلّس ناستنہ رو نمود
دانی بدست اگر چہ نگویم نکو نمود
روزے بمن کہ در بوس سنگ و رو نمود
بہیچ ہستی تو سہر گدست کو نمود

اے صاحب برے کہ نام سوتے دوست میری
گر پرست کہ بود نظیری بگو نمود

ساتی قدح نہاد و سفال سیو نمود
مینخواست بوسہ رخسار قامت بگنزد
دندان زود ہزار نگاہ گریستہ بود
در باخت دل بختن مقرر بل غنچہ داشت
از بیقراری و لم ابرو ز ترشش نکرد

چندانکہ جرعہ کچشم آبرو نمود
از فرش چہبہ راہ براں خاک کو نمود
لعل آبش کہ بادہ باں رنگ دبو نمود
سرگز شمار خانہ بایں رفت و رو نمود
بانگہ میفروشش مغاں نہک خو نمود

خود فتنہ خود گشت اگر فتنہ بسا کرد
 نہ بر سر مہر آمد و نہ عہد وفا کرد
 در عشق گنہم بگلو بہت و رہا کرد
 باینہم حد نیست کہ گوئم کہ جفا کرد
 کس حق محبت نتوانست ادا کرد
 مرغی کہ بلند از سرا بس شاخ نوا کرد

خورسند تبسم و رضا گشت نظیری
 مسکین نتوانست خصوصت بقضا کرد

نہ بزور مزہ دولت بکھاں مے آید
 ہمہ بے قصد خدنگم بہ نشاں مے آید
 منگہ شوریدہ ام آتش زباں مے آید
 در عبارت با اشارات نہاں مے آید
 روشن و عادت دیگر ہمایاں مے آید
 مید ہم خیر جو از راہ زیاں مے آید
 جائے خوفت کہ گشتی بکراں مے آید
 بہر کہ دامن اسر پائے کشار مے آید
 کہ از بونے تلف کار نمی خاں مے آید
 گریہ چون نکند دل بفعال مے آید

اینگہ با طبع شبانہست نظیری چہ عجب

مہرود پیر بیخیا نہ جہاں مے آید

آں لس کہ آشنا ہو با ستہ تجا رود
 براہ من تجا روم دل بہار و
 بزراہ عشق بہر کہ رود بیخطا رود
 گرام زند حریف برش ہر ہوار و
 بہار سر کہ مزراں ماجرا رود

خود طلعت خود دیدہ و گر پردہ بر نداشت
 با آنکہ لبش داد منادی محبت
 ناوک ننگے بر سر ہر راہ نشاید
 دشمن با رم افکتہ دوست با تش
 چندین سخن عشق کہ گفتند و شنیدند
 بزند بجائے پرو بالش سر و متفاد

نہ ز جہدم بکفت بخت عھاں مے آید
 نہ مرا بازوئے قائم نہ مرادیدہ راست
 تو کہ آسودہ ولی از نظم شود مخواہ
 سخن مردم دیوانہ حقیقت دارد
 عشق و مملکت عقل چو سلطان کرد
 میکنم شو چو از خانہ عبد الحق بود
 ہمہ بر خویش زیم دم آخسہ لرزد
 مرد در گاہ و سراپردہ عزت نمود
 وصل جو بیان تو بر بونے نسیم کردند
 طاقت جو رجفانیت تنگ و وسدہ

بیگانہ رد نشود بدرا آشنا رود
 از خاک بوس کوئے تو ناپا کعبہ
 احرام عہد روز نزل کعبہ لویا ست
 مہربانے راز پیش زاندا نہ ہما ہند
 عشاق از حسن نہ از ناں خریدہ اند

شورِ حسنتِ نیکے . رحبِ گراؤم زد
 جامہ بر سنگ ز شور رخ تو نام زد
 دست در دامن تیغ نہتِ مریم زد
 غوطہ در موجہ جاہ و ذقنتِ زمزم زد
 شست آں خال کہ برنا صبیحہ دم زد
 گرہ اجازت بر نفسِ مریم زد
 مایہ مسروریں شیرہ جانہام زد
 کند خاک من و بر دیدہ نامحرم زد

دولت از فیض دم صبح نظیری دریافت

ورندادند بغواص کہ بیجاوم زد

نہ مرگ مردم این عہد نامے دارد
 دریدہ پرودہ تراست آنکہ محرمے زد
 کہ پیر ز نیش بود ہر کہ مرہمے دارد
 کہ مبتلائے ہوا کار درہمے دارد
 نکو سرشتی اگر طبع خورمے دارد
 ہمال عہد کہ ابرئسے پرخمے دارد
 تنگ دے کہ چمن چشم برنمے دارد
 بروں ز عالم این خلق عالمے دارد

شادئی عشق تو ہنگامہ غم بر ہم زد
 شب زد ویدار تو گردید ہمراہ لبتن
 شہد لبہائے تو دکانِ میساجد لبت
 کعبہ آمد حجر الاسود حالت بوسید
 تا قضا خال بہشتی جمال بوسید
 بسخدا فی تو طفل ندید ست کہے
 عشق و دو شتاب دل از روز کہ سوداے مچت
 دوش میخواست قدم بر من افتادہ نہد

نہ فوتِ صحبت این دشاں عمارد
 میان اینہما احبابِ عیب پوشی نیت
 بخوش بیانی ہم صحبتانِ رجاے مرد
 ہرزہ دفتر امید ہر کجا مکشا
 ہزار حربہ زہر خار بایدیش خوردن
 ز طعن گرسہ چنہاں دلیر نہماید
 بکاوش مژہ رگہاں ہاںش ہنگامد
 ز خویش اہل گدگن کہ ملک بخویشی

سجاہ و حشمت و سیاچہ از قفا نکند
 کسے کہ ہچو نظیری مسلمے دارد

محرماں را دو تنگانے از قفائے ہم رسد
 یک دل بیدار را فیض ہمہ عالم رسد
 از عجایبہائے دوراں و پیراں خاتم رسد
 تا سفالِ خضر با شند کہ سجامِ جم رسد
 فرسخِ نمناک مارا خوشہ از ششتم رسد

بادۂ خاصِ محبت کے بنا محرم رسد
 وقتِ عارفِ شبِ نلو کرد کہ در خواہست عام
 یافت گردیوانہ بجایے نجوب بہر حیرت
 نژاد مسکینا برہ بردار کاب زندگی
 بر گل ما ابراگر ہرگز نبارد خوردیم

تہ جو عہ نہ داد کد سرار دوستی
 نہ صبح دم صنم صنم بود پر زبان
 لائق ہرزہ مست سحر سونہ بود
 کا نجا محال عابد اللہ گو نبود
 بزم مئے نشد کہ لبم خشک از و نبود
 بس آرزو کہ داشت نظیری پختہ گو
 امروز گنج یافت کہ در آرزو نبود

صبحے بنال راہ فلک بر بستہ اند
 حرمان تو ز ہمت کوناہ ہیں نرس
 ہر چند دیر آمدہ در بستہ اند
 ہرگز در کریم بکافر بستہ اند
 امادہ چراغ ز صرصر بستہ اند
 دریا کریم و ظفون ترا سر بستہ اند
 ماو حشی ایچ باز ترا بر بستہ اند
 کو آفتاب اگر وہ خاور بستہ اند
 غیر از سرشس ببال کتور بستہ اند
 بر شاخ نعلہ بال سمند بستہ اند

تا چند عود خام نظیری فرود سخن

دو دے بر آرزو زان مجسرنہ بستہ اند

حسن جنبید ز خواب و مژدہ بر ہم زد
 ہر چہ در پردہ نہاں بود ہویدا کردند
 بے محبت نمودند اجابت ہر چند
 مطلب جمایہ ذرات ز جا بر بستند
 خواست آئینہ تحقیق بحال پارو
 غرض آں داشت کہ از عنوہ اشک با شیم
 عقل چوں دید کہ عشق آمد و خو نخوا آمد
 روح آزاد لزیں معرکہ جاں بیروں برد

مرازیں قصہ نظیری نہ بیارو بیروں

اگر عمرے بسخن گشت و ورق بر ہم زد

گل و زگس قدح و شیشہ نظیری داوند

خبر از خواب دماغ و دل محسوس بیار

لے صبا از گل عطار نشانے بمن آر
خط ز خانگی جاوید بعالم ند مہند
فرصتم نیست کہ از سنگ قفسا سرخارم
تیر باران شتم از پے ہم چند رسد
ہر نشانی کہ بسوی دانش سی سود دہد
آشت زار طریم ششہ آتش شد اسب
چوں شمر و در دل سنگ است بہاں سختم
ملک گیران سخن سکہ باطل زدہ اند

وز گلستان نشا پور خزانے بمن آر
بگذر از عالم و منشور امانے بمن آر
گرا مانے نبود تاب و توانے بمن آر
ناو کے میکشم از سینہ کمانے بمن آر
اگر از مایہ سماندہ است زینے بمن آر
مطرب ابروم برق زبانے بمن آر
تا مارم نفس سوختہ بانے بمن آر
زین ہمہ سیم و نل نقد روانے بمن آر

دل از صنعت الفاظ نظیری بگرفت

از دم بہ بنی سادہ بیانے بمن آر

فارع تراز دل بوند بہم دل دگر
سرخ مددہ را مکشی ماٹے کاک
ہر مشکلی کہ ماجزی با سب را کسد
از آب و گل غرض شجر قیامت نو بود
از نور محفل تو جہاں در گرفتہ اسب
خاطر مبتمائے جمالت نمیرسد
از ما متاب روٹے کہ غم از جمال دوست
مٹاں اساس مبدہ ز بیابا و ان

ابزد ترا سر شتہ ز آب و گل دگر
در خاک و خون طپیدہ شود بسمل و گد
آسں کنی کہ پیش بنی مشکل دگر
نالہ نہ آشت بہتر ازین حاصل دگر
نقد و خنہ چو ارج نواز محفل دگر
دارم ہر مشاہدہ ات منزل دگر
در بے عشق یا بود سائل دگر
رسمے اگر ز نونہ سہ عاقل دگر

ساقی قدح بکشد تو نظیری نظر بغیر

دوران ندیدہ است چو تو عاقل دگر

کھڑک باوہ انشام و سحر در بغیر
الزکج سرا بیل الخع مال آید
حیات تلخ بدہ عیشہ خوش گوار بگیر
ز خاک جبرغہ خود چون قسم در بغیر
جو کہ آب رزاز جام زور بغیر مدار
ہو عشق تیغ کشد جاں و سر در بغیر مدار

شکر لبت کز خوش و ناخوش بیاوش میرسم
 ہر کجا تن چاک گردید از مک اینا شنم
 بس ہمیں شادی کہ ماراز و نصیب غم رسد
 زخم مایے پاک جانان را کجا ہم رسد
 عشق ساقی برستان زنده دارد مرده را
 شکر کرد و در سرائے ما اگر ماتم رسد

سودے از طاعت فروشیہا نظیری بزنداشت
 ہرگز سرمایہ رو باشد کفایت گم رسد

رویف الذال

برخوان من نمک بملاحت نشد لذیذ
 ہر کس بکے ندا و ردائے تکلف
 صد بازنا سوخت جواحت نشد لذیذ
 در کام او شراب اباحت نشد لذیذ
 جز بزم جزالم تلخ و شور نیست
 محنت جز از تصور راحت نشد لذیذ
 با آں کمال حسن فصاحت نشد لذیذ
 بے میوہ بوستان بفاصاحت نشد لذیذ
 تا جو بعشق خانہ بدر یا نشا و راست
 رخسار خوب را بوفوق قیمت است
 تا مسجد م نزدیک بر حسب راحتم

لذت ورق زنگاہ نظیری اگر تہ است
 در نامہ سخن بفاصاحت نشد لذیذ

رویف الرا

بزم خاص رت در زنگتہ بدستور بیار
 تلخ روئی مکن و توبہ شیریں بشکن
 معنی و در طلب کن سخن دور بیار
 رخ چوں حورنداری سخن حور بیار
 دل افروختہ داری دم بد نور بیار
 دل افروختہ داری دم بد نور بیار
 محرم مہر شدہ نکتہ مستور بیار
 شکار میں مشت نمک سینہ رنجور بیار
 ناز و برینہ بیار دے زلیخور بیار
 ناز و برینہ بیار دے زلیخور بیار
 مست و مجنون کن و آشفتہ و شور بیار
 مست و مجنون کن و آشفتہ و شور بیار
 زان محک گاہ افانسل خط منشور بیار
 زان محک گاہ افانسل خط منشور بیار

بزم خاص رت در زنگتہ بدستور بیار
 تلخ روئی مکن و توبہ شیریں بشکن
 چشم و ایافتنہ داری خبسر وصل بگو
 راز دل فاش مکن برودہ آن غمزہ مدار
 منظر بزم جگر سوز مرودے دارد
 قصہ وصل بگلہاتک غزل انشا کن
 بگر ہر نغمہ کہ در پردہ نے مستور است
 ۲۱ غزل در صفت الوان تہ بدل خورال

درد نایابی و نادانی نظیری مشکل است

غیر خاموشی ندیدم، بیچ در مانے دیگر

درد دل را میکنم با صبر چونندے دیگر
 اعتمادے نیست بر عهدے که نقصانے ندید
 گر چه میدانم قسم خوردن بجانت خوب نیست
 پائے تا سر و دیده الم از شوق نهار که هست
 پیر کنعاں با که گیر دانس در بیت الحزن
 چون بشترم چشم کشتی حالت ساختم
 تاب مے آری که از کف مے نهی آئینه را

شکوہ شکر نظیری عکس کین و مهر نست

آئینه منما که طوطی نشکند فندے دیگر

بہ برحمی دے داری ل صیاد ازاں خوشتر
 بخود قیدے نداری با وجود حسن و زیبائی
 فریب خندہ میخواند عتاب غمزہ میراند
 چه در یا میکنم دم در خود و در جوش مطیم
 ز بیدارش نمے ناالم گرم ز بروز بر سازد
 نثار ہی بر رخ او صد عوض در زیر لب دلرد

نظیری نذب بے باعث نصیحت میکند خاصیت

اگر فعلنے نداری عشق مادر زاد ازاں خوش تر

اے مطرب جان بر بخت دلم پرده دیگر گیر
 رایے بنوازان که غم عشق دما یید
 رایے که بطلوب قریب است عزیز است
 اسرار خرابات مرغان ساوہ نوا یافت
 زین مهنساں آتش سروت لفرورد
 تو طفلی و این راحت و غم مہبت دوست

با پرده ازیں - از بیک مرتبه دیگر گیر
 گوشور شش مومنی جوانی ره در پیر
 تا سر برود پائے ازیں مر حله بر لہر
 ناں لے بطمے بلبلہ پروا ختہ ترہ گیر
 یار و دم گرمے شود چون سوختہ دیگر
 تا خون جگر سیر شود خون جب گم گیر

ز سایبان ترش و شکر در بیخ مدار
 مار ترا تو بزم نظر در بیخ مدار
 جمال اگر نمبائی خب در بیخ مدار
 از خاک کشته غم بت گذر بیخ مدار
 از آن دو زلف سبزه مشک تر در بیخ مدار

بیان شوق نظیری در از انشا بیست

بیاض چہرہ ز خونِ جگر در بیخ مدار

ہر چند دور تر ز کساں آرمیدہ تر
 پشتم شکستہ تر شد و قدم خمیدہ تر
 چند آنکہ داشت دامن عصمت کشیدہ تر
 شاید ز عا شوق است گریبان ریدہ تر
 ماہ از نو کس ندیدہ تم م آفریدہ تر
 از سگ گزیدہ سر کویم گزیدہ تر
 ہر چند بیش کا فتمش شد ظاہرہ تر
 از سحر کردہ ایلم بانسوں رسیدہ تر

ناناں مرو کہ باہر عیال بق کذاشتی

ہستی لعنقت نظیری جدید تر

د مہدم نو میکنم از رویت ایہلنے دگر
 چو نتونی گرسہ بر آرد از گریبانے دگر
 گر بگردانم زباں را در نمک طانے دگر
 خوش مبتا زوز میدانے میدانے دگر
 گوئے دیگر مینرند ہر دم بچو گانے دگر
 طفل گرد و عقل ہر دم در دبتانے دگر
 عشق ہر ساعت در آویزیدہ مانے دگر

بشکر آنکہ حدیثے چو انگبیس داری
 نرا بہ پیش کوتاہ خویش تتواری
 درون جانی و در پردہ ز مردم چشم
 ہمیشہ چشم با حسان آشنا دارد
 جراحیت دل شوریدہ خشک میگردد

دارم دلے ز طائر وحشی رمیدہ تر
 تا آن خدنگ قامت از اغوش من گرفت
 خونے کہ حکم بود بر یزد حطاشد
 آنجا کہ شحنت تو بد گاہ میبرد
 خورشید از کمان تو یک تیر میکشہ
 دندان زدہ ہزار امبدم بدر لہنت
 خارے کہ در رہ تو بخاطر شکستہ بود
 در کام ناروائی عشق پری و شے

ہر دم از زلف تو دارم کا فستانے دگر
 با تونی با حسن رخسار ترا و دیدہ است
 چاشنی گنج آں لب از مذاقم کے رود
 نیت ہم دعویٰ حریفے حسن نہا ہر ماں
 چاہکے بانو این طرح ترکتا ز افکنڈ است
 تا ہرول آرد سرے از لوح پیشانی او
 حرم سر سودر لباس صورتے نہاں شود

خود را فلکندہ بر سرِ طوفانِ روزگار
 بشکستہ خامہ در کفِ دیوانِ روزگار
 صد بار گفت جان تو و جانِ روزگار
 خود را نکرده جمع پریشانِ روزگار
 دردِ محبتش شدہ در مانِ روزگار
 زخمِ شسته بر سرِ پیکانِ روزگار
 دستم نمیرسد بگریبانِ روزگار
 در خسرتِ سر و غنبتانِ روزگار
 ہر گشتہ ام میانِ بیابانِ روزگار
 زخمِ گذشتہ از ہر جانِ روزگار

دل چوں شنوے کہ غزیش ز کف رود
 از سر نوشت ساقی دوران ماقصنا
 ایزد چو کرد عامل چشمالش فتند را
 نابود تا نگشتہ بسودائے زلف او
 شور ملاحظش شدہ داروئے زخمہا
 افعال کہ جائے بودن و جنبید نم نماند
 از قمر جیب و سینہ خود پارہ میسکنم
 صبح اجل رسید و پرو بال میزخم
 رہے بسوئے قبلت حاجت نمے برم
 جولانِ افتخاراں سو مگر کفم

گوئی کہ کام کو دک دیہستانِ مادرست
 زخمِ نظیری و سر پیکانِ روزگار

رموز بائے تلخست قند را چہ خبر
 ز شیوہ بے سمندر سپند را چہ خبر
 نواگرانِ نخوردہ گزند را چہ خبر
 تو میوہ سہر شاخ بلند را چہ خبر
 تو مرغ وحشی فارغ ز بند را چہ خبر
 قبول درد تو مشکل پسند را چہ خبر
 تصرف نظر از جمہند را چہ خبر
 طیب داروئے ناسودمند را چہ خبر

مے است چارہ غم ہوشمند را چہ خبر
 سماع درد کشاں صوفیاں چہ میدانند
 بریر شاخ گل انعی گزیدہ بیل را
 ز دامن کہ گشت ایم ماہی دستاں
 ہزار دام تصور نہیسم و برداریم
 نجاع و عام نہد داغ بندگی عشقت
 ہزار شیش و برہمن ز کیش دریں برگشت
 مے علاج نکا بند پند ناشنواں

بہ ہزار عشقِ نظیری چہ جنگاں افتند

سارہ بد و بخت
 بہ کرا زلف رخ اعجاز است با فوس چکا
 بسلاں را بانوا کا است با مضمول چکا
 عقل را با مصداق اندیشی مجبول چکا

سارہ بد و بخت
 بہ زخمِ خلق را با حسین و زافرول چکار
 از عتاب و لطف میدانند شافین عشق
 در عجبائے طور عشق حکمتہا مرسد

جام فلک آمیختہ شہد و شترنگست
تا در طلب کام خودی کام نیابی

دل زا اول شب طالب فیض ست نظیری

لب باز کن و ساغر لبریز سحر گبیر

چشمش برا ہے میر و دترگاں غناکش نگر
در سینہ دار دآتشے پیرا ہن چاکش نگر
خونے کہ ترگاں رختہ بردا من پانکش نگر
گفتا بے ترشن بین قنار بیاسش نگر
آں چشم آہو گبیرا بازلف پیچاکش نگر
از میدا ہو میر سد شیراں بغتراکش نگر
بگرفتہ و رانداختن بازوئے چالاکش نگر

وحشی غزلے کی جبارم در بیاماں میخورد

رام نظیری میشود در ہوش قادراکش نگر

منشیں بنا بد آب رخ پار سا میر
آئینہ صفا بدم بے صفا میر
دولہائے پاک معقداں راز جامبر
بیگانہ رادروں گلزار آشنا میر
گر سا بہ ہمرہ تو شود از قفا میر
سیاٹے حسن مشکون درنگ جیا میر
خارت سمن شود بگزار صبا میر
گریاں مباحث و آب رخ کار ما میر
نازکدے بسر زسانی عفتا میر

حریر جمال خود ز نظیری طلب نمائی

جو سوئے حفظ خاطر او التجا میر

افلاک فتنہ زاوہ بدامان روزگار
بر کردہ سہ بلا زگر بیان روزگار
سیب و قین گوئے بگو گوئے آفتاب
زلفش ر بود از خم چو گاکن روزگار
گا۔ بے کہ عقل بر میر جمعیت آمدہ
عشقش ہم زدہ سرو سالان روزگار

تو تو بخت گم گنج لبجر گاه نگهدار
 اے عقل تو بنشیں و سر راہ نگهدار
 از صدر کرانے برودر گاه نگهدار
 یارب تو ازین تہمت ناگاہ نگهدار
 چون آمدہ ام خوان بکش خواہ نگهدار
 از مصیبت کنناں برودر چاہ نگهدار

بر من کہ حرفیان صبوحی بخروشند
 شد عشق کہ از منزل جانان خبر آرد
 مجلس ہمداد است و محبت بتقاضا
 عاشق ز کجا ذسخن صبر و جدائی
 با محبت جسم از در عبور و ناری
 زندان وطن بہ کہ ہستانت خوبی

خواہی کہ تیو بیش شو و شوق نظیری

از پیش خود خوش گاہ ہر گاہ نگهدار

فردا کہ شنبہ است شگون از شراب گیر
 شبم بروئے بستر ترکس نجواب گیر
 وز شاخ بر فروختہ مرغ کباب گیر
 تن را خوردن درواں را سراب گیر
 بہ نقت خوش آربوہ کند موج آب گیر
 العاط تر بیارو شکر در گلاب گیر
 جام شراب در کش دطرت نقاب گیر
 از ہر جہت کہ نشاد شوی فتح باب گیر
 در کار خویش شپہ را آفتاب گیر

امروز کارو بار جہاں را خراب گیر
 در یاب سرخوشان چین را بہر صبور
 از سر و سر فرانتہ صوت جوین شود
 جز بہر دلبری کہ تو ام حمار از صوت
 بہ وقت بد کہ روسد دید آبیان
 اشعار خوش بگو و جلی رہیں لکار
 خواہی ز کشف صوتیاں با جہر شوی
 خواہ از طایبق میکدہ نواز از بہ حرم
 ہرزہ را بقدر طلب نور دادہ اند

فردا کہ در روستا نظیری حساب نیست

امروز ہر سوال کہ داری جواب گیر

آہی سخت دگر بجان رنجور
 کوتاہ اولی تر م ز محسور
 دل شد ز فراق چشم بے نور
 در آب لند و قبینہ مستور
 کمان نمائے کہ سپکند شور
 مرہم چکنند بزخم ہم ناسور

غم کردنہ حرات دیدار دور
 از عتبرت ناقص زمانہ
 خسارہ نوشتہ سے نہ بینم
 تقصیر نثر بگر یہ ز بسال
 زخم جگہ کہ ہمیز نمہ جو کشف
 کو نہ نشود با منشی حردہ

با حساب انجم و کجبانے گردوں چکار
عشق را با وقت خوب ساعت میوں چکار
راہروان عشق را با وجہ لے نخل چکار

کار ما با گردش طاس است و نقش کعبتین
دولت و ارشنگی بہر گہ نماید و خوشدت
در بیا بلنے کہ خوباندر بہن بہر است

ساد گیبہائے نظیری دست صدند بربت
عشق چوں دکان فرو چتید با فلاطوں چکار

گھزار بیوفا تر و گل بے نیاز تر
مے جانگداز و مطرب ازاں بانگدار تر
شد بے بقا تر آنکہ بر آمد بناز تر
شب شد سپہر نشو و ختر و دیدہ باز تر
ضربت ز ضربت و گر کسفس دلنواز تر
ہر روز بہت سرور داں سر فرار تر

ہر روز بہت نالہ مرغان و راز تر
پہداست عشق مجلسیاں رآمدار چیت
دارند ز بید کاں ہمہ زاری کہ در جہن
چند آنکہ روز تر گس جاد و سجاو اب رفت
قالات شکست مطرب ماراؤ و پچمان
کے دست ما بدمن آزاد میرسد

برصہ ت خود مناز نظیری کہ ہر کہ رفت

دمنار برون تر شد و بستان بساز تر

ایں مہر قدیم را سرا اور
یا برس کوئے بخت گرا اور
در مطرب کجیم مسطر اور
رنگبش ہم از وف در اور
کشتی ہزار لنگر اور
ور مخمور ہم ساغر اور
مجنس بر چین و بستر اور
مومن برونیش کافر اور

یکبارہ در وفا بر اور
یا محرم کعبہ سفا کن
رقتش بدیم خمر مس کن
بیرازن کل ہزار رنگا است
لوفان چہار موجہ داری
گر بد متہم بادہ کمدہ
در از شد و شور ماہ لنگی
اے بادی کعبہ نظیری

امروزہ برنگ دیگہ شش بر

فروا شش برنگ بگر اور

پیغام دل خویش ز افواہ نگہدار
اے شایع گیا رشتہ کونناہ نگہدار

تذہیب پیغام دل آگاہ نگہدار
تا امن گل پردہ گہوار در پیداست

بازم بزم وصل نظیری چہ مے بری
درالفعال گریہ مستانہ ام ہنوز

شوریدہ است آب و گل قابلم ہنوز
کہ چہرہ میخراشم و گہ جامہ میدرم
صد بار عیب آمد و آوینہ را گذشت
صبح نشور دم زد و من دم نے زخم
ہر صبح در سراغم رہن نام در رسم
با سرچہ احتمال قبولت میکنم
با آنکہ دعوت و وجہاں میکنم چو لوح
صدرہ مسافر ہمہ کس از سفر رسید
عشقم بلہو و لعب نظیری ز سر زنت

افسانہ خندہ تلخ کند بر لبم ہنوز
خمش زلابہ کہ طبعنر مشوشن است ہنوز
نخملے کہ مزاجش باعتدال آید
بر آشنائی طفل من اعتمادے نسبت
شبہ مہیکدہ اس برقع از جمال افتاد
مگہ جراتے حرماں عشق بسیارست
بیکد وزخم کہ خوردی ز حسن امن مہاش

نجات نیست نظیری زد ہر بوی تسلیم

اگر چہ ریخت گل ایوان منقش است ہنوز

چرخ پرویز نیست آتش بیز
بنہ مہرے درونہ جائے گریز
شفقت خون مردم دانا
انقش ساغے ز خون لبریز
ہر طرف مے برو ہر اسام
قمر مریخ با پلارک تیز
خبرم نیست تا کجا کشم
تواں کرد از قضا ہر ہیز
در خشک خانہ کئے بند سوت
یاد صنعاں دنگہ و تبیز

آنجا کہ شراب شوق دادند
تہ جرعه ز من گرفت منصور
بوئے ز نشاط ماندارد
آب و گل صبد ہزار فغفور
مشکل عالمے و طرہ کارے
خود شاد و خود شستہ ہجور
کار تو ہمہ بدل موافق
از نیکوئی تو چشم بد دور
زود از تو شود غنی نظیبری

درویش یکے و شہر محمود
دچار ہر کہ شوی جز سراغ یار مگیر
پسند بر سر آتش شوق سرار مگیر
چو وعدہ در رسد او خود بیاد خواهد داد
بذوق خویش سر راہ انتظار مگیر
ز آب و دانہ ہمہ و خیاں برآمدہ اند
سرشکار نداری پے شکار مگیر
تو آں درخت نہ کز تو بر تو اں خوردن
پے نظارہ خوشی گل خشاں و بار مگیر
حقوق صحبت او نکتہ البت کم شمار
دفا ئے دوست مناع خوشی من خوا مگیر
چو لالہ سوختہ دل با چو سرو فارغ باش
ہزار رنگ مشو طور نو بہار مگیر
شراب غیر نظیبری خامے آرد

قدح ز ساقی بیگانہ ز بہار مگیر
تا اینجا داخل آستان منس فاصل است

ردیف الزاء

از طور صلح و عریبہ بیگانہ ام ہنوز
صد نیش تلخ خورد و صد نوش ناگوار
فریادِ مطرباں بسر خم فروختست
بس قلبہا بدل شد و بس کہیشا و گر
تا بہت پیرویرہ فیض بستہ نیست
اختر دلیل و صدق سبیل و فضا و کیل
پر چہ کو بکوئے بر ندم بجاریت
تصنیف عشق تو معنی و ترکیب است
باشفتگی عقل بمستی بزم برم

بر آتشے شناختہ بروانہ ام ہنوز
درد ہزار مست بہ پیمانہ ام ہنوز
غوغائے عام بر سر دیوانہ ام ہنوز
روئے نیاز خلق بو برانہ ام ہنوز
از کعبہ میبرند میخانہ ام ہنوز
در بند فال سچہ صد دانہ ام ہنوز
آئین شہر وزینت کاشانہ ام ہنوز
من شرح نکتہ ز صد افسانہ ام ہنوز
مردم گماں بر ند کہ فرزانہ ام ہنوز

روئے بنا عاقل دیوانہ را یکرنگ ساز
 گرناسی بالباس فقر با اورنگ ساز
 با خلیل خویش گفتا کعبه را از سنگ ساز
 حسن را بر تخت بنشان غمزہ را از سنگ ساز
 بادل خود گفته ایم آئینہ را بے رنگ ساز
 قمر دوراں بہن عریانی سایح جنگ ساز
 بخت اگر رحمے کند فہرست نام رنگ ساز
 یک سخن بشنواں لب ز لغت و مہر ساز
 با صدراع کس مدہ یا نالہ را آہنگ ساز
 خواہ نار سجہ گرداں خواہ زلف چنگ ساز

نیت با آسودگی چندان نظیری ندتے

بالب پر خندہ وہا چشم پر نیرنگ ساز

روح شو عاریت خاک سحر خاک انداز
 بخت کج را بدرد او ربے پاک نماز
 دیدہ از خود دہ و بر خود نظر پاک انداز
 بر دراز خلوت خود ریزہ خاشاک انداز
 تو دریں دشت عنان سرودہ و فراق انداز
 کو ہمہ بار بوادئی خطر ناک انداز
 ناوک انداز براں دیدہ و چالاک انداز
 باغبان گو سر پر غریدہ تاک انداز
 گونگے بسوے ابن جگر چاک انداز
 چارہ عدت مخمور بہ تریاک انداز

نظیری خیزد

بہمت از ساغر لہر زہد

مے خورد نقب بکنجیہ امساک انداز

اول در زار لیش کند باز

سر بر آور بر گلہ داراں قباہ تنگ ساز
 نشاہ و درویش از دل جاں آرزو مند تواند
 خواست ایزد از دل سخت نو بنماند مثل
 ما بکلی بر تو ملک دل مستم و آشتیم
 بانو گستاخیت گفتن ترک بد خوبی نما
 موج حرماں بہن در کشتی آرزوی نشیں
 یا ابا اگر جوئے کند بر جہتہ طالع نگار
 یک نظر افکن بر آں رخ در غزل بوین از
 صوفی و مطرب ز باگت بر خلاف افتادہ اند
 ما بناخن تار و پود جسم از ہم کندہ ایم

جام گیر اختر افتادہ بر افلاک انداز

دعوی عقل جز از عشتق مشخص نشود

با چیں دیدہ آودہ ترا توہاں دید

نقش مہوم مرا از دل من پاک برب

ہمہ با دلم ز گیسوئے تو انداختہ اند

ہر کجا بدرتہ اس شکر فرکان باشد

دیدہ آنکہ نظر جزو بجمال تو کند

حسن شوخ از درود دیوار نماید ناچار

آنکہ در پیرین پارہ یوسف بیند

دوستگانی بحر لیغان سحر خیزد و نہد

بہمت از ساغر لہر زہد

مے خورد نقب بکنجیہ امساک انداز

آنرا کہ برو بماند ناز

زین زمین سیاه کافر خیز
حسن شیریں و عشرت پروریز
شور سرد باد و سیٹھ شبدیز
طبل شہگیر و نالہ شہنجیز
دیر بر رخس میسنم مہینر

بسلامت کسے نیرد ایماں
از مدایں شناس و آثارش
ظاہر از بیستوں ہنوز شود
از اقامت شدم گراںجاں کو
پُر و قصب السبق ز من پیرے

کار در دست با نظیری نیت

با قضا نیت ہم مجال گریز

صاف شد میہا کسے من دُر دے سنا مہنوز
خانہ پر شادی در راہست پیغام مہنوز
عمر رفت و بچو طفلان بر در و با مہنوز
بسکہ خوارم از پدیشنیدہ کس نام مہنوز
کس نمیداند پہ خواهد بودا انجام مہنوز
بارہ گشتم قسید آزاد و در و ام مہنوز
صدرہ از خامی بائش رنتم و خام مہنوز
جوتہ از رحم میہ بزند در جام مہنوز

ذوق و وجدان و نظر خالص شد و خام مہنوز
گوش و لب یثرمودہ و دیدار و قاصد در سفر
بر نئے آید ہاں عیدم از ابرا مہنوز
دو ز مولودم فلک محض ز نذوق نوشت
سیر مفتا و دو ملت کردہ ام و طور عشق
نمرہ بلیس و فریب دانام آمدیاد
باز ہدوں و وزخ ز بنیابی بریں اندازوم
گر چہ از صحبت ز بد مستی بروغم کردہ اند

شکر ار کردم نظیری تلخ بر لبغش نیم

میکند گاہے بے شیریں بدشنام مہنوز

عیشے بطرف ہر چمن ایگخت است با
سودا متاع بر سر ہم ریخت است با
گل بر جراتم فلکے بخت است با
در باغ عطر با ہم آبیخت است با
غم از چمن بدمر سہ بگ بخت است با
در دست ابر سبھ بگ بخت است با

دلہا ہمہ بوئے گل آویخت است باز
شوق خنراب و شاہدم افتاد در داغ
یا دم ز خندہ لب معشوق میسد بہ
در لب کس عجیبہ خوشبوئے کردہ اند
از میگردہ بگشت چمن آمدہ نشاط
شبخان خرقہ پوشش خرابند ازیں ہوا

وامان کویہ گیر نظیری کہ از کمر

و دست تیغ قہر ز بخت است با

خرد را مے نہم بجل بر خرد امروز
نویسند م ملائک کافر امروز
فگندہ مہرہ را در ششدر امروز
تمے گریدیم بر گم مادر امروز
منم جاں را بعضی رہیبر امروز

اگر دوران خرد نظم
کشد حسنش قلم در کشور امروز

بہام میبکہ خورشید زد علم بر خیز
نمے عصا کن و از تکیہ گاہ غم بر خیز
مگر نصیب تو گردو تیسے تو ہم بر خیز
ہمیں کہ بہ تو کشیدند امیں رسم بر خیز
بسہو حرف نیفتادہ از قلم بر خیز
بیزد او چو رسی لنگ کن قدم بر خیز
تو گر لطفہ غم مے کشی الم بر خیز
ز پائے زود در آئی ز جلے کم بر خیز

گرہ چونا فہ نظیری زینم ما بر کار

تو ہیچو نگہت ازاں زلف خم تخم بر خیز

ہمہ در ما بروکنند فراز
تتواں دید سوئے تو بہ نیاز
بحقیقت سیدہ ام زحما ز
رؤئے تو در میاں نہاد آں را ز
عشق از حسن تست در پرواز
مو بر اندام ما شود غما ز
پا براحت تکرودہ ایم دراز
ملک شوریدہ تر ز زلف ایاز

سمنہ عشق را زین بر گرفتہم
بکفر این صنم گردین بنازم
دو یک میبا ختم عمرے دوشش را
درین عسرت کہ من جاں میپام
بظاہر دیدہ گر صورت پرست

اگر دوران خرد نظم
کشد حسنش قلم در کشور امروز

پے تدارک تقصیر صبحدم بر خیز
گرا ز خار حسد گاہ سرگراں باشی
جامعتے گہر شب چراغ مے طلبند
قبول ز خم طلب خامہ مطیعانست
حقیقت ہمہ کس ثبت در جریدہ اوست
بسوئے او چو روئے گوش کن کراں رتاز
قدح زد دست بلا ما مدام مے نوشیم
تنگ شراب ہوئی بچوئے عشق مگرد

گرہ چونا فہ نظیری زینم ما بر کار

تو ہیچو نگہت ازاں زلف خم تخم بر خیز

ہر کہ از در گہہ تو گردو باز
ایمن از نیم بے نیازی تو
چشم شاہد پرست چوں بندم
در پس پردہ حسن رازے داشت
ہیچو طفلی کہ باز دا ز آغوش
گر تو خواهی کہ پردہ برداری
ما بسبب تو ایم در خلوت
ہیچہ آسودہ دل شود محمود

بے سوز طرب نسیاورد ساز
تا بال نسیگند ز پرواز
با تو تنہند در میاں ساز
در راہ ز سیل جیند آواز
با اشکِ خبیث و آوغمت
خاطر ز مراد خود پرواز
ما ابلہ و طبع پار طناز
تا کے بازی تمام دریا ز
عشقت حرص و ریاضت آرز

بے سنج فرح نسیا یاد از عشق
پروا نہ نئے رسد بمطلب
تا شیفۃ شتائے خویشی
خامش کن اگر بجار سیدی
انہو بردگیاں نے تو اس شد
خواہی بر او دوست باشی
باز بیچہ بکوئے عشق گشتیم
تا کے سودا مستاع بر ریز
از چلہ نشستنت چہ خیزد

رخت از ما ببر نظیری
در عشق درست نیست انباز

غبار کا گلستاں زفت میسکشاں بر خیز
ز ساقی ارچند جام سرگراں بر خیز
بروئے چنگ و صراحی و گلستاں بر خیز
زر رشک کا تو گو رنگ ناز خواں بر خیز
شیمیم گل نوزد آنتیں فشاں بر خیز
چو زلفت از بر آغوش دلستاں بر خیز
بجائشیں بر جمع و خود از میاں بر خیز
چو وجد روئے دہد از سر جہاں بر خیز

نشست اختر پرویں پر نیاں بر خیز
زمطربا رخلد گوش ابرواں بزباب
مبارک است سحر و ٹوتتاں بدین
چو شاخ گل پے عشرت پیالہ بر کفگیر
فروغ مل ہو و چاک پیر ہن بکشا
چو خال و رخیم زلف نگار مسکن کن
بدل درانی بکار و تن از بردوں بگذار
چو حال خوش شود از کائنات دست افشا

گراں مباحث نظیری بزم رعنا یاں

آستین نبشیں و آستاں بر خیز

کہ دارم دل بجائے دیگرا مرو
کہ تلخم مے نماید شکر مرو
کہ چو ہم مے بسوزد آذرا مرو
فراز بام مے یا ہم درامرو

سخن گوئید با من کتہ درامرو
چناں سودا ہذا جسم را بودہ
چناں انگلم بختک و تر سیدہ
ز بس طوفان درو با ہم گرفتہ

کہ من بقول دف وچنگ بشکنم پرمیز
 قضا نہ بام بغر بال گوبلا مے بیز
 چودا من تو بجیریم روز رستاخیز
 کہ نیست غیر گریباں چاک دست آویز
 کہ از کنت تو جز در تو نیست رونے گریز
 کہ هست گردن ما نرم و تیغ قہر تو تیز
 کہ سوئے روضہ نیاریم کاہ دود انگیز
 جفا کشے کہ بگردن ہمے کشد شہدیز

نظیری از قدح پر نیند تنگ شدہ

تو در کنارے نمے گنجی از میاں پر خیز

دلت مہر نگر دیدہ آشنا ہرگز
 نمے شود ز تو بد عمدی قضا ہرگز
 کہ چاشنی ندہد عشق بے بلا ہرگز
 کہ ایس چراغ نے میر دا زبوا ہرگز
 کہ التفات ندارم بکیمیا ہرگز
 تو چون کریم نگر دیدہ بر قفا ہرگز

بیند دست دے از شیشہ در گویم ریز
 غبار بر منے پھوں زلال نشیند
 ز ہول صور سرافیل بے خیر ما نیم
 بخش جا ذبہ تا ز خود بروں آیم
 مداوم وقید تو آیم در تو نیست شویم
 ترا بکشتن ما نجلت و محابا نیست
 کنوں نیبا ز ریائی ما بر آتش نہ
 چگونہ ساغد شیبوس بگردن اندازد

تو در نیافتہ لذت و فاہ ہرگز
 ہمہ فرائض جو رو جفا بجا آری
 بہر بلا کہ کنی مبتلا قبول دست
 خلل پذیر نگردہد بیچ عصیاں عشق
 یہ بے بازی ہمت جنیں غنی شدہ ام
 گراں فروختہ ما جان دل بجلوہ تو

نظیری از پے حرص مراد کمتر رو

نمے رسد غم عالم با شنا ہرگز

در مستط بیستی بر خود ز سلطانی گریز
 اسم اعظم گر نداری از سلیمانی گریز
 حُسن خوراگر نہ در اہت ز رضوانی گریز
 لحن و آوای گداز از راح ریحانی گریز
 از زلیخا مشرباں چون ماہ کنعانی گریز
 چند بیباکی زمانے در پشیمانی گریز
 چون نادانائی تنگ آئی بنا دانی گریز

گر بدل خلوت نداری از جہان بینی گریز
 فتنہ دیو و پری را سبر بجانن دادہ اند
 بر نصیب دیگران باید شستن بک نصیب
 لحن خواہد شد نہیق و راح خواہد شد بہیم
 تا غریز مہر کردی قبیلہ اخوان شوی
 لا و بابی حکمہا نندن چرا بر زبرد دست
 منصفی کردن خطر دار و بھل اقرار کن

سالہا شد قفائے پرودہ دل
گشتہ قانونِ عشق بازی ساز
کس نداند کجاست این مطرب
سخت نزدیک میرسد آواز
نیست پردائی خود نظیری را

تو ز رحمت بکار او پرداز
تقادہ ام بمیانِ غم از کراں برخیز
بہ تیر غمزہ ابروئے چوں کماں برخیز
ز مام خاطر من بستہ تقصیر تست
اگر قبول نداری بامتحال برخیز
تراثہ بسرو دیم بلبلا نہ کہ زاغ
سفیر زد کہ چمن گشت از کراں برخیز
کس پیش از آنکہ نگر و بدہ گراں برخیز
گیالہ مبدہ ہم و دور عمر مبدہ گوید
گل از چمن برود مرغ از آشنایاں برخیز
سیم ما تو گوئی نو بہا عالم را
بصدر جائے تو نشاید از آستاناں برخیز
تو آفیدہ ز روحی ز جنس خاک نہ
خندنگ چونکہ بروں رفت از کماں برخیز
شکار سخت بیفتاد از زبیں برگیر
نیم حریف تو برخیز بد گماں برخیز

ثبت دراز نظیری یاد وے بگذشت

ز روز رفتہ بیانی مگر نشان برخیز

بخت ما سست و عشق تو فرود
ما ہمہ خوشہ چیں تو خسر من سوز
عشق تو رقعہ ساز کسوتها
عقل ما ابلہ برقع دوز
بر مرتع گل نمنا دوزیم
بوئے از معرفت نبرده مینوز
من ترانی جواب بوالہوسست
چند صوم وصال فصل تموز
صوفی آنکہ شکبج در ابرو
شادمانی کہ نیست قسمت ما
ہوئے آسودگی نمے بیسند
ہست از دولت محبت تو
در غمت داغمانے مینہ ماست
نخوی و منطقی نقیبہ و حکیم
تو بصورت میں نظیری را

کہ حقیقت بیاں شود بر موز

خو اہم گشت حاجتمند ازین پس
 بعضیا تم نمے سوزند ازین پس
 زن خواہم بناخن کتد ازین پس
 ندارم ہر ہر فرزند ازین پس
 بہستی بہستم در بند ازین پس
 بصرہ نشکلم پیوند ازین پس
 کہ واند زندگی تا چند ازین پس
 نسیم ناخرداں را پند ازین پس

بامید تو ام خورسند ازین پس
 بہ بہتیاں گناہم سوخت دشمن
 اگر در دل ملائے یا ہم از تو
 دلم از خانماں برکنده عشقت
 بہ بند نیستی دیدم دیانت
 براز آغوشش شکمشادت گرفتہ
 کنوں خوش وقت باید بود باہم
 بتعلیم خرد منداں بنووم

شکر و مصر از ازاں نشد نظیری
 بلکنعاں میفرستہم قند ازین پس

بجام مخیجہ در باز ننگ و نام و مترس
 کمر کشائے لبالب بنوش جام و مترس
 بمستی اُفت و در انداز حرف کام و مترس
 گہے کہ دست و دہ کار کن تمام و مترس
 نقاب زہرہ بکش از فراز بام و مترس
 بحوج و صحت ریائی ناکامیام و مترس
 دگر ز گوشہ خلوت بروں خسرا م و مترس
 ہوائے اوج و گر کن ازاں مقام و مترس
 جواں شعبدہ پر سانا ز عوام و مترس
 بزلف چنگ بزن چنگ اعتصام و مترس
 بگستران بامید ہمائے دام و مترس

بگو بہ دیر خرابات السلام و مترس
 حضور وقت در آمیزش محبان ست
 رمیدگی حرلیف از حجاب ہشیاریت
 بدست دامن تو سبق دیرمے آید
 طرب کہ رو بکس آورد بر نمیبگرود
 ورت ہواست کہ بانگ نام عیش کنی
 بیکد و چیلہ کہ تسخیر ابلہساں کردی
 بہر مقام کہ خواہند خامشت یا بند
 ہمیں کہ خرقہ تذویر و شید پوشیدی
 شود کہ دامن جاہلیت ہم بدست افتد
 بیس پشت کہ دولت بگیں جم انداخت

سروش غیب نظیری ز راہ عشاق است

رو از ہمیر نے گوشش کن پیام و مترس

ہستی تمام بردہ و مخوں نکرده کس
 نوشتے بقہر دادہ و مخوں نکرده کس

دست کسے بنستہ و افسوں نکرده کس
 تلخی بنجندہ گفتہ و باطل نکرده خیر

مصلحت از عقل برنا جو نہ از نفس فضول
تا بخوبی مامین جمعیت دلسا شوی
بزلک خواہی برائی از عنان کس را مراں
تا نشان حسن قبح صورت خویشیت دہند

از شب غلغلت بسوئے صبح نورانی گریز
چون گلخج زلف خواباں در پریشانی گریز
گوئے میدانِ ارادت شوز چو گانی گریز
در پناہ آئینہ طبعان روحانی گریز

از مسلمانان نظیری شد مسلمان خراب

زین مسلماناں بر آو در مسلمانان گریز

غمم بعیش در آمیخت عشق رنگ آمیز
دلہم بہام و در یار میرد ہر دم
دلہم بجزہ جادو دشنے در افتادست
بذوق آنکہ دلش مائل وفا گردد
عروس تالشب آید بجلہ داماد
نویسم اربسا نامہ میدود بقیس

کنوں بہ بہت غم کندو نہ نشاطم تیز
نوائے تن بز میں ماندہ درد لم اویز
کہ با جہانش سرفتنہ است رشتا جیز
لبالب رست دہام ز حرف مہرا گیز
قرار مہر گرانست اگر چہ نیست جہیز
حریف جام جم از کہ مہیکتم پرہیز

اگر چہ شخنہ مزخ تند و خونریز است
بسا زہرہ خوردے نظیری شبخیز

رویف السین

خورش عشق از دل شبہا میرس
عشق بازی چیت جہد بے مراد
اہل حیرت را خہر از وصل نیست
عشق از آداب تعلیمی کند
چشم بینایاں پریشاں ہیں بود
گفتی از ہر چہ سلطانت کند
میکشد تہاں دے پوشند کہ بود
نعرہ خونبار صد یقاں از دست
بر زبان خود نظیری عاشق است

حال ماے بین و کار ما میرس
راہ عنقا پوے وز عنقا میرس
غرقہ را از گوہرور یا میرس
مصلحت از عقل کا افزا میرس
رہ ز کوراں پرس وز مینا میرس
ذوقم از وزو لیست از کالا میرس
از فریب نرگس شہلا میرس
از جواحتماے استغنا میرس
خواجا ازوے جسد سودا میرس

احرار را بقدر ہنر زخم میزنند
چون تیر چرخ راست حسلبے نیدکس
گو یا بخت خویش نظیر می تو عاشقی
دست ترا بطرن نقابے نیدکس

با حکمت ایستادہ ام اینم پناہ بس
با خفوت این گنہ کہ ندارم گناہ بس
حسن کہ خط نوشت بخونم رنگ چیت
یک مومن و دو کافر ہند و گواہ بس
مہر چند از دلم غم دیر بنہ پریش است
مکتوب تو فراق ترا غم خواہ بس
نعوذ بچشم زکلمہ صال تو سحر است
نقصان ماہ حرز قسامی ماہ بس
گو گو کب اوراق سوراں مرا بر باش
در تیر و شب دلیل رہم برن آہ بس
بادم کہ نور و بدہ یعقوب مے برم
از مصرعے پہ رستم زاد راہ بس
صد خانداں زاہ ضعیفے تہ شود
روز سفید را دم شام سیاہ بس
دیوانگان ز ماہ نو استغفہ مے شوند
شور مر سبب جسد و بر گاہ بس
حیف آیدم کہ آل حم ابو ترش شود
بہر نظاری تو ضبط نگاہ بس
امید بست شود و زیاں مر بس شود

آوردن شفیح نظیر می خیاںتے است

امید بندہ بر کرم بادشاہ بس
نامہ گر مینویسی سوسے من فرماں نویس
خدمتے کہ دست مے اید مر اید جان نویس
دوستان نا نامہ داگردن پریشاں میشود
لطف فرماہر کسے را نام بر عنواں نویس
چند عرض آرزو مندے بنام کسوسے
دوسر نام مے گنجیم بر پایاں نویس
گرد جو خویش و پیمباں در سن مالکد
مہر نجاد ر جور نقصہ ہرت بر پچاں نویس
گرد را یئینہ نمیخواہی کہ بینی مثل خویش
آیتے از مشک و عنبر بر مہناباں نویس
گر مے سوداے ما تا ہست اس بازار است

کھنک روح افزائے را در پریش دل رنجہ ساز
پاش ازین بہر نظیر می نسخہ در ماں نویس

تو بود کی بہ بزرگوار زباں درازی بس
بقصد شیر دلاں قصہ شاہ بازی بس
برائے قبلہ اسلام کعبہ ساختند
بنا ز خاک سر کوسے خانہ سازی بس

مارم بجاں گزیدہ و افسوں نکرده کس
 در عهد تو شکایت گردوں نکرده کس
 یوسف بچہ فتادہ و بیرون نکرده کس
 عیسیٰ بدار مانده و مدفون نکرده کس
 بے غصہ و در پھیلاہ ماخوں نکرده کس
 بیداد بر قبیلهٔ مجنوں نکرده کس

اعراض از کلام نظیری چہ میسکنی

انکار نخل قامت موزوں نکرده کس

ذلیل دوست شود قدر من خواری پرس
 نشان لذت از زخمہائے کاری پرس
 ز ندبے سرو پا ذوق دوستداری پرس
 بیا بزمۂ متاں و رسم پیری پرس
 ز لاؤ بائی اجر گناہ کاری پرس
 زمن سعادت بیماری و تزاری پرس
 ز دق میسر بسلی ز نے بزاری پرس
 زمن عیار فقیری و خاکساری پرس

رموز مل ز نظیری شنو کہ مست شدہ

کر شہمائے گل از بیل بہاری پرس

بر کشت نشنہ کہ نم آبے ندید کس
 برق منے در عدر بابے ندید کس
 صیدے کزاں کینم کبابے ندید کس
 جز چشم تر براہ جابے ندید کس
 رفت آسپناں کہ موج سرابے ندید کس
 عقلت چناں گرفت کہ خوابے ندید کس
 فالے بقرعہ و کتابے ندید کس

رنجور آن نگاہم و محتاج آن بیم
 حدت تلافی پدا یام مے کند
 در جلوہ گاہ وصل نواز بس ہجوم رشک
 احیائے قبر ماکہ بکوٹے تو میسکند
 جام شراب عیش حرفیاں لبالب است
 صدقن بر محبت لبیلے گذشتہ است

تو عیش و ناز مرا از امیدواری پرس
 بذوق من نرسی زیں جراتے کہ تراست
 ز فکری دوست سر پر غرور را چہ خبر
 نگاہداری خود شرط ہوتی منداں است
 امیر و اوطار عطا و رہشت مغفرت است
 چومہ بینی از دوست ہست میگردم
 سراغ رہ ضعیفاں و دست نرگویت
 بکرم من نرسد چاشنی عزت او

فصل چہیں گذشت و سحابے ندید کس
 باران گریۂ نغشا ندید اسرودیدہ
 چند اندک وحش و طیر فلندیم و رکند
 روئے زمین کم آب نرا ز روئے مفلس است
 آب رنخے کزا ختر برگشتہ ماندہ بود
 آفت چناں رسید کہ آبے نرود لے
 بس عاقلانہ فرق جرانو فرود ختم

آب سیمٹے جوانی رفت و جسم زار ماند
 اینقدر دم راکہ میزان حساب بے دریغی است

سیل نوروزی گذشتت ماز باقی خاب جس
 یک زمان کا بہت اکر خواہی الہ شجاعتی نفس
 عشق آمد کرد بیرون ہر کر اور خانہ دید
 خود پر ستار نظیری ماند و دیگر ہیچکس

خستہ را فاتحہ از لب خندان تو بس
 بہر در شہور و شرافتادین سود از دکان
 تکت نہ را خردہ از چشمہ حیوان تو بس
 بہر سحر شورشہ از زلف پریشان تو بس
 دست حسن تو ازین ظلم بد اما ان تو بس
 اینکہ فیروز نرقیم زمیبدان تو بس
 اثر چاشنی از نمک خوان تو بس
 جرعہ زمزمی از چاہ زخندان تو بس
 پردہ بردار حیاٹے تو نگہبان تو بس
 صبح دم قبلہ ما چاک گریبان تو بس
 عطرش و جوع وصال نو فراوان دارم
 جام پُر نوش شکوہ تور قیب تو بس است
 خواب اطاعت نشا بہتر ما سجادہ است

بر تو حسن سخن امروز نظیری ختم است

ہر کہ بر ماں طلبہ قول تو بر ماں تو بس

کے بٹک بگفتت کم کن از انفاں
 خدا بلفظ کنے کا پناٹ مے سازد
 کہ از دم خوش نوختہ مے شود کناس
 نمے تو ان ز ستایش فصور کرد قیاس
 خیال کونہ جاہل نمیبکند احسان
 باصطلاح حقیقت ندارد استیناس
 کریم خاطر محتاج را چہ دارد پاس
 ز نقص نیست کہ از سرب بشکن الماش
 مئے مدام کند لطف ساقیم کاس
 ہنوز و ز خور احسان ابر نیت سپاس

مباش رنج نظیری ز طعن تلخ حسود

بہت خشکے و تیزی خارا از افلاس

نالہ اصحاب مسجد نیست بے فریادیں
 تا موذن میشود و بیسدار میخورد عس

ز رخس چور فرود آئی تر گستی بس
 مساز جامہ نمازی رخ نمازی بس
 برے کشتن اہل فرنگ غازی بس
 کہ با ایا ز بگوید دگر ایازی بس
 بنغمہ کہ زدورم سے نوازی بس
 تمرا کہ حسن و جمال ست بے نیازی بس
 تسا تو زلف نگارم نہ درازی بس
 ہمیں کہ خصم شود لیت سرفرازی بس

کچھ قمار نظیری برستی نبری
 بکھم زنان و غا باز پاکبازی بس

ز زیر پرده بر آد عدوس خوش انفا
 جزا رشتگر کہ عالم بر آد از افلاس
 پیرہ را گر چہ چین بود سادہ چون نہ طاس
 لغز جیستہ کہ زابد تادہ دروسواس
 کہ سے ہمہ نہیں ریخت کج مگر دال کار
 ہمیں کہ فرش گیا ہست گو مباحش پیار
 سخاوتے کہ بود بستہ شمار و قیاس
 شبہے کہ خاطر درویش ماند اردیاس

سوال فیض نظیری ز کوہ و محراکن

کہ بوئے خیر نے آید از رواقی و اساس

مست میباشتم بقصد صید و مہلندم فر
 از خیالش زوتہ رفتہ عشق شد میل و ہوس
 چون شوی عاجز بفریادت رسد فریاد
 میباشیم از جہر چون دروازہ کوئے
 دست و پائے مور بردیم و پرو بالنگ

ز شہر گرد بیک تا فتن بر آوری
 تو خوب بود پس بر آ لاشنی قبول دے
 بروئے معجزہ خال محمدی کہ تراست
 چنان بردول محمود چشم ہندو بیت
 فدیہ چو چنگ گویم کہ در کتات گیر
 نیا ز شیوہ ما غا جز ان محتاج است
 نقاب طلعت خورشید چند خواہی بود
 چو بچ بر مرد و بچم خلاف میگیرم

کشودا بغل بر چین سپاس سپاس
 کہ ناردشت و چین شد پیداز کرانت
 کنوں چومرہ طاس ست پرنگار زمین
 خواب غوطہ بدر با ہمبزند ہر دم
 آہ بسا قی بدست ما فیب گوید
 بانہ دامن سرو و گلے بدست آریم
 بود ابرو تبصیم و نہیر پائے کینیم
 ز مال و مملکتش پاس و امن پر خیزد

سوئے صحرائے حقیقت برد عشق از ہوس
 بدو بفرماں سر شتم بس غالباً دشوق دوست
 تا بدسمیں در تراشی کار تو با ختمت
 ز شہ فرس و کہیں و تیغ موسن بر لہنا سن
 ما بایں کاسد و یار ادرہ بودیم با بیں

فصل اوچوں ایسے بابے سبب بخشیدہ است باعث آمرزش آمرزگار ماہرین
قصہ مارا نظیری نیست برگزانتہا
بحر بے پایان عشقیم از کفنِ ماہرین

اکسیر حسن و زلف پار ساشناس
گر عکس رونے خویش در آئین دیدہ
اسرار عشق گل بسردار میکند
خصمت باغ دیدہ معنی شناس را
سلطان مالِ خود گدائے رعیت مست
گاہے نشودش از درد لہا طلب کنند
سراز قدم غائب و درویش بر مدار
از میکدہ ہمیں کہ بردنت نمے کنند

اقبالِ اہل دل از قبولِ خدا شناس
توحید شیخ و شمرک برہمن بچاشناس
کیفیت ہواش ز نشو و نما شناس
گل را با شنائی باد صبا شناس
درویش بے سوال بہ از بادشاہ شناس
خاصان شاہ را بلباس گدا شناس
ظلم فقیہ رسائیہ بال ہما شناس
ممنون عاطفت نشو و محض عطا شناس

دانی نیم و حور نظیری بقدر چیت
وجہ معاش و خادمہ مدعا شناس

صبح شد راہ شہ ۹ بزن پیرس
گردن نیشہ گبرہ خبیب جام
حورے ار لولیان شہر بخواد
نہ ادب را مجال و یارادہ
عمل عاصیاں کن و پس ازاں
حشر اموات خاکِ تحقیق ست
درہمن حشر نیتان کردند
اجر متی عمائے نرگس داں
عمر با عیب دوستان گشتہ

بادہ بستان و مصرف از من پیرس
از حریفان سراغ گلشن پیرس
نرخست از شاہدان ہم فن پیرس
نہ حیا را مقام و مسکن پیرس
نقص میعاد از برہمن پیرس
ابن خیر از بہار و بہمن پیرس
راز خاک از زبان موسن پیرس
جرم تیزی زخار الکن پیرس
وصف خود ساعتی ز دشمن پیرس

سخن راست صادقان گویند
گر نظیری نگوید از من پیرس

بر زبیر چسپیدہ انداز منصف روزِ چوں گس
 صبح از قرصے کہ دار و بر نمے آرد نفس
 بر سر شکد بیدہ غلطان همچو برگرداب خس
 بیک نتواند بر دارند دست از پیش و پس
 با بگش این عاجزوں را یا بروں از نفس
 محطیای را روح مے پرد باواز جوس
 مفساں از درد میگویند و منعظم از بوس

چاره خواهد نظیری بهرام بیچارگان

دار و از احسان مرزا شاد ماں این ملتس

چون شود روزِ قیامت بانوام کراست و پس
 اینکہ میبازم ردا و خرقه ز ناراست و پس
 برکہ از گلزار مے آید گلش با راست و پس
 گردول ہر چند میگردم ہمیں راست و پس
 گر تحقیقش بی بینی نیش دست راست و پس
 دستگیر ما ضعیفان نالہ زار است و پس
 روشنی دل فیض چشم بیدار است و پس

یوسف از بیح نظیری رفتہ بیوں بارہا

در ہمہ بازار قلاشی خریدار است و پس

در جہان عشق زاد یم از دیار ما میرس
 نرس محمود او بین و حمہ را ما میرس
 از تلافیہائے وقت حق گذار ما میرس
 حُسن روئے او نگراں روزگار ما میرس
 گو کس از آغاز و از انجام کار ما میرس
 نقد دار الضرب عنقیقہ از عیار ما میرس
 از ہزار مایکے ماند شمس را ما میرس

ساجدوں راتن ز نقصان ظائف کاستہ
 گرسنہ چشماں برا نچم چشم حیرت دوختہ
 بدخروش سینہ لرزاں همچو بر سیلاب موج
 دامنیت زاری کناں خواہند گیر این گروہ
 بر امید آب و دانہ تا بکے داری اسیر
 تو تخت مصر پیر امن فتانی بر صبا
 پردہ این شور و این شیون بہم نزدیکیت

از نیاز و طاعت مقصود دیدار سن و پس
 بس کمر در خدمت گہو بر من بستہ ام
 نکتہ از دست بر خاطر گراں آورد ام
 ویدہ بہر ابتداء صد جا فریم مبد ہد
 تا برون نیشخ در قرض نماز و روزہ است
 عذیبہ نامن عنایت کے دیں مانود
 نہ دم صوفی صفا بخشہ نہ راز خلونے

ما بدل شاد یم از باغ و بہار ما میرس
 دوش در یک بزم با او تا سحر میخوردہ ایم
 بہر شکایت بود از وقت بخلوت گفتہ شد
 وقت ما آئینہ رخسارہ معشوق ما است
 چنہو گر ہاں او یم و ہاں پر حسد شدہ ایم
 در خلاص نامنوں حصہ ما تا نش دیدہ ایم
 ما ضعیفان قصد منزل گاہ عنقا کردہ ایم

سمندر کرده از خاکستر آتش
 بعشقش سوخته خود ترا آتش
 بگرد عارفش رقصاں بر آتش
 فتانہ شمع ہر دم بر سر آتش
 برو بہر خوشامد آذر آتش
 کہ روح اللہ زند در مادر آتش
 گل در یجاں شود برہ ذراتش
 شود بر مومن آب کو ترا آتش

نظیری کام دل از سوختن جو

شود پروانہ را بال و پر آتش

سخنم گراں بطبعش خردم بیک لبگش
 ز تصورش فنکش ز حکایتش بنگش
 سخنش بجملہ باید اثر از دیاں تنکش
 چو بگو چه زود آید ہمہ خلق گوئے تنکش
 بہتے کہ دوست دارد دل کافر گش
 دل ماچو فرق منکرندہ پاسمال چنگش
 بسپر چون نیازم بکمان دل فدنگش
 چہ نوا مینغی را کہ خلتہ است چکش

بکدام قدر گیری سوره بر و نظیری

ز نیازت عارش ز سادہ لہرت تنکش

اول از بخانہ بودی آخر از میخانہ باش
 چونکہ سر را خاک خواہ خورد تو چیانہ باش
 پاچود میدان سر باران ہی مروانہ باش
 عندلیبت گر نمیخواند بروانہ باش
 گر پری میبایدت کہ وساکن و برانہ باش

ز رنگ آمیزی آن زلفا رخسار
 لبش افزوختہ از خندہ محم
 زہر شوہند و رے آتش پرستے
 برو پروانہ جاں افتاں از اشک
 گراں بت را خلیل اللہ بسوزد
 در انکار آورد آن لب عجب بیت
 اگر دوزخ باں لب بر فروزند
 بچنت سوز عشقش گر نباشد

بر کس نشانہ سنگم زود چشم شوخ و تنکش
 نظرم درو محفل لبم از ما اول
 بگرتم ہائے ابرو خبیرم و ہدو گرنہ
 چو بخانہ دیر ماند ہمہ اہل شہر کورنش
 نشود کہ خصم باشد دل مہربان مومن
 قرہ چون صفت ما جرمہ معجز کرامت
 بمصاف چون نیازم بمیان سینہ بیغش
 بقصور تو بہ گیرم در خلوتم بہ بزند

طاعت پیرمخاں کن وز ہمہ بیگانہ باش
 کشتگان عشق سے از ساغر مے خورنہ
 کاذبی و عشق اگر خاکسرت گرد و خموش
 آنچه در رخسار گل آہست شمع آتش ست
 تا مفیم خانہ و تسخیر و افسونت کنند

رویف الشین

افغان کہ بعد صد طلب و حجتے خوش
 آرزوہ ترز آبلہ خاار و بدہ ام
 از بسا گشتہ پذیر غصہ و غصہ هر گم
 ہم نمائد و جب گرازیں گریستم
 میسخت کلت و دفتر اگر داشتی دلم
 در حیرت جمال تو گم بودم اے در لنج
 دست طمع کہ پیش کساں کرده دراز
 عشق است و صد امید نظیری گناہ نیست

با او گوئی یک سخن از آرزوے خویش

تا بعد ازین چه آوردم روزگار پیش
 خوف سوار در پیے در و شکات میشم
 کو دیگر سے قدم نهاد استار پیش
 آرنه دیک بهانه بعد انتظار پیش
 گل در حجاب گلبن صد پیش خار پیش
 پیش آرمستی که نیار و نمسار پیش
 هرگز نیامده است مرا هوشیار پیش
 هرگز جزایں نبوده مرا فکرا پیش
 جام شراب در کف دروے نگار پیش
 گر بهت ساعته به ازین گو بیار پیش

گرچون نسبت معجزه در آستین نهند

دست از سوال خویش نظیری مدار پیش

چو او آمد در آمد از درانش

چو بر طاعت کله نیس لوفانش

خواهاں آملد از من در سائلش

نمونه که خندان بر ناگوش

یک سونہد حجاب و آید بکار خوش
تسکین و ہم دلش بسکوں و قرار خوش
نگذارش شمار کہ نبود شمار خوش
رطلے سے چار مانده و رونے سے چار خوش
در موسم بہار نیاست شمار خوش
گو یا صباروانہ بہ و گل سوار خوش

کارے بلا یہ پیش نظیری نمبرود
باشد با و گذارتن اختیار خوش

کنوں بلطف تو مستغنیم من درویش
ز ابروئے تو کہ تیرے خطا کرد از کبیش
تو لا و بالی و خود را فی ماصلاح اندیش
هنوز میچندش خون خلقے از مریش
غیبت است کہ گاہے بخار و دل زین
خیال گردش حشمت نمبرود از پریش
عمت کہ هست کہ او فردن تر از ہریش
ز شوق عشق تو غافل نہم زہرہ بچیش

دگر نماند سر خانان نظیری را
کہ آشنائے تو بیگانہ میشود از خویش

داری از چشم بدد ہر خدایا گہش
ملک از رنگ بسوزد کہ نوبت گہش
ہمہ جاہست و سے در ہمہ دل نیست رہش
ناگہاں یوسف کنعان بدرا بد ز چہش
باد شہزادہ کہ مہتند ز خاصاں سپہش
گر کج گونہ بیجا شکنند پا و شہش
روز گردیدہ شب مازمہ چار و ہش

شاد و شگفتہ مطرب مسافر طلب کند
ہر گہ کند شتاب بر رفتن کہ دیر شد
تا دم زند کہ روز چہ رفت و ز ہفتہ چند
اودر وداع و من بجزع کز مے و بہا
سافر کنم لبالب و گوئم سبک بنوش
چندانکہ تو بیش گذارنت عمر باش

با اختیار تو در با ختم ارادت خویش
مینواں دل یکدہ بے جراحت یافت
ز صد ہزار یکے با تو مالیر بریم
بغمرہ کو بتامل قبمت انگیزد
ترسمہ ات کہ بجز وداع جگر نہسد
زین گہوہ ہر دست برہن و دجام
ز چاشنی و علاوت نمیکند ہریم
ہمیشہ ماہ نو و بدم پئے تو گردیدم

و ہر برفتنہ و شور است ز چشم سہش
ہر کرا باعث عصیان نسل عشق شود
.. رملو خواجہ کہ عشرت نگہ مار و دش از وسیت
دل برس کہ درین عمکہ صحہ لرود
رنگ بر کو دک شکر شکن ما دارد
ملک چین را بہت و بیخاندہ ہما ہرود
اجر بیدارخی چل سالہ شمار بہت لبیل

شکر اللہ در سرت کز عشق هست اندیشیه
اندک اندک مشتق این سودا کن دیوانه باش
تا از و غافل بنزدی خوردی نظیری زخم نبر
صد نظر بر صید گاه و یک نظر بردانہ باش

شرم سازم از دل بے صبوحی زام خویش
خود جهان در دو غم فرما نرو نیش تمام
خود ز خود ساختنم خود بخود ساقی نوم
عود مطرب نزد منی مرد و جیران مانده ایم
گنج دور و بیرانه دارم با پیری در خلد تو تم

شد نظیری عاقبت فرخنده از لطف ازل
فال نیک صبح ہمہ داشت مزد شام خویش

برگزینگی تنگتہ نشد از بیم خویش
نشنا سدم کہ نہ دارم قربتہ
در ہم ترا ب حساب تو کار بیت اچوں کنم
من موشک گام او گریہم بر گریہ زند
مجبور از تقید خود حتی کجا هست
گر پاک کنم سرم بخوابت میسر و
دل را بشوئے عشق بنکبف خواندہ اند
گر بر فر از مسند نشانی نشسته ام

مستے بگو بر نیز نظیری گرفت نیست
ظاہر مکن سلامت طبع سلیم خویش

بر جانہ بودیش خوش و روزگار خوش
بر جنس خوش کہ ابرو زہیں صرف کردہ بود
دارم درس دیار مغال تیوہ دلبری
چوں بانک نو بہار در آید بہوستان
دستار افگندہ خم کا کل پراگندہ
آمد بایں دیار کہ باد این دیار خو
شد صرف این جا کہ باد این بہار خو
بیخود خوش و میانہ خوش و ہوشیار خو
از درد در آید و کشمش در کنار خو
کایں رست وضع صحیفہ ز نسیان لگ

کہیں چہستی وغرورست بطاعت بگرائے
 زین صدارتقم اذا ہنگ مقامات بدر
 بروم از کوٹے حریفان بسوئے زناوینخت
 تا بروں آمدم از عالم فردا بیت

اینچہ نا اہلی دور لیت بخدمت میکوش
 زین ندا آیدم از بادہ طامات بہوش
 کہم از نشاء تحقیق بعلیتین جو شش
 خود خراباتی و خود زاہد و خود بادہ فروش

قصیدہ عاشق دیوانہ نظیری دگرست

مافلاں راز چین راز پسند نہ خموش

کے بو ذہنقت دل سے سیراں کشدش
 سیاہ بر حسن گل و سبہ و چین سنہ ازد
 چشم ما رفت بہ خانہ سوئے صحرا زد
 منے ما دید و مسلمانا مانپسند بہ
 مست از خانہ ما رفت بڑوں بیتہ سیم
 کو کہے را کہ رو مقصد ما کہ سازد
 کسرے از منزل ما در پدراں در کند
 دل ما از لب ادا آب خوردے مشاہد
 بس کواں روئے بحسرت نظرم برگردد

نالہ کارئی ما تاور زنداں کشد شش
 تاکہ نالیہ بن مرغان بگلستان کوشدش
 سخت سازد کہ خولے بہ بیاباں کشدش
 زین مے از گبر چشمہ دل سوئے جہاں کشدش
 تھنہ در رسد و جو نب مطاں کشدش
 صبح چنداں بدر آید بگر جہاں کشدش
 نقش از خون دل فویدہ بر ایواں کشدش
 بس زلف گراز چاہ ز نخداں کشدش
 طفل اشکم دودو گوشہ داماں کشدش

بے رحمت در ظلمت نظیری خواہم

مغضہ خطی تہ سوئے شہیدہ ایواں کشدش

بمبدطائر جام نہ آسنہ بانہ خویش
 در از فضاے نشہ نو بد بہ میگردد
 باغ رفت گل و بلبلان خموش نشہ
 کے کہ واقعتہ ذورے عہ خود سے سیم
 بشب کہ دہ دہی در سے رکھو راز زند
 مروستے دگر از اسرے کے یا بھ
 زیکہ دور زمانہ راز ننگاں است
 بچ خانہ محمود مدرتہ کسہ درویش

کہ در جہاں تہ خویش یافت اب وادہ خوش
 نصرت توفیق تو گم کردہ خانہ خوش
 من اہدو ہماں تہ نس فراتہ خویش
 بعیر مویش کی رہم از ترانہ خویش
 کتم بردہ اطرب از مے انا از خویش
 نشت شہام گری بر آستان تو خویش
 ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں
 ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں ہاں

ماہ نو کردہ زلفلاکس تھی پس لولا
باز براوج ہوا سودہ چو پیر کلہش

عجب اردول ویران نظیری گنج
کوہ لانا ب نماند کہ شود جلوہ کیش

یارب آں سرو کہ پروردگار کمالش
آفت صرصر بیگانہ بر از چمنش
خانم لعل سلیمانی او بار آور
پیش از آن دم کہ بر آب صفا بہرش
عشق آنورید گیم میطلبیدے ترسم
کہ پریشان کنہ این خواب پریشان منش
شہر بر ہم خوردار باد برفش گذرد
کہ کہیں گاہ صد آشوب بود مرکلش
رسن زلف چو در چاہ زفن آویزد
ایہ است کہ و رچہ نرو و از دمنش
پار سائے کہ سوداش دل از دست بد
گر فرشتہ است کہ باشد خطر از خوشنش
دہراز افسانہ و افسون لبش بزند است
گرچہ دائم بنورہ بدانت سنجش
چوں سخن پرده اغیار بہرہ تاچند
بچو گل شب بہوا پارہ کند پیرنش
عشق بے آتش بے دود بزم نوش است
ما شوق آن نیست کہ خود داغ نہد برنش
تند بنیم زر بخوری خود در نامہ

بامیدے کہ غزبانے نظیری خوانی

بارد از شوقی نوچوں غنچہ زبان در دیش

در بغل مصحف و سجادہ تقویٰ بزدوش
برد از مدرسمہ ام منجیہ بادہ فدوش
در نماز از سعید اصحاب بروم آورد
بر زبان نیت و تکبیر مؤذن در گوش
ہم از احرام ز سوداش لب باندہ زدوش
ہم ز نیت بتما شاش زبان کردہ نموش
پردہ از مہ اسلام رواں گرویدیم
او بکن عشوہ کنان من ز پیش طعنہ نموش
گاہ وادی بسریں تکبیرہاں نیز ہر
کہ فلندی بفقانوش کہ ماں نیز نموش
مست و والہ خرابات مناغم آورد
وز حریفان خرابات بر آورد و خروش
صنمہ راستہ کردند و قدح در داند
گرم گردید ز من زمزمہ نوشا نوشش
رواں سلام دورع بر ہمہ تمغین کرد
با بتناں روئے برے و بلغان دوش بدوش
آنچہ آیات و علم بود بہر دایم
و آنچہ ابیات و غزل بودہ ہی ساحت بہوش
عمر با مطرب و بیخاندہ پرستی کردم
ناگہم خورد بگوش از قدح باہ سروش

جاں دست تو بوسیدہ زندہ دل دین و دوش
جز از تو نہ رسم کہ نت بد ظلم گوئش
کاندم کہ کنم و صفت تو در دام تند توئش
وین قوم من ہیچ نگویند کہ خاموشش
زین جام حریفان کہ ندارند ہم جوش
سلطان قلندر دوش ابدال نہد پوشش
تتوان پدرا ز سر شدہ را گفت کہ خاموشش
ایام جوانی نتوان کرد فراموشش
امروز کہ بمدوش برندم ز مٹے دوش

بشیں بخودار خوش شودت وقت نظیری

یوسف کہ خری منعت بقدرت و سہ مفروش

قول نے دچنگ طبع مردہ سے آرزو جوش
مجمع دلہا ہم بر خوردہ سے آرزو جوش
سمح دانا نکتہ پروردہ سے آرزو جوش
پند بیدرواں دل آزرده سے آرزو جوش
پیر مادر خم غناب افشردہ سے آرزو جوش
قتل ما کر خاک خون خوردہ سے آرزو جوش

یار چوں گرم غضب کرد و نظیری لب بند
قلوہ خوئے در غناب آوردہ سے آرزو جوش

منع رڈے در نقصان چرماں آید ز دوش
دلہ آوارگی جوید ندالم حسین مقصودش
چو محتاجے کہ گنجے یا بدو طاہر کند ز دوش
بہر کس بد کند خاطر ناسند روئے بہر دوش
چو رنجید از کسے نتوان بصدہ جاں گزشت ز دوش
بیارانش کہ میسازم مشامش نازہ از دوش

دل راہ تو پوئیدہ نہد بر سر جاں پائے
جز بر تو نخواہم نہ ز دورم بخت
گو یا سخن عشق تو شد فوست خرد ما
من خود شوم از ہر سخن خویش بریشاں
پنخیم رگ و ریشہ و لذت نگر تقسیم
گردد دو جہاں ہیچ جو با ہم شینند
از رفتن دوراں بند دوست تقسیم
ہر چند بعشت گذرد فرصت پیری
افسردہ تر از صبح خمار شب دینم

لطف مے خوں ز رگ افسردہ سے آرزو جوش
زگش ہر گہ کہ مے بنید بسوئے نبلش
شب بسنی چون بدش مطرب رہ حرفم نشود
نیت مارا در صلاح کار ما ہیچ اعتبار
قول ما صاف است در مجانہ ناو نیت
سہل تند گو کشتن ما کا ذرا آگاہ باش

جیانے در گذرد ارم چہ پرسی بود با دوش
سرم شو بیدگی دارد ندالم چسیت سودایش
زا ظہا محبت در زبان خلق افنادم
یہ اند خود اردم ہر بیکل فلک شبوہ
فرز نازکی دارد کہ بہر ہیچ میر خد
عبار صدق من گردد بخوردن برد ظاہر

ترا کہ نقد جہاں باید از طلب منشی
مرا خوشست دل از داغ جادوانہ خویش

اگر ز بر جہناں سہ کشتی نیاز آرند
ترا کہ بہت بت خویش در خزانہ خویش

دلے بشرط نظیہ سدی نہادہ بر میراہ

بہر کہ تیر ز ندیمید بد نشانیہ خویش
دل کباب مرا ز آفتش دل برکش

بسینہ گر یہ گرہ شد نقاب بر زرش
بسہوا گر رقمی کہ وہ ام سلمہ درکش

نو شتم آنچه ز دل بر زبان مادادی
غزل سمرانی در جہاں کشاد ساغوش

بیرون خرام و بیارائی بزم و خوشنشین
بیک کرشمہ خلیل از کتا را فیرکش

بہ نیم عشوہ مسیح از فلک بزیہ آور
تو باش ساقی و جام از کف بکند کش

منے مراد چہ بیدرو میدد و دل
بیالہ دہ بمن و کیمیا سے احمدکش

ترانہ گوہن و گر یہ عقیقہ میں ہیں
خذف بریز و ترا زو بیار و گوہرکش

سارہ کس شمر د باعدیت من مہیات
بہ بردباری من ہیں داد بر ہم نزن

چو غم حوالہ کن آسمان قضا گوید
رقم بنام نظیہ سدی دل تو نگہ کش

یا از حوادے کہ رسد دل گراں مباحش
بار جہاں اگر نکشتی در جہاں مباحش

کس را خط دوام فراغت ندادہ اند
ابن تلخ و شور کہ نشود بدگماں مباحش

تا میہاں میکدہ نقل و جام ہست
کرد در مقام سودنہ در زباں مباحش

و دخل نقاب خنجر فتنہ سر بسرفنی
بادل تو نگراں منشیہ را نگاں مباحش

بے مایگازہ بوالہوسرت قدر بشکنند
فماں کہ انکیس ہست ترش منیرباں مباحش

سائل کردن شیر ہست گرہ بر جبین فرین
ناداں فریب لغزہ و پست آشتیاں مباحش

بیرغ قانت شو کہ ذرہ مند بایدت
جنت طفیل نیت طفیل جہاں مباحش

عالم سبیل تست سببیں جہاں مگرد
آزار تو ز تست نظیہ سدی ز خود گریز

نصیحتے تو بہ تست ز خود در اماں مباحش

از خوئے کریم تو گنہ گشت فراموش
شمر مندہ ناما ندیم زہے عفو خطا پوش

از تکبیر بسوئے خلق نیفتد نظرش
گر چه یک شہر بفریاد دود براثرش
ہیچکس باز نہ بید نہ بگوید خیرش
کس نگوید کہ مروت نمود اینقدرش
مفت گو یاں نفوذند نصیحت برش
بیک خواب کہ بر بر بند بدامن گہرش
ماہ گل پیرمین آرنند ہمہ از سفرش
کس چہ دانہ کہ ہمہ بیچ بود چوں کمرش
نکنند جز بغلط نالہ خروس سحرش
بود بانام تو آموختہ کس بدیم پرش
بود از سر و تو آموختہ دادیم سرش

ہر چه نیکوست نود کہتہ نظیری نیکوست
خشک - زیم رطوب چوں نفوذتیم برش

ساقی بدتیم دادیم چہ پیر خوں کردمش
با برکتش ہمہ چوں خورشید چوین کردمش
را ہم نگر دیدہ اں پیری چند نکلہ اصلش
کوہے کہ درہ داشتیم از گریہ یا مور کردمش
گردوں بدیلگر کردہ لوداختہ در گردوں کردمش
صد زخم بردم دوام زو یک سنیہ مر بو کردمش
گرد نظر آمدگی بر طبع موزوں کردمش
ہیچوں مہ نود مہدم از وہر افزا کردمش

از بس تلخی در جگر بے باروز ویدم نظر
خون نظیری ریختم وز خویش ممنوں کردمش

از دام سماویجہ وار زلف نیچے بخشش
توفیق لگا - ہے ز غزال حرمے بخشش

گر جہاں گشتہ بید او شود برگذرش
بقفا رونکند بہرستی دے
ہر کرا فتنہ او برد بیکبار برد
بسرو مال اسیرانش اباں میخواستہند
بسکہ از جنگ ویشجانی او میترسند
نوٹے دیدہ مردم بخذف نشمارد
ہر کرا شہرت سوداے زلیخا باشد
مردہ کام بجا داد دانش ز اول
سخت مارا کہ مہ چار دہ در ابر بود
آن ہماکزہ نظیرت ما بر میخواست
آن ندر وے کہ دم از فرط محبت میزد

مطرب بگوئیم زد نوا از گریہ مخدوں کردمش
شد ہر کہ گامے ہمہ ہم بیجاناں شدیم
شد شورش سوداے من در ہر سر مہ بیشتر
مازا کہ از شرم گتہ مرتاقدم بگدا ختم
از انک آہ نیم شب زیر وز بر کرم جہاں
تو ماباں فرگاں شوم کز حق ادنایم برون
سر و چین را راستی دہنقاں بیانا موختہ
از داغ ہجورئی تو بر دل نشانے ماند بود

از بس تلخی در جگر بے باروز ویدم نظر
خون نظیری ریختم وز خویش ممنوں کردمش
افر نقبا دے وہ وفا تم نیچے بخشش
زیں کعبہ نشیناں گردہ دل نکشاند

دراول باہمیگانگی خواند و قبو لم کرد
 دل آزرده ام از خندہ اش آزرده تر کرد

نظیری را مجلس بردم امروز غلط کردم

مرا سوائے عالم کرد چشم گریہ آلودش

بر غمزہ خندہ زوم گفت حزیں باش
 گفتمش و اول منکر دین گفت غم ندیت
 کافیت اگر عشق بود عرض شہادت
 از دور فدک شد کن دبیر کو اکب
 در فکر ہما برون صبا ہما یوں سن
 کس را بچولان کہ سبم مرغ نبرودہ
 افلاک و رہیں با امانت نکشیدند
 تازہ سن تازے بدلت دشمن خویشی
 انجینگ سخننایے و ما پند گرفتیم
 ناخط سبہ کار تو د فکر شبیخو نست

آزرده نگردیدے ز ابرام نظیری

ہر چند کہ بہتر شدہ بہتر ازیں باشش

آنکہ غائب از نظر گردید در می یا ہمتش
 جلوہ سرو و فریب ز کسم ول میبرد
 گوئیائے طوفان داری بسر خواہد رساند
 جوں تو انجم غافل از فرکان خون زہر زین شدن
 بویج تو انجم سر ز فرمان او بر تاق سن
 جویست نہایم فراق او ز رفتت از دل
 در جوانی مختلف گفتم بہ پیری کو چہ کرد

گوئیائے طول الہامات نظیری کم شدہ

اندکے در چشم مردم مختصر ہے یا ہمتش

ہر کہ از خود بخبر گردد حیرتے یا ہمتش
 شوے لبان میروم آنجا ز می یا ہمتش
 بدیشہ حاضر ہنکا و خطے یا ہمتش
 من کہ دائم بر سر مرگ عشقے یا ہمتش
 کہ ز مرگ نردان خود نزدیکترے یا ہمتش
 روز فیروزی کہ آید از سحرے یا ہمتش
 آنچه در خلوت ندیدم در گذرے یا ہمتش

از دست من بچیلہ . بروں رفتہ بارہا
 سبب ذقن بیازیش از کف نمیدہم
 تا پانگیز من نکند دست و منش
 تا دست کوہم نشود طوق گرفتش
 زین سیمگون حصار نظیری میرود
 تا فصل سیم او نشود فصل تو سنش

بیتونے باغم خوش و نئے خانہ خوش
 مرغ آزادم بخوابد آمدن
 من خود از فرزند دل برکنده ام
 دیدہ را از گریہ نیسان میکنم
 مرو کو چک دل ندادند چون کند
 صبر بایده تا جگر خانی کنم
 دعوی چاکسواری میکنم
 میدهم شکرانہ بگنجین
 سهل نبود بر صفت آتش زدن
 مرو باصل ہیں چرا کارے کند

و خرابانی نظیری عیب نیست

ہست دیوانہ خوش و فرزانہ خوشش

بلاست خط نکا ہیں و زلف خم بخش
 باں جمال و تلوئی کہ دوست مبتزم
 اگر فریب ملائک دید عجب نبود
 تبے بنا کہ دانش را اگر بدست آری
 دلے کہ راہ باں پشمہ ز سخاں بُرد
 نخورد بیست کہ یکدم بولیش پروازم
 اگر زنی برگمیش با خبر نشوم
 بقید زلف گر بگیر او گرفتارم
 پرید دل ہوائے کسے نظیری ملا

دگر رفتنہ چہ بر سر نو سنہ ز قلمش
 موصداں بخدائی کنند منتقمش
 کہ یا صمد بنویس نہ جائے یا صنمش
 بہرامید توان کرد تکبہ بر گرفتش
 میح آب خصم میدہد بحام بخش
 خوابم از قدح التفات دمبدمش
 ز پئے تا بسر م بخولدت انمش
 در لہ جان تو اتم دشمنان در قدمش
 کہ گرد کعبہ نگر دو کبوتر حرمش

یا حور لقاے برساں یا صنمے بخش
 زیں قوم سراغے نشان و قدمے بخش
 کانے بسرنگے وہ وجرے بنے بخش
 زان بادہ کہ دستے ز سیدہ است دے بخش
 مرسوم تو نقصان نپذیر دکرے بخش
 گر غم یکسے مبدی آنکو نہ عنے بخش
 با عشق کہ گفتت کہ راحے زمئے بخش

عفو تو پسندیدہ ام و کیش بر بہن
 تاسجدہ کنم نقش پے راست روانرا
 واسوختگان را بجگر آب نباشد
 آں شیشہ کہ بطاق بلندست فرو آرد
 برخوان تو اسال نباشد جگرے وہ
 غمہائے تو آسودہ کند عالم و گوید
 گردیدہ ام از فکر تو محجوب نظر رہا

تنہائی و خلوت طلب عشق نظیری
 این خیل و خادم را یا میر حشمے بخش

ساقیا جامے بدہ جامے نوش
 نیم مستم از شراب نیم جوش
 تا برندم بیخود از مجلس بدوش
 لطف محضت بہت در خوبی جوش
 خار گرد و گل سجیب کلمہ نوش
 تو خوشی مبلگوی و بندی نوش
 پردہ گو بر روئے ناز یا مپوش
 تا سحر از غیب مے آبد سروش
 ناطقاں خاموش و لنگاں رخوش
 گر بزاری پینہ بچوں گل ز گوش

بزم خالی پیشو مطرب جموش
 طلی از بنگوں بہت ورجام ریز
 دردم آخو گریں تر درہ قدح
 دل بد خوئی نمے آید بدست
 لہریہ بختانی از بہت رقب
 غمہ مد جا پردہ دل میسد
 تو درم بختانی ہر کس خوب نیست
 بیچ میدانی کہ در صحرا و باغ
 غایب و گل در جوش و ماشب خفتہ ایم
 صد چوبیل مست و تانت بنود

در غم گفتی نظیری را چہ رفت

عقل و ہوش و عقل و ہوش و عقل و ہوش

کو جام جم کہ آئینہ سازد ز آہنش
 تا ہر شب آفتاب در آرم ہر ز نش
 دلخ از بدن بر آرم و در پریشتم نش
 گرا ز قفائے در رسد آواز دقلم نش

از نفس و بادہ گوشہ دل گشتہ روشن نش
 ز جنت کشد ز شمع منخ کہ ہم سپہر
 غائب شوم ز خلوت و حاضر شوم باد
 نگذار منس بجز کہ گوید کہ ام و کیت

خاک معبد مار ساندیم باب
در گنہ کاری ندیدم هیچ گہ
از رخ زردِ زمین فرسود خویش
زنده زان ماتم کہ پیام بویے وصل
از فراق عاقبت محمود خویش
روز فیروزی نظیری از پے است

دیده ام در اختر مسعود خویش
غیر تم باتک زد کہ در او باش
عشقم آہستہ گفت باش و مباحث
غمزہ و زناخت خوش قرین اہل
گرد و اسرار ہائے پنہاں فاش
از پس پردہ سر رُوں آورد
یار لولی و تن حرایف تماش
داروے بیہوشی بعقل معاش
غنج و ناز نس ز راہ چشم داد
رفت پاکیزہ خانہ را فرانس
عقل و فہم و خرد بدیغما برد
چکند آفتاب باخفاش
مفلسم کرد و در عتاب آمد
در کنجہ بہ پہوے قلاش
تا بدنتہ شناس شجنہ فریب
گفت بنشین و پہلو مخدش
آہ و حسرتنا بر آوردم
چوں گنت چتہ بیخود و در اتش
تا چہ بر گل نوبہم لقا ش
مے نہی لب بعیش بر لب ما
تا جردن بفکر آں مے باش
گفتش این درنگ مہنت چیست
گفت رو ہر چہ آرزو داری

رہ برگشتنم نظیری نیست
بکجا میب روم بدانم کاشش

ردیف الصاد

فقطبیاں را میکنند از محط در کنعان شام
ہر کہ چوں یوسف شود از محبت ناز شام
این تہی ظرفان میگردند از سرماں نلاص
زد و از دنبال ہر کام و تمنای برودہ
ما ہام آہم دشوار و دشوہ ہم آسان خلاص
پادشاہان را دل مارم کردن دولتت
جسوت نہادہ زیاد عاصق از ہماں خلاص
مانظر بازیم و عانس پیشہ گو معنی مباحث
کس بیاباز ضرب آں صفت مژگان خلاص
تا بد خلوت نفس را دل بصد جا سرد

نوش میگویم همان گرنابند گو مباحش
عیش خضر و آب جیوان گرنابند گو مباحش
چشم بند و فارسی داں گرنابند گو مباحش
رخ نگر گل در گریبان گرنابند گو مباحش
دانه در خاک پنهان گرنابند گو مباحش
در قدم خار مغیلاں گرنابند گو مباحش
ضعف صدق و نقص بهمان گرنابند گو مباحش
عمر در دشت باد و در ماں گرنابند گو مباحش

بزم میا زیم سا ماں گرنابند گو مباحش
جرعه در دو حیات تلخ قسمت کرده اند
غزوه را فرہنگ و دانش ترجمانی میکنند
زلف ہیں سنبل در آغوش ارنگدو گو مگرد
چشم مارا ز آب لوتے او گلے خواہد شکفت
زخم مژگان غریب بہ قبول کعبہ لبس
صد خطا در کار داریم از برے عفو او
گر براری گر بخواری ما بیا دیش خوریم

راہے وادی و بے منزل نظیری میفریم

عشق رہبر گشت تہ ایمان گرنابند گو مباحش

دل چو تر ایافت زباں شد خموش
مژدہ دل میرسد از لب بگوش
تا سحر حشر نیابم ہوشش
ساعد خور آنہ دس بار دوش
شہد شود جو سہو بگوئی ہوشش
کعبہ بجایے خرد میفروشش
خون بدل سنگ در آید جوشش
یا بر رخ خویش تقایے ہوشش

دانشتم از درد جدائی خروش
غم خورم غائب من حاضرست
گر ز سر لبوئے تو بہر صبحم
پیر کہ ہوائے تو بجزت برد
گر لقدح ز ہر ہلاہل کنند
لعل تو افگند و لم را ز چشم
از اثر گریہ چون غسل ما
بر نگاہ غمید سپندے بسوز

عشق ز پندار و گماں برترست

تار مقہ بہت نظیری بکوشش

رؤے در نا بود بینم بر دوشش
از زبان خود ندانم سود خویشش
سو حتم بر آتش خود نمود خویشش
زیستی خویشتم کت مردود خویشش
سخت میترسم ز آن درود خویشش

از فراقی یا رنا خوشت نمود خویشش
بسکہ در سودا بشوق افتادہ ام
خوبی او نشد پدید از چشم من
گر بر آید از مندا بینہ ام
از خطایم مخزنہ جام سوختہ

ز نیم آنکه مشوشش نگر و مخلص
 مرا نشانی تو از قبیله خویش کردی خلاص
 عوام با نبود راه در مقام خواص

اگر چه نه فلک از خاکسارگان در گاهست
 ولیکن هست نظیر می غلام خاص

عشق ساغر میبکند گردان برقص
 تو درون پرده با فاصاں برقص
 سره مخورست در بستان برقص
 بر سر خم چوں می جوشاں برقص
 بچو کشتی بر سر طوفاں برقص
 صوفیا با ساز و بادشاں برقص
 بسنت دل گو بر سر مرگاں برقص
 مست تو منصور در زنداں برقص
 جام بر کف چوں گل خنداں برقص

هست از کشتن نظیر می زندگی
 روئے بر تمشیر در میدان برقص

روایت اضداد

فاضل ازین نو گانه کن آن پنج گانه فرض
 بر خویش کن سجود و قیام شبانه فرض
 ز آسوخ خبر حقیقت وزاں لب فسلانه فرض
 شد بر تو ذکر سنت و بر ما ترانه فرض
 از غیر دوست روزه ما جاودایه فرض
 روزی که بود تنگده شد طوفانه فرض
 بر عاشقان کدام بود زین میان فرض

تکرده ام نظیر التفات بر عملی
 فشانم از سجاں تو جاں منور کم است
 مقرر این تو از چشم خلق بینانند

ساقیا بزم با مستاں برقص
 کفر و ایجاں از بیرون پرده اند
 واعظا فسرده است بر مسجد گذر
 جانے در فلوت بمب ذوقی مکیه
 راه زین شورش منصفه میبند
 بر خشاں مستی که جان را جان است
 مہر حکم و رسا متاد رہه است
 ہوشمنداں در بر پا میبکنند
 خرقہ را کل فشاں کن از شراب

بر صبح کن دو جام شراب مغانه فرض
 در مسدود مرید صراحی و جام باش
 جد دست کار عشق همه منزل کذب نیست
 را ہد سوال مذہب منصور دست چند
 از اکل و شراب عدم تو بگاہ واجب است
 تعظیم و احترام با سلام رکفر نیست
 در شرح حور و صحبت وزید و صیام هست

خوش نظیری دامن وقتے بچنگ آوردہ

دیر باز آید گرازد سنت کند دامن خلاص

دم دم شاہد سنت سے مے خاص
مے بیغش برآمدہ ز سببوںے
گوئی در مزاج نافع او
گمراںدہ محیط خم دیدہ
بسکہ با سلسبیلے ماند
مطربش چون سرد و برورد
ساقی سیم ساہدش باید
واعظا ررڈ ماکتد خوانیم

لب لب بوسہ چین و جان زفاص
چون ز رخالص از درون خلاص
ہما شہا نہادہ اند خواص
مے بشینہ چو دیدہ غواص
منتش امین بود ز روز قصاص
ما تھی راکت ز غصہ خلاص
سا عرش خواہ سیم و خواہ رصاص
قول الفاص لاجب القاص

ہر کسے از رے رسد بخداے

تو ز طاعت نظیری از اخلص

ہمیشہ حذر تادی بر لبان خصوص
در توفیق امید مائے زہ حافی
شکایت تو چو قلم ز مغرب بیگانہ
غمے فتادہ کہ با طائران وحشی دل
شدیم بردارے از شاہان پر جانی
ز طول روز قیامت عجیب با اسام
بجایتم نرسد گر یہ شدت نیست تو
ز نور گم برگ و موبوںے در سخن بست

فریب حسن باقبال جادواں مخصوص
سیر بیازبان خاک آستان مخصوص
محبت تو جو مغز زہ با سخاں مخصوص
نہ شویم ہم در یک آشیان مخصوص
نہ مے بیگدہ نہ گل بگلستان مخصوص
کہ روز جزو تو باشد بایں نشان مخصوص
باشنای آہ من آسماں مخصوص
حکایت تو ہمیں نیست ما زبان مخصوص

زمانہ تو معطر بگل نظیری را

چو گل ز رویش کہ باشد بانمبان مخصوص

صریحت خود شد و یا خود بر ز خلوت نماں
نشان ز آہ گرا تہایہ نرند تو کہہ رے
جو ہم یک نظرم نا کہاں کہ در فکتم

جو سرو باش کہ ہست از ہوا خود زفاص
ازاں زماں کہ درین بحر مے شود غواص
بگنش کہ مفتی دیں بر خطا نکر و قصاص

بگردن خم سے انگنم طناب عوض
 روم بد برو بطوفان کخم شراب عوض
 بجوئے حاصلم آرد بجز عوآب عوض
 زتاب مے فگند بر رخ نقاب عوض
 برو ذخیرہ عمر و دبد حساب عوض
 کہ بہت مایہ صد گنج این خراب عوض
 کہ صد سوال مرانین یجواب عوض
 کہ رفت ویدہ سودا ایم بخواب عوض

نماند مایہ نظیری نشانت السیر است

موجود از در بہت بیہیج باب عوض

کہ مہم فروزش کریم است نیام مے فیاض
 روان کنید سواد و سپہ نسید بیاض
 برید ہدست کہ زلف ترا کند مسراض
 کہ از دوٹے طبیبان نمی شود امراض
 دے کہ جلوہ حوسے بنامدش بریاض
 درں صباح کہ محمور میکند اعراض

نخن بگوئی کہ در طبع میکنند تا تئیر

چو خالص است حکایت نظیری از اغراض

رویت الطباء

راست فنی در محبت راست رفتی در صراط
 تا نہ شد دل موافق در نگیر و اخس باط
 نے مرا پابستگی نے پائے نامر باط
 سر نہ آرد کہ ہر دوش از خط و لقاط
 لیک آخر ہم ہمیں کرد کہ بر چید باط

سبویم از چہ زمزم شکستہ مے آید
 دے ز باد یہ کعبہ نشنہ تر دارم
 طمع کہ سر بزمیں داد آ برویم را
 فلک کہ پردہ ز چشم سُوڈ بر انداخت
 فغاں کہ طرفہ ز بانکارہ ایست انبازم
 عمارتِ دل من دور چرخ بر ہم زد
 بعد علے دل خود کجا رسم ہیہات
 کنوں دل خود از خواب چشم بکشانید

نہ خانقاہ نشین مے شویم ونے من غرض
 جز این ادب نگویجا کہ چون طفلان
 و رازنی شب ماگو بہر و مافسزوں شو
 بخانہ کہ عبادت علاج بیمار است
 نہ بوسنس آہش نہ رنگ با گل اشک
 دہن زخندہ رسد نا بگوئش بہت را

رشتے دل با دوست باید و اثبت در رگ نفاط
 دوستی ما دشمنان دوست دشمن دوستیت
 اعتدال از سر و باغ آموز نہ ارجار و گل
 ہمیت این کردوں طلسمی بوجوب بندہ ہر
 آسمان پرست لگیست از بازی خویش

اقرار کرو بر سر منبرِ جہل خویش
بردار دامِ جیلہ و ایش را پیشہ کن
ترسم کہ بر امام شود تا زیانہ فرض
شد در زمانِ حُسن تو شکرِ زمانہ فرض

شد از بیانِ کشفِ نظیری بمدرسہ

جامِ شبانہ واجب و کیشِ مغانہ فرض

از جمالِ تو کمالِ بشری بود غرض

زین لبِ لعل و زین گوئی مہنگمِ بردن

از دو گیسوئے مہنگمِ تو در حالِ سیاه

قتلِ اسلام کہ شد بہر کلمہ گوشہ تو

آں ہمہ صنیع کہ در آئینہ اسکت کرد

جلوہ پر تو رخسار تو از پرہہ پس ست

چون دیدیم باین دیدہ تر دانستیم

ابن بہوشش آمدن و رفتن ما مہنگم دید

از رہِ آمدہ ناکامِ نظیری برگرد

کہ نہ آوردن ما جلوہ گری بود غرض

حضورِ وقتِ نمے پیامِ وحدادتِ فرض

بہم برآمدہ از شوخی تو اوقافِ نم

فلکِ حجابِ و عایمِ نمے شود امانا

سخن کہ از دلِ شوریدہ بر زبان آید

بشکرِ نعمتِ تو بر نمے تو انمِ خاست

منالِ ما گلِ خنداں و مہرِ آزادست

بفضلِ اوست نظیری چو فرد کار آخر

مُعَلِّمِ مَلَكُوتِ عِبْرَتِ كَرَمِ فَرَضِ

دہم دو ملک بیکِ نغمہ ربابِ عوض

تو را نغمہ دوا گرفتہ تو در کجا ست

اکہم بسا بیابا برے صد آفتابِ عوض

کہ زہد ناب کنم با شرب نابِ عوض

چوں گو سرا ز نظاره نظیری بیاد داد
خود را نمه دن از سر میسداں بنوده شرط

تعبیر تو درست و لمے خواب ما غلط	حکم جفا صحیح و امیب و فاعلط
لاف گداز کمرست بادشاه غلط	تہ کا سٹہ سگ تو با کس نمیدہ
شومی چنہ ثابت و یمن ہما غلط	یک فال خوب راست نشد بزمان با
در اختیار مادہ و آشنہ غلط	در اتھاس با سخن دو مثال دروخ
وا کردہ رہ در اں سر زلف و تا غلط	آخر از اں جمال فرغے دلیل ساز
اما بخا صیت نمنہ کہیمب غلط	ہر چند ما بغل و عتس آیم و ز نظر
حکم تارہ باطل و علم قضا غلط	آنجا کہ سن و عقہ بر و وقتہ کتست
خواہیم دیگرے نمنہ غیر غلط	تا سہو کار ما ز تو اصلاح میشود

بہمت زمبغ و نش نظیری طلب کہ بہت
اخبار خصہ و حیتہ آب بقا غلط

گہر نکتہ سہمے نرودریاں میغلط	جگر نختہ ہمیسوزد بر کران میغلط
خیال سبزہ و سنس کن ہیران غلط	ز جید خویش گلستاں شامستاں را
چو آرزوئے دلہ زمیں صاں میغلط	اگر چو سخن مراد مہ بر نمے آئی
پیرانہ میسنس بر ورش کستاں میغلط	ز درس مدرسہ کائے بقفہ نکشاید
گئے بلغوش متہ ہر زبان میغلط	مثال نکتہ سنجیدہ لیے اثر تا چند
خوش میمن و برز کہ آستاں میغلط	برشت حوئے در بستہ زود بکشا بند
بچاک معرکہ جروح و خونفشاں میغلط	معاندیاں بساں میزند و میگذرند
ہمیں کہ پرز تو یا بند چور کماں میغلط	فد نکتہ تعبیرتیں قوم برتے تا بند

نیا فقیہ نظیری کسے نو گریابی
پیش چو باد ہے گہر و برشاں میغلط

روایف الظاہ معجم

اگر تو نشنوی از نا لمانے زار چه حظ
وگر تو ننگری از چشم اشکبار چه حظ

نیت در گل چہاں جوئے کلاں در کاز نیت
نظم عالم را حکیم ہست آخر و نشت
خود عجب دارم کہ در کنہ جمال خود رسد

نکتہ گرم کمینہ مہر بزد از ہم ارتباط
حکمتش از استواری استواری ز صلباط
کے تو ان یکذات را گفتن مجبیط است و محاط

خیز فرض خود ادا فرما نظیری تار ویم

خواب در مسجد حرامست اقامت در ریاط

صد جا در انتخاب تو پیدا کنم غلط
دیدیم اہل دائرہ بزم خاص را
چشمت بہ چند نامہ ماوانے شود
ماطعم و بوز کوچہ و بانار برودہ ایم
تا کے ز نندہ کردنوا و بانس دارہ
زین طور بد فرستہ نہ کرد و بدو نو
ما بزرگہ زانے یک گوشن ما ہم
مے باخل نمہ نا خطی بفساد جام کش

تا بر صبح من نکشتی بے مہینہ خط
چندار نوشتہ کہ تکنجہ در ان نقط
تک کے فلم جلی و محرف ز نیم قط
عطار کو تیاغفہ تندجہ نقط
لیرنہ در میانہ ترا تئیب چون نقط
بہ سفتہ حساط کئی لیر بایں نمط
ملوفاں اندشتہ در شرط حم از گلوئے بط
باتشہ فراہ بدہ جب عمدہ شرط

با این رخس کہ پیش گرفتنی فلاح نیست

نقوش سپرہ بیم نظیری کشیدہ خط

در عشق ہر بودہ رسا مال نبودہ شرط
کفتم چہاں کجا درود بندہ وہ او بہت
بر خلق بودہ بیستہ آساں اگر بستن
طاعت بہاداد ان و ایماں بیازوں
پہا مت استوار بعد تقصص کے شہ و
ہتاک گنج برداں مسکین بہادہ اند
در عین اشخا و حجاب از برائے نصیحت
تا امید وز مہرہ شاد و نسا زد بیجا مسموت
در خواب میبرد ہوسف پیام مصر
منصور را کہ رخصت اظہار دادہ اند

تہ بودہ و طریق گریہاں نبودہ شرط
انہاں بہ نام بزدن در ماں بودہ شرط
با بہم جو فتناب لب خنداں بودہ شرط
در کون کبرو دین سماں بودہ شرط
انعمہ بس شگفتن چہاں بودہ شرط
در نہ خوان برودہ و بران نبودہ شرط
گرا ز نیت حسرت و حروس نبودہ شرط
آزرا کہ از ازل دل شاداں نبودہ شرط
آسودنش بجا من کنجاں نبودہ شرط
غیر از قصاص و محنت نذاں بودہ شرط

شتر از وعید تو پرگوشش ما چه میگونی
 ز جهل شوم بوحدهت نیاوی اقرار
 فراز عرشش نشان خدائی میگونی
 کلام حق بغلط تالی کنی تفسیر
 اگر بخت بر بیم از تو ما جبر او اعظ
 نرا چه زبهره تکذیب اولیا واعظ
 کند خدائی بچشم تو توتبیا واعظ
 تو هیچ شرم نداری ز مصطفی واعظ
 لب مدیث نظیری تراف روش و بد
 نداده آیت قرآن نرافسی واعظ

رویف العین مهمله

بنور عارف و عامی ندانشند نزع
 فرید و مرفند خدا و کس مبداند
 مزب و عاشق و مستانه نگاهدارد
 از طبیب ترتر زک در همه مبرد
 باین سراط نمانست که بمانا بیهم
 زده م تونیب نه و ماه ناکورال
 پی خرید سراجی م کار نازقند
 ترا اگر چه باین خاکیاں اوجی نیست

توقدره ذکوب دانی نظیری از خورشید

نه پده یونصف است از تمیز شعاع

زرب و ختر زخوانته مرت نامسموع
 الرشیشه شود م برسی لند ارد
 گل از کرشمه و م از فیه بار آید
 من و خرد که تثبیت بنوا و اول
 چهل صباح که معجون خان برز دره
 چنانکه خوف و رجاء از نایج خدا
 اگر خردنمایا ره ثواب و عتق

شعر خیر ما در طلاق نیست رجوع
 بناز نایه خمارش که زهمه ای طلوع
 نه عافست که باور کند لفرض وقوع
 در آفرینش افلاک و ارض کرد شروع
 حکیم کرد بهای نشه حاصل از مجموع
 بود تلجی حرف و رجاء حضور و خنوع
 ز قلب سینه نیرود و رعبین دموع

معاشران تو متان تو ہوشیار چہ حظ
 ترا کہ بادہ نمے نوشی از بہار چہ حظ
 اگر غمے ندہندت ز عمکسار چہ حظ
 بدست ما چو ندادند اختیار چہ حظ
 مرا کہ بخود و مستم ز اغساب چہ حظ
 مرا کہ دل بختی بیست از دیار چہ حظ
 بردن نہ دودہ مولب از غبار چہ حظ

در آب مشرب او جانیاں و داخل شو
 بچشم ما در و دیوار بوستان مستند
 نمک بسینہ مجروح چاشنی بختہ
 کلید قفل ہمہ گنجما بکادادند
 گرم بہ پہلوئے ساقی بیزم بنشانند
 ز عمر آنچه گرامی ترست در سفر است
 بلاف ہم نمک برق براق ہمہ سام

نہار ذوق نظیری بدر و نومید بست

فریب وعدہ نباشد زانہ ظار عمہ سظ

ز طبع زانہ شب محفوظ
 از بونے کل و کما ب محفوظ
 مستفید ز آب محفوظ
 از امرا و خدایان محفوظ
 شہدائے کرام محفوظ
 ہ فریاد غمناک محفوظ
 غامی شود ز آب محفوظ
 گردیدم ازین شراب محفوظ
 گستم ز دل کتاب محفوظ
 ماہی شدہ زانہ طراب محفوظ
 موئے شد ازین جواب محفوظ

نے خاطر م از کتاب محفوظ
 از بسکہ مشغول شدم نگردم
 کوثر آب میفرود شدم
 صد شہد کلمہ بگریہ و بیان
 پوشیدہ جہاں جہاں
 گرا نش و رخ آتش ما ست
 ورکار باں فرشتہ خوبست
 از بادہ تلخ تو بہ ام داد
 آتش بزرگ و پیش رسیدہ
 از وقت آب ناخوب شد
 ظاہر شد ز گفتن من ترائی

بر رفت با سماں نظیری

شد زانہ آب محفوظ

کہ در دل تو دور نہ ناعہ واعظ
 ز گاہ من تو کجائی و ما کب واعظ
 مگر دل تو بحق نیست آشناسنا واعظ

در و پاپ تو پر این با صفا واعظ
 تو از عذاب خدا ما ز مغفرت گویم
 نفس دوری و بیگانگی زنی ہر دم

نخبتواں بفلک کرد مهر و ماه نزار
کنند مردم بد خو بد بیگناہ نزار
نمیکند لب بد خواجگی و جاہ نزار
به پشت گری سلطان کند پیاہ نزار
کنند برائے تو داو در بد و خواہ نزار

ز خلق و رانی زخت پست طالع حکم
ضعیف نگن و مکین کشت چنانست
حدیث بندگی و اجر میکند پسر
بلا و حادثہ بر ما حکم غمزہ تست
کہ داد ناله مظلوم میباید فردا

بنغیر معنی شکرت اگر بیاید
نفس بقول نظیری کند براہ نزار

ردیف الغین معجمہ

حال ما شمرہ بانفائے غزل ساخت در یغ
به پیا میم دل سوخته نتواخت در یغ
آنکہ آئینہ من ساخت نہ برداخت در یغ
قلب مارا نزد اکیسیر چو بگداخت در یغ
دیر بر معرکہ عشق و لم تاخت در یغ
جیمہ بر لب آں چشمہ نیفراخت در یغ
شاہ غیرت بسرم تیغ غضب آخت در یغ
چرخ کج باز بمن نرد و فاباخت در یغ

نزدیرینہ ز رخ پرودہ بر انداخت در یغ
عشقی از آن در گدالتش بہ نیست نامزد
جو ہر پیش من در تیرہ زنگار بمبند
کمپاگر کہ مس جہا از وزر گردید
محل ما پیر شد حسن شہادت نشاخت
بے سکندر باب چشمہ جیواں آورد
نرخ بیچرگی کلک قضا میبگفتم
کعبتین مر و خور مایہ عمم برزد

تو نظیری ز فلک آمدہ بودی چو بسج
باز پس رفتی و کس قدر زوشاخت در یغ

نہ فل از شور کشس خار فارغ
نگرد و سانی از ایستار فارغ
ز شور و فتنہ شد بازار فارغ
شدیم از زحمت اعتبار فارغ
دل پویندہ از زہار فارغ
لب جویندہ از اظہار فارغ

نہ گل اینجا ز عشق خار فارغ
دریں مجلس طرب ہر دم نزنوت
شب آمدنو بت سودائے باشند
ملک حفتہ عس طبل سوم زد
ز قہب و پاساں خواہ بنا کردید
شکر لب بوسہا بر کام جاں دلا

نگاہ مرد خردمند بر حقیقت کار
 فقیہ مدلسہ در ماندہ اصول و فروع
 بفعل غیر نظیر می نمیتوان رستن
 مگر بجز بہ عشقت خطا شود مرفوع

پائے کو ہاں مست افشاں سماع
 طرہ عمامہ بے شاں میکند
 صوفی از چاک گریبان بدینش
 از پی اندیشہ خود گشتہ مست
 زابد سبج خواں بر باد او
 عیسے از چرخ چہ سارم بگذرد
 جبرئیل از سدرہ منے اردچاک
 او چو چوگان پازوہ بر فرنی ما
 بیخود یہائے نظیری آورد

بخیہ بر چاک گریبان در سماع

بفائے زلب تو تا ابہ ہما قانع
 جہاں واخوت از راندگان راہ تواند
 فروغ روز تو بر فسق مانے تابد
 کتاب قول و غزل کردہ عشق مانستویم
 صفائی حضرت ما کردہ خاک ما کسیر
 ہوائے چشمہ آب بقاست در سر ما
 غبار دیدہ ما بردی قدر خود نمود
 تقدرے نہمانی لعل بر منے فرما

چہ رنجما کہ نظیری ز عہد دوست ندید

پس از بیزار بلا شد بہب عطا قانع

گدائے گرسند دآمد ببادشاہ نزار
 کند چہ چشم پر آگندہ ہیں نگاہ نزار
 کند ہمینہ بدل چشم رو سیاہ نزار
 چہ روز حشر نقاب از جمال برداری

دوست دورو نامہ مبارک نہ برنامہ دروغ
 ہست کشف مکر و اسند راج و الہام دروغ
 چون دم و نہال حق افکنده درواحم دروغ
 راست چون گوئم کہ شیر نیت کجا ہم دروغ
 در نہاں کفر مہتیں در ظاہر اسد مہم دروغ
 کہ خوشم آید سخن اندازد از نامہ دروغ
 پرتو نور شفق افکنہ شامہ دروغ
 مہد ہر ماورائے نوبہ نقل و باو امہ دروغ

جاں باب از شوق و سے آرد پیغام دروغ
 راہب بنجانہ را عز کرامت کے دہند
 بستہ طامات رعنا یا نہ گری دیدم مدام
 محو نیرنگ مجازم ذوقم از تحقیق نیست
 رویوںے قبلہ دارم دل بسوںے سو منات
 سام از افسانہ و افسوں ہر کس مہشوم
 چہرہ رنگیں کردہ عکس ساغر و پیمانہ ام
 ہچو طفل بے پد میگردیم از حرمان بخت

چوں سیندم بر سر آتش نظیری بیقرار
 گر کسے در عشق گوید بہت آرام دروغ

ردیف الفاء

از سر کوئے مغاں بر کاسہ او سنگ جیفت
 گردن مینازد و ستم رفت و زلف چنگ جیفت
 خویش را انداختم در قید نام و تنگ جیفت
 شہ چو بے عصمت بود پر ملک باورنگ جیفت
 بانگ بے منہ دار مرغ خوش آہنگ جیفت
 مجبور و عاقل نقش مانی و از رنگ جیفت
 در بغل نزدیک نہ آہنہ ام از رنگ جیفت
 خانہ درویش شد از قرب منعم تنگ جیفت

ناز برینا در نظیری وقت پیری مہکنہ
 بس خرف گردیدہ از عقل از فرزند جیفت

خورد دست تو ز سبب شراب سہیخت
 بنام و تنگ نہ بنیو از سبب حلیت لطیف
 کہ مطربے کند صحبت ناز و تصنیف

بر کہ تائب گردوز سہ بر رخ و زنگ جیفت
 از عصا و سجدہ ام افزہ و قدر و خرمنے
 انے مسال بریدم تازہ بشیاں شہم
 نامر انہائے خاطر جان دل را تیرہ ساعت
 اباحت نیکر گروی گفت الدیار جس
 یکدفعہ و ناقار بندہیں منظر خراب
 خوبے در کس نے ہم کہ ہم سام باد
 خط چو نہ باطرہ اش ہمایہ جائے جا گرفت

اتر تو برد از قمار خانہ سر لیت
 رفتی کہ بہ وہم مشرب خدایاتی
 عشق روئی و در بیچ باغ و مضطرب نیست

بیک رنگی و یکتائی رسیدیم
شدیم از مصحف زنا را فارغ
که حسن او نگشت از کار فارغ

بشب از بسکه گستاخم نظیری

نکردم روز از استغفار فارغ

گوید سحر که شب گذرا فگندہ باغ
گلهما نشان دهند ز تو بلبلان سراغ
بہر شام حجویے تو آرد بکاخ و کوئے
بہر صبح گفتگوئے تو خواند باغ و سراغ
فروغ غیرت آرد در ضواں حسد برد
بر بہر زمین کہ با تو میسر شود سراغ
ز خم زبُوئے مشک تو بخارہ در دہن
دائم ز شور لعل تو خونا بہ در ایاغ
نور سار با ہمہ از آفتاب است
رو تیوہت نیست غم از مردن چراغ
آنرا کہ داغ عشق مستی نہ سادہ اند
تا تب ہزار بوسہ زند بر نشان چراغ
مارا کہ فال عیش قدم تو مطلب است
خوشتر بود ز نغمہ بہل فغان زاغ
مغز از بخور میم زلفت معطر است
جام منے کہ از تو گلستان کند ماغ
از دوست گو نظیری و بادوست دم ہار

غیر از حدیث مہر و دلالہ دان و لاغ

نالہ ز چرخ گرنہ بر افغان خورم در بیخ
گریم بدہر اگر نہ بطوفان خورم در بیخ
بر گل افشگر نشانہ و خون جگر دید
بر سقرہ سپہ بہماں خورم در بیخ
صبحم بر میبوح خودم خواندہ روزگار
خندم بطنہ و برب خنداں خورم در بیخ
ہماں مصرعہ کہ بمسک رسیدہ ام
بر مرگ میزبان بسر خواں خورم در بیخ
باجا ہاں منجم افتادہ احتیاط
تخبین کم بظاہر و پنہاں خورم در بیخ
کارم بدوستی ریائے فتادہ است
در مرگ دوستان بگرہاں خورم در بیخ
بیمار می ضعیف خرد را علاج نیست
با حکمت بیخ بدرماں خورم در بیخ
دشوار کہ شود اگر فسوس کم خورم
مشکل از آن فتادہ کہ آساں خورم در بیخ
باز آئی تا بیائے تو بریم نثار خویش
من آن نیم کہ بہر تو بر جاں خورم در بیخ
شورائے کہ بر لبم از دیدگان چسکد
دوغم اگر چشمہ حیواں خورم در بیخ
دماہ و فالہ عمر نظیری بسر رسید

امید نیست کہ غنقا بر آید از پس قاف
 تو هر کجانش به بینی بگو چه شد انصاف
 امام سادہ رُخ و عشق پاک بادہ صاف
 کجاست بادہ کہ از خود نشویم اس وصف
 نزار کہ حسن و فانیت از جمال ملاف
 اگر بخشش برائی نهمتنه بمصاف
 کہ در امورِ خلافت نمیکنند خلافت
 خطیب شمرع اگر تیغ مے بند بغلاف
 چگونہ صیدت، تو اقلیم را گرفت اطراف

زلطفت شہ شدہ وہیم پوش وری شہر
 چہ جیت است اگر جوہری شود صرف

دیف القاف

مشتری آوردہ یا خود جسے از بازار عشق
 عشق ہر سود رہا سے می کند انکار عشق
 عطرا با بایکد گر آہمختہ عطرا عشق
 با و نوروزی در دیو سوتہ بر گلزار عشق
 صبر کن کہ پروہ دل ہر بر آرد خار عشق
 گوش ناقبل نبانند محرم اسرار عشق
 نافہ آہوننگا نہ برگذ طرار عشق
 بنجودی در خاک پیدا بانند از انار عشق
 خواب خوش در پیش دارد دید بیدار عشق

نالہ زار نظیری دشمنان را دوست کرد

در دل خارا نشیند زاری بیمار عشق

لفظ آفتاب روشن معنیش صبح صادق

تو ای کشا و گوہما بدام فکر مہیا
 دریں دیار کہ ما ہم آد مہیت نیست
 ہزار سنت و حرمت سے انتخاب آقا
 ز علم زہد و ورع بوئے شید مے آید
 جمال جاہ بحسن و فاضل دارد
 شجاعتے کہ برائی بدیہاں سہل است
 کے اس جماعتے جاہل خدا شناس شوند
 نزار چنانکہ توئی وصف مہینہ نام کرد
 نہ غارفت کہ گفت از حسد نظیری را

صبح اول کردہ حسنت عشوہ در کار عشق
 تا شود ممنا ز فہم عارف و نامی زہم
 زانسوئے بازار خوشبوئے عہدے میرسد
 عاشقان را ہر نفس صبح و بہار دیکہ است
 طاقت آزار غیش را آوری نوشتن ہند
 آنچہ گندت ایزد بآدم با ملک ہرگز نگفت
 باد مے بوید دل آگاہ بوئے می برد
 مست چون رہ میرود گام پریشاں مزید
 ہر کہ امشب خفتنہ بین خواب خوش فردا نگرد

لب ساقی ردا نہا دل چشمہ حقایق

بہادہ بارگراں عشق پیش مرد ضعیف
 غمے چوکوہ گراں و تنے چو جان نجیب
 اگر درازی این راہ را کتم تعریف
 نہ صرف شید برہ میرود نہ طبع ظریف
 کہ صرف بادہ کتم حاصل ربیع و خلیف

جفات میکشم و با تو بر نمے آیم
 نمیشود نکشم نالہ و بسر نیرم
 فلک ز سیر بماند زمانہ بر گردد
 ضعیف نالی و مسکین ولی طلب دارند
 دو ہفتہ با تو وصالے و خلوتے خواہم

بوجد خرقہ چو پردانہ جانش در سوزد
 چو شمع گر بہ نظیری عطاکنی تشریف

دلہا نشود شیفٹہ کس تبکلف
 میرچند کہ طبعم بگر یزد ز تصوف
 تازیب خدا نہ شود عفو و لطف
 پستان کرہ شید و تار نہ بوقت
 بر خود بغصب ایند و در تو تاسف
 از بقمہ بسوزم لب کام نکم بقیف

آنے با ترداری و شانے تبصرف
 فکر تو بو حدت برد از گفت حجازم
 بر قامت ما کسوت تقصیر بریدند
 لب باز کشیدیم کہ مہر تو در آید
 از غبن زمانے کہ بقیہ تو نبودم
 چہل گرسنہ سفله بخوان تیر سیدم

منٹوری تو بیش کتد شوق نظیری

جبر عصمت یوسف نہ در پردہ بوسف

دل مارا غیب برد از کفن
 بگذرانی ز صد ہزار ہدف
 مرد بر باید از میانہ صفت
 رفتہ بازی و مہرہ گمشہ تلف
 از نکو پیر و ریدن تو خلعت
 خواجہ را بر غلام نیست شرف
 از کت مطرباں سیفتد دت
 نماید بروئے ماہ کلفت

نقدہ باز کت تو گرفتہ طرف
 نیم کش مرد ہی خدنگ نگاہ
 دست برد نگاہ چالاکت
 تو سلطان خزانہ داد کند
 عاق بر مادر و پدر گردد
 بر بساط تو بستد یگان تواند
 ہر کجا لغتہ و ترانہ کسست
 جعد اگر ز آفتاب برداری

آنچہ بے رویتو نظیری دید
 بے سلیمان ندیدہ بود آصف

برگ باز نداریم دستش از فزاک
 بیکد و گام فستا دیم در نزار مناک
 طفیلیان سرخوان خواجہ لولاک
 اگر نزار بہ بخشند مہر دخت تراک
 کہ پاک رانتواں دید بسز بدیدہ پاک
 بقول مطرب وساتی ز دم زجا خاشاک
 کند ز جانب ماچیرہ نوا آتش خاک
 کہ ز ہر خندہ ات افعی وماند از تریاک

ازیں نشاط کہ در خاطرے نظیری را

عجب نباشد اگر گل بروید شش از خاک

کہ نمکدان تو بر لب زخم انگشت نمک
 چند رخم بسما باشد و بختم بسماک
 عشق فریاد بر آورد کہ اللہ معک
 آنچه بر لوح قصارت نمیکرد و حک
 کہ ز حسن تو نبغند ملائک در شک
 ناگہم فکر تو در صد ہوس آورد بیک
 متصور بجمال تو در آبند ملک

ہر دم افسانہ جانکاہ نظیری پیشیت

عمر رفت و نہ نشستیم بہم بیکد و شک

گلم بحر من و خرمن بدامنم نزدیک
 بخلوتم مے و یار است و منم نزدیک
 کہ آفتاب بلند است روزم نزدیک
 کہ بردہ اند چراغے بروغم نزدیک
 و گر بہ بیت نگذارد بر منم نزدیک
 اگر قد گذر نہ نگلختم نزدیک

اگر مہج و شنی پائے در رکاب کند
 کجا رسم دریں تیرہ شب خدا دادند
 بمسکت اینست بنیم تا قبول کنند
 بفتولے خرد پار سا طلاق دیم
 بگریہ دیدہ ز آلودگی فر و شویم
 فریب نغمہ و ساغر خورم معاذ اللہ
 خلاف در سیر ماطرہ نوا آشفته
 چہ تلخیصت کہ در سببہ محبت ماست

رہ نداد آنقدرم بر سرخوان نوفلک
 رستی بی کہ نشود زیروز برو صبح جہاں
 میبندم دامن تر ساچچہ گیر مے کام
 من گنجی فن سرا میدن اشعار کجا
 بر جمال تو نہاد اندازاں حال سیاہ
 عشق میبستم دول بود سر سیمہ کہ چیت
 شد چنان عشق تو کہ صحبتتم از دور شوی

رہ فصل گل و عیش گلشنم نزدیک
 رفیق بہر خداد برودن و بلتیش
 بجیلہ شمع و گر میفر و ختم افسوس
 چہ شمعما بسہ ہر روز سوختام
 بہ بیت پریشی اگر سیر کا خود گویم
 چہ مرد خلوت احم لہا اہبت نہ

وز راست گوئی تو مومن شو و منافق
گیسو کلام ملہم رخسار حق ناطق
کار لیت یا صعوبت عقلیست یا موافق
کشف ہجوم قلبی یا کشف الہد فائق
نواک فی وجود ما یخلق الخلاق
گوید قبول و ردت زیں ہر وصیت لائق
دریا بم از عنایت بر نام از علائق

آخر ترجمے کن بر زاری نظیری
مہر تشفائے دلہا لطف طیب حاذق

ترادے ز غم آزاد ہو بیت عتیق
بسا کان مجروح خدا بد تو فسیق
اگر بعرض عظیم ست اگر بجایہ حمیق
ز کودکی نشدم آشنا، ہیچ طبع بلیق
کہ بے دلائل و اعجاز کردہ ام تصدیق
بسے گدا ختم و گشتم از خیال و ذوق
پہ از شراب حقیقی بود سرشک حقیق
کہ جمع میشد اجزائے کل بس از تفریق
مجاز مے برد آخر بجانب تحقیق
کہ در مواعظ و پند است روزگار شفیق
ز کابلیت کہ افتادہ کار و در تعویق

بایں سپاس کہ دوران ملکست ترا
سجاس و عام نظیری بدہ شراب رجنق

رولیف الکاف

دروں نتاخت موائے زیں جہاں جاہل

نگشت و امن کردے دریں بہا یاں چاک

از سخت گیری تو مرتد شو و مسلمان
چاہ ذقن نجوبی معراج ماہ کنعان
بے جذبہ و لیلے از خود نمیتوان رست
عونا تجرک روحی یا مظہر العجایب
بے نور تو ہیولا صورت نمے پذیرد
اصحاب پیش چشمت دنیا و دین نہادند
از بیرون شیخ و مرشد کارے نمیکشاید

رفیق بر نکلند در رہ تو کام رفیق
بخت و جویتو دست از دو کون افتادم
دلہم بجایہ ز خندان و طلاق ابروئے تست
براہ اندم از مسد بر طریقت عشق
یبا و برجہ بجز دین تست غارت وہ
ز صد گرہ گرے و انکروم از زلفت
تو مے بجام دگر کن کہ در بیبالہ من
سحر ز روح چمن بے ریاح معلوم است
تو مے بہست و نظر باز شو کہ طبع ترا
بہ ہیں خزاں و بہا ر جہاں عبرت آید
کے کہ خجاست بشکر از مزد خویش گرفت

بقضائین دھم کہ دروریا
 نشاد می گو میرست و خوفِ ہنگ
 تو کہنِ شہب زخمہ را خارِ ج
 گر نظیری غلط کند آہنگ

ردیف اللام

دیگر بسوئے خویش ندیدیم بوئے دل
 گوئی بخاک مانر سیداست بوئے دل
 پہلوئے دل نشستہ نہ بندہ عدوئے دل
 تا بر سرِ محشر نشکستم شبوئے دل
 از عیشہ مائے دیدہ بر یادِ مہلب زول
 تا من بآب دیدہ کنم شست و شوئے دل
 سروادہ اند سل محبت بجوئے دل
 خالی نمیشود دلم از گفت گوئے دل
 ہر چند بر شد ز رسیدم بجوئے دل
 از بے نکرده ام پس زان جھوئے دل
 در ہر غم غم تو کند جستجوئے دل

زاں شب کہ یار کرد نگاہے سوئے دل
 صاحب دلے بود کہ نصیحت بجا دیدہ
 آنرا کہ روح زائیمینہ دوست یافتند
 بر من نکرده مرتحتے پیرے فروشن
 بر حق گرفتہ خونِ دل و دیدہ دامنش
 دستم بجای سبنہ ازاں باز کردہ اند
 اغوائے دیو و ذلت آدم بآب رفت
 ہر چند گوتم از غم دل بیشتر نشود
 گفتم شوم ملازم دل بینمت مگر
 زاندم کہ دل بدست رضابین پیرہم
 یار یکہ و سنگیری یارے کند کجاست

نشیں کہ راحت است نظیری وجود عشق

یک آرزو کنند ہزار آرزوئے دل

ور علم ازل جوئی بگذر ز کتاب اول
 گویند بوحی آخر آرزو بخواب اول
 در معبد ہت روئے حیدرش بناب اول
 در مدرسہ بر سرش دروئی شراب اول
 شرط است کہ میخواراں سازند کباب اول
 مار ابلب ساغر قنست خطاب اول
 صہبا نغم آنگندیم با تو بحجاب اول

گر کشف جب خوابی بتاں مئے ناب اول
 در عشق مکش دفتر کا سرار لدنی را
 خوابی بیکی آری دل راز پریشانی
 نامتاف ملائک را بر خاک تو بیامند
 در حلقہ نمیکنجی تا پختہ نمیکردی
 ننا بدعجب ظلمت ربّ ارنی گوئیم
 تاہست مے باقی محروم کن ساقی

کے مصیبت و سوز مرا نمیدانند
 بصحنِ فرزندِ عمی نے رحمتِ آبِ بریز
 سوزِ چو فاختہ گمِ طوقم از گلو روید
 زمہیت است **نظیبِ دری** کہ ماندہ ام ز طلب
 نموده آتش و وادی ایمنم نزدیک

در مائے بستره و آتش و سحر مبارک
 بالینِ ارجمندانِ حشر و در مخالفت
 عشق از کمیس درن تاختِ عقل از میان برآمد
 شبہائے دود مائے شدر روز تا قیامت
 بر جان و سر طرز م در عاشقی کہ باشند
 فال سیاه روزے بزنجبت بدشگلوں شد
 آنجا کہ عاشقانند اختر بعکس گردد
 طفلی بعار بگذشت پیری بعیب آمد
 ہاں سے بس کہ طفلی علم جفا میاموز

کوینِ حصر کردند بر ہمیت **نظیبِ دری**
 بگزید فقر و گفتنا این مختصر مبارک

رویف الکاف فارسی

نقش و بیباچیاں کشید فرنگ
 کفر از عشق و عشق از ایمان
 زمزم سوخته است گو بند و
 وہ کہ برمانوشته بادہ فروش
 چند کورانہ دست اندازیم
 زوہمہ نقشہ یاد بے نقش
 گای در دوستی کے گنج

کہ ز من برو دانش و فرنگ
 چہیت این نقشہ نا و این نیزنگ
 مشت خاکسرم فشاں برگنگ
 بادہ راستگ و جام را با سنگ
 دامن کس نیاید اندر چنگ
 زوہمہ رنگما و او بے رنگ
 بسکہ شد را و دوستی رنگ

بقدر آنکه از سوزن کشتی تار
اگر ز ناز مانی تار نگسل
نظیری بس نخواهد کرد انا الحق
خلیفه گورسن از دار نگسل

مرجا ساقی خجسته جمال
بتر از روی اجر سنجیده
مے تو در شریعت تو حرام
رفت دوران جانم و کسراے
بیشتر فعل بود و قول نبود
جوئے شیریں و قصر خرد را
گریه بر مادران کنند از بخت
غم ترکان چنان گرفتہ ولم
در دیارے کرتنگ چشمانند
زین عطشها که در دل پاک است

از جبالت دو کون ملامال
تشته را قدر و جبرعه مشتقال
خون ما در محبت تو حلال
ماند از عدل وجودشان نمثال
نیست فعل این ماں و هست اقوال
از میا باں پیرس و ازللال
چوں بزاینه این زمان اطفال
که طرب را در و شانند مجاز
بیم محط است در فراخی سال
بزلال است نشنه طبع زلال

شبهه عشق از نظیری پیرس

بو عملی حل نکرده این اشکال

مناد است درای گو که خون زیند سبیل
لگاہ بر رہ مردان غیب و دخت ایم
رسوم فقر و نوکل در از دست نیست
باضطراب پدید آمدیم و نیست شدیم
جمال و جاہ موافق بهم نساخت ماند
شفا دیت ازنی را علاج نتوان کرد
برو بجز ز میں فرصت اتق مت نیست
دے سہ چہ رشتہ تان عمر و دشمن دار
نہاشی باغ و گلستان طلب نہ مزرع و در
ندج کش و چمن صناع حق تماشا کن

بعشق نیست زیاں قائل است اچوتیں
مہنوز دیدہ بگردی نکر وہ ایم کچھیل
نشستہ ایم کہ خرمادار وقت نہ بخیل
کہ در نہا و گرم بود غایت تعجیل
قبلے سر و تصویرت و قد سر و طویل
بمہد جہبہ بد خوسہ کنندہ انیل
بچار ہد جہاں میزنند طبل رحیل
کہ رو غنڈ نہ بچراغ ست نور در قنیل
و طلبندہ کہ نشود وجہ مے خداست کفیل
بس ست سر و بنکبیر و مرغ و تسلیل

از بجز میگردی بیدار ز خواب اول
گر دور ز سرگیری زین پیر جواب اول
چون وضع جہاں گردند از روئے ثناب اول
پیش از ہمہ میبارد بر کشت نظیری را

کو تخم نمی کارد بر سر کسحاب اول

دریں بستاناں جہد از خار گیسل
اگر نعوید بر بالت گران ست
سر رشته بگستن تو اں یافت
ز پیش ویدہ ام بردار کونین
غمت کوناخن و ردل فرو کن
پس از چندین ورع ترسم کہ گویند
میانے کز ریا بستی نجلوت

شہود او نظیری سرسری نیست

زبان از ذکر و دل از کار گیسل

بلغزش دست از دلدار گیسل
بقصانے کہ باید خرقہ سہل است
در میخانہ آخرے کشابند
قباسنراں قریب چشمہ سازند
اگر عاشق شدی دل را نگمدار
غلط سخنان عامے دشمنانند
پریشانی کند پا مال خوارنیز
بشہ روش ناپ صیقل گرانند
نسیم آخریمے میرساند
تہ کیسہ پے آزار بشکاف
بہر جرمے کہ مستانت برانند

گرافت ز لے از کار گیسل
بر رفتن دامن از ہر خار گیسل
تو رفت و آمد از خار گیسل
چو ابراز دامن کہسار گیسل
مگر دامن سجدہ و زناں گیسل
مگر در صحبت اغنیاء گیسل
گہ را عقہ دور بازار گیسل
سخت از آئینہ زناں گیسل
تو رفت و آمد از گلزار گیسل
گرم ہر ساعت از دینار گیسل
تو دست از دامن خار گیسل

تا چوں سُخ و لبسراں برآری
از خبر من شعله شیاخ سبیل
بر مور نہا و اند بارے
کا فلاک نمیکند محفل
رحمے کہ زد دست میسوزد کار
بر غرقہ جفا بود تغافل
دورے چو تو یوسفے برآید
از جنس تو والدتین اسل
در عشق گریز تا بسیا بی
ملکے کہ نکرده کس نخیل

بزم تو و آنکے نظیری
از چرخ نمیکند تنزل

نہم ز کعبہ بمخوردن حجاز خجل
بہ پیش باد فرو شمع ز کشف ملاز خجل
ز روئے مستی اگر پرودہ درم سہل است
پہلے خم سحری بردہ ام نیا ز خجل
گذار وجود مستم کہ گز بہوشش آیم
شود فرشتہ ز پرہیز و احتراز خجل
یہ پیش مشرب ساتی ملولم از توبہ
نہ در طریقت رند انم از نماز خجل
ہمیشہ با غزل و جام در مشاہدہ ام
حقیقت نمکند از رخ مجاز خجل
بلند و پست بسے پیش را ہم آمدہ است
نہ از نشیب ملولم نہ از قسرا ز خجل
نخوب و زشت جہاں ہیچ اعتماد نہایت
کز امتیاز شوم در ہر امتیاز خجل
ز عجب آنکہ طلب داشتیم و لبیم بود
زرخ باد بہ ام در رہ و دراز خجل
ز عرض حال اگر منفعل شدم سہل است
سبیم کہ نگشتیم ز کار ساز خجل

کہاں قرب نظیری حجاب او چہ است
فدا ز منہ سلطان بود ایاز خجل

روایت المیم

ما حال خویش بے سر و بے پا نوشتہ ایم
روز فراق آرا نشیب یلدا نوشتہ ایم
فاصد بہوشن باش کہ بر یک جواب تلخ
عرض ہزارگونہ نمنا نوشتہ ایم
شیریں تر از حکایت مانیبت قصہ
تا رنج روزگار ہر سراپا نوشتہ ایم
روئے مگو معالجہ عمس کو تہ است
این لہخہ از علاج میجا نوشتہ ایم
تحقیق حال ما ز نگہ بینواں نمود
حرفے ز حال خویش ایجا نوشتہ ایم

بجاں ہیچ نظیری اگر چہناں خواہی

کہ بوئے باغ و چمن نشو و دو ماغ بخیل

نحست عشق بمنجانہ کردہ است نزول
 ز راہ ضربت دست سن بقصن جلال
 مکینہ بو العجی در دیار عشق اینست
 ازاں عزیز خرابانیاں شدیم کہ ما
 بروں ز دلہنہرے دروں ز شاہد غیب
 متاع ہر دو جہاں را بیک گدا بخشیم
 بلند شد سخن عشق لیک معذوم
 غرض گدے در دوست بود ستارنہ

خوش تاناشا سد کے نظیری را

جہ لازمست کہ معلوم کر دو این مجبول

کتاب خواندہ شد و شبہ شد معقول
 اگر سوم ادب شد ز با ما چہ عجب
 فقیر مدرسہ و خانقاہ کم ز قیمت
 اگر مبدیہ اور ادویر گمشود
 غمہ جوانی اگر دہرا کرتے فیرو
 تو کے بشرط جزا دہ کہ من نہ آن شخصم

جزائے عشق نظیری بچتر تحقیق است

بہر ما کہ مصابیح قائل و مقبول

بیار دریدہ پرودہ گل
 دیوانہ عشق بے تامل
 از ہر چہ خود کند تعقل
 دنیا سبیل است و آخرت پل
 دل خستہ مدار در توکل

تا عشق چہا کند بہ بلبل
 شمشیر مقرر بان برہنہ
 بر تیر بود آستانہ عشق
 جانیاں خواہی گذر ز کونین
 بر آتش قہر تار نشاند

در پناه گریه و عجزم نظیری بعد ازین
جعبه خالی کرده بر دشمن کمان انداختم

دل دستم نبود و خویش را بر کارم بستم
بافسوں خویش را با محرمان یا رم بستم
همیشه خویش را چوں سایه بر دیوارم بستم
ز جھلتہائے عصیاں لب ز استغفایم بستم
گرازا اول رہ سودا دریں بازارم بستم
گرازا آغاز دست عقل و عدلیم بستم
بر ہمین میبندم گرایں قور ز نارم بستم
مزمیداد اگر این شغل را بر خارم بستم
مناع جان بغارت میبندم من بارم بستم

خوبه از مصحف اگر سازم مسلمان نیستم
چوں نشینم بانگو کاراں کز ابنا نیستم
نغمہ سنج گوہ و دشتم از گھستان نیستم
خضر چاہ یوسم از آب حیواں نیستم
گوشت آسوده ام آگہ ز دوراں نیستم
دشمن نامرد را من مرد میبندم نیستم
بس پریشاں ترا ز بیم کن پریشاں نیستم
سائلم در کوٹے خود چندار ہماں نیستم

گر میگوئی نظیری بندوئے خویشم بخواں

کافر ز نار بندم من مسلمان نیستم

ولے بردست بازو از فاجندی گولام
خدا نگے در کماں پیوستہ چنیے برین دارم
کہ نوپردازم و شاخ بندی آنبان دارم
ز گل بر ہر تر شاخ ہزاراں داسان دارم

ہمیشہ نار و پود کار ناہموارم بستم
بش چنہا تکہ میرستم نبودش شفقتے با من
دراں کو یک سیم گلگت متلبے نشدوری
اگر چہ پائے تا سر عذر تقصیر گنہ بودم
کسے بگز بجز من لذت نقصاں نمیدانست
مے فتاد چندیں رخنہ در بنیاد رسوائی
مرد ز خدمت علمت بندم چہ نشد قدم
نبال عمر چو نید تو کردم بر نشد حاصل
نظیری این تمنا و طلب وقت مردون بود

مشنا استغفار من کنز اہل ایماں نیستم
معنی اصحاب من جو امند و حسن اعتقاد
در ہمین معذور داریدم اگر گردم ملول
جذب عشقم فی المنزل در حسن پیدا ساختن
چرخ اگر دازوں بگردا بر اگر طواں کند
در ہر چوں در دشمنی سست است لگنہ میر
پر پریشانی با خداست کاند زلفت
خیزدین خود نگاہے میبواں کردن چند

مرد و شست دست ناوک زہ بر کماں دارم
نہایم غریبے ہمتے در کار میخواہم
بہ صفتش نار سہ صد بار دنیاں انگند شوئم
اگر مستم اگر ہشیار دستاں سنج دبریم

بر ما سلم است که منشور راستی
 ما از خط پسیالہ و معشوق نگذریم
 بس و اثر گون نرا ز خط نرسانو شتہ ایم
 طوفان بباد و شور بدریا نوشتہ ایم
 ہر جا دوئے کہ کلک نظیری نموده است

خود کردہ ایم باطل و خود و نوشتہ ایم
 ما ببران و خبر پیر و ترسا نشویم
 در کما شائے تو چون آید کہ گزیدیم
 مهر لب چو سر کہ بیہ ممسک ہوا ایم
 سر مرہ درد و یرہ دل تا نکشد طیف حکیم
 برگذر بودن حسن گل و خوبی بہار
 ابتلا مانے عزیزاں ہمہ نسبت کہ ما
 نقش امید اجدد دین و دریا شستیم
 نرود جامہ لکبنت خرد از سر ما
 قیمت آفت دریاں جوئے با فک اسید
 نگذار بد نہ در تنگ نگر کہ گزیدیم

در محبت دل و در بس با ختن اول قدم است
 با نظیری ز تو خور سندیانہا نشویم

شکوہ نفع مان بود فصلی از بیان انداختم
 از کفہ سے مستندہ گفتار بیرون رفتہ بود
 تا مگر ایس سخت سے کش زود نریاے رسد
 ما بہ زلال کالا بود و رہن منشی ہی
 ساخت نوشتہ بد یہ کار ما کہ معلوم کنند
 ثابنت انداری رضائی نظر شدہ ورنہ من
 طعم خنظل رابعوت است اردم نملق
 نشمع را گفتیم چہرہ منظر ہر منخل شدی
 نیت ارزاں بود کالا در وہاں انداختم
 ہر گزہ کند دل کشا و مہر زبان انداختم
 ہر گزہ شد گلوں از کف عنان انداختم
 در میان راہ بار کارواں انداختم
 کے صنم از جیب ز نارا از میان انداختم
 بے پرو پیکان فدنگے بر شاں انداختم
 من کہ شکر از تلخی از دیاں انداختم
 گفت از بالا نظر بر آتاش انداختم

مست شوتم مے و خونِ نظم یکساںست
خار حسرت بدلِ خندہ شادی بر لب
شج بجران تو بر مرغ گلستان خوانم
گر مقیمان چین از تو نشانم گویند
فلم عقل ز بار بیچہ ساقی بشکست
منہدم گشت چون بنیاد وفا کعبہ دل
در گلستاں چوں همیشه قلاں مہ کویم
من و ورد سخن نیست نظیری انصاف

ماہ میخانہ روم دو شش بر ما وز نم
شب ز نشانی صبا نے نور بلبل داشتیم
عیشنا سبیل بہاری بود نا آمد گذشت
یا دآں متاں کہ بر جیدند ازینجا نقل جام
پرتو اکسیر چشم نام بگنج افتادہ بود
کارم از یک زخم آخوند کہ ظاہر کرد عشق
عشق و مستی زد و تر ز نیم بمقصد میرساند
در ہمہ کلمے مسافر اسکیاری بخشست

مے شنیدم از نظیری عشق و بیکردم ہوس

کے چنیں جانسوز دردے در تحیل داشتیم

کنم با بادہ مستی کہ سودائے دگر دارم
نظر گرد و حجاب آنجا کہ من جبار مے نیم
برنے عقل ریزم مرد عقل کا ز فر مارا
ندانم یا کہ در حرف ہمیں مفداں مبدام
حدیثے طور از من پرس از محل چہ پیری
بجز گاں ابر سبیل تم بشادت کوہ صحرارا
چہ داند فہم کوتہ بال جو لار گاہ تو مہ را
لساقی تلخ مہ گویم کہ دل جانے دگر دارم
نہاں از چشم ظاہر میں نہاں شائے دگر دارم
کہ غیر از کا باد بر سر تفاضائے دگر دارم
کہ با خود ہر نفس آشوب و غنائے دگر دارم
کہ من پے بر پے مجنوں محولے دگر دارم
کہ در ہر قطرہ آب دیدہ دیاے دگر دارم
کہ اوراہ دگر رفتن و من جانے دگر دارم

زبان تویدہ معشوق است گفتارش نمے فہمی
 بخواں از چہرہ ام زنیے کہ با او در میان دارم
 کف پائے نخواہد رنج خند در نرم مغز وراں
 اگر یکدم زنیے پا مال خاک اتاں دارم
 نظیری خوش دلت یا غمزہ داد و ستد داری

دریں سودا فتنہ بکم با تو کر صد جان نیاں دارم
 خواہم کہ با زاد می دل نام برآرم
 این طوطی شیریں سخن از دام برآرم
 گریزین آفتس تنگ بر آیم دوسہ گامے
 چون کبک در می قہقہ از کام برآرم
 ز نیگونہ کہ ناوک گلنا غم بکیمیں اند
 صد بال و پیرم کم بود از دام برآرم
 ممنونم ازین دل شکنیاں گر بگذارند
 کز میکہہ فانی فدح و جام برآرم
 اے بار تعلق خود اناں خسل فرو بار
 کز شاخ اگر من کشمت حام برآرم
 این دل کہ جگر گوشہ شیرست بہمت
 بہتر کہ چپینش جگر آخام برآرم

نظیری
 دل بر کنم از یار جفا پیشہ

در شہر بدم عسلی اگر نام برآرم
 دہشت از صیدم مکن بے زخم کاری یتیم
 خود شکار کس شوم شیرکاری نیت
 آنحضرت دیدہ ام با وہساری نہ
 زین حرفیاں از کس ممنون باری نیت
 پیر تنگ از گوشہ لے اعتباری نیت
 در میر مغز کم از ہوش باری نیت
 گوش برافسانہ امیسا داری نیت
 جز رقم از خاتمہ بے اختیار ی نیت
 بداد اذقت طلبہ رجالت پاری نیت
 دہشت از صیدم مکن بے زخم کاری یتیم
 منخرافروز دشمیم لکشت سوز دشمم
 خود بخون خویش میجو شتم چو صہبا و سبو
 یہ کہ از من کم رسد زحمت بصد اعتبار
 آگہی بخش ست عالم پندہ بیتا یم
 فصلما از سرگذشت نامیدی خواندہ ام
 بر چہ میگوید ز بانم کردہ انشا کا یم
 انتظار و عدہ دارم در اٹائے دام دوست

خوئے شرم پند گیراں را نظیری جویں

گر چہ دارم منفعت بے شرم ساری یتیم
 تا یکے خمیرہ جو گل برگذر یاد زخم
 عہد خوبی گذراں بکنیم و فریاد زخم
 حاصل فریح آفت دکارت تلخ
 من غلط قرعہ بویرانہ و آباد زخم
 پیش ازین شور میگیجا اگر کان نمک
 بر حکیر سوختگیہائے خدا داد زخم

سنگ مزخ وز حل برگنبد میناز دیم
 ہرزہ وا کردیم چشم و غوطہ دروریا زدیم
 بال و پرور حنجڑے منزل عنقا زدیم
 خوش بخلو تنخانہ نیش ستیم منہا زدیم
 بر خود آخرتاب بچور شمشک بکینا زدیم
 مہر سیاں بر سر افسانہ فردا زدیم
 باوہ حمرا ز جام لالہ حمرا زدیم

کس حدیث آشنائی در جواب ما نگفت

فصل خاموشی نظیری بر لب گو یا زدیم

تنگ گرو دغانہ بر من سر بستہ و کونہ
 دست اگر بردارم از جیب تیس برہنہ
 عشرتے یاد آورم غمناش برپس لوہنہ
 بنم از ہر جا مالے رو بکوئے اوہنہ
 چند چوں گل رخت رعنائی بزنگ بوہنہ
 بہ کنیز بازار جنس خویش بریکہ بوہنہ
 نالکے اعجاز اور پلہ جادو نہنہ
 میروم ناسرازیں عادت ز طبع اس خونہ
 نہ نمیکرد ز تقلم بار اگر بر موہنہ
 درجہ با او بزم و رخ برپے آہونہ

بوالعجب دے نظیری را بنواوردہ است

سینہ اشکا فدر کش ز تپ بر با زونہم
 سرخ ز ہر فہر و ستم گرا بگیس دارم
 کہ ابرو در گذر د خشم در زمین دارم
 دام خوش دلش از نالہ محوئس دارم
 شکستہ با غم و صیاد در کمین دارم

دہر ز اول بر سر کیس است پندار کہ ما
 تکلیفہ بر آب سرے پر باد نخوت جہاں
 کس ز ما نہ گشتگان رہ برود خوینفت
 قصر فوق و کاخ نہ جتیم غیب از ما بنود
 غبت ما با کسے تار و دوانائی بر تافت
 دلکش دیدیم صوت و نغمہ امروز را
 سبزہ و شش نشاید کہ از خاک بر صحرا نہیم

نلبکے از کثرت غم رونے بر زاوہنہ
 رفح دل تنگی دے از شغل خالی نیستہ
 نثار کر بختہ کہ منت دار از خویشم نکرد
 لوطیہ حشوق باغ دلکشائے اشق است
 کس دریں کا سد و یار من منشاے خوش کرد
 ماہ من بکین ناب و پیر آشوب نہ
 کفر و ایمان را ایک رنگ آن و ابر میکشد
 نہ بہ عشرت لودہ ام عادت برادت شد کہ
 تے راہ از انہد بر فزگان بکہہ مبتنہ
 ناز و شام کہ طرافشاں بیافتادہ ام

مہیشہ گریٹلخہ در آستین دارم
 اہباد و بر فہم از احوال خویش در گفنا
 کسے کہ خانہ لبہ مسایگی مس لبہ سرد
 با کلم نظرے نے بصوتہم آہنگے

خوردانیست در سوائے من یکذره گنجائی کہ اور لے دگر کردست و من لے دگر دارم

نظیری بر تر از من طلب بر آورواست بہت را

کہ بر تر از من استائے دگر دارم

گہے بر فرزند نسل گاہ بر روئے گیا افتم
نئے کلکم ز حسن روئے گل منقار ببل شد
ہر بانگ و سروے خاطر مہ آشفتمہ میگردد
عدیتے دام زلفے میکنم ز زویدہ زویدہ
گرم صد بار سوزی بار بر گرد سرت گروم
بجوئی و بقدرتی خضہ مگر میرے آید
نسیم ناتوانم تا کجا خیم نرم کجا افتم
مبادا از طرف گلشن دور افتم کز نوا افتم
گلم گوئی کہ از آمد شد باد صبا افتم
دل مرا خار خائے بہت ترسم در بلا افتم
نیم پروانہ کز یک سو فتن از دست و با افتم
چو در فکر شہیدان تو در روز حسرت افتم

نظیری بخود از بزم وصال یارے آیم

عجب کیفیتے دارم ندانم تا کجا افتم

سخن دوست گراں بود فداواں گروم
گرد را و خضری از نظرم مے پائید
ہیچ کسیہ بتاثر محبت نرسد
ہمہ بایستہم بود چو رفت آمد کار
نیم ساعت بخود از غرقہ نتوان براخت
ہر چہ آموختہ بود ہمہ از یاد رفت
حال از آن ترک سبہ چہم پوئید کہ من
سوئے تورہ نہ کا یوس خود نتوان برد
خانان کہ بسا و نظر زینش

نکتہ آسا و غزل سنخ نظیری مے باش

بمدت سخم کہ ترا صاحب دیواں گروم

ماچیس این خاک از اول بہشت باز ہم
کوہ دانستم دنیا را و خود را شاخ گل
جنس کنعان مصریاں گفتند در بازارین
خیمہ سچوں گل ز مہدی غنچہ بر صحرا ز ہم
از بغل مینا بر آوردیم و بر خار از ہم
بہینہ را ندیم بخش از کارواں سوز ہم

من دیگر قوت پروا نندارم در دام کاش صیاد بدانکہ گرفتار شدم
 قیمت ز جسم بلاد و طلبگاری بود نرخ کالانشیندم چو خریدار شدم
 کس با تش بدل خویش نظیری نرود
 ناں نگہ سوخته بودم کہ خبردار شدم

خود را کباب ازین دل خود کام کرده ام
 گر روزگار دشمن من گشته و وزیریت
 این دل کہ در وصال سلی ازو نبود
 بے صبرم آنچه آن کہ بفکر کشم
 پیش خیال او حذر آید ز اضطراب
 شام فراق در نظرم داغ حسرت است
 این پارہ آنشی است دلش نام کرده ام
 خونناز رشک در دل ایام کرده ام
 خورسندش از تغافل و دشنام کرده ام
 جلنے کزو بہادہ دے وام کرده ام
 این صید را بجمہ دے رام کرده ام
 ہر مے کہ روز وصل تو در جام کرده ام

از نیم جرعه لطف نظیری چہ بخود لبت

این روز وصل بود کہ من شام کرده ام

ما فلم در آتش و دفر در آب آفکنده ایم
 شب کہ در منی سراغ کلبہ ما کردہ
 کوئے جان معمور نرود ایم از باز اردل
 ما گرفتاران بیدل ہر کجا نالبدہ ایم
 بر سر انگشت نیاز ما اثر بیانی کہ دوش
 چاشنی گبہ مند منال از دل بپر شور ما
 کفر و دین را از سونے باطن سولال و بند
 بزتابیم از فرشتہ منتت با مراد
 مہر جہ با آن خواہیے مست از حساب آفکنہ ایم
 جائے غم شادی بزل از اضطراب آفکنہ ایم
 راہ سلطان را بحدماً بر خواب آفکنہ ایم
 لرزہ بر عرش از دعائے مستجاب آفکنہ ایم
 طرہ مقصود را در سچ و ناب آفکنہ ایم
 ماہماں بر آتش از خامی کباب آفکنہ ایم
 ما غلط بنیال نظر با بر کتاب آفکنہ ایم
 ما کہ کشتی بر سر موج سراب آفکنہ ایم

از کرام الکاتبین منتت نظیری کے کشیم

مازدیوان عمل حرفت ثواب آفکنہ ایم

دست در طرہ اشفتہ یا سے نزدیم
 نثرم ما با د کہ مشہور جسم انیم لعنت
 یادگار ز یاد ہے بر سر تارے نزدیم
 شدیم آتش و برقعہ بد یا سے نزدیم
 بر سر آبلہ نشتر تارے نزدیم
 در رہ دوست چو فاشاک دو آنجہ اند

خطا نموده ام و چشم آفرین دارم
سموم غیرت وادی آتشیں دارم
نجالت از رخ مردانِ راه دیں دارم
ندیم میکده ام دل چسپراغیں دارم

مرا بسا دہ دیہائے من تو ان بخشید
ولم رفیق سمندر مزاج مے طلبد
ز دیر بابت و بتخانہ مے برد عشقم
بدست ہر کہ متدجرعہ حریف منست

سرم بکار نظیری فرور نمے آید

کہ داغ بندگی عشق بر جسمیں دارم

ہرگز نظرے بر ورق خویش ندارم
صد داغیہ ام پیش و نفس پیش ندارم
زخمے نزدیکس کہ سہے پیش ندارم
صبر خردقا فیہ اندیش ندارم
بروائے نوشتن ز دل ریش ندارم
دریک بن مویست کہ صد پیش ندارم
دریست دل دیں و نہ کشیں ندارم

خوشنہ احوال کساں پیش ندارم
بر دام ہوا و ہوسم خندہ زندمگ
روشن شود از کاشش احباب چراغ
ہر نوع کہ آید سخن عشق سرایم
چوں خامہ آسفتہ دماغان شدم از دست
زاں پیش کہ دی زد برگ دست نوصا
از من سخن عشق و جنوں پس نظیری

چہ دل بعشق دہم دل کدام و پار کدام
ہمائے کشنہ یہ و قیمت شکار کدام
کزیں دو پارہ دل آید ترا بکار کدام
کہ قرب ذرہ چہ و نسبت شمار کدام
کہ گشتہ خوئے تو با طلع روزگار کدام
کہ تاب طرہ چہ چشم پڑ تمب کدام

رضا بعشق کدامست و انخسب کدام
دراں گمزد کہ صد سہ ز حلقہ نریز و
دو نیم گشتہ دل از کفر و دیں نمیدانم
چہ چشم اعلیٰ از ہجر نور کو بندم
فلک ز عریبہ آسودہ است جہانم
ز بسکہ مست رخ ساییم نمے ہسم

قرار و کعبہ نظیری چشم او دادیم

زہد ما و تو بینیم استوار کدام

کہ کجا نقطہ تدا اندہ خط پر کار شدم
کلم از دست بگیرید کہ از کار شدم
ہیچناں زیر سرش بود کہ بیدار شدم
بکشج ہرزلف از چہ سنراوار شدم

ہر کجا ساخت غمے دائرہ معمار شدم
بوئے بار من از پس سست فانی آید
بس گزوشد برم آسودہ و دستم در خواب
۱۷۶

چوں کودک پر خشم بود گر بید خشم
عمرم بصفیر نفس و دام گذشت نیت
صد عرض هوس دارم و گفتار ندانم
من ز مزمنه در خور گلزار ندانم
من گرمی و شیرینی باز ندانم

فاموش ز غوغا که درین باغ نظیری

یک نغمه بصد شاخ منرا وارانم

در دشمن ز غم و دوستی اظهار کنم
نالہ نغمه سرایاں چمن بے اثر است
دست دل گیرم و در لوزہ دلدار کنم
دشمن دام زمرغان گرفتار کنم
گوشش بر قہقہہ دامن کہسار کنم
تارم از سجدہ بر آرید کندار کنم
گرازاں ٹہینتہ کہ مے خورہ ام قرار کنم
چوب ہر نخل کہ مسند نشود دار کنم

مبگساراں ہمہ خفتند و نظیری در شور

داروئے ہمیشہ نیست کہ در کار کنم

مبین بعیب قبولم کہ نیک آہ توام
مپوشن چشم ز حالہ کہ از پریشانی
اگر بد و وجہ نام کہ در پناہ توام
زدیدہ تو گر نیراں نرا ز نگاہ توام
بہیج ہر شہینم کہ خاک راہ توام
نماذہ قوت رقتن ز صید گاہ توام
کہ در سواد شرب طرہ سپاہ توام
کہ در حمایت شرکان کینہ خواہ توام

نظیری از کہ گذشتی و گر گرا دیدی

کہ باز سوختہ شعلہائے آہ توام

سوزن بدل از بخیر پیوند شکستیم
در عشق بکامے ز رسیدیم کہ بسیار
از بہر نہالے کہ نشاندیم بخاطر
ما حلقہ بگوش سخن عشق و جنونیم
از بے نہری دست ہنرمند شکستیم
عمد پدرو خاطر فرزند شکستیم
بس تباہ و بر نخل برومند شکستیم
در حقہ لسیان گر پند شکستیم

دست در حلقه فتراک سوائے نزدیم
بخجیہ بر طرف پرودہ کارے نزدیم
بر ترا زوسی و محک زن عیائے نزدیم

کردہ صد ساک چالاک بریں راہ گذر
ہمہ را زشتی وز بیانی ماد نظرست
ہر چہ وادند و گرفتند در آن کونے نکوست

خلوت انس نظیری نبود رونے ما

حلقہ بر در دل در شرب نارے نزدیم

مترم از دل و زبان معنے ناپشتہ ایم
امشب زد فتر گلہ صد باب شستہ ایم
تلمیحی گریہ را بشکر خواب شستہ ایم
صد آرزوئے کشتہ دریں آب شستہ ایم

انہ ما خدر کہ دست ز آداب شستہ ایم
از یک حدیث لطف کلاں ہم دروغ بود
امروز آب بیدہ نذر دائرہ کوشش
از رنگ و بوئے گریہ ما دور دامنست

از عینش ما پیرس نظیری خبر کہ ما

چوں خضر لب ز چشمہ نایاب شستہ ایم

حکایت بودے پاباں بخوامتشی ادا کردم
نک رفت از سخن تاباں تکلف آن کردم
بس محتاجم کنوں گرمی مس را کمیای کردم
غزالم در نظر بارخوب آمد خطا کردم
دیت خود نیت خود را غلط کردم ہاں کردم
نک حکایت بود بر لب یاد او کردم دعا کردم
اگر افسوں او کز سحر با بل بود او کردم
کہ بر کج شک دام اقدم و صید ہاں کردم

نمیگردید کوتہ رشتہ معنی را با کردم
بلذت بود گر لخت جگر گر پارہ دل بود
دریں دوکان کا سد صد نہر میدہد ہیست
فدنگ جعبہ توفیق امشب فرکاتم بود
شہادت را عوض فرودس جانان داد و محشر
اہم جوش انا الحق و انست چشم گریہ گرمی
گرہ بند و فیروز بیاد ابروئے زیبارا
بہر کاس کہ بیت مگماری اصرار زخنی جو

ز بوئے بار جیل بود ہم و آن صفنہ مآء

نظیری کسی گشت صد گدایا روزا صبا کردم

مستی طرب جز شرب تار ندانم
من قافلہ و تق فلہ سالار ندانم
پاؤسرایں فلزم خو نجا رندانم
از راہ بجز جنبش و بیفازندانم

مین روزہ خانہ شمار ندانم
مست آدم و مست آدمی علمہ فہم
پیدا است کہ گشتی صد پارہ ہوا ہم
ز نگرہ کالے شد و نے طہم مفامے

زاریم گو یا اثر دارو که امشب بردش
تاناہ بلیم ز ہر چشمے راستے یا ہم حیات
با وجود تا امیدی بسکہ منتانہ توام
گر جز از خاک سر کوئی تو خیزم روز حشر
نالہ نا کردہ خواہم نالہ دیگر کنم
گر باب خصمہ کام زندگانی ترک کنم
مادھی گر مزوہ و مسلم دہ با و گنہ
خاک صحرائے قیامت اہمہ بر سر کنم
عالمے امروز بر حال نظیری خوں گریست
وائے اگر فردا چیں جا در صف محشر کنم

زین غم نہ گریہ آدو نے نالہ بر کنم
غائب نگشتہ از نظر پادرا دم
آن بلبل بدیدہ بسارم کہ انتظار
بدخوئے خانہ زادم و مخور ز غم
پیدا شود کہ برچہ مرا بست از آن دست
ما و سفال آن سگ کوزانکہ این شراب
چند ال مرو ز ہوش نظیری بروز وصل
لیں جاں بے بہاش بہ پیش نظر کنم

امروز پیشیت از غم خود دم نمیزم
انداختم بیرون نشادی ہزار کم
نازم بایں شرف کہ غلام محترم
صدرہ سوار ہمیتم اذایں آں گشتن
مے سازم ارچہ دست غائبش کند

امروز ہیتہ است نظیری جراتم
آسودہ ام کہ دست بھر ہم نمیزم
نہبط حرفے میکنم کرنے زبان میوزوم
بایں تن از دور مبدار دشب بحر تو جاں
عائے شیون دود آہم از وہاں تمیزید
خاتمہ ختمے کہ ازوے فائے روشن نمود
شکوہ در دل گرہ دارم کہ باں میوزوم
بسکہ از داغ جدائی استخوان میوزوم
بسکہ از سہر دروں برب نغان میوزوم
وہ جیدانستم کہ رخت خانان میوزوم

امروز نشد نقل عزیزان گلہ ما
 ہر گاہ نشیدیم ز اخلص حدیثے
 ناروز یکبیدیم سرانگشت حلاوت
 صد بار من و تو ہم این قند شکستیم
 طرف کلبے پیش خداوند شکستیم
 زان قند کہ مشب ز فک زخند شکستیم
 گفتیم بشادی منشو آلودہ نظیری
 لب خوش نشد از خندہ و سوگند شکستیم

شب در بتخانہ را باد و چشم تر ز دم
 بہ مخمر غ نیز پر ر فتم بسوئے آفتاب
 طرف من سر بسہ بود و سبیل گریہ تند و
 دانتہم با صاحب منزل رہ گستاخی
 فیض طہجت تا سحر تکست از ذیل ہم
 داشتت بر زنگار دل اندوہ حوالے
 شمع محفل خفتہ بود و شوق صحت رفته بود
 ہیچو خورشید آتش دل بیشتر شد موجزن

در ردو قابل نظیری را انگندم غم سق خوں

آتشے آوردم و در عرصہ محبت زد دم

ما برق جائے نور بکاشانہ برده ایم
 بگرفتہ خواب دیدہ بخت و امید را
 با ما اگر خدائی کند دشمنی بجا ست
 این گوشمال و خورماہست از فراق
 ہستییم آپنجاں کہ بقصہ پاک خویش
 از سانہ خودیم رمان مارمیدگان
 آتش بیاسانی پیروانہ برده ایم
 از بس زوعدائے نوافسانہ برده ایم
 از آشنہ بیاناہ بیگانہ برده ایم
 نام جدائی تو و لبسانہ برده ایم
 خنجر بچشم و سنگ بد بوانہ برده ایم
 کز کج خانہ گنج بویرانہ برده ایم

حرفے بگو پیرس نظیری چہ محرمیت

حسرت بر آشنائی بیگانہ برده ایم

چند در دل بر زور افاک غم بر سر کتم
 چند بنم خوری و در سینہ زد دم تیر آہ
 آتشے راتا بکے در زیر خا کستر کتم
 تعلقہ راتا کے تگہبانی بیال و پیر کتم

از چشم طاہران نوازن فتادہ ام
 کز صحت پھو رشتہ سوزن فتادہ ام
 شوریدہ ترز باد بخبر من فتادہ ام
 از کیتہ کریم بہ برزن فتادہ ام
 چون طفل شیر خوارہ بدامن فتادہ ام
 طالع نگر کہ قسمت دشمن فتادہ ام
 طاوس سدرہ ام ز ششین فتادہ ام
 در دست این عجز برہمن فتادہ ام
 من در طلسم بے در و وزن فتادہ ام
 دستار و انداز بگردان فتادہ ام

رجان و مد بعش نظیر می زانستم

دگرش فیصل ز گلشن فتادہ ام

بدر از خانہ زرقیم و جہانگیر شدیم
 کہ سرفراز با نذاہ تقصیر شدیم
 طفل بودیم کہ باز از شکر و شیر شدیم
 تازہ ناکرودہ دماغ از پے پیر شدیم
 خاک بودیم ز فیض نظر اکبر شدیم
 بارامات دریں عرصہ تبدل شدیم
 پیچھا و بینہ چہ سر حلقہ زنجیر شدیم
 نار بہ ہنکوانی ز تعب پیر شدیم
 پشت ہم بچو کماں راست تر از تیر شدیم
 حذر تقصیر عمل در پے تو قیر شدیم
 پیش گشتار بدریہ زہ تکبیر شدیم

فکر آما دی ایمان نظیر می کردیم

سوئے دلہائے خواب از پے تعمیر شدیم

تا از فضاے دشت بگلشن فتادہ ام
 در نقش کار گاہ جہانم نمود نیست
 کہ مینہ میخراشم و گہ چہ سرہ میکنم
 نے در حساب گو بریم آرد نہ در نظر
 مشتاق التفاتم و محتاج رحمتم
 سعیم اسیر دوست دریں ترکتاز کرد
 زبیں بوم و مرغ نزار نیم گر لو نم
 باز شہم کہ تا کشد از مرحمت مرا
 طبل رحیل قافہ سالار میزند
 چون گل برنگ بوئے ہوا خرقہ در گرد

بتنمائے غلط بہ ہمہ کس میر شدیم

مہ کلہ گوشہ پے خدمت مائے شکنند

مئے بلخ و لڑک شور ز ما بریں کہ چست

خافل از نیوہ زندی بسوگ افتادیم

دوست برمانگراں از شرففت بگذشت

بر کجی راہ و بداسب بر آن نازکہ ما

نادی ہفتہ با زادی ما میسر کرد

یار فصل چمن عمر ندیدیم افسوس

رشتک بر پیری ما پورخ و عطارد دارد

دینتر از عمر ز لیجا بطرب بر شتم

ناں دو محراب انیس بندوزنا پیرست

مہربانوں زودتر بخشید خودم را باد
کردہ ام درین خودی آئے کہ از بے دور باد
بے لہامت سے دار ایم اس دور
کردہ لب تنجار و ز دل تا زبان ملبوس زوم

از کہ مینالہ نظیری باز مرغ بام کیت
عجیب گوئہائے آں آتش بیان ملبوس زوم
فاک دیگر ہر سر مرگاں بے غم مہکنم
در تن از آسودگی خوننا بہ دل تیر زند
دست دل مہگیرم و در یوزہ غم مہکنم
مے شگافم سبنہ و الماس و مہم مہکنم
مہرازا فلاک و نا شیراز دعا کم مہکنم
از کہ درت سوزدا با آنکہ نام مہکنم
از سحر تا شب حساب زلفت مہکنم
خندہ از بے غیرتی بر اہل عالم مہکنم

وصل را خواہم نظیری طوق برگردن نهاد

دست دل در گردن شوق کسے غم مہکنم

میردم زین کونے وز رشک محبت میردم
کرد تیرین اشک خم را شکر خند و دواع
لک با من آیشا گشتی از غیرت میردم
حیب دمانے ہزار لعل محبت میردم
میردم ذوق از جہاں از بس محبت میردم
کوچخت خواندہ رضواں مہنت میردم
حالتے دارم با بس خواری کہ از خاک درش

از حجاب رقص بجای نظیری از درش

نجیب ہا بردہ از اشک نہامت میردم

بار از جہنم نکات نا امبہد از رحمت
نا ز من دار د ملا سے سایہ خصم منست
گفتہ ام کفرت و اکوئل بدترین منم
در دل خود خواہم و در چشم خود بے غیب تو
لیک نیہاں بر سر حنکست با من طاقت
با جوس چونند دار و نیست با او نسبت
از کو خواہاں و گرد زیر بار منست
ایں چنین دایم در آتش از دل پر غیرت
عند لہمتا لہ کردن بہت رسم و عادت
بار چہ در ظاہر دلہم اظہار طاقت مہکنم
بینو لیم خطی بیزاری دل پر شکوہ را
عالمے از رنجتم را و حکایت یافتہ
بتکہ جایا ہم برش بارشک اغیایہ حکار
فیست از بخش نظیری گزشتہ کیت مہکنم

باد خاکم بهو ابرود و پریشانم کرد
 نفس از گل و آبے نفس ز آتش و باد
 سیلے ہی فضولی ز سلوکم انداخت
 بازی نفس ز تعلیم کہ عفت م برود
 طوف و سعی صومستی نیاروه بجائے
 عمر بگذشت و خریدار بهیچم خرید
 پرده ام از رخ اعمال ندامت برداشت
 دل گرفتہ ز کف دیو ہوا آخر کار
 زبیدار ز یوردوش بر خورال مردم

اگر از ذوق نظیری بفتاد م چه عجب

طفل بودم کہ غزل گوئے و سخن دان گشتم

غساله شوئے تہ کا سٹہ ایاغ شدم
 نہ خصر بود دریں تیرہ نہ چشمہ مخضر
 فغاں و شیون مرغان چنان طولم کرد
 نگویم اینکہ سیبختیم نمی انداخت
 بروئے سبزہ و گل بود سیر و پروازم
 تیر پیالہ بمن داد بیک از مستی
 بدشت و مزرع گشتن ہوا پرستی بود
 نسیم نیم شبم بر مشام بوئے زد

ملای کار نظیری بخلق دم در کس

کہ فارغ از ہمہ در گوشتہ فراغ شدم

نہ خراش دم برفت نہ گداز دل بدردم
 شدہ ام ز خویش فانی بخیال خلق و ولقی
 دم از غذائے مرغان بخیال دم و قیوم
 کلمہ قفا بہ بازی کہ دوشش شستہ لغتتم
 دم آتشیں بیاناں بفسر و لغت سردم
 نہ بدرد باز گشتم نہ ز دیدہ آب خوردم
 کلمہ اردعائے باران بہوائے سرنخ زوردم
 نشنوم ز لعب فارغ کہ عقب فتادہ زوردم

زجا تو ایم از لم آتساءے چالاب بر خیزم
 چنان ز لالش مژگان تر دامن گرانبارم
 لبصافی مشرباں صحبت گزیدم صاف باشد
 چو موج نقش بر آب چو گدم خنت بر صر
 مال اشیا تم گشت کے بانند بہار آید
 بیکدم بادہ صاحب ہمتے دستم میگیرد
 دریں صحرائے پُر صر صر چہ ملکین بہت بود
 بسعد و محس دوران خط سلیم و رضا دادم
 نخورده زخم افتادم زیاتر رسم کہ تو انم
 شب از میخانہ سوعے خانقہ ز فتم غلط کردم

برو بہت م
 کہ سست از جا چو نور دیده مناک بر خیزم
 بسوزم زند خشک و غرقہ تر پاک بر خیزم
 ز دامن ناگر بیان بچو سوسن خاک بر خیزم
 چو بلبل مست گردم از رخس و خفاک بر خیزم
 کہ دانش گردم و از خانہ امساک بر خیزم
 چو دود از باد بگریزم چو گرد از خاک بر خیزم
 کہ نتوانم چو نقش ثابت از افلاک بر خیزم
 بخوں ز گلیں پیئے آرائش فزاک بر خیزم
 سحر میباید از نشاء تر پاک بر خیزم

مکن منعم نظیری گرز حکیم آسماں نالم

ز مظلومی بداد از حاکم بیباک بر خیزم

بسیار فطرہ کروم در گرم سر و عالم
 عزم رحیل دارم از شہر بند دنیا
 بر خاک رہ گذارم افلاک پا عالم
 سخ میکنم بناخن لب بگزم بدندان
 از چسناں پریش تا بیا فتم نشانے
 خشمی تہمتہ تلخی ہمہ حلاوت
 دیراں زمن گمراہ الوان زمن چین ہا
 نابود بہت بودم پندار در نمودم
 نو بالغاں این عمدنک منتر بندیکبر
 زین خاکدل بر خیزم ناختران گذشتیم

چشمے نشد ب عالم از دود گرد عالم
 صوم وصال گیرم از آنخورد عالم
 فلوت انبیس شہرم صحرا نور عالم
 با خواتین در نبرد م غالب نبر عالم
 دیوانہ دوست گشتم و برانہ کرد عالم
 در میش و نوش جانہاد خار در عالم
 ننگے نہ بچو بادم از سرخ زند عالم
 چون نقطہ زیادم از نقش نرد عالم
 موانی مجھیدا از بیج مرد عالم
 ماییم صبح ثانی خورشید در عالم

فصیح از کف نظیری رطل گراں کشدیم

بر طبع شد گوارا اندوہ و درد عالم
 کعبہ و دیر شد م صدرہ و دیراں گشتم
 بارہا معبد ترسا و مسلمان گشتم

ازیں مرغا بیان چشمہ سارم
 بشکے ہر نفس بت مے نگارم
 عجائب مومنین ز تار دارم
 کہ تاب این سر و سودا ندارم
 یکے از عارفان آن دیارم
 ز سر سبزان وادی یادگارم

نظیری ذوق شب خیزان زمین پرس

شد تنم جسدہ نایبہ نظرم
 بر شبم خندہ مہیند سحر م
 چه غم است از فنائے بال و پر م
 غم بہ پیشیم سناں و من سپرم
 زین تغابن کہ سستد ہنوز گرم
 شادی از دور ویدہ برگندم
 نیارند اگر بیک و گرم
 برگذرا گاہ ژالہ شیشہ گرم
 قدم پس تو است ہمیشہ تر م
 حال من ظاہر است از اثر م
 نام کردند مرغ خوشن خبر م

نظیری شوق

نہی شد دل و باغ ترم
 شاخائے رگ از خم جگر م
 شد درون سدا برون در م
 دامن بحر و دامن بصر م

شود شوریدہ تر ہر دم گل و آب
 با مید وصال آن پری و ش
 با یماں نایم از پسندار بیرون
 گر بیباں میدم از عشق و کاش
 ز شہرے زادگان عشق بر سید
 بایں خشکی گر آزاد م گذارند

کہ از بیگہ دریں وادی سوارم

سوخت چوں شمع پائے تابم
 در صبحم بروے گلشایند
 من کہ بر گلبن آستیاں دارم
 پشت غمیدگان بمن گرم است
 یک رہا برام دوست نشنیدم
 کشم غم بایں گندہ کہ چہ را
 حادثات جہاں ز ہم بچند
 توبہ ناید بچشت نشاید راست
 بسکہ دل بر قفا روم ز درت
 مست و آشفتہ مبروم بر راہ
 خوش نکرند صبحدم مرغان

آنچنان دارم

کہ بریزند عضو
 شست سقائے ابر بر گ و بریم
 دانہ چوں خوشنہ در گلو آورد
 لبس ہوا طرح انبساط انداخت
 بدو بال سبحاب دوختہ اند

بگذا ریل آستم نرود ز دیده مردم
 بعبار خس نیزم چه بلسن قدر مردم
 به تهنن اردو را فتم بگر نرود از نبردم
 بهجم هزار پله پله مورد نور دم
 به بهار و دے نسا زم نه ز جس گرم مردم
 که سحاب خشک مخزم بند عار و نه ز مردم
 جہاں ضیاء رسامم که چو آفتاب مردم
 ز خودم خلاصی ده

بہوائے ابرخیزم فگت ز پائے ثقلم
 بقطار کس نکلنم چه گراں بہا امیرم
 بزندانگ سنگ بکشند عار خنجر
 برم ہزار پایہ رہ بستہ قطع سازم
 بخزان و گل نہ بچم نہ ز قسم رنگ و لولیم
 وز داز کہیں نسبتی ز دم بمونج و دیا
 ہمہ را بہرینم کہ قرین خویش خویشتم

بسماع جاں نظیری

بفتشاں چناں غبارم کہ غبار کس نگردم
 قطع باغ خلیل آفدم
 درید بیضایے موصلی دفترم
 گزشتانی برچمن خاکسوزم
 در حقیقت آفتاب دیگرم
 تا نبراد از نہ صدون یک گویم
 من بیولایے سخن را جوہرم
 میں محک صاحب عیار و ہیں مردم
 پرودہ افلاک را بر ہم درم
 ہرچہ مسنہ غرق مہجدیم
 آسماں گوید غبار آں مردم

آتشیں گفتار خاکی پیکرم
 در دم احوالے عیسیٰ معجزم
 جائے گل بیل بر آرد شاخ گل
 عالم معنی بنورم روشنست
 فوطما در جب معنی صبح کرد
 از سخن ہر کس بیولایے نمود
 کس بمعبیارم نے آرد سخن
 وصل معنی دیر اگر دستم دید
 جو بہر ہم جسم بیدارم چیم
 اختران چون نمرود چشم کنند

بترتیر از حال نظیری

گویم و از خود نباید باورم
 کہ خوشبو سازد از خوش و کنارم
 کہ در دامم غیب گنجی نکارم
 بوٹے بہ نرود از بسنے ہارم
 بشورش آید شب و کو سارم

بگل پر بنی امیدوارم
 من آں اسیمہ میادم دریں بحر
 قضا ہمسنگ کو ہمہ ناد سودا
 فشا نہ خوشنہ باساں ز مرقاں

نہ عباسے کہ ازاں سر مرہ نظر تازہ کینیم
 سینہ بر برق کشائیم و جب گرتازہ کینیم
 وز طمیدن نتوانیم کہ پرتازہ کینیم
 خود لب خشک بخو نباب جگر تازہ کینیم
 جان مشتاق ازاں سینہ و بر تازہ کینیم
 زخم پنهان بنمائیم و جب تازہ کینیم
 بے از خندہ شاوی چو سحر تازہ کینیم
 نوبت سلطنت شمس و تسم تازہ کینیم
 روشن دیگر و آئین دل تازہ کینیم
 بادشاہ نہ بجه تاج و کم تازہ کینیم

نقش امبد نظیری بیجاں نمواں یافت

یہ کہ اس تخته بشویم و ز تازہ کینیم

مخلف و رنگ و بونہم از جہاز بکدانہ ایم
 روح مسجودیم و بانفس دنی مخاند ایم
 طعمہ بازیم اگر کفیم اگر بیروانہ ایم
 بوالعجب ترا بیکہ خود گنجیم و خود ویرانہ ایم
 ہر کجا نقدیر مفتاح ست مادندانہ ایم
 رہ زں باطل حو فال سچہ صدانہ ایم
 در صلاح کار در ہم صد باں چو شانہ ایم
 وریہ کاریم کھن برس مستانہ ایم
 زانکہ چشم دہر در خواب و ما فسانہ ایم

در طریق بردباری گر نظیری عاجزیم

شکر اللہ در رہ دار سستی مردانہ ایم

بک کاسہ مے بیار و گہت لائے ہم
 تبدیل خلق میکنم از کیمیا سائے ہم

نہ مقامے کہ در اں زاد سفر تازہ کینیم
 سوئے این باد یہ ہرگز نوزیدست نسیم
 ہمہ از شعلہ چو پروانہ پرانداخت ایم
 تشنہ دارند بحر و دم آبی ندہند
 کے بود یار سفر کردہ ما یا ز آید
 خلق را فتنہ این شہر فراموش شدہ
 وقت آن شد کہ مے از ساغر خورنیز نیم
 شمس دین اختر عظم بسعادت خواہیم
 بندہ با شیم و ملوکا نہ حکومت را نیم
 تبصرع گلہ فقر ز سر برداریم

یک گلیم آقا بر تبت چوں خم و بیجانہ ایم
 تیر مجبودیم و با شرک خفی ہم پردہ ایم
 طبع معشوقی و لاف عانفی از ما خطاست
 گنج در ویرانہ با بد کرد پنهان این عجب
 فتنما از ما کشاید فتح از ما شود
 کاشف نیست جو شکل فرعہ دہ نقطہ ایم
 بابد و نیک ارچہ بگردیم بچوں آئینہ
 گر بی بی نایم عطر سنبل آنفست ایم
 آمدیم از علم و در تقریر سرگردان شدیم

سانی بزحمت آمدہ ام نابپائے خم
 باطن ز کسب معرفتم بہ نئے شود

فزه بر ہم نے تو انم زد
 مریم ابر در نمود آرد
 عقد سنبل شده پیچانم
 همه منیت و فراغت شد
 چون بخوئے گلستاں نگرد
 بسکه از شوق سینه در بچشم
 پلئے در فرق مو بر اعضا هست
 که بطوفان گریه بار ورم
 میوه مهرگان بسا حضم
 خورده نرگس اشک چون شرم
 هر چه آفت نمود در نظم
 بوسه بر دیده میزند نظم
 پائے تقدیم میسکند لبرم
 همه آستانه و جانورم

آنچه گم شدم بعینش و نشاط
 که نظیری نے رسد خیرم

ز جیل نغمه سنجان رفتم و طریقه کهن بر دم
 نه زیب باغ کم نشد نه بساط زلف خالی شد
 و گرد رشتیر از مسی در سوانی نے گنجم
 ز بے مری یار انم ازین بهر مادگار نیست
 بر امیزش که سنجیدم خواص زهرے بخشه
 بصد کاں مومین فی اے حریفان نمے گردد
 فراخ خاطر از سیر و سفر جستم نشد حاصل

ز غلبه لمی مست و به خود بدیش فرصت غنیمت بود

لب رشکوه پیشش رفتم و تبخ و کفن بروم

پیروی تو پروانه ام شب چسراغم
 مطرب بکنایت غزلے دوش ادا کرد
 دور از تو ز خود رفتگی مبد بدم مست
 بونے اگر از مهر و محبت نشنیدم
 اے گلشن طبع چیرہ ہی رونے بزوی
 کوچیب کتا صبحم و بیرکت ز سیای
 مشغول بعلم و ادبے باش نظیری
 خود را بچنان بخودی سوخت که داعم
 ار گریه شدم مست و شد از دست ایانم
 کز پیش نظر نمانده گیرند سماعم
 گل را گننه میرت گرفتت و داعسه
 فصلے نگذشت است ز سر سبزی باغم
 تند روشنی روز رقصم بر پرز انم
 تا چند شوی شبغه لابه و لاسم

یوسف ہر گوشہ در چہ بے رسن خواهد شدن
گر بر بیت اللہ روم بیت الحزن خواهد شدن
بے تو گر شکر خورم تخم دہن خواهد شدن
این نگیس روزے نصیب ہر من خواهد شدن

جیب ماتم دیدگاں چاکست تا دامانِ حشر

شاید حال نظیری پیر من خواهد شدن

جز بنور عشق راہ معرفت روشن مکن
از کنار خوش چہیناں دانہ در خون مکن
چون دلت باشد قوی فکر غذائے تن مکن
شاید ہر جان نہیں را دست در گردن مکن
تا نمانی پائے در گل چشم ہر روزن مکن
وقت پیری ہم بس از آلائش دامن مکن
مرکبے کز موم سازی نعلش ز آہن مکن
کس نکو بد گھننے را جائے در گھن مکن

آبستی داری بخصماں با نظیری کہیں مکن

دستمان را دوست کردی دست را دشمن مکن

بدل کردیم قبلہ رو بگرداں
مسلمانی رخ از ہندو بگرداں
عنانِ طرہ بر یک سو بگرداں
رخ از اصلاح میں جاوہ بگرداں
ترا ہم رفت فصیے خو بگرداں
تکلیفے بر خیم بازو بگرداں
کلیتے دیدہ ام آجو بگرداں
بر سوا ہم در سر کو بگرداں
نظیر می آب خود زیں جو بگرداں

باز عشق جلد گر شاہد فریبی میسکند
منکا از گم کردہ یا رخو دمنے یا بجم نشان
من کجا و عیش دستی باوہ بر من زہر باد
اسم اعظم شہت لعل تست پاکس و ارباں

در چراغ حکمت از مغز خود روغن مکن
حکمت از خود جوی از یونان یونانی خواه
عشق بازاں را قوام جسم از قوت دست
ولبے بگزیں کز دل یاد و ہم خوش تر تست
آب پاشانست در کونے پیر و بیان یزد
رود مصر و چشمہ موسی بر آہ قدس مست
اختیار عشق با بنرل و ہوش شخا خطاست
سے خوشا خوری و خوردی کہ فقر و قبول

آبستی داری بخصماں با نظیری کہیں مکن

دستمان را دوست کردی دست را دشمن مکن

دلا روز آن خم ابرو بگرداں
رخ از ہند و شخشا سومات است
زہنیم غرہ آن رو را مبارک
از حسن عالم بے خزاں نیست
بترصل اسر جاں طبعے بذیرد
ز دست انداز زلف از کار ہم
مبادا بر نشان آبد خدشے
بعفتت پارسانی پادشہ آدم
ز اللت تیرہ گشت از ناروئی

کز سر بروں شد مچومے از تکتائے خم
 کافیت یک کز تکتائے ساتی بجائے خم
 یا زیر گل شویم نہاں یا تکتائے خم
 طبعم کریم نند ز دم دلکشائے خم
 نوشمے از قرابہ دیگر و رائے خم
 گردوں صلائے جام زند من صلائے خم

از بیک پیالہ ام ز خلاف فلک بجز
 گر خم شکست مختبم غم نمے خورم
 تا ہست باغ و میکہ از خم پناہ ہست
 چشم غمی شد از گرم پیرے فردش
 مستی من ز جنس صریغان دور نیست
 پیمانگی کند فلکم ہر قطرگی

در حرص ناں جو مور نظیری چہ ماندہ
 طاؤس میشود دلکس اندر ہوائے خم

رویف النون

بمشتہ ام اندوگیں در انتظار خویشتن
 سزا از مقام خود قدمے از عیار خویشتن
 نومنت حسن ناز خود من در خار خویشتن
 برگزینے آید مرا باد و بار خویشتن
 ناب رع سوز آورم سنگے لیکار خویشتن
 یکبارگی فارغ شوم از خار خار خویشتن
 چنداں بگریم کز دولت شویم غبار خویشتن
 نقش خرابی ماندہ ام از یادگار خویشتن
 کم روز راحت دیدہ ام از روزگار خویشتن
 خلق جہاں را کردہ ام بیدار خویشتن

دیر بیت بیرون رقمہ ام از اختیار خویشتن
 گراہ عیار حال خود در مجلس اظہائے کف
 مشرب مصاحب میکند رتہ تفاوت پیدا
 تا رقم از کونے مغان در من غزبی کار کرد
 نوبت اگر یاری کند در زند جشک آتش زخم
 سیلاب مستی سرد ہم تا بیخ ہستی بر کند
 گر بر سر صبح آورد روزے پشیمانی مرا
 گر پیش میخواندی مرا ذوق مرا می یافتی
 آن شب کہ در خواب غفتم دائم شب آلود گیت
 یکدور برقع بر فلک انصاف مشتاقاں بد

معتشوق و عاشق را ہم نائے نظیری ملاز
 دشمن نچہ باشد کسے باد و ستار خویشتن

آن لبان تلخو شیریں سخن خواہد شد
 این دو چشم بن گرم بن شکن خواہد
 کے صنم گو یا بکفر برہمن خواہد شد

عمر اگر باقیست رنجشما کہن خواہد شد
 باز خواہد آمدن از نقش بازیما خیال
 یا سحر گفتار زلفت ما ہم استغفار است

میسزد مغلوب بودن بیک فیرت عالی است
عشق میخواید بازم بیک نتوان بافتن
طاعت چل ساله را در عشق تر سا زاده
در سربازانار میباید لجهصیا بافتن

چیت میدانی نظیری وقت مرگ افلاس ما

جاں بسا حل مردن سماں بطوفان بافتن

بگریه در دل تو گرا تر توان کردن
ترا ز ذوق محبت خبر توان کردن
اگر بهر من آب و گلت سرشته شود
دل و زبان تو شیر و شکر توان کردن
قبول سلطنت هر دو کون چندان نیت
که با محبت تو سرب بر توان کردن
به پند مردم ازین راه بر نمیبگردم
بجستجوی تو سر در خطر توان کردن
بیان شوق بقدر یر در نمی آید
نمیشود که سخن مختصم توان کردن
بنامه گر صفت اشتیاق بنویسم
ز کاغذ و قلم بال و پیر توان کردن
ز دیده تا بدم رفت گریه طوفان کرد
گذر عجب که ازین راه گذر توان کردن

علاج نیست که حصم از درون جاں بر خاست

ز کید دشمن بیرون حذر توان کردن

نوش میریزد حدیثت در گزند خویشتم
بلخ ازاں گوئی که داری باس تند خویشتم
بس یریشاں ساختی زلف و دانه خویش ما
گردے نداشتی فارغ ز بند خویشتم
سجده آرام پیش نجات از جمند خویشتم
چوای پسندیدی مرا گشتم پند خویشتم
دولت عشق تو ام هر که بخ طر بگذرد
از غزیرے نادر م سرور کمند خویشتم
با خیالے مولتم کز فک خود در وحشتم
بر که از مجلس عبیر و عود بیرون آوردند
رام دل زلف سید فارتا نشتر منده ام
صح و جنگت بردلمه بدین طاقت ساخت
عشق بازی گر چه میگویم خط کردن بود

پیش گفتارت نظیری جاں تجسیم مبدد

ناز کن بر حسن ادراک بلند خویشتم

مردانه قمار می کن دستے بدو عالم نزن
خصلے که ہنہی بے نہ نقتے کہ ذنی کم نزن

حرفے بگوئی و مشک و گلایے بقند کن
 طرف روا بگردن صوفی کمت کن
 خادم بیار مجھ و فسکیر سپند کن
 نیشتم زول بر آرد علاج گزند کن
 گواشتنم بطینت ناارجمند کن
 تکفیر او بملت ہفتاد و اند کن
 در عین بحر پائے بگرداب بند کن
 طرف خویش شو سخن چوں و چند کن
 سرخس و نام خویش بہمت بلند کن
 گر گئے کہ در در دست ترا گو سپند کن
 آنرا کہ داغ مے بنی ما قول بسند کن

غانی نمودہ عشق و نظیری مقام تو
 معنی بلند آورد و دعویٰ بلند کن

بعد ازین خواہم تیر سازادہ اہماں بافتن
 خویش را چوں سرمہ در چشم غریباں بافتن
 جام جم را در کنا را آب جیواں بافتن
 یوسف اقلندن بزندان عشق زندان بافتن
 ز دیو بچوں ماہر من مہر سلیمان بافتن
 ز ورق اندر بجز و مرکب ز بیاباں بافتن
 کہ در کایاں را عشق باجم درد بسناں بافتن
 کس ندیدہ پرہہ بانہ از مہلراں بافتن
 داؤد گردن دل بر اہماں بر سیراں بافتن
 با فقیراں معاں را نیست آساں بافتن
 تر طرف دھوی نسبت نہا گوئے و چو کال بافتن
 از لب تو بوسہ واز ما گر سبباں بافتن

در ماں ضعف دل بلب نوش خند کن
 لب پاک از ترشح آب حرام کرد
 بوئے عبوس عارف شہر ماغ سوخت
 ز ہرم برگ ز حاسد بدگونی میدود
 با ما بدست خصم بخودار چہ خوب بہت
 آنکس کہ دین ندارد و گوئی کفار ہم
 تا کہ چو موج آب بہر سوشت تا فتن
 نقدت ہمہ ز روئے ریبا قلب ماندہ است
 دشمن اگر بسفرہ تو میہماں شود
 آرائش بروں چہ کنی پشہ گو سپند
 افغان کہ سوختی و بھر ہم تھے خری

بامسلمان زادگان تا کہ دل جاں بافتن
 برامبد بک نکاہ محبت مبتنا بدم
 نشنہ چندیں راہ ظلمت کردہ طے جیف جیف
 شیونادار و محبت در نہ کار خصل نیست
 کار بر اندازہ ما نیست بس رسوائیت
 بر امید التفات خصم نادانی بود
 عشق بے تعلیم مے آید بریں محنی گواست
 گر مے ارہی دون لم را بدو کے بلکن
 ما مقام شیوہاں ساغا و تست اول زیاد
 گرد لوئے ما چو گردوی روح ربیع ما نہ
 لاف آن بہتر کہ در میدان سر با نال زغم
 مر قمارے مال تر طے نیست ذوقے نیر نیست

رابطہ بند بہ بند تم بہت
 کعبہ کوٹے تو بود مر جسم
 مرد تک چشم جہانے زنت
 از شکرستان تو اجرت خورست
 از چمن حسن تو بیرون مباد
 اینقدر از زم کہ بہچہ خدی
 این شد خم بسکہ نوی مشتری
 پس نہ نقاب ہا افنت وہم

تباہے نظیری دگر اینجا کجاست
 من سترہ نو آملج رہتے من

غم از دل برکراں نمواں نہادون
 مرا شری سجاں انازل بہت
 ارادت کردہ محب و ملی مقدر
 ذوال کزایت مسوقی ہا شہ
 سرے کا فرختم از آستان
 ز بس داغ جنوں آشفتم مغزوم
 سمدہ شہ نم لو من چاں بہت
 ثمرت از ما مدار کاں بروست
 قضائے ہریش ماہ بیضہ نوار است
 عزیز جانہ نماز مکان رفت
 تو انم جاں باساں و دو بیکن
 جان بحر نس دل و دو تم شکستہ

تلمہ ورکش بد بوین نظیری
 ز بس سوشن اسان نتوان نہادون

نہ حوش آمدی موافق بلاق نیر و پندار
 نہ راست حسن نفعی بعد از ہر بلندار

ایں شعبہ کیسوں میں معرکہ برہم زن
 در فعل زنی برب از رطل و ماد مزن
 آگاہی دل خواہی الماس بسر ہم زن
 من پاس کرا دارم غواص نہ دم زن
 در آتش حرماں میں یا بر محک غم زن
 رو بوسہ چو سر بازاں بر طرہ پر جسم زن
 تخت از پے سوری ماور حلقہ ماتم زن
 بر منی ما دامن جو باد بشبہم زن
 خالی دگر از عصیان بر جہتہ آدم زن
 چوں خال ز نخدانت کہ نو طہ ز فرم زن
 از لعبہ گل بر کن در کعبہ اعظم زن

ہر دم چون فلک لعلی از پردہ بزد آری
 گر مہر نہی بزدل از شوق بیانی نہ
 بینائی جاں خواہی شمشیر تبارک زن
 تو ہر جہ خاموشی کنز ہیچ نیست لبتی
 ایماں ز یقیں خیزد از ہر چہ بشتک بانہی
 مومن نتوان گفتن عاشق کہ مجاہد نیست
 شادی و غم عاشق نوام ہر میں آئند
 ہ جاں ہوائے دادیم در بن گلشن
 نازد گنہ گوید آن حور بہشتی را
 گر کعبہ ہوس دارد از حرام رخت بند
 شرح آخر سگس است پابند طہجت را

رہ نیست نظیری را بیمار لب و چشمت
 شربت مایع وہ یا ضربت محکم زن

تو فل گوئہ در کار او کن
 شہر داری حور ت یا را کن
 جو کل آخستہ بود و مارا کن
 گر ہجر بود ننگار او کن
 بجاں دست اور مدنی را او کن
 فضا بیا سخنہ یا زار او کن
 منائے نقش برد لوار او کن
 کرا از عیبت بود ز نار او کن

دلہ مست در دینج آزار او کن
 بکوتس رہے گہر جیہ را غم
 گلابے باس برد لوق وجودم
 سخن کوز بختی رہے نہ درد
 کہے کز روئے آنا ہی نہ ز حرف
 نگہ نہ مہلگ کم آزار او کن
 مرس حسن داری سہ ہا زہر
 نفس کہ نقبتی رہے نہ درد

نظیری را مسوز از داغ حرماں
 جسم بزدل انگار او کن

توقی نو فہرست سر پائے من
 فاختہ شرح منائے من

عنتی نو فہرست ہا جزا سے من
 اسماء و شہد روئے من است

چونام فرخ خود با شنس در طریق سلیم
 دیگر چون نظم نظیری جہاں ستانی کن

منہ برنگ جہاں دل سے وہاں ہیں
 بنفشہ خستہ و نرگس بخراب و گل در کوچ
 زیارہ جگر خلق خاک انگند است
 بجور خانہ دلہا خراب ساختہ اند
 رسیدہ اند برون سپہر بر لب بام
 جوان و پیر میدان دوا بہت ناخستہ اند
 زمیں مجھنے ز بہر سلوک کہ مڑا راست
 دریں مسافرت آزادہ نخواہی دید
 و داغ حسن گل و لاله ہزاراں ہیں
 و فائے ہمسفراں آنفانی یایاں ہیں
 ز چاک سینہ گل داغ گلعدہ لالہ ہیں
 نظر ہلک ندارد شہد یایاں ہیں
 چو ماہ کا سنہ حسن کلاہ و اماں ہیں
 نردہ گوسے سعادت کن از سوالاں ہیں
 نشمنہ بر سر سرٹے جیفہ خوراں ہیں
 طریق اہل فنا بیور سنگاراں ہیں
 ز آب دیدہ نظیری گل و قار وید

ہماں جبین کہ منم فیض اسرار ہیں

پیش نشیں ساغرے بہتاں وطیح آزاد کن
 تختہ تعلیم کردوں بہن و نقس در پیش
 امیں رقم رشتت طریح تازہ بر صفائش
 ابرسانی از ہوائے سرود بہتاں گر لین
 عاقبت چوں جے ما فاکست کار آب بہ
 در سخا زم دل ز محمودی لہد بہ سرود
 چشم مستند شب بمجد با خرابی میکند
 گر نویسد شکل ہر چیز کہ نشناسی مرا

فکر ایں دولت کہ دوراں بر مرا خوش ترست

بادہ در جام نظیری ناخط بنداد کن

مید و دعاجت براہ خواہش از دہل من
 صد عزت قرب میجوید بمن دشمن کجاست
 عزنے دارم کہ گر یادیر در حنت ہنم
 ہمت اسنفا ہے آرد با سلقب من
 نہ منہ نامہ حنین ملتہدا قبل من
 ہر رہ در کارہ نعمت افرازاں من

بخیال نقش و رنگم زد و دیدہ خواب برده
 تنگ دو اندرین ره نرسم بگرد مرے
 پجراغ نیرہ بختاں دم خستہ مہم و شہم
 بہوس پیریم سودا من ماہوئے خطائی
 دل سوگ و اراما بیت خویش و تنگ باید
 کبکے نشین نظیری کہ بہ پیش نوشن بخشہ
 چہ تمنع حلاوت ز حدیث بے گزنداں

بہار بہ۔ دی و لاد در ماں سخوای یافتن
 چو نیست در گرد آمدہ کار بیت نمر گم نہ
 قرے کہ خامان شہش در آرزوے یک مند
 با تہ سخن بیم۔ اگر نزل و معر یا کب بر
 باغیست طبعت پر سخرار نظم و شرح و
 از جوہار خود نو ابر نو بہا۔ کمن مزن
 شب رخت بود باز کن و رہ وقت صبحم
 سلطان ظالم۔ ظفر بکشکہ مظلوم نیست

احسان سانی بے زباں طرف نظیری بہکراں

دورا ز جنس گرداں شود مہماں سخوای یافتن

ز جہم سے طہ و عمر جا و دانی کن
 جہاں زنت و گم بہرہ مہینوا نی کن
 غم شکستہ دلاں دارد دست ادانی کن
 شراب کہنہ بچنگ آور و جوانی کن
 جو ماہ بانس بخور شبید ہم قدرانی کن
 نظر بکاس مہ و دورا سما نی کن
 سرد و شیر و کندر باغش کامرانی کن
 لطیفیل شاہ شود باد شہ نشانی کن
 سبویا رو پھا ز آسب ننگانی کن
 نگف ہم بفریدوں جزا بندہ جو۔ کمن
 نش طہ طہج علیماں علاج جہا۔ ست
 ز مرال خود و کش سرکہ بست کار آموز
 شب از قرآن بنیہ م کہ با روح نیفت
 نبی سخوای نوی بر زہر زادت
 پد بہشہ و ماد۔ بشیر پد و ردت
 سبیل حق شود عالم سبیل خود گزراں

بعد وصال رخسہ بکار مے کند
 بر آتشم غماز شراب تو آب ریخت
 از بس لعنت گشته توی اتحا و من
 جامے بنوش و دوو بر آرا نہاد من
 چندے بچیدہ رفت نظیری
 بہرگز ہراس نہ بودہ عتقاد من

یہ لطف احساں کرد جبرانی چو دید از من
 عنایت نامے نہایتش را گویم معاذ اللہ
 خیالی اولیالب کرد بگردن و دروغم را
 سخن شوریدہ مے آید نمیدانم چہ میگویم
 بہا مے ہر سرم بگذشتہ سخنم از گلہ شگفت
 نقض برفضا جوں نوا نم لب و لبنت
 زد بگرشتہاں خود را بخوں غلطہ ذری خواہم
 بختہر مے کس و کای دہر با مے وہائے

نظیری بس ازیں آہ و فغان و تخرش آخر

بہر دم نام سے آزار دل خواہد رسید از من

چہ خوش است از دو یکدم مے و باز آرد
 گمے ز ناز بہنہاں نصرتے بہر دین
 از غناب بگردن ردی ہماہنگ
 نہا اگر بچور سوری ز جف کٹاں نامہ
 بچنان گرفتہ جامہ بان جان شہیریں
 ز خای مے ندارم سرد بر گ سجدت

تو کھویشتن چہ کردی کہ با کئی نظیری

سجد کہ واجب آمد نہ نوا چند از کردن

ردیف الواء

از نصیحت بر فروز درویشے نو
 از شکر گردد ترش ابرو سے نو

عشق مے بیند زہیر چشم از دناں من
خامہ مہر قصد ز تحریر تن خون نال من
خو تہ از سالہائے دیگر است اماں من

شوق و در رفتن باں کو تم نوازش میکند
سیر معنی تر زہر مزدوستناہم در سخن
گر چہ ناخوشتر ز ہر روز است وقت لوزگار

نظیری بگذرد
روزگارم گر خیس با او
رشک آہ عالمے را بر من و احوال من

داہن خم فراخت دورے نامہ گرواں
اور اعزاز کردی مارا غلام گرواں
اگر غم گرواں رکا بسنت دل نیز کام گرواں
یامے عدال فرمایا غم حرام گرواں
قرباں سر نیزم بر گرد دام گرواں
باہا بنیاد مالی لبک روز شام گرواں

سافی صلائے عام است کا سے بکا گرواں
ماؤدں اندرں شہر جوں حسن تو خیم
آزادہ و اہل را کھکیسے عدل نگیر
بے کیمیائے مہستی تبدیل غم محالست
ہر چند بے بہایم کنجنتک ابن سراہم
بتو تیغ کا می شبہا بروز بردیم

عکم شراب و تہ ہدینہاں سکن نظیری
بغلام خاص خود را دستہ عام گرواں

بجو خون مردہ زہیر بو سنت نہاں زینت
نشہ دبا رو اند در جب ہاں زینت
نہن ہاں لوہ ان و سرین ارباں زینت
با جس نازک دلہا سحت یماں زینت
بیدہ از خانہ ہما بہ نیاں زینت
بجو گل طرفہ ہسم از بہت زینت

چید ز رخ ار لث طرد و در ہاں زینت
شوق وین ز آت فی عشق و اہل بے ہستی
خوبی از اندازہ سزوں مہری نصیب
دبہہ را شکست ہاں پر شہوہ مہل عاقبت
عبیت مخور ان نفس را چہاں غلوہ
تا سحر در ساز و صحبت تانست نہ کشت ہاں

مست ہاں شب نظیری معالہ کرد و نوشت

باو تمع انجمن را تا بسپاں زینت
صدہ فقہہ نینج نیز کند در عناد من
در چین ابروئے گرتہ شد کثامن
خاک مراد سختس بر آرد مراد من
با بد بہت در سنت جو داغ منقاد من

صدہ غم ز غم بیالہ ستاند سیاہ من
گرد ز اینج و بر ہم نام کا ربتہ نہ
نسبج و سجدہ از گل مینی نہ میسنم
تا آمد و مراد ہاں کماست

بر خیالش راه آمد شد نظیری بسته شد
کیئے پر از بوالهوس شد غمزه قتال کو

حسد بخوبیش برد عاشق غیور از تو
ز غیبتم بجز در راست و نئے حضور از تو
بجز دل تو ندیدم دلی صبور از تو
لیے چو بستہ نگردم محندہ شور از تو
بر آستان سراپا نیت لب نور از تو
میان حلقہ ما نگنند سورا از تو
نه لحد شودم عرصہ نشور از تو
کہ سرزند بدل مانعے سرور از تو

بدوریت نتوان نیز بود دور از تو
مرا کرشمہ حسن تو کرده سرد گرداں
نگندی آئینہ را از نظر ز بے قبده
بتلخی از نظر خشکینت افتادم
امید بود کہ شمع مزار من گروی
تو گر مرا بکشی و تبعذیت آئی
و گر بفاطمه برتر بم نفس رانی
کرامت محبے داده اند حسن ترا

نظیری اندوه این خولقشده چند خوری
بکیرس نگر فقت دل بزور از تو

چشم سوزن داں کہ نار آبد بیخ ذناب زو
خشک سالی را کہ گردد آبرونا بابا زو
کشتی صده جوں سکندره مانده در گرداب زو
بس بخور غلطیہ بیسی ستم و سہراب زو
دلبرے آمد کہ گردد دست فنج و تراب زو
شمع حاجت نیست گیرد خانه زامن بابا زو
بے دلت نے گرم گرد صحبت اصحاب زو
بوریاے نظر گردد اسنے منجیب بابا زو
آمت است او نماز تکبیر خواب زو
زبانی بر اصحاب البند پست بر محراب زو

عیش تنگم کرد دل افشردن چکہ خوناب زو
عهد ممنون خواہدم از خوبش جوں گویم مباح
بجاس رخت از طعم آسمان بیژن نبرد
عرصہ کعبیہ و وافر با بادت این بساط
خلوت شب زرد در این باغ فقیہ کزینا
میرود از دست در دست زرد زرد است
زردوں ساغز بیہوش از نظر بخواہ
انطف سلفس و بے محاسباں بیونہم مخور
لہ جی مزین بر گام مو حے س زودہ
زبہ در مسجد کس در دنیا

یار ز ایک طبع و نازک گوشت دگرش مساز

داں نظیری کتہ مہر س در ہ بابا زو

چنگ صا مہر س افتادہ در ہ بابا زو

بدست طبع عنان داں در ہ بابا زو

روئے تو در آشت از خٹے تو
 رنگ مانگر فتی و ما بوئے تو
 در بیاباں میرد آہوئے تو
 جائے خود گم کردہ ام در کوئے تو
 آب خوبی نیست کم در عجبے تو
 تا دم بکنتا پید از پہلوئے تو
 گر خدنگے یا بم از بازوئے تو
 دوستان را پشت بر صحبت مکن

چند گرم خشم و بیابا کی نشدن
 با مٹے مامشک نوا ^{کنتا} مینتند
 تاکہ پا از خانہ بیروں مے ہم
 گرم و خاک رہت شویم با شک
 کہ گبے از رشتہ ام سیراب کن
 تحفہ زان حفہ مرجم فرست
 بہر دفع مرگ حرز جاں کتسم

دوستان را پشت بر صحبت مکن

روئے دل دارد نظیری سوئے تو

بشارتِ طرب از گردش ایام شنو
 صدائے مغزین را بشانم از دماغ شنو
 ہمیں وصیت پروانہ چسملع شنو
 نوائے بلب اگر نیست صوت زاع شنو
 صدائے سیل بر اطراف باغ و راغ شنو
 لطیفہ کہ شونی از اداس داغ شنو
 بنرا یوسف گم گتستہ در سداغ شنو
 زمین مذمت آسہ بس و فداغ شنو

نوبہ حمد گل از نور سان باغ شنو
 سرم ز حرف پراگندہ کوئے در شواست
 شبیہ بار بن و رودگا دیار املے
 برا بل شوق رہ فیض دینے بند نہ
 درونِ فطرو زطوفان عشق شورے بہت
 ز اصطلاح رہ آگہ شود نہ بہر رخسار
 خبر عرصہ کنگال و حصہ بیروں پس
 قصوری نیست از خود گد شکنکای دانند

ز غم سوز نظیری کہ گفت بود ترا

ندیم میکہ شولا یہ گوئے و لاغ شنو

مطربے کز مے بگرد آسماں را حال کو
 سلطنت را یک جوان مے بتداقبال کو
 جرد نہا ہنی کہ با کیکے زند چنگال کو
 ناشایں خواہیم بر پریم اما بال کو
 مہدی از ترس اسمے آبد بیل و بال کو
 حافظ شہر از را دیوان فسرخ فال کو

نیست دوران را نسلے طالع لالہ کو
 تند عورت باشت وخت رفعت استرا
 یوم و دشت مملکت پرا ز شکار فریارت
 سنگ باران است بر مار و ز شیبہ مادرت
 عالم از دیوان مردم وئے دار الجہل شد
 انا نہ کہ از محمد بلکے نہ بخاند

عاوۃ از ہزار سوراہ نشاط بستہ است
جوں سگ کہت در وفا سر قدم ہادہ ام
پرز گم مشامہا قوت امتیاز نے
کس نمود جرعہ کز جگر گزک نخواست
ہست ز گوشہ بے ہمیشہ دلام زند

عزودہ را طرب گئے جز سر کوٹے یار کو
فاقہ کشم خمبہ کرا حملہ کمنہ شکار کو
عشوہ یاس میخورم حاصل انتظار کو
خستہ درد سر شدہ بادہ بے خمبہ کو
زوفے ناشناہد لم متے پانڈا کو

بخت نظیری از ازل حادثہ زائے آندہ

توشہ عشرت نش دیدہ راحت روزگار کو

از صبح روزگار کتادہ جیس مجو
چشم شبانہ صبر ندیدہ با سماں
تو صد بیام بارہ و شہ و ہر ہم
آنجا کہ زلف و چہ نہ نمودہ باہنے
مسال خجینہ و جہانت نمودہ اند
در رخت ورنہ نظارہ کن حاس لب نگر
ہمناق و زور و زلفت گذستانہ
تلخ از بنش چو کحل عسل جوش میزند

روئے شگفتہ از دل ماندہ ہمیں مجو
جنے کہ برفک نمود از زمین مجو
آنجا نشان مقدم روح الہ میں مجو
گر مریم است معجز نفس از آس میں مجو
نقشے کہ در تو نیست ز روم و تہ میں مجو
راہ گماں مپوئے منفہم بقیں مجو
در نشوئے کہ عنس بود کفر و دہ میں مجو
گر نبش بایدت بخوری انگہ میں مجو

بانیک و بہ ب ز نظیری ز روزگار

گر باغبان گیا دیدت یا میں مجو

برین نگار و نام کہ بے نہایت از تو
ہزار بانسپاری ز جفا نیامدی باز
سرور برکت من تباری کبی روم جہ سازم
مہجورہ لہذا بختی دل جان تہ مسلم
در قیاب از منزلان تکلم جہ چارہ دارم
از ریزہ ہمتی ہر کہ ہمت ز قول

بکدام امیدواری تکلم شکایت از تو
شدہ نا امید دیگر دل من بغایت از تو
نہل پرینکین از غم لب پر حکایت از تو
تو برحم آتشی کن من واس ولایت از تو
کہ اگر بخوں بگردم ز سرمد حمایت از تو
گتہ و جناہت از من کرم و عنایہ از تو

رو دلت نظیری ز جفا دل تہی کن

کہ بیور حشر حرفے نکند مرا مت از تو

حریف نغمہ مستان و صحن بہتانی
 ز عیشہ لٹے صبوحی بدامن عصمت
 بصید گاہ ضعیفان ز بازوئے شوخے
 مگر دلالت لائے دریں سرا بستان
 جمال موصلیاں خوشے کوفیاں داری
 بنا ز کشتہ و بر مزار کشتہ خویش
 ز مام شرم بیک جرعہ میدی از دست
 فسون و عشوہ اثر زود میکند بدلت
 بجمعی کہ بہر دانگی نیر زند

نہ مرد سبوح و سجاوہ در بیخ از تو
 چہ داغ شرم کہ نہ بادہ در بیخ از تو
 چہ تیر جو کہ نکش اوہ در بیخ از تو
 بگفت سوسن آ زادہ در بیخ از تو
 نہ در دیار و فزادہ در بیخ از تو
 تختیے نفس ستادہ در بیخ از تو
 سبک تار و تنک بادہ در بیخ از تو
 بی بیچ ہم تنوی سادہ در بیخ از تو
 چو شمع ہا سحر اسادہ در بیخ از تو

بہر مدیت نظیری مناب مورزی
 بکین اہل دل آوہ در بیخ از تو

دش کردیم دل و ویدہ مدیدار گرو
 پاکیا زانہ کشیدیم سر از داد و حرفت
 علمی شفقہ عمامہ ازاں زلف نہ داشت
 چہل بر آیم سر از دائرہ مشکینش
 آردے من اگر برود جہانش جی عجب
 ہندم از ہومعہ زمار کہ در در مغال
 مرغ محبوبس آراں بہہ بہشتیے بند
 کردد سر من زیں توش و صبا بروم

سر نہادیم چو شبیدن اسرار گرو
 سہم وزر باختہ وجبہ و دستار گرو
 دلق و عمامہ بناویم بیک تار گرو
 جہرخ گرو دست دریں دائرہ ہر کار گرو
 بردہ زانہ مغال آں رخ گن گرو
 مصحف و خوقہ نگیند بزمار گرو
 بہرینہ بال کت جنگل و منقار گرو
 کردہ ام خست دریں گوشہ سازا گرو

مے شود بہ نفس از عشق نظیری ایست
 دلق در و لیس کہ گراہ است بچسار گرو

ہمیشے سجاں خرم فانیست نہ تار گرو
 ماؤوٹے او بخواب خوش غایت نہ بکتہ
 فائدہ نمیدہد اوٹے تلخ قاصحی
 مہاسخی غنیمت تا و کجا و منان کراست

مرے انان زمین کجا گوی اراں دیدار
 آگرینہ شب رومرا غلو شش کرا زار
 این غم ناگور را بادہ خوشگوار
 منکہ رسم انیکشم رونق نویسا

مینا بکف ز ساعد سیمیں گرفتہ
 از کبر بر مراد دل کس نبوده
 خط عاشق لبان پرازا نگین است
 آبیات مچکد از لفظ چون دوت
 خنجر بہ پیش از مے احمر نہادہ
 تہمت بہ نجت و جرم براختہ نہادہ
 در راہ مہر و ام ز شکر نہادہ
 لب بر لال خضر و سکندر نہادہ
 اوراق نظم و نثر نظیری گو بسنج
 بحرے بکف ز سیمہ گو بہر نہادہ

شاد سے بر سر اس کو جیہ پیدا رنڈہ
 گل کھندان و گلغفتست بایں مینازد
 گرہ بار زمی کہ تقیم سر کو پیش کردی
 بس کنفارت ہنڈ و مسلمان ز نفس
 آنسان جہم مرغان جہنم و بیلا کرد
 ماہ کنعہاں سرے کرد کہ بازار زدید
 مدحیں از لب او شربت کا مے شب
 ہر کرا جان دے بہت کند رکازش
 بہ کندی راہ کند شب است گویا رنڈہ
 کہ پائے دلسن ز کوچہ ما خار شدہ
 لس غویہاں نگری بیل بے رنڈہ
 بدر گوش بہم سچہ و زنا رنڈہ
 کہ شب نرگش از زمزمیہ رنڈہ
 یوسف ماست کہ راہش ہمہ بازار رنڈہ
 ر سر کو پیش ازیں عربد میا رنڈہ
 زود بینی دو جہاں بر سر لیں رنڈہ

بحر و محموری بمسایہ نظیری اسہل است
 بحر آں مس کہ در میکدہ ہشیا رنڈہ

کار بیت بر ملا گذراں در حفاگرہ
 سارہ و ثوابت ایں کارخانہ را
 بس خورد طعمے ز جو گلند و ماں کنند
 کہ معانی از نظر عشق کن کہ بہت
 تو زہن است سستی میں زہرا
 از بس کہ شتمہ میکنہ از پردہ آنگرہ
 گویا نرم ز بلبل خوش احمد در بہار
 قطبیم کہ گرچہ عفتہ از ملا بیظمہ
 رینہ جوخ جا کب نہ بہر سحر روز
 فکرے چو تار سچہ ز سر تا پیاگرہ
 دلہا جو کہ با ست زخون قضاگرہ
 جوں خوجہ و کنی اگر ایں پردہ ناگرہ
 صد نکتہ را نہ نیمہ انوارت اداگرہ
 بر و نر نہا یب . . . در و درہ
 در و درہ مدتہ و نظرم از جبارہ
 از سردی بہاں زدہ ام بر لوگرہ
 کتبہ دم کہ ز تیرہ بر آسپاگرہ
 داس جود و کائناتش بز فغاگرہ

ردیف الهاء

از گهستان گل بازار آمده	مید مرغان گرفت آمده
گر نمی نالم بقانون بر حقم	زخم بیگانه بر تار آمده
بخندند این جهان را ناچو من	مرد عشق بر رخ کار آمده
بکدم از بیت خانه غافل گشته ام	صد گره در کار ز نار آمده
از نفس در باغ خویش دل ترم	رشته ام در خار دیوان آمده
انده انده ز ابدم کاشیند را	نایب زنگار زنگار آمده
مستی ما را اجهه دارند از کجاست	آنکه از میخانه هشیار آمده
دست از مفصود کوفته کرده ام	بر سر انگشتم ز گل خار آمده

از نظیری شکرستان شد جهاں

و نفس طوطی بگفت بر آید

دلو را از خانه متوش بر آمده	طوفانم از مورد آتش بر آمده
آن صد عاجزم که ز تاثیر کین من	نیرو کمان شکسته ز ترکش بر آمده
را ز نموده کاسه ام از لایع غم بی	صحبت بی سبکده ام خوش بر آمده
بر کعبتین احقر من نیست نقطه	زین نقشها که جبرخ منقش بر آمده
باریده برگ گل بسرا زنگ طعنم	در کوچه که طبع جفاکش بر آمده
باو نشکسته خاطر سلطان ز جرم من	کز خانه ام خم مئے بیخست بر آمده

میترا سم اس شراب نظیری جنون دهد

دیوانه ز شیشه پری و شس بر آمده

در غنچه بس کلاله که بر سر نهاده	منت بناج بر سر قبصر نهاده
بیمه زلف خال بود خوشنما و یک	خط بر خنار از همه خوشتر نهاده
ز جبین با هم از برو مویت محط است	گل در شکر زلف معطر نهاده
سین تو زیور تو بس است اینقد چرا	بگوش سینه ز حمت زیور نهاده
از دست طبع کانه کرده	اسباب نرم و نرم برابر نهاده

کہ ماندہ ام بخریبی و کارواں رفتہ
کہ از نجوم بالا راحت از جہاں رفتہ
کہ کشتنی کہ پینیم بر کراں رفتہ
کہ یوسفے چو تو زین شہر ایساں رفتہ
ز رفتن تو ز سرتن ہزار جاں رفتہ
رکاب دست لہو بوسیدہ در غنای رفتہ
درنگ چند نظیری خوشایک روح

کہ پس از آنکہ شود بر لے گراں رفتہ

دماغ در سر آسانائے غم کردہ
دست جو برق با فروختن علم کردہ
بنجاک ہر فہمے دانہ بنم کردہ
ہمہ حوالے آفاق اقدم کردہ
قہا بتاج فریدون تخت جم کردہ
علا جے بقہ حمائے مہدم کردہ
ز حیان مہر قاعدت بپیشہ کم کردہ
نظام سرد در جہانہ عدم کردہ
کرشمہ بر عویب زبانہ مجسم کردہ
سیرج راکہ حاجی ز منہم کردہ

رہزہ منی عتق آبخاں نظیری را

کہ نسبت بر محمد و روئے با ستم کردہ

پہر کھی بہ بریدہ صد خار بودہ
ز نہاں شود دیدہ بار بودہ
تو ہمایان جان گرفتار بودہ
گورباہہ در ہم بگفتار بودہ
کہ شور حسن بر سر اظہار بودہ

خبر ز سیرت آبد گاہ چہ میشوید
ز روزگار دل شاد ماں شہہ بینم
کس از نلاطم در با بروں نمے آید
چہ از نمیزد خود مغلس اندام موم
ز بس بوصول تو جاہا خلق پیوند
ز نیم ہجر تو بر جا کہ بودہ عقل و دلے

روندگان سو لیم رو بہ سم کردہ
گرفتہ کوہ و سماں بکجانی راں
بظرف ہر چمنے چشمہ نمودہ رواں
بدوق کنج فراغے کہ شاہ بنشینم
اسرکارہ نمدر کج نشنہ بر یکسو
زبان عقل بے لال کردہ چوں لالہ
اگر سیالے مے دادہ اندا گر خم زہر
باشلباقی اجل راہ عمر پیمودہ
نہ زیر پردہ دل دلبر ہناتی
حکا بیت لب او مردہ زندہ مبارزہ

از ما نہاں ز کثرت اغیار بودہ
از نور دیدہ در اظہار عیاں تری
فریاد جاں ہمہ زگر قری فراق
خامش کہ گشتہ اہم در اندیشہ گشتہ
ہم طرہ فتنہ رساند ہم غمرہ عشو کہ

طرح بقا مدار توقع که خاک را

بسیار مست در دل ازین مدعا گره

آب زرد در چشم آتشین نشده	سیر از و خاک جرمه چین نشده
تدائیس لعل درو آمیز است	درنگین خانه خوش نشین نشده
مزه نگر فست ز میسکه	کز لببت باوه انبیس نشده
بر چیاں لب عجب که نامروز	لعن ابلیس آفرین نشده
هر که یکبار دیده روئے ترا	از غمے در جهان غمبس نشده
چپندی پاشمال گل چسناں	سبست فرشته یاسمین نشده
سیب سیمیں بمیوه دزدیده	قابل جیب و آستین نشده
کیمت کز سسپیں رخسارت	فخاطرش جنت بر بن نشده
از حزه زبده رخسار زاری است	در ابرو باخ خار چسب نشده

بے قیوں نظریه تطبیری را

رقم سوره . بر جیس لند

سواده و بند نہانی نہادہ	دل برودہ و داغ اشانی نہادہ
گر در رہ وفا قدمے بر گزیدہ	بر خود ہزار کوہ گرانی نہادہ
دوت بخبر ماؤ کہ در گریہ محرم	شوقے کہ از خودم برہانی نہادہ
رزاں کن کن کر تلمہ و شوقی کہ بردم	قمرے کہ پیش ازاں توانی نہادہ
از درج لب مفرح یا فون توادہ	در طبع نیز شوق جوانی نہادہ
فارغ نمیشویم کہ در آب خاکسما	نخم ہزار دل نگرانی نہادہ
عظیں نمیشویم در نئے و نئے ما	دوون ہزارہ و دو معانی نہادہ
مبارک نمیشویم نفعہ لب بوی	در خوردہ کے گل چسب معانی نہادہ

باکس زمانہ عہد تطبیری اس نبرد

دل بر وفا کے در جانی ہوادہ

دلہم گدا حستہ غم و ہمتہ دان رفتہ	نرمی جگر ہم غمبست استخوان رفتہ
از ما ...	کہ محو تمہ بحبت از ہم لہاں رفتہ

گردوں کشید دخت ترا چوں میخ اگر
 ہر سو فقیر فاتحہ در کار میکند
 نازاں محسن غلش منو، میخ از امتحان
 بازی ز کتبین فلک خوردہ مدام
 چندین فرمشی ز حبیب دیا رحمت
 اینجا صداع را سر محمودی خرد
 بواز شمیم زلف نظیر می برود
 گر بر فراش عیش قرارے گرفتہ

غم بسزادادہ دل بنوا کردہ
 جز گل و برگ حاصل سلیم نیست
 نوبت شادی دیم سنگی نافرقت
 جفت بلا چوں شدیم گریہ بزرگ
 ہر کہ تو در سن کنی مفت نیکو کسے
 عشق تو منی بچنی بے وسع و بد
 مگر کہ جمال تو دید دولت جا دیدنت
 ہر قصور او ب غرق گنہ گشتہ ایم
 غائب حافظہ بجاد رہم جا بودہ
 گر بہ شب رو نغم شجاعت دل چہ را

قطع مودت نمائے بار نظیر می مباشر
 ساقہ گراز آفتاب بیخ جسد کردہ

عسوں افسرد میرجم با سارنت برودہ
 نتواند لب جیسے بعد اعجاز گرفت
 خواجہ در کعبہ زندان نظر با زلف
 عشق را فائدہ در کوٹے زیانکار است
 عشق در سینه و طاعت بجز اگر وہ بدل
 با سپاہی دل محمود بغارت برودہ
 دل کہ آن حتم مہندس بہارت برودہ
 کہ گدا نام شدہ اینجا بحقارت برودہ
 میر کہ زبں کوٹے سفر کردہ خسارت برودہ
 گنج در خانہ و دوائے ننگے تجارت برودہ

در هر نظاره کشف حجب بینی نشود
 تو نور دیده مایه ویدار بوده
 تو شورش هر فتنه بازار بوده
 غم هر که داده است تو غمخوار بوده
 دل هر چه برده است تو دلجوئی گشته
 با ما بدیرو میکره در کار بوده
 از کار حال ما چه کنی کز دم است
 پیش چه میکنی ز خطا و ثواب ما

جان مست میشو و ز حدیث بستی مگر
 بمنصحت نظیری خمار بوده

سوئی هر کس بعنایب نظر انداخته
 تا قیامت ز خودش زنجیر انداخته
 طمع نیست کز بس لو بسلامت بروم
 که هر سو که بهم پای سر انداخته
 عقل در حلقه بگنجد ز بس اندر خم زلف
 دل سو دارد بر یکدگر انداخته
 فم در دایره سنگ ماں تو کم است
 گر چه از حلقه خاش بدر انداخته
 دل ز تیرین سخنان تو از آن سرید
 که بگفتن نمک در سفکر انداخته
 دل ما بست که سرگشته رو مت باند
 شاه در همه درویش اق مت بند
 دیده سد دجله من داده مرو بسوزم
 در شاهانه امه مرواں گردست
 گفتم این راه رسیدت بی بی بدم
 منکه نقد چنبیت کش تدبیرم بود

باید از اول شب کرد نظیری شبگیر
 بار در مرحله پر خط را انداخته

از محنت زمانه کنایه گرفت
 از مهر نفس اگر نه عیایه گرفت
 هیچ است اگر جز این بتما به گرفت
 از هر چه بر ضمیر غیبایه گرفت
 از خود بر بزر اگر برو باره گرفت
 گر پائے مروا من یا به گرفت
 آگه نه که در چه نفس سو و عمرت
 عمرت هجاں دست که با یاد بوده
 بشدار یاں که باطن خود تیره کرده
 نخل بر مبه سنگ ز مردم بنجورد

عیش ضعیف تلخ مایا رب نصیب کس مباد
بمصحبتان دُرد و ما از نقل برجا مانده ایم
در افتراق حال ما صد کویب منجوس هست
گردید قسمت در ازل نایابی و گمشدگی

در مجلس ما چاشنی در مجسم ما خوردن
ما کاهلان را چشمتی از نغمه داودن
در اجتماع کاه ما یک اخیر مسعودن
یک سالک جوینده راز و جانب مقصودن

یار از صبوحی سرخوشان اصحاب مجلس میکنان

بجز نظیری را سبب جز نجت خواب آلودن

در عهد نو یک سر بگر جان نرسیده
محمود پر لیان سر زلفت ایاز است
مجنون نشد آرام پند بر آرزو خلسی
بقطره از چشم ترم بسل جمانیست
دیر لیت که از نگین پیرا بن بوسه
بس کز رسن زلفت گر بگر تو بنیم
ما نم و کتا بے و چراغی که فرغش
صد بار ز آغاز با نجا مرسا ندیم

کش چاک دل از سینه بد اما نرسیده
کار لیت محبت که بسا ما نرسیده
در دلیت جدائی که بد ما نرسیده
جائے رسد اس گریه که طوفان نرسیده
بوتے یسوتے کلبه احزان نرسیده
ما را نمے از چاه ز نخدا نرسیده
از خانه تار یک بالوا نرسیده
افسانه دردے که بپایا نرسیده

فریاد که طے گشت رچم نظیری

ایں جان الم دبدہ بجانا نرسیده

کجانی اے گل و گل را برنگ و بورد
گلے برنگ تو گلچس نجیب از چمن
نزار جنس مے آورد در میان خار
سای خلاق لو بر جان ما سفاقت نیست
لب از صداوت حرفت نمبانه املاست
چگونه مرد مک شب برست ما بید
ترا بفران و غزال رام حواسش خوان کرد
و کلنجیب دگر کن که عشق چاه ناسر

جناں جمال تو نادیده آرزو کرده
بزار مرتبه گلزار رفت درو کرده
به نشنه تو نبوده است در سبزه
بر سر این خار دست تو کرده
که بخونبشت گرم شہد ز گلگورده
را زره و خور سنجید حنجر کرده
عمدہ سحر آمیز گفتگو کرده
نویسب سانه من مرسم و روزده

۱۲۰۰ نوید دیدار بجو کرد

نظیری از تہ دل نازیدین

گریہ ام از نفس گرم حشرات بُردہ
کہ زمین دیدہ آلودہ ظہارت بُردہ
از من اندیشہ معنی و عبارت بُردہ
تقل خاموشی و مقاح بصارت بُردہ

بسکہ بگریستہ ام در جگرم گرمی نیست
رو بمحراب گریبان تو نتوانم سود
من بیان بیچ ندارم کہ سخن گفتن تو
کرده بر من درافسانہ بے سامان باز

اے خوشا عاقبتِ کارِ نظیری در عشق

در دو فامردہ و جانان بزیارت بُردہ	آن کی کہ بجان ناز ترا حور کشیدہ
خورشید بچشم از رخ تو نور کشیدہ	گیسوئی تو بریدہ کمند از دم افعی
قرگان نویش از تن ز نور کشیدہ	آن رخ کہ خوش میجد از زلف نہ ناکوش
گوئی عرق از عنبر و کافور کشیدہ	از معنی ہم دہن تنگ تو ادراک
یک نکتہ بیاں کردہ سخن دور کشیدہ	بے درد تر اشبرہ جان ساختہ صبا
خمار کہ صد شبرہ انور کشیدہ	کوئی نوکون مدہ کہ منتظر است
در بیست کہ موشی قدم از طور کشیدہ	محرور مزد لجوی آن چشمہ سبب ہم
قرگان تو برگردند سو کشیدہ	بسیار شنانده و عناکے بود احو
بینہ بصبیح این شب دیجو کشیدہ	ابوب مگر چارہ - بخوری ناما
داند کہ از من عدت نامور کشیدہ	آمودہ جز از گوشہ ویرانہ نگردد
دیوارہ کہ آرزو معمور کشیدہ	افغان کہ بمنزل نرساند مہر س
بار بے کہ دو چنانا کرم کشیدہ	

دل خستین و ز یاد نظیری دوست

بخور نفس از دل - بخور لبیدہ

صد بار بخجیدی زمانہ را گناہے بردہ	از خونے نند و بر کشت کس امن خوشنودہ
صد فتنہ انگیزی و فتنہ زبان و سودہ	ماتنق منافع میشود در غمہ غم ز تو
از سچین سودا کے تو صل جوازنگ بودہ	سنت نمہا ریخوئے عشقت جگر با سوختہ
آخر میدا کمر چہ ام مقبول نہ مردود نہ	نے قہر و جنگے بہ مانے مرد و بطعہ دجفا
صدہ جان اگر انفصال شود در لوت و نابا	اندیشہ نہیاں تو سر مائہ سوکائے ماست
حسن ترا رود رہی درد مرا ہی بود	اتکہ نکاتہ ۹۰ ہذا تر مے شوم

کہ تھقف گنبد مبیاست شکتہ
 ہر گم آسند غمدا شاستہ
 پر طوس قدیر ہاشکتہ
 کہ نبشتہ لالہ بخسار اشکتہ
 دلہ از عشق ت فریاد شکتہ
 فطور نفس بر میر واز شکتہ
 بچا دوئے بد بیضاست شکتہ
 فطیری

کسے زان نشنود وادوم برین بام
 اجل از غم نمے سازد خلاصم
 شب دنیا سپاہ از دست بردار
 چہیں ہر مسن و خورم کوہ از دست
 ز بس کز شادئی امروز ترسم
 جہاں در کایہ ہر کس دید نقصے
 کمان ابرو کے این زان عنما

ز بس از غمہ مہتر سد فطیری

سپاہے را بہک غوغا شکتہ

حشمت بر شفقت زمانہ منہ
 رخت خود جز بر آستانہ منہ
 پائے آستان تانمانہ منہ
 بادہ و جنگ بر کمانہ منہ
 نان و پیر آئینہ ستبانہ منہ
 بر در خانہ آب و دانہ منہ
 چہم بر حربہ معانہ منہ
 بر جہاں نخط جب و دانہ منہ
 غدر پیدا کن ہسانہ منہ
 از پے مرد کے نشانہ منہ
 یائے در رہ جہان بگاہنہ منہ

داں برس ناخوش آستانہ منہ
 ناگہاں مہتر سد طبل رحیل
 ناکفانی و نشاہد کے باشند
 بدرہ تادست در میاں وارد
 مے و حضور شبانہ خوشترت
 مرغ دل دار از نفس آزاد
 گونس بر غمہ غزائے بند
 دیر باز و دمیر سد روری
 ہر چہ دستت و بد نکوئی کن
 اتیر زندگی بگور فرست
 عشق ہمراہ ہر سنے نارہ

بافطیری نشیں و وعظاشنو

بیشتر بر ہرزہ و فسانہ منہ

ما بر کعب دست جاں نہادہ
 در بینہ ابرو وار نہادہ
 در ہر شکنے زبیاں نہادہ

تو بر سر گودکان نہادہ
 بس سب گماں بہ بیج جہا
 یک سود نمود زیر زلفت

دل بوئے خمی میبد بد بیدار آتش پاره
 کے مرغ ام آتش بود ہر مرغ آتش پاره
 در کوئے خود گسسته در شہر خود آوارہ
 چوں لعل سالک ہر کجا افکنند از بر پارہ
 ہم مایہ بے مایہ ہم چارہ بیچارہ
 کا ختم بطاق ابروئے چوں زگر خسارہ
 بچو کلیم افتادہ ام اند دم سحرہ
 با حور سمیں ساعدے کرد از مہ نو پارہ
 از جنس آہیں کشتے در قسم ہندی کارہ

باغ نظیری کلم بکش زین خشتک ہر دم بکش

کت موم از وند آہے کت لعل از وند خارہ

تا فلق را غافل کنی صد فتنہ بر یاد کردہ
 سودا میان عشق را سر گرم سودا کردہ
 تو کز فیرب وعدہ دلہا شکیبیا کردہ
 عرض بچمل دبدہ آہنگ خو غا کردہ
 صد عامد سنور را در شہر سوا کردہ
 آخر دریں ویرانہ دل تمہا چساں جا کردہ
 باد بگیاں بے سن جوئے کہ باا کردہ
 تخریک شوئے دادہ کائے تقاضا کردہ

ہر عشوہ بیخوابی بدہ میں نظیری نسبت

امروز نقدی در نظر گیر وعدہ نہرا کردہ

دلے از ہر صائے پائندستہ
 چو گشتی در نیہ دریا شستہ
 چو خودم سر لسبر اعصابا شگندہ
 در ختم شاخ از بالان شگندہ

نے سنبل تمہا کوئے نہ آتش رخسارہ
 منقارہ زربیں بایدت تا دانہ زین اگلگری
 در نخل تنبا کو نگر صوفی شدہ باز آمدہ
 چوں بید مجنوں ہر طرف افکنند از سر طرہ
 مردم گیا انجین محتر تنبا کوئے آہیں نخر
 خواہم دید و حد آنقدر جام تے تنبا کویم
 اندر کمتہ رود او کز سنبل دلجو بہ است
 موسی بقوم خوبشتن بوج دید بیضنا نمود
 ہر جرعدے مستی بدرد نذ ججم آنام را

در شہر و کوہنگا مہا بہر تماشا کردہ
 و سوا میان عقل را در قید شرع افکندہ
 روز قیامت ہم عجب گر کام مشتاقوں ہی
 زلفیہ یاز خواص قدم برونے گرفتار نش حشم
 در فلیت و عزلت ز تو غائب نمیکرد کسے
 نے بار و محرم را گذرنے صبر را صبر
 ترسم کہ در روز جزا کبہ نہ خلقے دامننت
 اے عشق کا غاز از تو نشا خور سر تمامے بہ

دلے دارم ازود لہا شگستہ
 تنے دارم ز طوفان حوادث
 ندھنا یاں کہ بر آتش نہتیم
 ہر اصلاحہ فلک را در شمس نیست

نوسن طبع و ہوا سردادہ میرانی کجا
دورا از مقصد شدی آخر عنایتی آید

از بیستہ عثمان ہندی آب در چہنمت نماند

آب ریزاں میشود در ریزو چہنمتی آب

رہ خطرناکست و منزل دور و در کیں

روز بیگہ شد نظیری

ترک این اسباب دہ

کردہ در ہر کس نظر بر خویش تا ناں آمدہ

صد گلستان سنبل و گل در گریباں آمدہ

چشم قربانیت بر دیدار حیراں آمدہ

من خودم در اثتک گرم خویش نہیاں آمدہ

روزگار ما نہ سرتاپا بر بیتاں آمدہ

بچو کوہ از چہنمتاں سبم بدماں آمدہ

کین دیر نیم بدش بعد کیاں آمدہ

کار خویش از زباں بر خویش تاواں آمدہ

شکر اللہ شد نظیری

یار در غربت دوچار

زین سفر نازم کہ سودا است آنچہ نقصاں آمدہ

در بند تو زنجیر گرفتار شکتہ

زین پیش شکر خندہ ملاوت افزوندہ

از بسکہ عنان پیچید از ان چہہ رنگ ہم

صد فائدہ ناز کشودہ بدلم بار

بیرون کیم از من بسرنخن غیبت

نہے جہ مہتم یارہ ولے سبہ کیم چاک

ان حسنہ زنجیر کی چہ رہ گرانم

بجانہ پیمان تو از پس دستہ براں

بہان تو جانے عجیب نیست نظیری

خوش باش کہ عہدار طرفت یار شکتہ

مانوشادیم مارا خاطر آزادادہ

فکرت و غم را جان مردم ناشادہ

در قند تو خندہ رخنہ کرده
لب وادہ بمشتری شکر چش
ما پست گزفته نرخی نازت
بگرفته دے چو خارہ در بر
شب ناشدہ بتدوکان را
شہرے پے یک نظر بامت
وز خونین دوجاں در آستینہا
بس خاک ز بیم تو نظیری

برداشته بردمان نہادہ

پرودہ بردار و صلائے مے بیخ و سب
آخرے ابر کرم پروردہ فیض تو ایم
از ادب حرمتی رقم آموز کار مانگرد
این دل افکنده رایبار بردار از زمین
ترسم از خونریزی زلفت کہ گیر دوامنت
خوابش از سر رفت با ما برکہ ہمرا نولشت
وہ کہ بطوان عشقت سرق دل آب برد
از حواریت ہر نیم فحش دل افزوں میشود
از شگفتی دل بچشم حال نظیری بیند
روئے بر محراب داری لیشت بر اصحاب دہ

نرک بالین حریر و لبتر سنجاب دہ
سر صورت خانہ نام و سب بیلاب دہ
مطرب از دستے برآرد جبہ و جلباب دہ
جبہ سالوس و تسبیح ریا بر تاب دہ
مستحقاں رازگانے زان اول ناپ دہ
خار و خار را خواص قائم و سنجاب دہ
ناشوی ہم انس آگاہی طماق خواب دہ
نقش بر پندار پتیل آید بے از دل نشوئے
ساقی از نوشی بکوید ز بد و نفوٹی کن نپند
بادنشہ زنداست غارف جانہ نسبی چو
در دمنداں را ملامتے نال نظر دوزخ کن
خاک آہ بے کسہ کہ گزر

دم گرمے کہ چہرا غم بفروروز ز خست
 بیرو بالے کہ گریزم بشگاف تفسے
 آنچہ از لطف کتہ شہد سبال گئے
 پائے بر جانرازیں می طلبد عشق کے
 کہ یگیرم بغفاں دامن سد یاد سے
 ہمہ درو جہد و سما عیم بیائے جبر سے

خلوتے خواہم و سودائے سر زلف کے
 از کلم خار بدل میخند افسوس کہ نیست
 شعلہ از فہر سبال و پر پروانہ نگرود
 غم و اندیشہ مزود در آورد از پائے
 بس تنگ حوصلہ دوست دے میجوایم
 محملے نگزد از یاد یہ ماورے

لاف سر با تھی مایا تو نظیری غلط است

چوں تو بر چہرہ ندر ایم غبار فرستے

عشق اگر خواہد برو بہ بر سفا لے جنتے
 خندہ کافینت با غم راز صبح رحمتے
 جنس اگر خواہست خوابد کہ وہ سدا چمتے
 عشق اگر مر اسٹ با دست نئے فیرتے
 اگر قدم بر تر نہ ساز پائے خود جمتے
 نے نشان درو دار و نے خراش رفتے

نیست بامت طہ گبین طراز م حاجتے
 غنچہ ام گل در گلہ دارد بہار مزازہ دست
 مشترسی گورد کن و دلال گورد پانگن
 کار مارا پنچین نا پختہ کے خواہد گذشت
 بر سر بوسے نرتی خود مایہا کم
 نغمہ سنجیدہ میگویند ایں رانا لے نیست

پہ کم از تحفہ مصرع نظیری آئیں

گر بیارو بر لقا ہم باد دست رفتے

گر نہ آئینہ چو آئینہ او سادہ کنی
 کہ قناعت بہاں حسن خدا دادہ کنی
 خوردہ حاصل ازاں غنچہ نکسادی کنی
 کونں نا ہمہ ہی مرزم آزادہ کنی
 رہن یک کاسہ عرق و سجادہ کنی
 تکبہ بروایہ ازین پیش فرستادہ کنی
 گنہ نیست اگر رحم برافست لادہ کنی
 گر جسے نزد خود م تا سحر اسادہ کنی
 با حریفان سمن بولقہ ح بادہ کنی

درک ہر راز کجا نازاں محبی زادہ کنی
 زیب مشاطہ صفائی نداداں بہتر
 چوں صبا متکلف طرف چمن شو شاید
 چوں ارادت بکف کس نہ پیر است عنای
 زانے از صومعہ بردارے دردی بہر ماں
 نفع و ضرر ہمہ در پردہ غیب است چہر
 ایے سوالے کہ جنبیت بقضا بیتازی
 پچو تمہم ہمہ نن مایہ و بہار شود
 سبزہ چوئے دہم دست نظیری قنوت

دوستان کشتہ خود را مبارک باد دہ
 در تنم آتش زن و خاکسترو بر باد دہ
 ترک غمخواری این مجنون مادر زاد دہ
 کز دہ ویراں خسراج کشور آباد دہ
 عجز ما بختونے گوئیم مارا داد دہ

یارے آید نظیری زندگی از بہر صیت
 دیدہ مکشا ب مردم جانفانی یاد دہ

روایت البیاء

از بوٹے بوٹے بر دواز رنگ برنگے
 دار داری گوئے دگر بہر س رنگے
 بے معجزو بے کفش نہ شرمے دننگے
 دستار چنگے و سطرہ چنگے
 صدورع زفران و ازاں غمزہ خدنگے
 ابروئے کت دی ز پس کوچہ تنگے
 آلودہ نکر دیم لب از شمد و شرنگے

بک رنگ صفت باہمہ کس نیست نظیری

نے جلدہ رو باہی و نے خوئے پینگے

کہ یکد و روز خند آتش نہ بہر پاوارہ
 نہ آن دلے تو ولا رنگ آشنا دارہ
 اگر تو از پیے اس ویدع تو تمبا دارہ
 بستن تو کہ حسے چو کچھ سیادارہ
 برائے یک نظر دم در بدر چو دارہ
 بشایخ کل ہمہ مرغان خوش نوادارہ
 کہ دام در گذر خانہ ہما داری

ہر کرا جاناں کفد ماتم نمیدار د کے
 دور ازاں دور عودہ م کے مکند خاکم قبول
 شور و غوغا پیش شد از مند زنجیرے پد
 بر نئے تاب دل اما عشق میفر ما پدم
 عاجز انیم از دیار خود بنا موسیٰ پدم

در بیچ متف م نگذارد بدرنگے
 بالا ترازیں طور تجلی قدمے چند
 شوقی تو زماں را بسر کوئے بر آورد
 یوسف صفناں داد برندان تو آرد
 صد جنگ زایماں و ازاں عشوہ فریبے
 لب خیرگی میکند از پیش رہ آید
 زماں لطف و غنابے نکشیدیم کہ ہرگز

دگر خدا برداے دل سر کج داری
 دریں دیار جہنم غریب مے آئی
 چو غم کہ در طلبت دیدہ ام غبار گرفت
 چو مس در آتش صد امتحاں گدا خدام
 نشاط ہر گذر و خوشش دلی ہر تنے
 صغیر نالہ جانسوز از آشتیان منت
 بصدیقا نظیری کبین فرصت کن

کلبید روزیم در دست خمار است پنداری
 کہ رگمائی تم بیوند ز نار است پنداری
 ز سنگ کو دکاں و اماں کہ سار است پنداری
 چناں مہنبار میخواید کہ بیدار است پنداری
 کہ اورا از جہاں با من ہمیں کار است پنداری

ہوشم تا قدح بر من دے از عجب نکشاید
 ناخم بر سر ز لہت صدم سر ز تہ محکم نشد
 سوئے طعن مردم را بدت گشتم کہ دامم
 لک را دید با بر ہم نے آید شب از کیغم
 لم خو خوار نوعی در قفائے جاغم افتادہ

نظیری بوالعجب شیریں نازک کانتہ ماری
 ترا شکر بحر من گل سخوار است پنداری

با گردید ضعف پیری مطخیان منتناقی
 کہ در پیری کشد کارم بسا لوسی ز رانی
 کہ در باقی کم من بعد حرف نشا بدوسانی
 وراموشم نمیکرد و لشارت ہلے مشتاقی
 جبات حضرت یا ہم گرد ہی زہرم نبر باقی
 بنفشہ در سببہ کاری و گل رسادہ اورا قی

ند آخروز بر نانی و میل دل سہاں باقی
 بیباکی در ندی متفعل بودم جہدہ استم
 قیہاں نشا بد و عادل نویند ہم صلح است
 بالطوف خداوندی امبہ و لقمے فارم
 از ش کن کزان بیعائے شیریں نلخ نافع تر
 مال بوسناں بیدم نجات و کار من ماند

نظیری واہ صورت و سخن چیدیں مکن خاطر
 کہ ماند قصہ را بر جائے نازک دات نانی

گاہ سوزم بر جوائے نار صفت بر بر گلے
 دیدن گل منع اگر بانند نوائے سبلے
 ہر کہ سوداے نداد و صیبت کاں بکے بلے
 ورنہ از تہ بپرتواں بست در بار اپنے
 جبار قل خواہم تمام شرب بعشق قفلے
 تا برو ووشم محط نشد بمشائیں کالے
 بچو شخ سبلے پیچیدہ بر ناخ گلے
 دیدہ شد بنجانہ کشمیر و حیاہ یالے

بعشق کا کلت بر سببہ سازم سببے
 و تہست ایام گشن با یگان نواں نشست
 ل کہ آتو بے نداد و صیبت کاں خ بہوا
 ز شرط غم کشتی مے بر کنار آرد مگر
 بض صبحم گرفتار گرد و صوحی کے شود
 افہ چیں کہ تنیم گشت ناناں گل بغل
 بندہ اں تاب کہ بسو و حہم باز و شوم
 حید و زمزم ز نخود اں بخش پنداشتہم

فیض از ساقی نظیری جو دے از سامری
 خاکپائے جیہ میت ہست گرد و دل لے

لعبت چینی گزینی جامِ مخموری زنی
 بادہ بافیروزہ خطاں نشا پوری زنی
 بوسہا بر ساعید چون شمع کا فوری زنی
 پیش ازیں چون نے مہیا بدم از دوری زنی
 قرعہ بز نام شراب تلخ انگوری زنی
 زشت باشد گر تو خواہی لاف مستوی زنی
 تو میخوای کہ گل بر سر ز مغوری زنی
 بر سر کرسی بر آئی بانگ منصوری زنی

بادہ آخر شد صبوحی را نظیر می سازد
 ورنہ فروا حرف نتوانی زخموری زنی

گر محو ذوق گردی خود ستیاں بیانی
 صد سببیں و کوشش ہر سو رواں بیانی
 باریک تر زہ درش ہوئے میاں بیانی
 کز اشک گرم سونے در مغز جاں بیانی
 نہ باغبان بہ بستی نہ بوستان بیانی
 از پیش رخ زہرم در استخوان بیانی
 دیگر ورق سخوانی گرد استناں بیانی
 خود را نہاں نمائی او را عیاں بیانی
 شاید بے پرستی از خود ماں بیانی
 تا تو نیاز عشقی از خود نشاں بیانی

گر غار فی نظیر می پیشانی سُبُوہیں
 کا سرار لوح و کرسی بے ترجمان بیانی

دل از بیچ میر نجد دل بیار است پند
 بخود رانی سز لغین دلدار است پند
 جسے دارم کہ ہر سال او بار است پند

وقت آن آمد کہ خرگہ با گل سُوری زنی
 چہرہ از لعل قبا یان بد خسانی کنی
 دستہا در گردن چون رطل مینائی کنی
 ساز و برگ بوس آغوش و کنارت ادا اند
 عمر تیریں موج بر آست باید چون جناب
 بلبل و گل پردہ از ساز و نوا بروا شدند
 بے کلاہ و کفش میرقصند منان در چمن
 بلبلانرگس دو بینی میکند وقتت وقت

کے سیر غنچہ او از ہر بیان بیانی
 گر چشمہ جہانس نوش از سبان فتند
 نتواندش کشیدن رخس سپہا گر چہ
 چنداں ملاحظت او بر دیدہ ام مکہ بخت
 گر زگرگس خوش آبت چشم از جہاں چونند
 تا نوش خندہ او دامن از صحبت تم چید
 چندین کتاب و مصحف فہرست باب عشقت
 یا از از لغتین تو در پردہ نمے نماید
 عمرے فدای پرستی کردی ز خود زستی
 تمہیل عشق و عاشق بجز و غزلی بجاست

بموتے بیتہ صبر و نغمہ ساز است بنداری
 بحر یک نیسے فی ظم آن نغمہ میسرود
 زندہ ممد سودے نہ کارم لاسنہ بود

اے کاش نیا میجھی میں رنگ محبت
آساں ز عتاب تو تو انست رہیدن
آں تاب و تو ان رفت کہ بر باد رخ تو
میرست ازیں حلقہ ز نار **نظیری**
گر معنی تسلیم بز نار بنودے

غیر از تو گنج لب لڑے کہ تو باشی
شامان جہاں روئے نمائے تو ندرند
خوشبید سخا ہم کہ در آبد نجیالت
گردیں رودم در سرو کار تو نگر دم
در عشق حسد نیست مگر در وقت مہم
آرام رہ باید بکیم گاہ ز صب باد
جو تو ہمہ محو نہ بجاییکہ تو باشی
نرخ تو کہ داند یہ ہا بیگہ تو باشی
تا ذرہ پیر بہ ہواے کہ تو باشی
الاکہ پر ستار خدانے کہ تو باشی
آنچی کہ نہ من باشم و جاییکہ تو باشی
و جشی روئے رام شامیکہ تو باشی
شاید کہ بر آرد گل صد برگ **نظیری**
دستاں زن ہر شاخ گیب ایکہ تو باشی

چہ مارا بھدا او فسون منہ کتی
نگاہ بیدہ بردامن مژگان دوزی
ابن شکر پرہ فر و شام بہ عیار اند
گر لینی منفسی با او ب آموزاں کن
طبع ناداں میکس رنگیری ز نہار
پہد من بشنو و بر چہرہ نشان گریہ نلخ
تجمل از کردہ خود تا نشوی مے بید
بترا از صحبت ار باب خرد بگزینی
گنج بے رنج **نظیری** جب بوزید!
بس در وفا تامل و تاجیر میکمی
ریش طبعی تو و بیدار خوئے نست
خود ظلم کردہ از دل ماغبن میکستی

تا کے این رشتہ شود یارہ و پیوند کنی
خندہ ساختہ بر گوشہ لب بند کنی
پر تو جفت است کہ دل در گردن کند کنی
بر خوری چوں طلب از نخل برو مند کنی
وزن خود راست پیمیزاں خود مند کنی
کیس نہ زہر لیت کہ کسبیں بشکر خند کنی
حلم را بر غضب و خشم خود باوند کنی
ترک ہم بر مئے بر نور و شمر چند کنی
نسیبی و دل از سوسہ خوسند کنی
تا میکنی بو عدہ و خسا پیر میکنی
با خلق صلاح از سرتند ویر میکنی
دل مفت بردہ دعویے تو فیر میکنی

کار ہاے بے سرو و سماں بسا ماں آمدے
 قسمت ہر مورمقدار سلیمان آمدے
 ہر مسلمان گبر و ہر گبرے مسلمان آمدے
 بال ہر پروانہ شمع نسبتاں آمدے
 کورماندے در پیرش گردوست عریاں آمدے
 موئے احمد از بزمین زان بُوٹ ایماں آمدے
 جان مجوس مرا یوسف بزندان آمدے
 گز بگنخ در قفس بوندے بانغاں آمدے

رخصتار بودے کز بس بے پردہ نرگویم سخن

جوں نظیری ہر دو عالم مست عرفاں آمدے

نہ کز داغ و دغ دوساں جانسوز تر باشی
 چہ دانستم کہ از تبر قضا دلدو ز تر باشی
 تو در علم نظر ہر دم نکات امور تر باشی
 کہ چندانی کہ من بدروز تو ہر روز تر باشی
 چہ ہر چند زاری بستنوی کہیں نوز تر باشی
 ز جنبشہ از سخن دلہ می فیروز تر باشی

نظیری تا بہار وصل گاہاں شود باہد

زبناں در دے سیراں نشاط ادوز تر باشی

در فلفلہ و تبسکہ ہا بار نبودے
 تا گردش اولودے ہنبار نبودے
 در کعبہ حجاب درود لوار نبودے
 آرخن توار عشق گراہبار نبودے
 حُسن تو باین قیمت و مقدار نبودے
 یکدل شدہ محروم زد بیمار نبودے
 ورنہ ہمہ گار بودے ویک خار نبودے

گر بروں از برقع آن زلف پریشاں آمدے
 از جمال خود اگر دادی بعالم ذرہ
 گر حجاب کعبہ ویراز میاں برداشتے
 بودی از بر قدر سوز آتش پریشاں لاجزا
 گر بنودے پیر کینعاں بُوٹے پیرا ہن سناس
 بر مشام آشنا آید تمیم آشنا
 ہر عم او کا مدے در سینہ منکم فرد
 وہ کہ در گشتن خمیش دارند مرغے رالہ و

تر انغم ز صبح و صں ہر افروز تر باشی
 بسجیت چوں گداں میخواستہم در کیشم روزے
 من از شغل نوسر گرداں شدہ راجد دانش
 مثال ماوریں بتاں زستان و بہا آمد
 نہ گردونی کہ باغم قرابت کشتکے داری
 نواضع جو کہ میسازد غرور و سرکشی عوارت

نظیری تا بہار وصل گاہاں شود باہد

زبناں در دے سیراں نشاط ادوز تر باشی

گر حُسن و جمال نو طیبہ ر نبودے
 گر ز گیس مست تو نکر دے جدل آغاز
 بے پردہ توانستے اگر روستے نمودن
 نازت نہماوی بدل این بارامانت
 میزان خود و سرت غور مست و کرن
 گر غیرت تو پردہ چہن بار مشتقی
 گر نہ کمانست

ہمہ کس لاف در غلوت نظیری میتواند زد
ترا این خود فروشی بر سر بازار بایستے

خردم را نمائندہ گنجائی	بر دماغم و دیدہ شیدائی
شعلہ ام خشک مغز و سودائی	از جگر و دود میسر و دلبسرم
بہر بر آورده ام بر سوانی	شور عشقم دریدہ پرودہ عقل
میشوم بچو سبیل طحرائی	نتوان شہر را بطوفان داد
خانہاں میبند ہم بہنغانی	عشوہ کردہ اند در کارم
کشتے بر ترا زلف اصفائی	گاہ دستم کشد گمے ماں
سازگارے و لب بندہ برائی	عشق ہمراہ خویشش مآرد
صد توایم بکجک آرائی	صد سما تم بدست افتادن
چند نازک دلے در عنائی	بچو گل میبگذارم از رفت
سدہ بوسی و جہد فرسائی	منصب آفتاب امیگیرم

کشتے ہم زلف نظیری میتواند زد
نیمت نور سے بہ دور و اتائی

با خنجر مشجد کنند جلوه گری
اناط مجلس نامیبند و فتنہ قمری
گلے کہ در رجم غنہ کرد بیدہ دری
بنسنتہ بیچ خرد مست دل برگذری
خدا سرانے مقصدت و کاروان نظری
ز کویہاے خرابی اگر بیتر جگری
رحیزہ و کل جہاں مہ چہ را نہ بگری
ضرورت ارحمت تھی سنہ بیکم بخبری
شب نموں رہا کہ موذن تھی
نہایت غمتا دہ احمد بیدی
اور سرور و کرم باری

چو لبتان خمیل اند آدمی پیری
درست اگر نگر می سیمیا و نرنگ سنت
ثبات حمد پدید است چند خواہ داشت
ز عمر خوشتر و شیرین تری و نے چنم
دریں سراچہ مزاج زمانہ گیر و عقل
در بلخ ازوسے و نور دزد ہر یادہ فت
بغیر ہستی حق روئے در رفت دارد
ظفر نبود بکوشیدن خسرو ممکن
جو کورد کے ز دولت ان نفور سے ترہ
جہانیاں بغیر و غم اگر نہ محتہ نہ
باعثا و کواکب مکن نظیری بگر

در ملک خود تصور تدبیر میکنی
 لبیک میفروستی و تکبیر میکنی
 خوابے بخوابت آمدہ تعبیر میکنی
 نقتے کہ نسبت باب تو تصویر میکنی
 شبہ بزمیدوانی دست بگیر میکنی

جزیک الحد مقام **تظہیر** میکنی
 بی حاجت این خرابہ چه تعبیر میکنی

در لیا گل کہ شاخ گلشن دارست پنداری
 کہ گل شد زود آخرا شعله خارست پنداری
 کہ اطفال چمن را گل بازار است پنداری
 کبید باغبان در دست خار است پنداری
 کہ تل غنچه بر گھبن سر بار است پنداری
 بچشم برکہ غیر از یار غبار است پنداری
 سر دارم کہ یوسف را خریدارست پنداری
 ہمیشہ مطرم را زخمہ بزمار است پنداری

تظہیر می بود لب کہ حسن فسانہ گوئی کرد

سخن بروانت رقع نعل بسیار است پنداری

میان لب با لبم جنے در گلزار بلیتے
 رو آمد تدم سوئے من دیوار بلیتے
 بجئے دیدہ من نجات من بیدار بلیتے
 کن اللہ زود امن کہ ساہ بلیتے
 دراجون غنچه گل مشت بر دینار بلیتے
 شراب در سرودنار در خمہ بلیتے
 پے آسودنم یک یار بے آزار بلیتے
 نوائے عشق را منتقار موسیقار بلیتے

مارا حدیث چون و چرا از حساب نیست
 گر بر جمال بت کدہ مانظر کنی
 بر عشرت گذشتہ تا سفت چه میجوی
 گر قاصد از تصور او فی محب مداں
 از زلف او نمیزی ارصد مہر سال

چمن قربانگہ دنیائے خو نخواست پنداری
 سحر میگفت با پروانہ بیل حال و مینا لبہ
 ابرعت آچنان سوادے کشتاں میشود آخر
 گل و زکس ز بسناں سحر محمود می خیزند
 چنانم میگذراکتوں تماشائے چین کردن
 نظر مے بندم از گلزار نقش یار می بینم
 ندارد وزن کلائے دو عالم نزد سودایم
 کدایے لغمہ کز گہائے جانم مے خیزد

در لیا در چیں فصلے حریفم بار بایستے
 نشد ز ایوان وقصہ افراختن لجم جہنم بنائے
 بسعی دیدہ شب نہ دارم کہ کشت بد
 چیں وقتے کہ بر ساقی و ساغر نہ فرم
 ز بہر آنکہ در پائے ہی نارون ریزم
 سرمہ سنار از محمودی مے بر شے نابہ
 بہر کس مے نشینم شترے در آئینہ وارد
 اعلیٰ ار والا آراشتہ مہماہ

آخر بہ بری زاول اگر پاک بازی
در عمد و ملت میل بشوئی مہوادانت
چوں گل بنسبے دل شوریدہ شود چاک
بر چرخ نسودی چو تگر گزشتہ بعین
مردیم کہ در چشم تو گیریم بہائے

حال نوشتہ زنبہ معراج نظیری

گر بطن سمک را با سما کی نگرنتی

گنبد عشوہ کشادی و فتنہ سردادی
سوان و روح بخود انس دادہ را جویم
بدوسی نو دل و صبر مانمے از زند
بغم و خاطر زیرک ظفر مبتہ نیست
پساں بسرزود دو دو مضطرب نشوم
زنجی تو کلم شکوع تا نداند کس
مرا کہ در دو بیسوح دمنے شبانہ ساخت
گر چہ قیمت پروا نگنی و مسلم نیست
بزرہ ذرہ ام از مہرست ز نارسے
نوز دعوت علوای بر بوسہ رامست

باین جمال نظیری کسے حدیث نلفوت

قمر ز عقرب و یوسف ز چاہ بردادی

عمودان معصمت کردار تنگ نثرانی
دائے کشر مغاں را شہ طرہ زمین امن نانے
ہک عن نم کے مشہد و منفیت
ارگی دستنی زان روئے پتیبہ کردم
نہاں پتیبہ بر سر غم میجوشن ارجوا سم
ز بکہ تو در دو غم گلستان افگند بہ بیرون

عشقم نگاہ دار دازستی و خرابی
موئے سفید سازم از اسے مے خضابنی
دستم بر عتشد آور ز جام از نران کابی
تارود بہ بہارم در حرفت بے حجابی
در انزوائے فکرم غور بسکتہ زہابی
ہرزہ ز خاکم خیمہ سرد با سندان

جراحت از دل بجزاں خلیدہ برجیدی
 کہ درد از دل آزارم از جگر چیدی
 بغیر ازیں کہ گل شہرت از سفر چیدی
 کدام میوه ازال نخل بارور چیدی
 اگر چه بال گس داہم از شکر چیدی
 چو شاخ گل بر گم داغ میشتہ چیدی
 کہ از مقام خوشتر کندی و مگر چیدی
 ز بسکہ مشعلہ بر روئے یکدگر چیدی
 برخ بنفشہ شام و گل سحر چیدی
 اگر چه بریرہ دولت ز بال و پر چیدی

تو تباہی رہم خون ز چشم تر چیدی
 حدیث خوش نمکت ایمنان صحبت نیست
 من از فراق تو مردم ترا چہ حاصل شد
 ہمیشہ جلوہ نرا زرقیب بے روشے
 ز لغوہ گوئی ہم صحنہاں دلن نگرنت
 صبا ز گلشنم آژادہ حال میبگذرد
 بدست غارت تو آن درخت عریانم
 ہیچ سو رخ آسودگی نے بینم
 بجا دو گو نہ نیلوفری فتادہ چو تو
 بشد کہ طعمہ زانغے وہی ہم سایم را

زگرہ سحری یا فتی نظیری فیض

محل مراد با قبیل چشم تر چیدی

دو کون رایتکے داو در نیاخت یکے
 ندید عشق کہ مردانہ سرفراخت یکے
 ظفر دو اسپہ مدد شد دوسے نتاخت یکے
 ز صد ہزار کس اکسیر ز نساخت یکے
 طریق جہل ہزار دورہ شناخت یکے
 جہانیاں ہمہ بردند در نیاخت یکے
 نخورد داروئے سبک اگر گداخت یکے
 ہزار پردہ شد آہنگ کے نواخت یکے

در بلخ از صف رنداں بخت یکے
 ہزار تیغ دریں شہید جزا برخواست
 کسے مبعر کہ عشق کا مسیاب نشد
 بے محبتن اجڑاے کیمیا کشند
 دلیل و حجت حق دیگر است و حق دیگر
 دو کون سا کچہ دادند و ہیچکس نشاخت
 درست و خوردہ این کارخانہ معشو
 نوائے عشق لب ساز و صریرا لجاں نیست

مقررے چو نظیری پاکباز سخاست

کہ بیش و کم بہم آوردہ و اوراخت یکے

ترک صنم و دیرمغاکی نگرفتی
 در شکوہ عنان دل شاکی نگرفتی
 حظ نظر ساز و سوسنکی نگرفتی

یک رہ کم این حجوہ خاکی نگرفتی
 دیو ملک از عریبہ ناکی تو جہند
 در کو حوہ و حدت کہ شہود بد است

چوں شناخ خزائ قنادہ بیوم
شد شوق تو ام عصائے پیری
ہستی ز وجود تو ہدم راست
عزاست ہیچ سلم پذیر پیری

یکبار نظیری خودم خواں
تا شہرہ شوم بے نظیری

دم گرم و ریح زرد از کہ داری
سرت گرم بدل درواز کہ داری
ز فکر کیست بر خاطر ملا لبت
ریح امینہ ندگر و از کہ داری
کدامی جلوه ترسانبندہ چشمت
غم جاں بیم نادر و از کہ داری
چہ پرسی ماجوائے بزم محفل
امید یاد آورد و از کہ داری
چہ فکر از بزم رزمت کردہ فارغ
دل جمع و تن فرد و از کہ داری
بہ تہمت عشق تو اں لبت بز خویش
خدا را اگر یہ سرد و از کہ داری
حریفوں کم ز منت و پاکبازند
دغا و در بردن نرد و از کہ داری
مبساز می ستاری خبردہ
کہ تکبیر جو نرد و از کہ داری

نداری بخت بر گردوں نظیری

فغان آسمان گرد از کہ داری

کئی فی گنج پنهانی کجائی
بعموری بویرانی کجائی
نہ در ظاہر نہ در باطن متقیہ
انیس جان زندانی کجائی
فوننا پیدا و ہر چیز است پیدا
فروغ چشم نورانی کجائی
نمیگہی در الفاظ و عبارات
تو اے معنی و جدائی کجائی
ہمہ جانی و در جانی کجائی
ز تو ہر خانہ پر وجد و سماع است
تو اے ہمیشہ و بے ثانی کجائی
غلبمنتہائے عالم را بدل مست
کہ بچوں چشم قربانی کجائی
دلاجیراں تری ہر دم ندغم
تمنائے بسا بانی کجائی
خداوند حرم در خانہ ماست
خطا کردم پشیمانی کجائی
دل شد تنگ ترا از جمع اسباب
غلط کردم پریشانی کجائی
چو کنگال مبتلائے فخط کشتم
کجائی اے سردانی کجائی

مورم و لیک دارم قصد شکار عتقا
 سامان عمر خواهد پیش کسے نیاید
 کنجشک بستہ بالم اما کم عقیابی
 بختی باین نغافل کارے باین ثنابی
 قادر نشد نظیری بر شاخ وصل دستم
 کو باغ بخت چمنم گلہائے انتخابی

نہ گلم کفایت رنگے نہ گلم پسند بوئے
 بتصور جمالش ز ہزار فکرم رستم
 شدہ با بیداں مصاحب چہ فسوں کتم نہ نام
 غم دل چگونہ پونتم کہ لباس صبر و طاقت
 نفحات زلف جانان چہ بلا مسلسل آمد
 سگ خانزاد عشقم بجفا نمیب گریزم
 نکند قبولم آتش پس مرگ اگر بسوزند
 شدہ عرصہ از زبونان محبت پر لے نہ نیم
 حسانت دیں بر نشان ہمہ آیات دانند
 سخن اربدوست باشد بہر مژدن دنیا
 چہ عجب ز دیدہ من کہ بخون دل نگارست

ز غلوئے اضطرار ہم ز حجاب زہر نیاید
 ز صد آرزو نظیری رسم ارباز زوئے

از کم سخن و سر زری
 گشتیم ز بندگی خود اوند
 مرغان چہ نشاط ما بہ بیند
 ناہمید اگر زمانہ شیند
 مارا کہ غذائے جاں شہیمت
 مشکبیں نفس از خیال یاریم
 بردیم با خوت ز دنیا
 مددہ و خواندہ شد فراموش
 دادیم بختار ما حیریری
 سلطان شد ایاز از امیری
 بر گل نکنند خوردہ گیری
 بہرام نمیب کند دلیری
 چہ بونہ کند صبا بشیری
 گرد رخ گل کند عبیری
 دل اگر سنگی چشم بیبری
 الا تو ندیدہ در غمبیری

نخودینی بجز بستگر نباشی
 بظلمت افگند طوفان جهالت
 ز خیل طائران قدس گردی
 نه لسان زاده فضل طلب کن
 چنان سیراب ساز امروز جان را
 اگر خوابی گذار ندت دریں بزم
 چه کس صید فر به خواهد از عشق
 اگر پائے ریاحین سرنداری
 چو ساغر پیشه گر بخشش نگبری
 مگر دی زین خط پیر که ریند

ز خود بگریز تا کافر نباشی
 چو کشتی گر گراں لنگر نباشی
 اگر در قید بال و پر نباشی
 که از همچون خود کمتر نباشی
 که فردا نشسته کوثر نباشی
 د مے بے دود چون مجر نباشی
 کند ردت اگر لاغر نباشی
 چو نرگس صاحب افسر نباشی
 میان همگان سرور نباشی
 اگر چون نقطه ز اول سر نباشی

نظیری دل بسیم غنچه بند
 که در قبه مرده اخترا نباشی

سحر که بنیلم از جیب پیر من بکنی
 شود کنار و بر م بتو باغ خوبانی
 بزم همزده یارب تو انتقام مرا
 شکست زنده صدم عیشم از حیل صباح
 سخن سمر نیاید خندان پیری راه
 بسایه گل تو آن گمبیا ه بیکارم
 خطاب غمزه خمار تو من زانست
 دستم من و نه تو ایتر ذائق شاد
 زبان لعل تو دست زار و خوار
 سیر کرده تو از خوشی زار و دادر

گمان بر م که رگ جانم از بدن بکنی
 که غارتش کنی و نسب و سمن بکنی
 ز صبح نظام قطار تیغ زن بکنی
 تو داد من صمد از بس صنم شکن بکنی
 بنویس با را اگر با ده کلمن بکنی
 که مرا اگر بکشم مجسم از چمن بکنی
 که مت حرف خود مرزای سخن بکنی
 که صند زنجیر منسب بر من بکنی
 که در جیب با ده از سرر خوب بکنی
 چو طفل بی طرس از خویش از وطن بکنی

نظیری دل بسیم غنچه بند
 که در قبه مرده اخترا نباشی

در من میدان پیر نرنگ حشرنت مانی
 که تک سگامه آراست صد کشور نمانی

بند در کفر سے نہ در آئین اسلام نظیری بیچ میدانی کجائی

پیالہ چشم کشاند صراحی واکند گوشے
کہ از تخریر گلهانگ غزل گویا کند گوشے
سر معنی طلب با صد زیاں سودا کند گوشے
دریں پرده نکس بر لغمه عنقا کند گوشے
تیمکین نکتہ پر سد با تنغا کند گوشے
کہ از ہر عضو همچون شاخ گل پیدا کند گوشے
سخن را مستمع خواہم کہ چون بریا کند گوشے
ز سر معجز بر اندازد زر غلت واکند گوشے
بر لیشاں گرد دیش فطر کہ برم بر کند گوشے
نیائے غرضه خواہم رد اگر پر کند گوشے

ازیں مجلس نمیزود دے کا جیا کند گوشے
گراں شد حسن شمع از بذلہ سبحاں مطربے خواہم
اگرے در خروش آید دم مطرب بخواست آید
طنین پال موہر لہجہ داؤد یاد آورد
مرا صد شرح غم بروئے ہم افاد و آں خود را
کسے وق از مقامات مزاراں و تواند کرد
ضمیمہ پر کہ در دم قسربن ابر نیسانی
زیبغاٹے بیاید تا حد بیش عشق بسودارا
در بیت المحزن یعقوب بند و گزشتہ آید
دریں مجلس کہ کس نام و سلام کس نمیگیرد

نظیری کیست میکنے یا بل فقر ہم صحبت

نہ پیش جم برد غرضے نہ بردار کند گوشے

بعقد سسد صد دود ماں بیارائی
بخال کشور بند و ستاں بیارائی
کہ نظرم و نشر حسن بیارائی
بحسن ابو سفی ار کا رواں بیارائی
بنقش جبہ ام را آستناں بیارائی
کہ مہر گاہ چہ نیم از حسنواں بیارائی
اگر اشخ کتشر آستیاں بیارائی
کنوں تو ناز و ستم را دکاں بیارائی
بلعہ تو بر ماں استخوان بیارائی
مزار ماں بگل دار خواں بیارائی
کہ گوش فلقہ کرو بیارائی

جہاں بطرہ عمر فشاں بیارائی
برغ ولایت خاور ستاں کنی تسخیر
ہمہ مہسج دماں گوشس بر کلام تواند
ہزار جان زیبجا دود با استقبال
بزیب صدر نشیناں قتل خواهد کرد
چہ لوکل تو ام اردی بہشت عمر شکفت
ہوئے جاں تنہ بلبلے کہ مست شود
مرا دلایت سہ پوش در مصیبت عمر
چو ماہی از عطشتم گھنڈا چہ سود رہ
مہرگ ہم نرہ و غار خار غم زدلم
سخن رسید نظیری با ماں قنست

از دیدہ تریباں بناگوش
 ارزد بنشان صد عیلم
 انگشت نمائے شہرم از مے
 مطعون وارد میان خلتقم
 دل ہر گدہ کز نغافلش داشت
 رازے کہ بصد وہاں تلخچہ
 غلطاں بدین دُر خوش آ بے
 نعلے کندن ز لعل نلبے
 ہر دم بنوازش خطا بے
 ہر روز بشہرت عمتا بے
 سرشد بہ ندادن جو ا بے
 گردید ہیاں باضطر ا بے
 بادوست گراختاد خواہی
 از خویش نظیر می افتنا بے

نوشی بصد جاں را بیگان قوت و ان کیستی
 آدم بشوق در جہاں بیوان بشوق در جہاں
 از نسل خوبانے قمر و ز قسم حورانے بشر
 اسما ز ہدایت آتے برما ز بیرواں رحمتے
 با خود غرور و سمر کشی با ما جفا و ناخوشی
 بسیار ناز و کم نگہ کونہ قبا و کج حکمہ
 بر قلب پافشردہ رخش خود پے کردہ
 قمر از صفا بر جوش تر فاش از خفا دلوش تر
 کوی بصد حسرت نہاں آرام جان کیستی
 تو مرغ عنقا آشیای در بوستان کیستی
 روشن کند قوت نظر از دو دمان کیستی
 با کس نداری نسبتے نازل بشان کیستی
 از ما نہ از ما نہ آخر از ان کیستی
 خوش میروی رقصاں برہ سرو بدن کیستی
 گوٹے از مہ و خور زہ چابک عنان کیستی
 تلخ از شکر خوش نوش تر شہریں زبان کیستی

میریزد از گلکُ بناں نوشت نظیر می خریاں

دست دہاں آلودہ گستاخ خوان کیستی

تپسیح و مُصلا کردہ ام بمجانہ آرائی
 زبان و گوش مجولڈ نست مہاں خلوت را
 بدست فکر از ہم میکشا ٹم تاب گیسوے
 مگر یار مسافر گشتہ من باز مے آید
 بطامات و غول ذوق آخانی دل میگرد
 جمال عیش دُنیا نیز ترا ز جلوہ بر دست
 مشو شاد از بہار دہر کیں نال فریبندہ
 کنوں از اشک رنگیں میکنم پیمانہ آرائی
 بذکر جام و شاہد میکنم آفانہ آرائی
 ز عاشق خوش بود مشاطگی جانانہ آرائی
 کہ جاں در حجرہ آرائست لُ در خانہ آرائی
 بزیب عاریت تا کہ کتم بیگانہ آرائی
 کند شمع از فروغ سوختن پیروانہ آرائی
 بمرگ و شود عالم میکند کا شانہ آرائی

کہ غلطاں ہرہ زرنیت و سلی جمعہ مینائی
عبث نظارگی گردیدہ منٹے کول سودائی
ہوئے نفس خاک کی در عبا رغفلت آرائی
نظراند بر سوئی خرد امتد بشیدائی
کہ ہم او خود تماشائیت در ہنگامہ آرائی
ہمہ زوجوں نظر پیداوا و پنہاں پیدائی
تو در دانش میبخی تو در پیش مے آئی
مسلم ہرچہ کردی نہی بر حق ہرچہ فرمائی
شکیمے کر تو باشد میبگریم زمراں شکیبائی
نظیری وہ عجب نبود

زراہ عقل آگاہی مشجد مہکتہ بازی
بجہ آوازہ سبمرغ وقاف انگندہ در عالم
خواص طبع جاو و سیمیائی چند بنمودہ
اگر نوے کہ ہست از رخ حقیقت پرہ بردار
جزا و نیزنگ بینے نیتا چون چہرا گوید
ہمہ زوجوں خردا ناداد بر ترزدانشہا
ز شان حسن تو تہواں نشان گفتن معاذ اللہ
کسے رانیت حد امتناع انام و نہی تو
بمستوی نشد کارم بر سوئی علم گشتم

بذکر ت جاں دیدہ کلب نظیری وہ عجب نبود
کرا مہوین حدیث تو کنہ افعی مسیبتی

در آئی ز بس سحر بیوں نیائی
کہ پیش رہ صد شہینوں نیائی
کہ در تحت احکام گردوں نیائی
کہ ناخوش بہ بینی و مخردوں نیائی
خدا داں بعیم فاطمیں نیائی
کہ بیرون بجد سحر افسوں نیائی
کہ دست و گریبان بچھوں نیائی
کہ در زبیرایں طاس تاڑوں نیائی

ز نیزنگ لطفش بمضمون نیائی
نیائی بند بیائی نانکے چشمیش
بترخان عشق فداں برآورد
شوی محرم ہرم رنداں شہرے
بیونان حکمت غلڈے طلب کن
بگوئی چناں دردش جانواں کرد
رہ در گریہ صاحب لنت میتواں لغت
بجوش و ازین حلقہ جانے بروں

مزان بوسہ بر آتانش نظیری
ببالب گراز دَر مکنوں مسیبتی

نار ہم امید فتح با بے
ذوقست گرفتین حسابے
از صفحہ رویش آتخا بے
رحمہ فتاند نشن کلابے

دیر بیت ز گوشہ نقابے
از لہجہ کجوش بعقب انگشت
دانکہ بہ نشان بوسہ کردان
مردن مژد

گلے گلے ریوم در بر گئے سنگم زند بر سر
 بلا شد درک حسین خال خط ماہو شمن دل را
 دلہ از ہر شگاف سینہ آشوبے دگر دارد
 نظیری اطلس و اکسوں نہ بخشد قد عاقل را
 نریب فضل و دانش خوش بود فرزند آرائی

بلے میر سید از متاں حنین دیوانہ آرائی
 بعشق ما کند صیاد دام و دانہ آرائی
 پری در چشم مجنوں میکند دیرانہ آرائی

نگارین چہرہ مجموعہ خوبی زہر بلے
 خوندار روشنی دغلو ت لبان و دم آبلے
 نظر بازی بس در خاکگی در پیش منتا بلے
 گزیدن از سر انگشت حصابے کرد غنا بلے
 چو کیکان در سربال ہم زند آفتن تابلے
 نمیکردد بگرد حشم شا بدین من خولے
 کہ مینترسم ز طوفان ذوق افتد بہ گردا بلے
 بجز در بافتن مانند ماہی جاں نھلا بلے

چہ پایدم در اطبع بلند و مشرب نابے
 سکند در سراغ آجیوان باخت طاقت را
 یہ از نظارہ چیز جم است طوق فریدیں
 لصد ناخن زدن برداشته عود جگر از زد
 بکام مچو طوی شکر از کج دہن کردن
 شب امن و حضور قلب ذوق و صل و شعر تر
 مدار کشتی فکر و بگو شس دامن افتادہ
 نہ بینم چادہ زان نشست دو تلخ چیمہ نوشیں

جدیث صفحہ رخسار یار و طوق ابرو چہند
 نظیری خیزد او را دے گزین و کج محرابے

تمام شد

کتابت محمد حسین

محمد حسین

